BENEDICTI XIV.

PONT. MAX.

OLIM PROSPERI CARD.

LAMBERTINI

INSTITUTIONES ECCLESIASTICÆ.

TOMUS III.

LOVANII,

Ex Typographia Academica.

M. D. CC. LXII.

ELENCHUS INSTITUTIONUM

TOMI III.

Scarſelli Cancellarium Archiepiſcopalem Epiſtola, quâ oſtenditur, duo vel plura beneficia, quæ ſimplicia nuncupantur, niſi juſta de cauſa, ab eodem retineri non poſſe. Utrùm abſque diſpenſatione Apoſtolica Epiſcopus poſſit alicui tertium, quartum, & quintum beneficium ſimplex idcirco conferre, quia prima duo beneficia ad vitam honeſtè ſuſtentandam ſatis eſſe non videntur. Utrùm aliqua intercedat diſcrepantia inter beneficia liberæ collationis, & ea, quæ ad jus Patronatûs ſpectant. Quid circa hanc rem decerni ſoleat a Sacra Congregatione. Utrùm Nepos illius, qui Parochiam abdicavit, impediri poſſit, quominus ad eandem obtinendam candidatus interveniat. Sensus Conſtitutionis S. Pii V, quæ ad hoc ſpectat, indicatur. pag. 81.

XCII. *De Miſſarum Eleëmoſynis, quæ celebrari ſolent in peculiari aliqua Eccleſia Diœceſis. Sacerdotibus omnino vetitum eſſe Miſſam applicare pro iis, a quibus deinde ſtipendium fortuitò invenient. Utrùm liceat Confeſſariis Miſſas Pœnitentibus injungere a ſemetipſis, vel in ſuis Eccleſiis celebrandas. Utrùm ſibi, vel ſuis Eccleſiis aliquid tribuere poſſint earum rerum, quæ a pœnitentibus reſti-*

niunt, aliisque hujusmodi. De Tertiariis, quæ privatis in ædibus, & quæ conjunctim vitam agunt. De dissidiis, quæ inter Parochos, & Sodalitates quotidie oriuntur, ubi explicantur Decreta Generalia Congregationis Sacrorum Rituum habita anno 1730., *quibus inscribitur* Urbis, & Orbis. p. 225.

CVI. *Epistola ad Canonicum Joannem Baptistam Scarselli Cancellarium Archiepiscopalem data, de illo, qui ad Ordinos diebus profestis promoveri desiderat, acceptis Apostolicæ Sedis literis, quibus permittitur ei* extra tempora *initiari : ac de eo, qui Ordines minores, & Subdiaconatum uno eodemque die suscipere contendit. Nullius ponderis esse rationes ab iis, qui similia expostulant, adductas. Utrùm inter Festos referendi sint dies, quibus duplex Officium præscribitur, quamvis populus a servili opere minimè sese abstineat. Quibusnam ex his diebus juxta Apostolicæ Sedis sententiam Ordines tribui debeant. Vetitum omnino esse, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die accipere, & quibus indictis pœnis.* pag. 323.

CVII. *Congeruntur, ac subjiciuntur oculis Canonicorum Ecclesiis tum Metropolitanis, tum Collegiatis Urbis, ac*

Diœcesis inservientium quaecumque sancita fuerunt a Sacris Canonibus, a Tridentino Concilio, a Sacra Congregatione ejusdem Concilii interprete de servitio, quod præstare debent Choro (ad quem convenire tenentur) ipsi Canonici, & Mansionarii Cathedralibus, & Collegiatis addicti. Postremò admonentur observare diligenter ejusmodi decreta, quæ ipsorum quoque Constitutionibus optimè congruunt. pag. 331.

INSTITUTIO LXXXVII.

Instruuntur Parochi, & Confessarii, quemadmodum confugere debeant ad Cardinalem Pœnitentiarium, & executioni mandare, quæ ab illo præcipiuntur, præsertim in difficultatibus ad Matrimonium pertinentibus.

1. EX quo pervenimus in hanc Sedem, hujusque Civitatis ac Diœcesis administrationem suscepimus, adesse nunquam prætermisimus, cùm examen indiceretur pro Ordinandis, Confessariis, aut Parochis, quibus absque ullo examine, vel prævio concursu, animarum cura confertur. Assiduò pariter convenimus ad cœtus Ecclesiasticos, qui statis temporibus in hac Metropolitana haberi solent, ubi quæstiones Theologiæ Moralis proponuntur; idemque institutum retinere in posterum decernimus, donec singulari Dei beneficio salvi, & incolumes erimus. Itaque præ cæteris advertimus, a plerisque ignorari rationem, ac modum, quo ad Cardinalem Pœnitentiarium, ipsiusque Tribunal confugiant, cùm aliquid ipsis difficultatis circa matrimonium obvenerit.

Certissimis etiam documentis adducti cognovimus eos malè se gessisse, cùm executioni mandarent immunitates ab eodem Cardinali concessas, ex quo magnum detrimentum in illos præsertim dimanavit, qui temere, & inconsultò rem gravissimi momenti peregerunt; ex quo pariter neglectæ fuerunt leges in iisdem immunitatibus præscriptæ. Quamobrem consilio etiam addito præstantium virorum hanc institutionem promulgare constituimus, in qua non solùm usi sumus auctoritate, ac sententiis scriptorum, sed experientiâ, quam ex Romana Pœnitentiaria nobis per tot annos comparavimus, quibus Canonum interpretis munus in eodem Tribunali exercuimus, Congregationibus indici consuetis interfuimus, operam laboremque nostrum impendimus, cùm judicium nostrum scripto etiam ferremus in iis rebus, quæ in medium proferebantur. Accedit etiam, quod vitâ functo Lancetta Sacræ Rotæ Decano in ejus locum per aliquod tempus Rectoris Pœnitentiariæ munus obivimus. Mens tamen non est dissertationem conficere, sed Clerum nostrum solummodo instituere; neque de iis omnibus verba facere, quæ Romæ in Sacra Pœnitentiaria proponuntur, sed tantùm de matrimonialibus dispensationibus, quæ ab eodem Tribunali concedi consueverunt. Itaque omittimus Sacræ Pœnitentiariæ institutionem, quam fusè, ac sapienter explicavit Cardinalis Petra, cui nos suffecti fuimus pro Sacris Canonibus interpretandis, & qui modò Summi Pœnitentiarii dignitatem obtinet. Cætera quoque omittimus, quæ ad ipsum Sacrum Tribunal pertinent, & duabus eximiis lucubrationibus exponuntur, quas nos ipsi nondum in lucem editas servamus. Eas

magno studio congesserunt P. Thesaurus ex Societate Jesu, qui Romæ in Basilica Sancti Petri Apostolici Pœnitentiarii munere perfunctus est, Pater Syrus ex Ordine Minorum Sancti Francisci Strictioris Observantiæ, qui in Basilica S. Joannis Lateranensis Pœnitentiarium pariter egit. Quare ad matrimoniales dispensationes hunc sermonem redigemus, & primum ordiemur a facultatibus ejusmodi, quas Pontifex Summo Pœnitentiario solet impertiri. Nam ad ipsas referuntur omnia, quæ inferius subjiciemus.

2. Innocentius XII. Constitutione 12. quam Sacra Pœnitentiaria veluti normam sequitur, hæc decernit: *In Matrimoniis contrahendis possit idem Major Pœnitentiarius in foro conscientiæ tantum super impedimentis occultis, quæ Matrimonium non derimunt, dispensare, vel dispensari mandare.*

3. Tria potissimùm impedimenta scriptores enumerant; nempe votum simplex, sponsalia jam inita cum alia muliere, & Ecclesiæ Interdictum (g). Innocentius XII. Summo Pœnitentiario facultatem omnimodam tribuit pro votis simplicibus *in foro conscientiæ* commutandis, & ob hanc causam, qui simpliciter vovit castitatem, aut aliquem Regularium Ordinem ingredi, seu Sacros Ordines suscipere, vel uxorem nequaquam ducere, si ipse matrimonium inire velit, ad Cardinalem Pœnitentiarium confugere potest, ut voti peracti commutationem obtineat, quæ permitti solet, si le-

(g) Sanchez de Matr. l. 7. disp. 17. n. 9. Pontas. in eod. tr. l. 6. c. 4. Perez de Matr. disp. 23. sect. 8. n. 2. Salmanticens. in cursu Moral. t. 2. tr. 9. de Matr. c. 13. punct. un. n. 15.

gitima causa interveniat; nempe si libidinis impetu vehementer concitetur, qui votum castitatis emisit (*h*). Illud verò immutari solet hâc conditione, ut singulis mensibus ad Pœnitentiæ Sacramentum accedat, aliisque piis operibus vacet, quæ a Confessario præscribuntur. Ea pariter conditio pro ineundo matrimonio adjicitur, ut castitatem deinceps observet, postquam uxor vitâ decesserit. Quod si crimen aliquod cum alia muliere admittat, vel novum matrimonium absque nova facultate contrahat, pro certo habeat votum castitatis gravi scelere violari, neque jure novi matrimonii uti posse, quæ omnia patefacere debet Sacerdos, a quo literæ Sacræ Pœnitentiariæ sunt executioni mandandæ (*i*).

4. Si aliquis cum muliere sponsalia contraxerit, ac deinde aliam mulierem in matrimonium ducere peroptet, facultatem pro solvendis primis sponsaliis, dummodo occulta fuerint, & justa causa intercedat, *in foro conscientiæ* impetrare potest, ut animæ suæ saluti, atque innocentiæ prospiciat. De interdicto Ecclesiæ dicere prætermittimus, quod publicum semper est, nec unquam Sacra Pœnitentiaria de rebus publicis judicium ferre consuevit.

5. Post hæc Summus Pontifex impedimenta dirimentia recenset, ac de ineundis matrimoniis verba faciens hæc statuit: *At a Dispensationibus super quocumque impedimento ex quovis gradu sive consanguinitatis, sive affinitatis ex copula licita, sive ex cognatione spirituali proveniente, etiam in foro conscientiæ tantùm,*

(*h*) Rosignol. de Sac. Matr. part. 2. tom. 7. prænot. 25. clauf. 2. (*i*) Navarrus in Manuduct. ad praxim execut. Epistol. Sacræ Pœnitentiariæ part. 1. pag. 47. & seq.

tametsi impedimentum sit occultum, & periculum scandalorum immineat, in iisdem Matrimoniis contrahendis abstineat.

6. Cùm hæc ita sint, si quis fortasse aliquo ex allatis impedimentis teneatur, non quidem confugere ad Sacram Pœnitentiariam, sed ad Datariam oportet.

7. Præterit silentio Summus Pontifex occultum impedimentum publicæ honestatis, quod ex occultis sponsaliis inter virum, ac mulierem dimanat; quemadmodum Auctores ferè unanimes sentiunt, licet Dataria nullum prorsus impedimentum *in foro conscientiæ* provenire contendat ex illis sponsaliis, quæ clam inita fuerunt (*k*). Quamobrem in dubium revocari potest, an Summus Pœnitentiarius idem impedimentum *in foro conscientiæ* solvere possit, si fortasse contractum fuerit, juxta communem sapientum virorum opinionem, & occultum sit, quia de initis sponsaliis nulla cognitio in vulgus emanavit. Nam Summus Pontifex, uti modò exposuimus, solùm agit *de impedimento ex quovis gradu sive consanguinitatis, sive affinitatis, sive ex cognatione spirituali proveniente.* Itaque cùm idem Innocentius XII. post evulgatam Constitutionem declaraverit *oraculo vivæ vocis* integrè se restituere Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ universa, quæ ad ipsum antea spectabant, eis tantùm sublatis, quæ in sua Constitutione recensuerat, hinc sequitur Majori Pœnitentiario tribuendam esse facultatem solvendi propositum impedimentum, licet *de contrahendo* res agatur; nam hâc eâdem facultate præditus olim fuit,

(*k*) Corradus in Praxi dispens. l. 8. c. 7. n. 10. Zerola in sua Praxi part. 2. in vocabulo *Sponsalia*.

cùm idem impedimentum occultum esset, & ad forum conscientiæ res omnis solùm redigeretur: neque ullo modo verba Pontificiæ Constitutionis adversantur, quæ impedimentum ejusmodi silentio prætermittunt.

8. Postquam de contrahendis matrimoniis sermonem habuit Pontifex, ad matrimonia jam contracta descendit, & hæc potissimùm præscribit: *In Matrimoniis verò contractis à Dispensatione, seu Matrimonii revelatione in gradibus, primo, & secundo, seu secundo tantùm consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita etiam in occultis pariter abstineat, præterquam, si in hujusmodi secundo gradu tantùm impedimentum saltem per decennium duraverit occultum, & oratores simul publicè contraxerint, & convixerint, & uti conjuges legitimi reputati fuerint.*

9. Quare, qui matrimonium hoc pacto inierit, si remedium expectat, ad Datariam confugere debet, non autem ad Pœnitentiariam, nisi forte *impedimentum in secundo gradu saltem per decennium duraverit occultum, & oratores simul publicè contraxerint, & uti Conjuges legitimi reputati fuerint.* Post hæc Innocentii Constitutio Summo Pœnitentiario permittit, ut possit, *In tertio autem, & quarto gradibus publicis revalidare Matrimonia nulliter contracta ex causa subreptionis, vel obreptionis occultæ Literarum Apostolicarum, præterquam si falsitas consistat in narratione præcedentis copulæ, quæ tamen antea non intercesserat.*

10. Magnum hìc discrimen advertendum est inter eos, qui a Dataria dispensationem obtinuerunt, non explicantes in supplici libello copulam, quæ intercessit, aut volunta-

tem, & consilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejusmodi dispensationem assequerentur, & inter illos, qui copulam intervenisse falsò exponunt, ut a Ministris Datariæ tutiùs dispensationem sibi surripiant. Equidem primi, si consulere sibi velint, propriam turpitudinem declarare debent; ideoque Summus Pontifex aditum ipsis ad Pœnitentiariam reclusit. Secundi verò detegant necesse est, eâ labe, ac maculâ se esse immunes, quam in supplici libello contractam falsò testati sunt. Quare, si quis ob hanc falsitatem impetravit dispensationem in quocunque gradu consanguinitatis, vel affinitatis ad Datariam se convertere debet, novamque ex ipsa dispensationem exposcere.

11. Pontifex agit, uti superius dictum est, *De Matrimoniis cum impedimento contractis in gradibus primo, & secundo, vel secundo tantùm consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita*; agit etiam de Matrimoniis contractis *in tertio, & quarto gradibus publicis*; sed nullam habet mentionem de occulto spiritualis cognationis impedimento, quod aliquando contingit. Hinc in dubium vocari potest, an Summus Pœnitentiarius hâc facultate præditus sit, cùm de contractis jam Matrimoniis res agitur; (nam, si de contrahendis adhuc Matrimoniis sermo fiat, jam superius ostendimus nullam Pœnitentiario inesse auctoritatem, ut ipsa dispensare possit). Itaque nemo inficiatur in Matrimoniis initis eam facultatem Majori Pœnitentiario tribuendam. Quippe id consuetudine, institutoque Pœnitentiariæ comprobatur; neque adversari potest *oraculum vivæ vocis* Summi Pontificis post Constitutionem, uti supe-

rius indicavimus. Accedit etiam, quod Pontifex rem apertè declaravit, cùm abrogare vellet auctoritatem, ne contrahenda Matrimonia dispensarentur, si impedimentum cognationis spiritualis intercederet. Quare facultatem eandem non quidem sublatam, sed potius præservatam in contractis Matrimoniis conjicere debemus, quia Pontifex nullum de ipsa verbum fecit, cùm de iisdem Matrimoniis ageretur.

12. Paulò ante diximus reclusum esse aditum ad Pœnitentiariam illis, qui *a Dataria dispensationem aliquam obtinuerunt, non explicantes in supplici libello copulam, quæ intercessit, aut voluntatem, & consilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejusmodi dispensationem assequerentur.*

13. Equidem decertant inter se Scriptores, an hæc apertè exponenda sint, ut consanguinitatis, vel affinitatis impedimentum a Sede Apostolica dispensetur (*l*); reipsâ tamen nullus dubitandi locus superest, cùm Summi Pontifices mentem suam super hac re clarissimè declaraverint. Nam in suis literis, cùm dispensationem aliquam impertiunt, sub pœna *subreptionis*, vel *obreptionis* indicant, ut non modò copula explicetur, si prius obvenerit, sed etiam quo consilio, ac voluntate inita fuerit. Id autem sapienter constituerunt, ut gravissimum crimen incestûs longè a consanguineis arceretur (*m*).

14. Cùm hæc ita se habeant, quæ Innocentius XII. indulserit, afferamus: *Quod si orato-*

(*l*) Salmanticens. l. 2. tr. 9. de matr. c. 14. punct. 3. n. 9. & seqq. (*m*) Corradus ibid. l. 6. c. 5. n. 36. & seqq. Syrus in Constit. Inn. XII. facult. 32. §. 26. & facult. 33. §. 27.

res, qui obtinuerint a nostra Dataria dispensationem super gradu prohibito tam in primo, & secundo, quàm in secundo tantùm, ac etiam in tertio, & quarto, tacitâ copulâ inter eos secutâ, quam sine honoris detrimento detegere non valeant, & ratione hujusmodi taciturnitatis petant dispensationem pro Matrimonio contrahendo, seu revalidatione Matrimonii contracti, possit idem Major Pœnitentiarius, si copula sit adhuc secreta, in foro conscientiæ tantùm concedere, factâ, quando agitur de primo, & secundo, vel secundo tantùm gradu, compositione quinquaginta ducatorum auri de Camera ad Datariam transmittendorum, ad effectum, ut inconcussi moris est, erogandi in eleemosynas.

15. Hæc postrema Innocentii XII. verba referri debent ad ea, quæ Pontifices antea constituerunt, ut nempe piis operibus totum impendatur, quod ex matrimonialibus dispensationibus percipitur; ac potissimùm ad literas, quas Innocentius X. die 8. Novembris 1644. promulgavit, decernens, ne ejusmodi pecunia cum reliqua confundatur, quæ tradita est curæ Præfecti generalis ærarii Pontificii, sed in Monte Pietatis deponatur, nec inde auferri possit, nisi prius mandatum a Pontifice obsignatum intercesserit, per quod eadem pecunia in pium opus convertatur (*n*).

16. Verùm Innocentii XII. propositàm constitutionem explicare prosequamur, quæ proculdubio servanda est in ea parte, quam modò commemoravimus, sive de gradibus consanguinitatis, sive affinitatis sermo habeatur, cùm Pontifex nullos distinctè, ac peculiariter gradus enumeret. Adjungimus pariter

(*n*) Card. Pallavicinus l. 23. Hist. Conc. Trid. cap. 8. num. 11.

quinquaginta ducatos non esse persolvendos, cùm dispensatio circa primum, aut secundum gradum, non verò circa tertium, vel quartum comparatur; imò neque hanc pecuniam enumerandam esse, licet primus, vel secundus, aut secundus tantùm gradus dispensetur, si *in forma pauperum* literæ expediantur: *Nisi prior gratia* (inquit Pontifex) *expedita fuisset in forma pauperum, quo casu etiam hæc gratia absque ulla compositione similiter expediatur.*

17. Disputatum olim fuit, utrùm si quis dispensationem a vetito gradu consequutus fuerit, explicans quidem copulam, quæ prius intervenit, non autem nefarium consilium obtinendi facilius hâc ratione eandem dispensationem, quæsitum, inquam, fuit, utrùm Major Pœnitentiarius facultatem satis haberet, ut crimen ejusmodi remitteret, si copula esset publica, intentio verò occulta. Equidem P. Thesaurus (*o*) docuit ad Datariam pertinere dispensationem ejusmodi occultæ intentionis, quemadmodum ad illam solummodo spectat a publica copula dispensare. Sed Innocentius XII. cujus verba inferius subjiciemus, Majori Pœnitentiario concessit, ut dispensationes ejusmodi impertiri posset; hinc nemini dubium esse debet, quin hæc facultas Majori Pœnitentiario tribuatur, licet publica fuerit copula: intentio verò occulta. Porro ea copula publica dicitur, quæ in Dataria fuit exposita, & literis Apostolicis inserta, quæ per Delegatum executioni mandantur.

18. Itaque facultatem dispensandi ab occulta intentione, licet copula sit publica, Majori Pœnitentiario denegari nequit, sive Matri-

(*o*) In sua Prax. ms. Pœnitentiar. tit. 6. n. 6. & in Praxi Eccles. part. 2. ad voc. Incestus c. 2. §. Verum est.

monium contractum jam fuerit, seu contrahi debeat: sed jam verba Pontificis afferemus: *Si verò oratores, qui obtentâ dispensatione a Dataria super impedimento primi, & secundi, sive secundi dumtaxat gradûs consanguinitatis, seu affinitatis cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacitâ, occultâ, & maliriosâ intentione in ipsa copula habitâ ad facilius habendum dispensationem, pro revalidatione hujusmodi dispensationis recurrant ad dictam Pœnitentiariam, possit idem Major Pœnitentiarius desuper dispensare cum miserabilibus personis explicitè affirmantibus, se uti tales, & sub illa expressa qualitate & forma miserabilium, dispensationes a Dataria obtinuisse. Cum iis verò, qui non tamquam pauperes, sed uti ex honestis Familiis, sive uti nobiles, sive uti illustres fuerint similiter ab eadem Dataria dispensati, idem Major Pœnitentiarius non dispenset, nisi solutâ prius in Dataria, ad effectum pariter erogandi in eleemosynas, taxâ cum Datario pro tempore existente concordandâ. Quod si supplicantes sint pauperes, ita ut verè & realiter integram summam taxatam, vel aliquam ejus partem solvere nequeant, præfatus Major Pœnitentiarius insimul cum eodem Datario opportunè provideant.*

19. Ex his verbis primò desumitur nihil omnino solvendum esse *pro obtenta dispensatione primi, & secundi gradûs, sive secundi dumtaxat cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacitâ, & occultâ maliriosâ intentione*, si dispensatio ejusmodi a Dataria conceditur *in forma pauperum*. Paupertas verò testimonio eorumdem oratorum comprobatur. Nam revalidatio dispensationis ad forum conscientiæ tantùm pertinet. Secundò, si illis dispensatio

tribuatur, qui ex honestis Familiis, atque uti nobiles, & illustres habeantur, quædam pecuniæ summa necessaria est, quam Major Pœnitentiarius unà cum Datario constituit, ob hanc potissimùm causam, ut detrimentum a Dataria susceptum in prima dispensatione compensetur. Tertiò, si oratores in eam paupertatem redacti fuerint, ut pecuniam ab eodem Pœnitentiario, ac Datario decretam nec integrè, nec partim persolvere queant, tum Pontifex indicit, ut ipse Pœnitentiarius, ac Datarius *opportunè provideant*. Porro oratores nullas facere expensas tum consueverunt, veluti si prima dispensatio *in forma pauperum* peracta fuerit. Quartò, si tertius, aut quartus gradus dispensetur *cum expressione quidem copulæ, sed tacitâ, & occultâ intentione*, nihil prorsus expenditur; nam id solùm exigitur in dispensatione primi, & secundi gradûs, vel secundi dumtaxat, uti nuper explicavimus.

20. Crebrò evenire solet, ut impedimentum affinitatis *ex copula illicita* ante Matrimonium contrahatur. Major autem Pœnitentiarius *in foro conscientiæ* tantùm ab hoc impedimento liberare potest, sive Matrimonium initum fuerit, vel adhuc ineundum sit, modò tamen idem impedimentum occultum habeatur: *Super impedimento occulto affinitatis ex copula illicita, seu actu fornicario proveniente, quotiescumque adsit rationabilis causa, licet periculum revelationis, seu scandalorum non immineat, vel non adesset, in Matrimoniis tam contractis, quàm contrahendis in foro conscientiæ tantùm.* Si Pontifex illis verbis *ex actu fornicario* nequaquam usus esset, in dubium revocari posset, utrum Major Pœnitentiarius dispen-

nonistæ munere fungeremur: *Super impedimento occulto criminis adulterii, si fuerit cum fide data dumtaxat, neutro machinante commissum, possit tam in contrahendis, quàm in contractis matrimoniis dispensare: si verò crimen hujusmodi fuisset, utroque, vel altero machinante, patratum, possit dispensationem concedere, rarò tamen, & quando necessitas postulaverit ratione alicujus gravis imminentis periculi, quod prudentiâ Majoris Pœnitentiarii, re præsertim discussâ in Congregatione, vel Signatura, arbitrandum erit.*

22. Hæc potissimùm ab Innocentio XII. præscribuntur de matrimonialibus dispensationibus, quæ a Sacra Pœnitentiaria tribui consueverunt, ac de illis etiam, quæ Summi Pœnitentiarii facultati unicè conceduntur. Porro necessarium haud ducimus enumerare hic etiam reliqua omnia, quæ ad eandem Pœnitentiariam simul & ad Episcopum communi jure pertinent. Nam Pœnitentiarius facultatem impertiri potest ineundi matrimonii in quacunque orbis parte absque promulgationibus, quæ fieri ante matrimonium solent: idem in sua Diœcesi præstare potest Episcopus. Item, si conjux post initum matrimonium affinitatem cum altero conjugum per illicitam copulam contraxerit, Pœnitentiarius dispensare potest innocentem ex conjugibus, ut debitum exposcat, quo jure reus conjux post patratum scelus destituitur: *Quoties verò* (sic habet Innocentius XII. in eadem constitutione) *affinitas hujusmodi post contractum Matrimonium supervenerit, ut debitum peti possit, in eodem conscientiæ foro dispensare, & dispensari mandare possit & valeat.* Eâdem sanè auctoritate Epis-

copus in sua Diœcesi præditus est (r). Prætermittimus etiam celeberrimam controversiam; utrùm Episcopi dirimentia impedimenta dissolvere possint in foro conscientiæ, antequam matrimonium contrahatur, & postquam contractum jam fuerit: non ignoramus magnis difficultatibus hanc quæstionem implicari, & neminem prorsus Episcopis eam facultatem tribuere, nisi gravissima aliqua causa id postulaverit (s).

23. Satis verba fecimus de ordinaria facultate Cardinalis Majoris Pœnitentiarii; quod si extraordinaria opus fuerit, illam a Pontifice per se obtinere potest, vel ipsam per Præsulem Sacræ Pœnitentiariæ moderatorem exposcere; nunc de iis sermonem instituamus, qui ad eandem Pœnitentiariam debent confugere. Id potissimùm Parochis, & Confessariis contingit. Nam perrarò evenire solet, ut, qui dispensationes implorant, amicos, & familiares Romæ habeant, qui negotium ejusmodi perficiant: sed quicumque ille sit, qui hoc peragendum suscipiat, necessariò requiritur, ut res planè exponatur, & nihil a veritate sit alienum; nam fieri potest, ut contractum impedimentum falsò existimetur. Omissis pluribus exemplis, quæ afferri possent, illud satis sit, nullum affinitatis impedimentum obvenire, licet ante matrimonium cum aliqua consanguinea futuræ uxoris copula habita fuerit, si ipsa perfecta non extiterit (t). Item

(r) Sanchez. de Matr. lib. 8. disp. 12. n. 15. (s) Sanchez. de Matr. lib. 2. c. 40. a n. 1. ad n. 12. & n. 8. Pont. de Matr. lib. 8. c. 13. n. 2. Perez. de Matr. disp. 44. sect. 6. n. 50. Natal. Alexand. in Theol. Dogmat. Moral. lib. 2. de Sacr. Matr. reg. 10. t. 2. edit. Venet. Salmantic. in cursu Theolog. Moral. tom. 2. tr. 9. c. 14. punct. 1. n. 7. & seqq. (t) Sanchez. l. 8. de Matr. disp. 25. n. 10.

ſi inter duos affines copula intercesserit, ac deinde facultas a Dataria matrimonii ineundi, & gradûs diſpenſatio ab ipſis obtineatur, licet copulam in ſupplici libello non declaraverint, tamen fieri poteſt, ut nullam aliam diſpenſationem a Sacra Pœnitentiaria petere debeant, nempe, ſi mutuam inter ſe affinitatem antea cognitam, perſpectamque non habuerint, cùm ſcelus admiſerunt, ſed inito ſolùm matrimonio in hanc cognitionem venerint. Tunc enim inceſtus, uti fatentur Garzias (*u*), ac Theſaurus (*x*), *materialis*, non *formalis* habetur.

24. Arcanum pariter, ac prudentia ſervanda eſt; id ſatis oſtenditur exemplo Parochi, quod P. Tiburtius Navarrus commemorat (*y*): nam cùm ipſe ex ſermone forte deprehendiſſet occultum impedimentum dirimens matrimonium, quod jam palam celebratum fuerat, adeo incautus fuit, ut pluribus aliis rem patefecerit, quæ ſilentio occultanda erat: eoſque conjuges publicè disjunxerit, quos impedimenti ignaros, & inſcios pati debuerat, donec Major Pœnitentiarius de toto negotio certior per ipſum fieret, opportunumque remedium afferretur. Aliam quoque viam inire poterat, nempe, eoſdem conjuges clam ſeparare, ſi impedimentum haud ignorarent, deinde ad Sacram Pœnitentiariam rem totam deferre, remediumque expoſcere. Qua de cauſa in libello, qui olim Romæ typis evulgatus eſt pro inſtruendis Parochis, & Confeſſariis, qui

(*u*) De Benefic. part. 8. c. 3. n. 106. (*x*) In Praxi Sac. Pœnitentiar. tit. 6. n. 8. (*y*) In lib. qui inſcribitur: *Manuductio ad Praxim execut. lit. Sac. Pœnitentiar.* p. 2. pag. 87. edit. Rom. an. 1714.

ſationem expetit, & ne cauſam adducere cogatur, pecuniam largiùs perſolvit, ut omni ſollicitudine, metuque amittendæ beatitudinis eripiatur. Hâc enim ratione, loco cauſæ, quæ exponi debuerat, gravis multa ſufficitur, quam ille libenter impendit, ut egenis, piiſque operibus erogetur. Hæc ſapienter docet Cardinalis Pallavicinus (*a*).

27. Sed perpauca de cauſis ejuſmodi percurramus. Si de impedimentis, ac præſertim de voto res agitur, ſatis, ſuperque jam oſtendimus, quæ peragenda ſint. Pro diſpenſandis ſponſaliis aliqua ex iis cauſis proferri debet, quæ ſi probetur in foro externo, ſatis eſt, ut eadem ſponſalia diſſolvantur.

28. Si verò de impedimentis dirimentibus ſermo habeatur Innocentius XII. in ſua conſtitutione plures cauſas enumerat, nempe, cùm prætermiſſa ſilentio fuit copula, cùm diſpenſatio gradûs à Dataria peteretur; pro cauſa afferri ſolet metus, ne communi honeſtati conjugum maculâ inureretur; item, cùm agitur de impedimento affinitatis contracto *ex copula illicita*, aliqua cauſa rationi conſentanea proponitur, licet copula, quæ prius interceſſit, palam fieri poſſe non videatur, nec ulla mali ſpecies, aut offenſio populo præbeatur; cauſa verò deſumi ſolet ex metu, ne aliquod detrimentum, diſſidium, aut ſcandalum excitetur, quæ fortaſſe eveniret, niſi diſpenſatio tribueretur; porro cauſa ejuſmodi ſemper probatur, cùm res eſt de contractis matrimoniis, & palam celebratis: etenim matrimonia vix ulla diſſolvi poſſunt, quin graviſſima mala ſubſequantur, quæ ſanè diſpenſatione impedienda ſunt, uti rectè perpendit Auctor inſtitutionis,

(*a*) In loco allato.

ori pro literis prædictis recipere, cùm reverâ Sacræ Pœnitentiariæ Ministri nec aliquid, quamvis minimum, nec etiam sponte oblatum unquam recipiant, & gratìs omnia exhibentes, singulos ad se recurrentes serenâ fronte complectantur.

31. Sed jam sermone explicemus, quæ peragenda sint illis, qui literas a Majori Pœnitentiario datas exequi debent. Responsum Sacræ Pœnitentiariæ, quo continetur facultas dissolvendi propositum impedimentum, vel hoc pacto traditur: *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario, vel discreto Viro Confessario ex approbatis ab Ordinario.* Quocunque tandem modo id eveniat, nonnisi Confessarius ab Episcopo loci probatùs literas Pœnitentiariæ exequi potest; nec satis habetur, si olim hanc approbationem consequutus fuerit, sed necessariò requiritur, ut tempus ad Confessiones audiendas præscriptum nondum absolutum sit. Adverti quoque debet dispensationes mulieribus permissas executioni mandari non posse a Confessariis, qui viros tantùm confitentes audire, & expiare queunt; e contrario Sacerdos, qui solis mulieribus Pœnitentiariæ Sacramentum administrare potest, idoneus non est ad exequendas dispensationes viris concessas.

32. Quod si literæ Sacræ Pœnitentiariæ ita scribantur: *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, tum requiritur, ut Doctoris lauream a publica aliqua Academia consequutus ille sit in Theologia, vel jure Canonico. Si Regularis ipse fuerit, haud satis habetur, quod Theologiæ facultatem, aut jus Pontificium profiteatur, cæterosque Regula-

non ideo novæ literæ petendæ sunt a Pœnitentiaria, sed primæ tradi possunt viro, qui propositis titulis exornetur. Temere quidem se gessit, qui eas literas sibi nequaquam inscriptas aperuit; ipsius tamen culpâ nullum afferre debet detrimentum illi, qui literas tradidit, neque ipsorum executionem impedire, si tamen hæc per Doctorem in Sac. Theologia, aut jure Canonico perficiatur (*i*). Illud etiam in disputationem vocari consuevit, utrùm qui literas accepit a Pœnitentiaria inscriptas aut Doctori, aut Confessario per Episcopum approbato, ita tamen, ut quemlibet inter ipsos eligere queat, utrùm, inquam, semel traditis literis, ipsas repetere a Confessario possit, aliique Doctori, seu Confessario illas committere. Id sanè affirmant plures, inter quos Rosignolius (*k*), Giribaldus (*l*), Diana (*m*), & Naldus (*n*) recensentur. Contrarium alii tuentur, nisi nova dispensatio a Sacra Pœnitentiaria exposcatur; ac præsertim Marcus Paulus Leo (*o*) rerum ad Sac. Pœnitentiariam spectantium peritissimus ejusmodi licentiam semper improbat, nisi forte delectus Confessarius, quod solet contingere, ignarus, & imperitus deprehendatur.

34. Post hæc agendum superest de clausulis, quibus uti consuevit Pœnitentiaria. Porro illa nunquam deest: *si ita est*. Quare, qui literas exequitur omnem curam, ac diligentiam impendere debet, ut cognoscat, an verum sit, quod Majori Pœnitentiario fuit expositum. An

(*i*) Rosignol. de Matrim. part. 2. tom. 7. de Matr. tertio prænot. 25. clauf. 1. n. 5. (*k*) In eodem loco n. 11. (*l*) In suo tract. 10. de Sacram. Matr. cap. 18. §. 1. n. 92. (*m*) In edit. coord. tom. 3. resol. 105. (*n*) In voc. *Litera* n. 8. (*o*) In Praxi ad lit. Major. Pœnit. part. 1. de forma Votor. §. *Remanet tamen*.

res ipsa, circumstantiæ, & causæ ac rationes ad obtinendam dispensationem prolatæ veritati prorsus consentaneæ sint. Nam ejusmodi executio committitur haud *pro more* solùm, sed *pro mixto* etiam foro conscientiæ. Quamobrem monere debet eum, qui dispensationem petiit, ut nihil a veritate alienum proferat. Deinde opus est, ut diligenter investiget, utrùm revera probentur omnia, quæ ille testatus fuerit (*p*). Non tamen ulli testes inquirendi sunt, sed illum examinari solùm fas est, qui dispensationem impetravit. Pontas censuit jusjurandum elici posse, ut rei veritas magis comprobetur (*q*). Hanc tamen sententiam reliqui omnes improbant. Quare, paucis jam superius dicta complectamur, adhibendam ab executore accuratam diligentiam, quam modò ostendimus; aliter irritam fieri dispensationem, nisi forte ipse aliunde rei veritatem, justamque causam cognoverit (*r*). Quod si Confessarius pro certo habeat falsum esse, quod Summo Pœnitentiario propositum fuit, ob exequendo dispensationem abstineat, licet, qui ipsam postulavit, rei falsitatem tueri contendat, modò tamen Sacerdos id non perceperit, cùm Pœnitentiæ Sacramentum dispensando administravit: non enim uti licet iis, quæ tunc deprehenduntur (*s*).

(*p*) Syrus in suo opere edito de Praxi execut. liter. & resp. Sac. Pœnit. quæst. 9. præl. (*q*) Pont. lib. 8. de Matr. c. 21. n. 16. (*r*) Bonacina t. 2. op. tr. de leg. disp. 1. q. 1. punct. 2. n. 5. Diana loco cit. resol. 161. Clericat. de Sacr. Matr. decis. 40. n. 25. Rosignol. loco cit. claus. 3. num. 19. & seq. Giribald. in loco cit. c. 18. de Sacr. Matr. §. 2. (*s*) Sanchez. de Matr. lib. 8. disp. 34. n. 21. De Justis de Dispensat. lib. 1. c. 8. n. 129. Rosignol. loco allat. claus. 3. num. 22. & seq. Clericat. in allata decis. 40. de Matrim. n. 25.

35. Disceptabant olim Theologi, utrùm necessariò requiratur, ut Sacerdos confitentem prius audiat, & expiet dispensandum, & tunc solùm dispensationem, quæ a Pœnitentiaria data fuit, exequatur; omnis tamen dubitatio sublata est; nam sic in Pœnitentiariæ literis indicitur: *Auditâ prius Sacramentali Confessione.* Qua de re conditio præscribitur, quâ si careat, dispensatio irrita prorsus efficitur (*t*): *Adverte, facultatem Confessoribus per Brevia, seu Bullas Majoris Pœnitentiarii concessam non esse liberam, ut possit Confessor ea simpliciter, & ad suum libitum, hoc est in Confessione Sacramentali, vel extra illam uti, sed est ita limitata, ut nonnisi in Sacramentali Confessione illam exercere valeat; &, si secus facit, nulliter facit, nam excedit fines mandati, qui fines diligenter sunt observandi etiam in minimis;* & paulò post: *Ista clausula* auditâ Sacramentali Confessione: *importat conditionem, sine qua non fuisset concessa hujusmodi facultas Confessario.*

36. Si dispensatio conceditur: *Auditâ prius Sacramentali Confessione*, & dum ipsa Confessio peragitur, apertè constat, irrogandam esse pœnam consentaneam crimini, quod impedimentum intulit eâdem dispensatione solvendum. Id cavetur in literis Sac. Pœnitentiariæ. *Injuncta ei, pro tam enormis libidinis excessu, gravi pœnitentiâ salutari.* Advertendum pariter id est, quod Syrus (*u*) admonet his verbis: *In commissionibus, aut rescriptis Sacræ Pœnitentiariæ, pro quorum executione inter alia præscribitur, quod oratori pœnitenti injungatur Confessio menstrua, id est singulis mensibus pera-*

(*t*) Marcus Paul. Leo loc. cit. pag. 19. (*u*) Syr. in opere edito de praxi execut. ep. Pœnitent. part. 2. §. 1.

cus Paulus Leo (a) docet id occultum nuncupari, quod omnes ignorant, vel perpauci sciunt, ita ut, nec manifestum, neque famâ evulgatum dici queat. Hanc definitionem adeo planam asserit, ut nullâ explicatione indigere videatur. Addit occultum vocari posse, quod duobus tantùm, vel tribus innotescit. Alii tamen rem diligentiùs investigantes, quærunt, an occultum impedimentum existimari debeat, quod lateat majorem partem incolarum alicujus loci, quemadmodum si is locus affluat quinque millibus incolarum, inter quos mille, aut bis mille tantùm illud impedimentum noverint utrum occultum ipsum habeatur. Id autem unanimes inficiantur. Quippe vident occultum præscriptum a Sac. Pœnitentiaria hoc pacto in publicum manare, si publicum ex communi omnium sensu explicetur. Quare intelligentes in eo positam esse quæstionem, nempe, quot personis manifestum esse debeat impedimentum, ne occultum existimetur, consentiunt omnes prudentis Judicis arbitrio, ac sententiæ id relinquendum esse.

41. Plures aliæ quæstiones in hac re proponuntur, nempe, utrùm occultum impedimentum censeatur, quod quidem publicè cognoscitur in eo loco, ubi contractum fuit, sive alibi, occultum tamen est, ubi degunt qui dispensationem expostulant, & ubi dispensatio ipsa conceditur; ùtrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum, diuturnitate temporis occultum fieri possit, ita ut dispensatio tribuenda videatur; postremò, ùtrum occultum habeatur impedimentum, si patratum crimen publicè quidem innotescat, criminis tamen conscii prorsus ignorent, an impedi-

(a) Part. 2. form. disp. Matr. pag. 131.

varrus (*), & Rosignolius (e) eandem probant sententiam, aliosque nominant, qui idem docuerunt. Ipsi tamen diversis opinionibus cæteras quæstiones pertractant, quas nuper indicavimus.

43. Antequam judicium nostrum in hac difficillima re exponamus, duo potissimùm monenda sunt; primùm a Confessario, priusquam literas Pœnitentiariæ exequatur, diligenter, accuratèque examinandum illud mandatum: *Dummodo occultum sit impedimentum*, quo talis conditio præscribitur: *Sine qua non* (ait Navarrus) (f) *Sacra Pœnitentiaria tali materiæ manum non apponeret.* Secundò, ut occultum impedimentum dignoscatur, parum conferre putamus, si illorum sententiæ tantùm investigentur, qui nullâ experientiâ præditi Sac. Pœnitentiariæ, de hac re temere scripserunt; sed necessarium ducimus perscrutari, quid hoc vocabulo occulti impedimenti ab eodem Sac. Tribunali intelligatur. Hæc autem cognitio ab illis solùm comparari potest, qui munus aliquod in ipso Tribunali gesserunt.

44. Prosper Fagnanus Correctoris munere magna cum laude functus est, ad quem pertinet emendare supplices libellos, qui a Procuratoribus Sac. Pœnitentiariæ traduntur (g). Ipse quoque diplomata percurrit, & corrigit, siquid imprudenter exciderit. Itaque Fagnanus de occulto impedimento sapienter sermonem instituit (h), & primùm ostendit illud occultum impedimentum dici, quod nullo

(*) In Manuduct. pract. execut. lit. Sac. Pœnit. pag. 19. §. Advertere. (e) In cit. prænot. 14. de Matr. clauf. 6. §. Hic duplex. (f) In laudatâ manud. pag. 18. (g) Card. Petra in tr. de Sac. Pœnit. pag. 144. & 379. (h) Cap. Vestra num. 106. & seq. de cohabit. Clericor. & Mulier. n. 45. & seq.

tentiario, ut illos absolvant, qui Romæ versantur: itaque Marcus Paulus Leo hæc tradit (*l*): *Dicendum secundò, notitiam duorum, vel trium nec minus nocere, quominus aliquod delictum sit occultum.* Thesaurus etiam ita scribit (*m*): *Etiamsi res sit nota duobus, vel tribus, res occulta dicitur. Item si quinque, vel sex personis in aliquo Oppido, vel septem, aut octo in Civitate res nota sit, non dicitur publica, sed occulta*; idem affirmat, irritam dici nequaquam posse dispensationem a Pœnitentiaria concessam illis etiam verbis superadditis: *dummodo occultum*, licet impedimentum notum sit tot hominibus, quot superius indicavit: Tiburtius Navarrus idem planè fatetur (*n*): *Res adhuc est occulta, si in Oppido est nota quinque, aut sex personis, in Civitate verò septem, aut octo, adhuc occulta censeri debet, modò scilicet ab illis non fuerit divulgata.* Syrus p. 269. hæc habet: *Si delictum sit notum duobus, vel tribus alicujus Loci, aut Communitatis, aut Capituli, occultum censetur. Si in Oppido sit notum quinque, aut sex personis, in Civitate verò septem, aut octo, adhuc censetur occultum.* Navarrus verò ac Thesaurus (*o*) monent Confessarium, ut abstineat ab exequendo dispensationem, si prudenti conjecturâ intelligat post breve tempus futurum esse publicum, quod a paucis antea cognoscebatur.

46. Non omittunt iidem Scriptores reliquas quæstiones, quas paulò ante memoravimus, in examen vocare; ac primò *utrum occultum impedimentum censeatur, quod quidem publicè cognoscitur in eo loco, ubi contractum fuit, sive alibi; occultum tamen est, ubi degunt, qui dis-*

(*l*) Pag. 131. (*m*) In oper. de Pœnis Eccles. part. 1. c. 21. (*n*) Pag. 19. (*o*) In locis all.

pensationem expostulant, & ubi dispensatio ipsa conceditur. Navarrus (*p*) sapienter admonet Confessarium, ut minimè exequatur dispensationem, si forte quis Majori Pœnitentiario declaraverit crimen esse occultum in Civitate, exempli causâ, Bononiæ, ubi vitam agit, & dispensatio tradenda est executioni, deinde silentio prætermiserit idem crimen publicum esse Neapoli, ubi patratum fuit. Tunc Confessarius reum hortetur, ut ad Pœnitentiariam rursum confugiat, ipsique patefaciat, quod prius omisit, suum nempe crimen per Urbem Neapolis esse divulgatum. Sin autem id totum expositum fuisse in supplici libello Confessarius deprehendat ex literis Sac. Pœnitentiariæ, tunc absque ulla difficultate pareat, & literas exequatur.

47. Secundò inquirunt, *utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum diuturnitate temporis occultum fieri possit, ita ut dispensatio tribuenda videatur.* Equidem Marcus Paulus Leo (*q*), sic respondet: *Notandum quartò, & ultimò, non implicare, quod aliquid a sui origine, & principio fuerit publicum, & tractu temporis fiat occultum. Tempus enim omnia devorat: & quæ non delet ab hominum memoria diuturnitas temporis? Hoc autem genus occultorum etiam pluries meo tempore Signatura Officii Sac. Pœnitentiariæ admisit; sed non eodem modo in omnibus casibus, in Dispensationibus Matrimonialibus per decennium, in Irregularitatibus per viginti, & triginta annorum spatium.*

48. Postremò judicium nostrum liberè feremus de illa quæstione, an occultum, ideoque solvendum censeri debeat impedimentum,

(*p*) Cit. manud. pag. 20. & 21. (*q*) Loco cit. pag. 333.

quod Theologi *materialiter* publicum, sed *formaliter* occultum appellant. Exemplis rem totam planam faciemus. Siquis Monialium Claustra ingressus fuerit absque facultate, quam tamen ipsi concessam antea cæteri omnes arbitrantur: item si quis hominem consultò interfecerit, populus tamen judicet id fortuitò contigisse, ut vitam suam tueretur; tandem si quis excommunicatus rem divinam fecerit, antequam illis vinculis, ac pœnâ solveretur; illum tamen jam ábsolutum omnes putent, si, inquam, ita se res habeant, nos ingenuè fatemur, & credimus crimen ejusmodi tanquam occultum a Sac. Pœnitentiaria dispensari posse, & ipsius literas executioni mandandas a Confessario, cùm ipsum crimen occulti limites non excedat. Contra verò est, si crimen publicè innotescat, licet omnes ferè ignorent pœnam ipsi crimini irrogatam, quæ *ignorantia juris* dicitur. Exemplum afferatur de muliere, quæ consilium nefarium iniit cum alio viro de marito suo necando, si hoc scelus in populum evulgatum certò fuerit, licet perpauci intelligant ob hanc causam *criminis* impedimentum interponi, ne eadem mulier post illatam marito necem cum illo scelesto homine matrimonio jungatur; si, inquam, id contingat, tunc rem captu difficilem semper existimavimus impedimentum hujus generis tanquam occultum haberi posse, literisque parendum Pœnitentiariæ, quibus illud decernitur: *Dummodo occultum*, & profectò, si hoc statueretur, jam crimen omne affinitatis *ex copula illicitâ*, & omne impedimentum *criminis*, licet hæc publica sint, dispensari tamen poterunt, tanquam occulta. Nam satis experien-

tiâ

tià compertum est, omnia impedimenta (si illud consanguinitatis, & affinitatis *ex copula licita* solùm omittas) ignota esse non modò oppidanis, sed illis etiam, qui in magnis Civitatibus versantur. Postremò nos ipsi jurejurando affirmare possumus per tot annos, quibus Sacræ Pœnitentiariæ addicti fuimus, suffragiumque nostrum, cùm res ejusmodi proponerentur, scriptum, seu voce tenus dedimus, semper in more positum fuisse, ut impedimentum publicum *materialiter* spectaretur, & nunquam eo nos devenisse, ut examen fieret, an impedimentum *formaliter* occultum censendum esset. P. Thesauri (*r*) auctoritatem proferamus, qui superius allatam sententiam improbat, tanquam Sacræ Pœnitentiariæ institutis, ac consuetudini omnino contrariam, cui se accommodare debent, qui ipsius literas, ac diplomata exequuntur: *Aliqui* (ait Thesaurus) *audent ulterius, & dicunt, etiamsi sit publicum ut delictum, si tamen sit occultum in ratione pœnæ annexæ a jure, posse dispensari, vel absolvi ab illa tanquam in occultis. Tamen contrarium tenendum est, quia hoc est juris ignorantia, quæ non excusat ad hunc effectum, & hoc observat Sac. Pœnitentiaria.*

49. Tridentina (*s*) Synodus impertit Episcopis, ut sibi subjectos dissolvere queant ab irregularitatibus, cunctisque suspensionibus, quæ ab occulto crimine proveniunt; deinde certos quosdam limites huic amplissimæ facultati constituit, ac præsertim, si ipsum crimen in forum contentiosum fuerit antea deductum: *Exceptis aliis deductis ad forum contentiosum.*

(*r*) In tr. de Pœnis Eccl. §. advertend. secundo. (*s*) Sess. 24. cap. 6. de reform.

Eosdem limites præscribit Sac. Pœnitentiaria, quæ non occultum, sed publicum, & omnibus perspectum crimen illud existimat, ex quo venit impedimentum, si semel *in forum contentiosum* adducatur; nisi forte reus sententiâ judicis in eodem foro declaratus fuerit innocens; tunc enim crimen tanquam occultum putat, & dispensatione solvendum: *aut tanquam repertus innocens* (inquit Fagnanus) *& non culpabilis, aut tanquam absolutus ex hactenus deductis, vel ex observatione Judicii, seu tanquam non repertus culpabilis, nec de jure punibilis* (*t*). Idem Fagnanus monet dissolvi non posse impedimentum, cùm in forum contentiosum crimen allatum fuit, ubi reus nullam ex iis sententiis, quas superius memoravimus, obtinuit, sed in libertatem redditus est interpositâ illâ conditione, & cautione *de repræsentando*. Cæteri, qui de his rebus scripserunt, occultum fore docent crimen, quod in foro contentioso examinatur, si forte aliqua ex iisdem sententiis comparetur per falsos testes, aliasque rationes, quæ ab æquitate abhorrent. Nam licet hoc pacto semper impedimentum supersit, infamia tamen obliteratur, & crimen ipsum quibusdam tenebris obducitur (*u*).

50. In matrimonialibus dispensationibus illud semper subjicitur: *Ita quod hujusmodi Absolutio, & Dispensatio in foro judiciario nullatenus suffragetur*, sive *aliudquo non obstet*. Aliquando id quoque decernitur: *Præsentibus laceratis, quas sub pœna Excommunicationis lata*

(*t*) Cit. c. vestra n. 130. & seq. de cohab. Cleric. & Mul. (*u*) Boschius de tripl. Jub. priv. sect. 1. casu 10. §. 3. n. 91. Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 37. n. 10. Giribald. tract. 10. de Sacram. Matrim. cap. 18. §. 4. n. 110. Rosignol. part. 2. de Matrim. contract. 15. clausul. 6. n. 53. Clericat. de Matrim. decis. 40. sub num. 29.

sententiæ lacerare tenearis, ita ut nullum earum exemplar extet, neque eas latori restituas. Quod si restitueris, nihil ei præsentes literæ suffragentur. Quandoque excommunicatio Sacerdoti exequenti literas Pœnitentiariæ infligitur, nisi peracto negotio illas dilaceret, quandoque verò hæc pœna non indicitur. Cùm Major Pœnitentiarius nullam curam suscipiat de criminibus ad forum contentiosum deductis, sed tantùm expetat reum ab crimine solvere, & in foro conscientiæ de medio tollere impedimenta, ideo magnopere notandum, quod Navarrus tradit (*x*): *Si contingeret aliquando etiam post contractum in vim dispensationis matrimonium, ut impedimentum ex occulto fieret publicum, posset Ordinarius Loci eos separare a thoro &c. Verùm tamen est, quod in foro conscientiæ, seu in foro animæ, isti essent veri conjuges, quia verè fuerunt legitimè dispensati in vim literarum Sac. Pœnitentiariæ quoad forum conscientiæ, & sic, si tempore separationis, remoto scandalo, debitum conjugale sibi ad invicem redderent, nullum peccatum committerent, quia per secretam dispensationem Sac. Pœnitentiariæ verè esset sublatum impedimentum tunc occultum.*

51. Idem Navarrus (*y*) affirmat ab Episcopo irrogari posse pœnam crimini in foro externo, quamvis Pœnitentiariæ dispensatio intercesserit, sed hanc conditionem præscribit, nempe, si idem Episcopus de dispensatione certior factus, ipsi tamen fidem præstare recuset. Porro in hac re duo perpendenda videntur, quæ a Sac. Pœnitentiaria continuò pro-

(*x*) Part. 2. dispens. Matrimon. cap. 1. (*y*) Loco citato.

bari nos ipsi testamur. Primùm, si Episcopus perceperit aliquem, matrimonio se junxisse mulieri, cujus matrem, aut sororem antea per *illicitam copulam* violaverit, nec idem Episcopus ullo modo deprehenderit, illum in foro conscientiæ fuisse absolutum, initumque matrimonium post dispensationem Sac. Pœnitentiariæ, neque reo fidem adhibere velit, qui se facultate ejusdem Pœnitentiariæ omni impedimento solutum fatetur; si, inquam, hæc ita se habeant, nemo Episcopum reprehendet, qui conjuges separare potest, reumque in foro externo plectere, postquam illius crimen planè comprobatum fuerit. Sin autem Episcopus, qui ejusmodi crimen cognovit, dum parat judicium constituere, moneatur Pœnitentiariæ dispensationem intercessisse, quemadmodum si has partes cum Episcopo suscipiat Confessarius, qui Pœnitentiariæ literas executioni mandavit, & qui id facere secretò potest, uti Filliucius (z) testatur his verbis: *Non puto tamen prohiberi, quominus fieri possit aliqua fides a Confessario de absolutione, vel dispensatione impensa pro consolatione pœnitentis, vel pro testimonio apud Episcopum obtentæ dispensationis in foro conscientiæ*, si, inquam, res ita sit, tunc Episcopus Confessarii testimonio omnino debet acquiescere, nec ullam afferre illis molestiam, qui dispensationem sibi comparaverunt: *Judex habuit* (inquit Clericatus) (a) *talem qualem notitiam hujus delicti, procurat per examen testium illud probare, ut puniat delinquentes, poteritne Confessarius eumdem Judicem admonere de dispensatione ut supra elargita ad hoc, ut desistat a formatione Pro-*

(z) Op. Mor. tom. 1. tr. 10. part. 2. n. 358. (a) Loco citato n. 34.

cessus? Affirmativè respondent, dummodo Confessarius secretò moneat Episcopum, Parochum, & Judicem, qui omnes acquiescere debebunt hujusmodi notitiæ, ac certificationi. Non semel etiam accidit, quod pervicacibus indixerit Summus Pœnitentiarius, ut ab omni molestia, judicioque abstinerent.

52. Tempus conterendum non est, ut illud declaretur: *Aliunde non obstet*, quod satis per se intelligitur. Monet enim Pœnitentiarius irritam esse dispensationem impedimenti propositi, si aliud silentio omissum fuerit; matrimonium nequaquam ineundum, si nondum celebratum sit. Sin autem peractum jam fuerit, sejungendos conjuges, donec ad Datariam rursum confugerint, si illud impedimentum publicum habeatur, sive ad Pœnitentiariam si impedimentum ipsum in tenebris adhuc delitescat. Quare Sacerdos, cui Sac. Pœnitentiariæ literæ, aut diplomata traduntur, prius exquirat necesse est, utrùm aliud impedimentum interveniat præter illud, quod Pœnitentiariæ declaravit.

53. Illud quoque paucis expediemus, *præsentibus laceratis*, aut *laniatis*: monetur Sacerdos, qui Pœnitentiariæ literas, aut diplomata exequitur, vinculo majoris excommunicationis alligari, nisi pareat. Quippe de illa semper agitur, cùm hoc solum vocabulum excommunicationis pronunciatur. Sciat etiam indici *ipso facto*; nam illa verba *latæ sententiæ* adjunguntur (*b*). Reliqua Marcus Paulus Leo, & Navarrus planè declarant: *Neque eas latori restituas; quod si restitueris, nihil ei præ-*

(*b*) Marc. Paul. Leo in praxi lit. Summi Pœnitent. part. 2. pag. 166.

sentes literæ suffragentur, id est, non suffragentur in foro judiciario; nam secutâ executione legitimæ gratiæ & dispensationis in foro conscientiæ, semper validæ remanent in eodem foro conscientiæ, quamvis in foro fori suffragari non possint.

54. Ex illo Pœnitentiariæ: *laceratis*, seu *laniatis*: gravissimæ non nunquam difficultates excitatæ fuerunt. Vir, ac Mulier, qui impudicâ consuetudine, atque amore simul degebant, conjuges vulgò putabantur. Oblatus fuit supplex libellus Majori Pœnitentiario, ut liceret ipsis coram Parocho, ac duobus testibus clam matrimonium inire, quod illis concessum fuit addito quoque privilegio, ac facultate, ut consuetæ promulgationes omitterentur. Illud literis Pœnitentiariæ jussum postremò fuit: *laceratis*. Confecto itaque matrimonio, laceratæ fuerunt literæ, quas dederat Pœnitentiaria. Post mortem Parochi, qui matrimonio interfuerat, conjuges testimonium de contracto matrimonio petierunt ab eo, qui in Parochi defuncti locum suffectus fuerat, ut jam procreatis liberis consulerent. Ille peracti negotii prorsus ignarus morem conjugibus gerere recusavit, eosque suasit, ut mutuum consensum coram duobus testibus, ac seipso renovarent. Sacram ipsi Congregationem Concilii adiderunt, ubi die 19. Septembris anno 1684. propositum fuit: *An in conscientia & absque peccato possent præfati contrahentes coram dicto Parocho, & testibus renovare consensum.* Sacra Congregatio *negativè* respondit, novoque Parocho præcepit, ut accepto illorum testimonio, qui præsentes adfuerunt, cùm matrimonium celebratum fuit, & elicito a conjugibus jurejurando de matrimonii jam contracti

veritate, in consuetum librum referret ipsum matrimonium, & ob eam causam, traditum fuit ipsi novum literarum exemplar, quas Pœnitentiaria pro ineundo eodem matrimonio concesserat.

55. Id fortasse consilium rei aptissimè consentaneum visum est iis, qui carebant experientiâ Sacræ Pœnitentiariæ, quæ nec Parochi, neque contrahentium nomina exprimit, cùm literas, ac facultatem impertit Concubinariis, ut matrimonium clam ineant coram Parocho, ac duobus testibus, & solitæ promulgationes in Ecclesia prætermittantur. Ex hoc autem consequitur, quod tribui nequeat duplex harum literarum exemplar, si forte opus fuerit. Quare, si Concubinarii, qui veri conjuges censentur, Episcopum adire nolint, ut permittat omitti promulgationes, & matrimonium coram Parocho tantùm, ac duobus testibus familiaribus celebrari, ipsumque in librum ita referri, ut palam omnibus nequeat innotescere, sed potius eligant ad Summum Pœnitentiarium se convertere, ut hæc omnia consequantur; tunc, si ipse facultatem, ac dispensationem ejusmodi elargiatur, institutum est, ut in literis illud omittat: *laceratis*. Item Parocho indicat matrimonium in consueto libro adnotare eâ diligentiâ, quam modò exposuimus, ut testimonium, si forte requiratur, peracti matrimonii tradere possit, caussamque suam Parochus tueri, si opus fuerit, eodem exemplari literarum Sac. Pœnitentiariæ, quas ipse retinebit.

56. Hoc sanè pacto sublatum de medio est impedimentum, ob quod probari nequaquam poterat matrimonium, quod Sac. Pœnitentia-

riæ facultate conficiebatur, id gravissimum detrimentum aliquando ipsis conjugibus, aut procreatis liberis afferebat. Attamen non omnia satis impedimenta sublata fuerunt. Non semel contingit Concubinarios, qui veri conjuges habentur, illigari impedimento dirimente, quod nisi solvatur, contrahi nequit matrimonium, irritumque est, si contrahatur. Jam superius indicavimus Episcopum haud ita facile se immiscere posse, cùm dirimens impedimentum intercedit. Quamobrem supplex libellus Sac. Pœnitentiariæ exhibendus est. Porro ipsa necessariò superaddere illud debet *laceratis*, cùm de impedimento dirimente res agitur; ex quo sequitur eisdem difficultatibus Parochum implicari, qui facultatem accipit, ut matrimonio clam celebrando intersit. Etenim, cùm ipsa facultas simul contineat a proposito impedimento dispensationem, si illam lacerare jubetur, nec seipsum purgare, si contra aliquid contigerit, neque in libro matrimonium cautè inscribere potest; neque tandem conjuges matrimonii testimonium elicere queunt, si aliqua necessitas expostulet.

57. Quamobrem, cùm in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ Canonum interpretem nos ipsi ageremus, mos inductus fuit, ut quoties ejusmodi dispensationes a Pœnitentiaria postulantur, duo seorsim diplomata fierent, quorum primum solveret impedimentum, ibique adderetur, *laceratis*, alterum absque mandato lacerandi literas, eoque tribueretur facultas ineundi matrimonium coram Parocho, ac duobus testibus, ac demum juberetur idem Parochus matrimonium eâ diligentiâ in librum referre, quam nuper memoravimus. Id totum fusiùs explicavimus in dissertatione, quam

de matrimoniis *conſcientiæ* conſecimus, & quæ typis edita fuit poſt conſuetam pagellam S. Congregationis Concilii, quæ habita fuit die 9. Sept. anno 1724. Finem facimus admonentes Presbyteros, qui Sac. Pœnitentiariæ diplomata exequuntur, ut ſibi ante oculos ponant, quæ ſuperius dicta ſunt, utque diplomata lacerent, ſi jubeantur, & quæ ſervanda ſunt, magno ſtudio retineant, cùm res eſt de Matrimoniis, quæ ſuperius indicavimus.

58. At verò imperiti difficilius ſe expedient, ut reliquis omnibus ſatisfaciant, quæ a Pœnitentiaria decernuntur. Illa ſubjicimus, ut pro muneris noſtri ratione vehementius excitemus Confeſſarios, ac Parochos, quibus Pœnitentiariæ diplomata inſcribuntur.

59. Si de contractis jam matrimoniis agatur, & occultum impedimentum interveniat, quod uni ſolùm ex conjugibus perſpectum ſit, tunc, ſi petatur a Pœnitentiaria, ut idem matrimonium ejus facultate confirmetur, in hanc ſententiam diplomata traduntur: *Demum dummodo impedimentum præſatum occultum ſit, & ſeparatio inter latorem, & dictam mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo, aliudque non obſtet, cum eodem latore, ut, dictâ muliere de nullitate prioris conſenſûs certioratâ, ſed ita cautè, ut latoris delictum nunquam detegatur, Matrimonium cum eadem muliere, & uterque inter ſe de novo ſecretè ad evitanda ſcandala, præmiſſis non obſtantibus, contrahere, & in eo poſtmodum remanere legitimè valeat, miſericorditer diſpenſes.*

60. Præter eas conditiones, *dummodo occultum ſit*, & *aliud non obſtet*; de quibus ſatis jam diximus, tria rurſum jubentur: primùm, ut iſti conjuges ſeparentur, ſi *id fieri poſſit abſ-*

que scandalo. Porro sapienter id cavetur a Sacra Pœnitentiaria; nam si publicè matrimonium celebratum fuit, proculdubio veri conjuges existimantur; ideoque, si sejungantur, admirationem id populo, & scandalum concitabit. At verò id continget, si domicilii, non autem si *thori* separatio præscribatur; nam si jubeantur ejusmodi conjuges fraterno tantùm amore se prosequi, donec obtineant dispensationem, tunc major difficultas objicitur. Etenim si mulier impedimenti sit ignara, ex hac nova vitæ ratione aliquid mali suspicabitur. Sin autem, uterque ipsum impedimentum noverit, tunc periculum incontinentiæ intercedet: *Animadvertas* (inquit de Justis) (*c*), *quod rarissimè, aut nunquam erit necessarium experiri, an possint conjuges separari, & honestè vivere tamquam frater, & soror, quia sæpe ex hujusmodi separatione oriuntur scandala, & periculum incontinentiæ, sicut etiam ex habitatione dicto modo facta.* Itaque judicamus a Parocho, qui literas a Pœnitentiaria, & facultatem exposcit, vel ab aliis exposci deprehendit, monendos esse conjuges (si impedimentum uterque cognitum habeat) vel alterum ex conjugibus, qui rei conscius est, ne in copulam consentiat, donec dispensatio reddatur: *Monendus est* (ait Navarrus) (*d*) *a Confessario, ne prius consentiat in copulam, quàm contrahat Matrimonium renovato consensu; quia tunc, quamvis Absolutio, & Dispensatio non redderetur nulla, fornicaretur tamen, quia ante Matrimonium in copulam consentiret.*

61. Secundò indicitur, ut alter conjugum, qui impedimentum ignorat, certior fiat pri-

(*c*) Dispens. Matrim. lib. 1. c. 8. n. 178. (*d*) In allata part. 2. pag. 76.

mum consensum irritum fuisse, ita tamen, ut crimen, ex quo proficiscitur ipsum impedimentum, minimè detegatur. Tertiò, his peractis, clam matrimonium renovandum est, nempe, iterum mutuus consensus præstari debet.

62. Magno studio disceptatum olim fuit, utrùm novus hic consensus, qui matrimonium reipsâ constituit, coram Parocho, ac duobus testibus peragendus videretur. Nam Tridentina Synodus Parochum, ac duos testes præsentes necessariò requirit, dum matrimonium celebratur. Attamen nulla difficultas amplius superest, si discrimen inter occulta, & publica impedimenta habeatur. Si matrimonium publicè initum est *coram Parocho, & duobus testibus*, & impedimentum quoque publicè innotuerit, idem matrimonium ritè confirmari nequit, nisi consensus iterum *coram Parocho, & duobus testibus* præbeatur. Contra verò est, si matrimonium celebratum fuit *coram Parocho, & duobus testibus*, & impedimentum dirimens occultum servatur, tunc novus consensus certè præstandus est, sed clam inter contrahentes; nec amplius Parochus, duoque testes requiruntur. Nam semel mandato Tridentini Concilii jam paruerunt conjuges, cùm primò matrimonium, licet interposito occulto impedimento, confecerunt.

63. Hæc ita decrevit Pœnitentiaria S. Pii V. Pontificis auctoritate, uti Navarrus (*e*) fatetur, qui per tot annos eidem Sacro Tribunali operam præstitit suam. Id etiam probat Sacra Congregatio Concilii (*f*), uti tradit Fagnanus (*g*), qui per plures annos a Secre-

(*e*) In suo cons. 4. de Sponsal. (*f*) In Causis Hispal. 20. Julii 1609. Decr. lib. 11. fol. 58. & Constantinopolit. 2. Decembr. 1634. Decr. lib. 15. fol. 130. (*g*) Cap. is, qui fidem n. 14. de Sponsalib. & Matr.

tis præclarè munus gessit; idemque Scriptores docent (*h*). Insuper, cùm Sac. Rotæ Auditores hujus sententiæ veritatem in dubium revocassent, Cardinalis Carafa Congregationis Concilii Præfectus duos ex iisdem Auditoribus accivit, Seraphinum nempe, & Comitolum, quibus ostendit Decreta a Sac. Congregatione super hac re confecta, Pœnitentiariæ institutis, & S. Pii V. declarationi esse consentanea. Qua de re Patres Sac. Rotæ in posterum expositam paulò ante sententiam sequuti constanter fuerunt (*i*). Etenim Tridentina Synodus, cùm jussit matrimonium contrahi coram Parocho, & duobus testibus, nihil aliud statuendum voluit, nisi clandestina matrimonia impedire, ex quibus gravissima mala derivare consueverunt; ac potissimùm, cùm secretò matrimonium initum fuerat sine Parocho, ac testibus, novum matrimonium simili ratione ab eodem conficiebatur, vel etiam publicè adhibitis testibus, accitoque Parocho; quæ sanè corruptela nequit obtingere, cùm publicè matrimonium celebratum fuit, licet irritum ob impedimentum dirimens occultum habeatur. Quamobrem, cùm Parochus, ac testes primo matrimonio jam interfuerint, quod ritè celebratum putabatur, quia impedimentum nequaquam innotuerat, ideo satis est, ut clam inter conjuges novus consensus præbea-

(*h*) Zarol. in sua Praxi ad verb. Dispensatio §. quintum dubium. Vanesp. in jur. Eccl. univers. part. 2. tit. 14. c. 7. n. 10. Giribald. tr. 10. de Sacr. Matr. c. 18. §. 6. n. 127. & seqq. Salmanticens. in cursu Theol. Moral. tom. 2. tr. 9. de Matr. c. 3. punct. 5. num. 118. & seq. Pignatell. cons. 27. per tot. t. 8. (*i*) In decis. 900. coram Seraphin. & 395. num. 1. coram Ludovis. 405. n. 9. & seq. part. 18. Recent. & in Spalaten. Nullitat. Matr. die 3. Martii anno 1653. cor. Præsul. Albergato.

tur, cùm ipsum matrimonium Sacræ Pœnitentiariæ facultate ritè confirmandum est (*k*).

65. Ex his apertissimè constat, quod sermo est de matrimonio coram Parocho, ac duobus testibus inito, ubi dirimens impedimentum occultum interponitur. Ex his omnibus desumitur, quoties indicit Pœnitentiaria renovari matrimonium ejusmodi, novumque assensum præberi: *Secretè ad evitanda scandala*: id mutuò a conjugibus perficiendum esse, nec Parochum, aut testes præsentes requiri, neque ipsum Confessarium, qui licet Parochus haud sit, ad literas exequendas Pœnitentiariæ designatur. Libellus (*l*) pro novis Confessariis instruendis Romæ evulgatus idem prorsus docet: *Nihilominus monemus, quoties ab ejusmodi conjugibus novus consensus præstandus est, ipsos cogi haud posse a Confessario, ut testes, seque præsentem adhibeant. Tum quia id non præcipitur in literis Sacræ Pœnitentiariæ; tum quia pro certo habetur idem matrimonium jam fuisse rectè celebratum in facie Ecclesiæ.*

65. Porro veritati id consentaneum adeo est, ut Silvius (*m*) hæc docuerit: *Quid, si dispensentur super impedimento occulto, sed eâ conditione, ut contrahant servatâ formâ Concilii Tridentini? Respondeo, etiam tunc illos posse consensum renovare absque Parocho & testibus, si prius contraxerant coram illis; neque enim attentaverunt contrahere aliter, quàm coram Parocho, & testibus.* Quam sententiam Pontas (*n*) magnopere commendat. Guttierezius (*o*) tamen adversatur ob hanc causam, quod verba

(*k*) Pontas in suo Dictionario cas. cons. in verbo Matr. quart. cas. 4. & 5. (*l*) Part. 2. c. 15. n. 326. (*m*) In suppl. ad D. Thom. q. 45. art. 2. quæsit. 2. conclus. 4. (*n*) Loco cit. cas. 5. (*o*) De Matr. c. 47. num. 26.

dispensationis apertissimè contrarium præscribunt. Giribaldus (*p*), aliique plures eandem opinionem sequuntur: nos autem totam quæstionem solvemus affirmantes: *Agi de subjecto non supponente.* Siquidem Pœnitentiaria nequaquam utitur his verbis: *Servatâ formâ Concilii:* cùm jam peractum matrimonium suâ facultate confirmandum proponitur, sed tunc solùm, cùm solvendum est occultum impedimentum pro matrimonio adhuc ineundo. Id constat ex formulis dispensationum, quas Navarrus congessit.

66. Itaque rei difficultas in eo posita est, nempe, quâ ratione fieri possit, ut alter conjugum ignarus impedimenti, certior de ipso reddatur, ita ut latoris crimen nequaquam innotescat: *Dictâ muliere de nullitate prioris consensûs certioratâ, sed ita cautè, ut latoris delictum nunquam detegatur.* Vanespenius (*q*) rei magnitudinem, & gravitatem expendens hæc habet: *Magnâ hìc prudentiâ, ac circumspectione opus est: unde meritò Executor hìc non tantùm humana, sed vel maximè Divina consilia, & auxilia adhibebit, recurrendo ad Patrem luminum, ut eum lumine suo illuminet, quid in casu adeo perplexo agere debeat.* Clericatus autem (*r*) fatetur plurimùm se laboris impendisse, ut huic Pœnitentiariæ mandato, quâ opus est, diligentiâ satisfaceret.

67. Nonnulli, ut se facilius hâc difficultate expedirent, solam instructionem, non verò conditionem illis Pœnitentiariæ verbis contineri censuerunt, ita ut Confessarius moneatur sedulam curam insumere, ut illud matri-

(*p*) Tract. 10. de Sac. Matr. c. 18. §. 6. n. 132. (*q*) Part. 2. suorum oper. tit. 14. c. 7. n. 9. (*r*) Decil. 40. de Sacr. Matr. num. 31.

firmando expoſtulat novum a conjugibus conſenſum, & declarari impedimentum ignaro, ne idem conſenſus *per errorem* elicitus putetur, ſive (ut res clariùs explicetur), ne permaneat primus conſenſus cum errore conjunctus, qui traditus fuit, cùm matrimonium primò celebraretur. De impedimento conditionis non deeſt juris auctoritas (*x*), quæ matrimonium inter liberum, ac famulam irritum decernit, ſi ille mulieris conditionem ignoret, neque aliter confirmari poſſe, niſi novum conſenſum præſtiterit, qui ante matrimonium conditionem conjugis neſciverat. Juris autem interpretes in cap. *Depoſitum*, ad illa verba: *Inſcia de eo, qui duxit in matrimonium*; affirmant conſenſum *per errorem* permanere, donec, qui matrimonium cum famula iniit, conſenſum iterum reddat, poſtquam ipſius conditionem deprehendit. His auctoritatibus, & interpretum ſententiâ Scotus (*y*) adductus ita ſcriptum reliquit: *Primus conſenſus non fuit Matrimonialis; & ideo ad hoc, quod ſint conjuges, requiritur novus conſenſus: & tunc dico, quod, ſi impedimentum non exprimatur perſonæ inſciæ, ipſa in copula carnali ſequenti non conſenſit novo conſenſu, ſed ſolùm reddit in virtute primi conſenſus, qui nullus fuit, & ideo licet perſona ſciens de novo conſentiat, non tamen ſufficit. Hoc expreſsè dicit Gloſſa in cap.* 1. *de eo, qui duxit in Matrimonium, quàm polluit per adulterium. In primo conſenſu, qui nullus fuit, intelligitur perdurare, ſicuti probatur de ſervo qui creditur liber, cum quo contrahatur, ſi poſt manumittitur, uxore ignorante, non con-*

(*x*) Cap. propoſuit, & cap. ad noſtram, de conjugio ſervorum. (*y*) In 4. ſentent. diſt. 35. q. 1.

contrahitur matrimonium, quia post manumissionem factam manendo cum eo, semper intelligitur approbare consensum primum, qui fuit erroneus, & non matrimonium.

69. Difficilius se res habet, cùm aliquis ob vim, seu metum in matrimonium consensit: Nonnulli ex Theologis asserunt pro matrimonio ejusmodi confirmando satis esse liberum illius consensum, qui ad illud ineundum coactus fuit, non autem requiri, ut qui jam prius liberè assenserat, & vim alteri conjugi allatam ignoraverat, rursum ad exprimendum consensum adigatur. Clemens tamen Octavus, a quo super hâc re consilium petitum fuit, expendens primum illum consensum pertinuisse ad materiam, neque legitimam, neque idoneam, respondit pro matrimonii confirmatione novum consensum ab utroque conjuge esse tribuendum, ab eo nempe, qui matrimonium per vim contraxit, & simul ab altero, qui vim ejusmodi ignorans ultro, ac libenter eodem se matrimonio illigavit. Insuper adjecta fuit ea conditio, ut maritus, qui jam liberè consenserat, prius moneretur, irritum fuisse matrimonium, eoquod uxor ad assentiendum coacta fuerit, cùm primò celebratæ sunt nuptiæ: *Admonito prius marito de matrimonii nullitate.* Hoc Pontificis responsum Comitolus (*z*), ac Pontas fusè commemorant (*a*). Postremò Sanchez (*b*), cujus auctoritas plurimi facienda est, binas opiniones exponit, quarum prima tuetur haud necessarium esse, ut qui nescierat impedimentum, de ipso certior fiat, cùm matrimonium novo

(z) Lib. 1. Responf. Moral. qu. 120. (a) De Matrim. lib. 4. cap. 24. & 25. (b) Lib. 2. de Matrim. disp. 36.

consensu confirmandum proponitur; altera verò id necessarium prorsus affirmat; quam proculdubio magis probabilem idem Sanchez (c) fatetur. Porro id satis est, ut hæc opinio præ cæteris teneatur, cùm de Sacramento agitur, juxta proscriptam his verbis ab Innocentio XI. sententiam: *Non est illicitum in conferendis Sacramentis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore, nisi id vetat Lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententiâ tantùm probabili utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.*

70. Ex his duabus opinionibus modò explicatis, de quibus etiam Schmalzgrueber fusiùs verba facit (d). Sacra Pœnitentiaria tutioribus sententiis adhærere consueta (e), secundam amplexa est, uti constat ex formula, quam huc usque declaravimus. Itaque Sacerdos, qui Pœnitentiariæ diplomata, ac literas exequitur, eidem sententiæ conformare se debet, quod Syrus copiosè demonstrat (f).

71. Qui periti sunt moris, & instituti Sacræ Pœnitentiariæ, jam pro certo tenent ad confirmandum matrimonium requiri novum consensum, & simul ignaro conjugi detegendum impedimentum. Quamobrem rationem, modumque perscrutantur, ne crimen impedimenti causâ in lucem proferatur. Ac primùm, qui impedimenti conscius est, se ignarum fingat: deinde ostendat se suspicari, ne ob aliquam causam ritè celebratum fue-

(c) Sub n. 4. (d) Lib. 4. in Decr. tit. 16. num. 60. & seq. (e) Card. Petra in all. opere de Sac. Pœnit. part. 1. cap. 9. n. 4. & seq. (f) In suo opere qu. 8. prælim. Genet. tom. 4. suæ Theol. Moral. tr. 6. cap. 11. qu. 14. & tom. 5. tr. 9. cap. 7. qu. 8.

rit matrimonium, ideoque mutuum ultro consensum præstari debere, ut in posterum ab omni solicitudine animi, metuque religionis liberentur.

72. Secundò, qui impedimentum cognitum habet, testimonium ab altero conjuge novi amoris eliciat, ita ut se paratissimum fateatur eodem se matrimonio adstringere, si adhuc in libertate versaretur. Tunc novum mutuò consensum exprimant, & sic omnia in tuto collocantur.

73. Tertiò, impedimenti conscius liberè declaret, haud ritè matrimonio consensisse, cùm primò celebratum fuit; ideoque oportere consilio Confessarii, atque internæ tranquillitatis causâ, ut ambo consensum renovent, seque id libenter facturum ostendat. Quod si alter Conjux eandem voluntatem patefaciat, id satis erit, ut novus consensus juxta præscriptam normam elicitus intelligatur.

74. Quartò, si ob gravissimas difficultates nullus alius modus suppetat, tunc Maritus impedimenti conscius *accedat ad Conjugem insciam impedimenti, & cum ea habeat copulam affectu maritali.* Cùm enim Conjux, quæ impedimentum ignorat, eodem tunc amore permota, ac devincta putetur, id satis pro consensu utriusque Conjugis existimatur, ut matrimonium confirmari possit, nec innotescat crimen, ex quo venit impedimentum. Plures (g) hanc rationem exhibent: Auctor

(g) Navar. part. 2. de disp. Matr. pag. 60. & pag. 74. Syrus in prax. execution. mandat. Sacram. Pœnit. pag. 126. & seq. M. Paulus Leo part. 2. formul. dispens. Matt. pag. 174. & seq. Giribald. tr. 10. de Matrim. cap. 18. §. 5. n. 124. Auctor lib. pro novis Confes. part. 2. cap. 15. num. 326. & seq.

verò libelli pro instituendis novis Confessariis confecti id quidem probat, nisi forte Conjugem ignarum impedimenti pœniteret ipsius matrimonii, animumque ab eo prorsus alienum haberet. Tunc enim consensus eo modo expressus nullam vim, nullumque pondus assequeretur.

75. M. Paulus Leo (*h*) rationem primo loco expositam minimè approbat, & quidem merito. Ipse prius affert clausulam Pœnitentiariæ: *Dictâ muliere de nullitate prioris consensûs certioratâ, sed ita cautè, ut latoris delictum nusquam detegatur:* Et inde asserit, quod, *hæc clausula est substantialis, & magni momenti.* Illud etiam superaddit: *Mulier inscia est certioranda de nullitate prioris consensûs, hoc est certa efficienda. Non fit autem certa per verbum illud: suspicor; sed solùm titubans; nam certitudo dubitationem omnem excludit.* Idem M. Paulus secundæ rationi nequaquam subscribit, ob quam Conjux ignarus impedimenti nunquam detegit irritum esse matrimonium, quod tamen necessarium ostendimus: *Remanet* (inquit) *in sua ignorantia.*

76. Porro, si Marcus Paulus Leo improbat rationes primo, ac secundo loco positas, nos certè rationem quartam gravissimis difficultatibus implicitam intuemur. Omittimus quæstionem, utrum *per copulam affectu maritali habitam*, renovari consensus intelligatur. Inquirendum est, an id probari possit, cum literis, seu diplomatibus Sacræ Pœnitentiariæ, quibus adjungitur superius allata clausula, parendum indicitur.

(*h*) Part. 2. formul. dispens. Matr. pag. 174.

77. Itaque vel *copula affectu maritali* ante dispensationem, vel post dispensationem suscipitur. Primum quidem absonum est; cùm impedimenti conscius neque petere, neque persolvere debitum queat alteri conjugi, licet infamiæ, seu vitæ periculum immineat, uti constat ex Cap. *Inquisitione de sentent. excommunic.: In primo casu, quando alter conjugum pro certo sciat impedimentum conjugii, propter quod sine mortali peccato non valeat carnale commercium exercere.* Tum Innocentius III. ita statuit: *Debet potius excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quàm per carnale commercium peccatum operari mortale.* Idem jus (*i*), idem Salmanticenses confirmant (*k*), qui reliquos Theologos unanimes commemorant. Sin autem *copula habetur post obtentam dispensationem*, quo pacto conjux ignarus impedimenti, qui primum matrimonium ritè confectum arbitratur, certior factus de eodem impedimento judicabitur, uti jubet Pœnitentiaria illis verbis: *Dictâ muliere de nullitate prioris consensûs certiorata.* Hic quartus modus improbandus non esset, si diplomatibus Pœnitentiariæ satisfacientes illorum opinionem amplecti possent, qui pro novo consensu haud putant monendum esse inscium conjugem de impedimento, quod irritum matrimonium constituit. Cùm tamen Pœnitentiaria contrariam sequatur sententiam, ideo ab ipsa discedere nequit, qui Sacri illius Tribunalis diplomata, ac literas exequitur.

78. Quamobrem primâ, & quartâ ratione prætermissâ, de secunda, ac tertia verba fa-

(*i*) In c. lit. de rest. spoliat. (*k*) Citato tract. 9. punct. 4. cap. 14.

cienda supersunt. Secundam rejicit M. Paulus Leo, quemadmodum indicavimus. Illam tamen probat Sanchez (l) ob hanc causam, quod licet assensus cum errore, & ignorantia conjungatur, id tamen Theologi *se habere concomitanter* testantur, neque voluntatis liberum consensum adimere. Pontius ab hac opinione se alienum præbet, & ejusmodi consensum per dolum expressum judicat (*m*). Cùm hæc ita sint, modus tertio loco propositus æquitati potius consentaneus videtur. Nam conjux ignarus matrimonium irritum cognoscit, non tamen crimen notum efficitur, ex quo consecutum est impedimentum; neque ullum mendacium admiscetur. Quippe certissimum est primo matrimonio haud ritè traditum fuisse consensum; neque a veritate abhorreret, si impedimenti conscius affirmaret primo matrimonio se nequaquam consensisse. Nam verus consensus appellari nequit, qui ritè præstitus non fuit. Postremò hanc tertiam rationem unanimes Theologi reliquis omnibus anteponunt (*n*).

79. Priusquam in lucem hæc nostra institutio prodiret, tenuitatem nostram agnoscentes, viris doctrinâ præstantibus illam ostendimus, qui judicium ferre possent. Rem sanè gravissimam ipsi monuerunt, quid nempe agendum sit, si conjux haud immeritò suspicetur, ne alter conjux de irrito matrimonio certior factus novum consensum dare recuset; solutoque matrimonii vinculo, procreati jam liberi tanquam spurii habendi sint; impedimentum

(*l*) De Matrim. lib. 2. disp. 36. num. 5. (*m*) In suo tract. de Matrim. lib. 4. c. 25. n. 5. (*n*) Sanch. loc. cit. sub num. 7. Pontas allato loco n. 5. Syrus Navar. Marc. Paul. Leo locis cit. Pontas in suo Dictionar. ad verb. Matr. quart. cas. 2.

tum detegi, aliaque mala, atque dissidia certò esse futura: utrùm omissâ tertiâ ratione, aliam seligere liceat ex his, quas paulò ante improbavimus, quæ tamen plurium Scriptorum auctoritatibus corroborantur.

80. Hæc sanè facienda plurimi existimamus. Quare respondemus primò legitimam prolem haberi, cùm impedimentum non innotescit, alterque conjugum ritè contractum matrimonium arbitratur; illudque coram Parocho celebratum fuit (*o*). Deinde prætermittimus pericula omnia, quæ ex secunda, ac tertia ratione prius expositis dimanare queunt, ita ut necessariò ad quartam deveniendum esse videretur. Quapropter si gravissimis incommodis tertia ratio, ac modus obnoxius judicetur, ad Majorem Pœnitentiarium confugiendum est eo pacto, quo Delegatus, si ob aliquam difficultatem exequi præscriptam legem nequeat, Delegantem adire debet, ejusque voluntati, & consilio acquiescere. Quippe Major Pœnitentiarius magnis illis difficultatibus fortasse adductus, aut aliquid de severitate remittet, aut facultates a Pontifice necessarias postulabit, qui si non agitur de *impedimento erroris personæ*, quod refertur ad jus naturale, sed de aliis impedimentis, quæ a jure scripto decernuntur, non solùm auferre de medio potest incommoda, quæ jam secuta ab illo sunt (*p*): uti constat quotidianâ experientiâ, cùm *in radice matrimonii* legitimam prolem declarat, sed etiam ob consensum naturalem initio præstitum, dispensare potest, si velit, a renovando consensu, quemadmodum

(*o*) Pirhing. cit. tit. Decret. §. 1. n. 4. & 5. (*p*) In Clement. unic. de communit. Eccles.

apud Indos confirmata fuerunt quædam matrimonia, quæ Pucueles, & Quartarones (sic enim nuncupantur) haud ritè iniverant, interpositâ Clementis XI. auctoritate, qui die 2. Aprilis anno 1705. ob hanc rem literas Apostolicas promulgavit. Si verò id sperandum minimè videatur, quod nos ipsi difficillimum asserimus, cùm solùm evenisse certum sit, quoties ex impedimento juris positivi irrita matrimonia confecta fuerant a magna hominum multitudine, non autem a peculiari homine, si, inquam, obtinere id arduum habeatur, & *periculum sit in mora*, si adeundus sit Pœnitentiarius, tunc Confessario, & Parocho, liber ad nos aditus semper patebit, ut nobis patefaciant impendentia pericula, silentio prætereuntes contrahentium nomina. Nos proculdubio divinam opem prius exposcentes illud consilium dabimus, quod magis rei convenire videbitur. Equidem Gennetus (*q*) consulendum monet Episcopum, cùm ejusmodi difficultates objiciuntur. Continget etiam fortasse, ut rebus omnibus diligenter examinatis præter quatuor rationes superius expositas, alia deprehendatur, ob quam ignaro conjugi irritum matrimonium declaretur, nec tamen pateat crimen, quod impedimentum induxit, & nulla prorsus incommoda consequantur.

81. Hæc potissimùm explicanda duximus, ut Confessarii, ac Parochi intelligant, antequam libellos supplices offerant Pœnitentiariæ, rem sedulò expendendam, utrùm ad illam pertineat, & circumstantias omnes accurato studio investigandas; post hæc literis suis ad Majorem Pœnitentiarium singula complectantur. Statim ac literæ, seu diplomata ipsis

(*q*) Loco allato.

a Pœnitentiario reddentur, sæpius illa percurrant, ut iis omnibus fideliter satisfaciant, quæ præscribuntur. Id autem peragendum est, dum Pœnitentiæ Sacramentum administrant, & postquam consueta verba Absolutionis a censuris, & peccatis pronunciarunt. Si res agitur de ineundo matrimonio his verbis utantur: *Et insuper auctoritate Apostolicâ mihi specialiter delegatâ dispenso tecum super impedimento; ut, præfato impedimento non obstante, Matrimonium cum dicta muliere publicè, servatâ formâ Concilii Tridentini, contrahere, consummare, ac in eo manere licitè possis, & valeas. In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Amen.*

Insuper eâdem auctoritate Apostolicâ, prolem, quam ex matrimonio susceperis, legitimam fore nuntio, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Amen.

82. Si de jam inito matrimonio res est, post consuetam absolutionem a censuris & peccatis hæc ita pronunciant: *Et insuper auctoritate Apostolicâ mihi specialiter delegatâ dispenso tecum super impedimento, ut eo non obstante Matrimonium consummare, & in eo remanere licitè possis; In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Amen.*

Et pariter eâdem auctoritate Apostolicâ prolem, si quam suscepisti, & susceperis, legitimam fore decerno, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Amen.

83. His peractis literas, seu diploma dilacerent, si illud indicatur: *laceratis* &c.

INSTITUTIO LXXXVIII.

Responsum redditum dubio a Viro Religioso proposito circa Institutionem XXXIII. Iterum ostenditur matrimonia exterorum, quæ celebrari Bononiæ solent, & earum pariter, quæ in Monasteriis educantur, contrahenda esse præsente Parocho, cujus ditioni Monasterium, aut domus subjecta sit. Contrahi debere matrimonia earum, quæ educari consuescunt, coram Parocho, in cujus Parochia paterna, materna, aut fratris domus constituta est. Hoc idem statuendum est de famulis Bononiensibus, qui domicilium in alia Parochia habent.

1. Singulari in nos benevolentiæ tuæ tribuendum est, quod nobis exposueris difficultatem, quæ ex trigesima tertia nostra institutione concitata est, ubi asseruimus ritè matrimonium iniri a Prætore, Judice, Medico, & quod gravius videtur, a famulis etiam coram Parocho illius loci, in quo degunt, eoquod obtinuerit, si non verum domicilium, saltem quasi domicilium, nisi forte brevissimo temporis spatio in eodem loco versati fuerint. Id quidem alienum videri potest iis, quæ ibidem constituimus, a famulis nempe celebrandum esse matrimonium coram Parocho Domini, in cujus ædibus morantur, nisi forte paternum, maternum, seu fraternum domicilium in alia Parochia positum habeant. Tunc enim hic Parochus, non alius in conficiendo matrimonio accersendus est; idem præscripsimus cùm de matrimoniis Puellarum, quæ a Monialibus educantur, sermo haberetur. Illud pariter superaddis, rationem ex quasi domicilio desumptam, quæ Judici, Medicis, Professori-

bus, ac famulis suffragatur, aptissimè convenire Puellis educandis, de quibus verba fiunt, & famulis etiam, de quibus agitur. Quidquid ergo indicitur, nempe, matrimonium ritè contrahi coram Parocho ejus loci, ubi Judex, Prætor, Medicus, & studiis addicti Juvenes immorantur, id famulis quoque, & Puellis educandis esse tribuendum affirmas, nec investigandum, utrum in alia Parochia domicilium paternum, maternum, aut fraternum obtineant.

2. Propositam difficultatem facile exsolvere possumus, si asseramus eam nobis mentem non fuisse, ut controversia ulla de peculiari aliquo matrimonio excitatâ nostrâ illâ Institutione, judicioque dirimeretur, sed tantùm, ut quædam leges statuerentur Sacerdoti, qui accersitur, ut matrimonia ritè celebrentur. Etenim cùm eamdem institutionem in duas partes divisimus, his verbis usi sumus: *Ut clariùs id agatur in duas quasi classes res dividetur: primùm, afferemus, quæ per Sacram Congregationem constituta fuerunt, & quæ etiam ab universis ferè Auctoribus probantur: secundò, peculiaria quædam addentur, quæ, veluti normam, in hac Civitate, ac Diœcesi observanda præcipimus, ut dissensiones omnes, si fieri poterit, de medio auferantur.* Deinde cùm secundam partem aggredimur, & hæc prius monemus: *Sed jam deveniamus ad secundam partem, quâ certam normam huic nostræ Civitati, ac Diœcesi statuere proposuimus, ut super ejusmodi rebus aditus controversiis omnibus præcludatur.*

3. Itaque solùm examinandum superest, cur nos, qui indiximus matrimonium ineundum a Judice, Medico, Professoribus, & studiosis

Juvenibus coram Parocho, ubi quasi domicilium assecuti sunt; cur, inquam, statuamus, ut Puellæ educandæ a Monialibus matrimonium contrahant coram Parocho, in cujus ditione situm est Monasterium, nisi paternum, maternum, ac fraternum, in alia Parochia domicilium habeant; idemque postremò famulis etiam permittimus, qui in Dominorum ædibus versantur. Porro nos id constituimus, quia ad rectam hujus Civitatis, ac Diœcesis administrationem, & tranquilitatem conferre plurimùm pro certo putavimus; neque sanè Tridentina Synodus jubet matrimonium omnino contrahi coram Parocho, in cujus ditione sponsi domicilium, seu quasi domicilium possident; illud præscribit, ut Parochus adhibeatur, vel alius Sacerdos, modò tamen ipsius Parochi, aut Episcopi facultas intercedat (r): *Qui aliter, quàm præsente Parocho, vel alio Sacerdote de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii, & duobus, vel tribus testibus &c.* Hâc facultate utuntur Episcopi, cùm matrimonia fiunt in Nosocomiis, Capellanis nimirum concedentes, ut Parochi munere fungantur, ob eam videlicet causam, ut controversiis aditus occludatur, quæ inter illos, ac Parochos haberi frequenter consueverunt, aut etiam ipsos inter Parochos, in quorum nempe ditionibus, aut domicilium haberet ægrotus, aut Nosocomium positum esset.

4. Rem totam confirmare liceat exemplo Episcopi, qui ad celebrandum matrimonium, Parochum designaverat, cui subjectum esse alterum contrahentium existimabat, quemadmodum falsò delatum fuerat: eo matrimonio confecto, deinde revocari in dubium cœ-

(r) Cap. 1. sess. 24. de Ref, Matr.

pit, an ritè peractum fuisset; nonnulli Cardinalis de Luca auctoritate (*s*) permoti illud irritum censuerunt; alii tamen contrariam sententiam magis probarunt, eo quod Tridentina Synodus solùm decernat matrimonium, ut ritè fiat, non nisi *præsente Parocho, vel alio Sacerdote* de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii esse celebrandum. Idque sententia Sac. Congregationis Concilii, quam Fagnanus commemorat (*t*), planè comprobatur, eandem opinionem sequuta est Sac. Congregatio die 9. Septembris anno 1684. quam nos integram ex actis descripsimus.

DUBIUM MATRIMONII.

Sequens casus Sacræ Pœnitentiariæ propositus, fuit ab ea ad hanc Sacram Congregationem pro decisione remissus.

FUlanus, & Berta Matrimonium inter se contracturi, statum suum liberum probarunt apud Acta Curiæ Episcopalis, instantes subinde, juberi Parocho, ut ad trinam denunciationem procederet. Interrogati autem a Notario quisnam esset eorum Parochus, responderunt (per errorem tamen, & citra contemptum Clavium), esse Parochum Sancti Demetrii, in cujus Parochia jampridem habitaverant, sed tunc temporis non habitabant. Peractis itaque a Parocho Sancti Demetrii juxta sibi traditam facultatem denunciationibus, nulloque impedimento detecto, Ordinarius impertitus est solitam licentiam per dictum Notarium extensam sub hac verborum formula.

(*s*) Disc. 1. num. 4. & seq. de Matrim. & disc. 26. n. 25. in annotation. Concil. (*t*) C. quod nobis n. 55. de clandestina desponsatione.

Concedimus facultatem Parocho Sancti Demetrii, ut adesse possit matrimonio contrahendo inter Fulanum, & Bertam ejusdem Parochiæ.

Celebratum proinde fuit coram dicto Parocho, & Testibus matrimonium: sed post aliquod tempus Fulanus Librum Moralem casu legens invenit, communem esse sententiam, quod ad matrimonii validitatem requiritur præsentia Parochi saltem unius ex contrahentibus; unde consultis pluribus Confessariis, quid sibi agendum esset, suasus fuit, ut unà cum Berta consensum renovaret coram proprio Parocho, & Testibus. At Fulanus, exploratâ Bertæ voluntate, an casu, quo non esset ipsius conjux, vellet sibi matrimonialiter copulari, responsum habuit absolutè negativum. Nihilominus, habitâ nuper notitiâ, quod inter declarationes desumptas, ex Bibliotheca recol. mem. Cardinalis Bellarmini, & typis impressas, ad caput primum Sess. 24. de Reformat. Matrim. extat infrascripta: item licet non proprius Parochus, sed alius de consensu Episcopi intersit, Matrimonium tenet, etiamsi Episcopus credat, fuisse vocatum Parochum: spem aliquam validitatis Matrimonii concepit: sed ad omnem dubietatem removendam suppliciter instat, declarari.

An præfatum Matrimonium inter ipsum, & Bertam contractum, fuerit validum.

Sacra Congregatio Concilii rescripsit affirmativè.

5. Hæc tamen omittamus, cùm nihil novi sancire nostrâ illâ institutione unquam putaverimus, sed ea solùm indicare, quæ a communi jure desumuntur; propositam nobis quæstionem æquis jam viribus expendamus nullamque repugnantiam in sententiis nostris deprehendemus; primùm de famulis agitur,

a quibus ritè matrimonium contrahi fatemur coram Parocho, in cujus ditione commorantur: ſed de quibuſnam famulis agitur? De illis nempe, qui exteri ſunt, nec Bononiæ nati, ubi nullum habent domicilium, ſed ſolummodo quaſi domicilium, quod ſibi in ædibus ſui Domini comparaverunt. Id apertiſſimè colligitur ex verbis ejuſmodi noſtræ inſtitutionis: *Secundò contingit, ut plurimi ſtudiorum causâ in hanc urbem confluant, vel etiam, ut juventuti facultatem aliquam tradant, vel aliquod artificium exerceant, ſive ut opulentis Civibus inſerviant, vel aliquo alio munere detineantur.*

6. Item de Famulis verba fiunt, ſed de quibuſnam? Proculdubio de illis, qui Bononiæ nati, non modò quaſi domicilium in ædibus Domini, ſed etiam proprium, paternum, maternum, aut fraternum obtinent; ſi quis percurrat eam Inſtitutionem, Romani Cleri Decretum in eo commemorari videbit: *Qui habent domum & familiam in alia Parochia, ad illam pertinere ſtatuimus, licet apud Dominos infirmentur, & occumbant.* Inſuper eodem loco Famulis ea omnia præſcribuntur, quæ Puellis educandis antea præſcripta fuerunt. Sed quænam hæc ſunt? *Dicimus itaque, ſi puella, quæ matrimonii fidem præſtitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc Parochus, quem primo loco nominavimus, puellam in matrimonium conjunget: ſin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem ſubjicitur, pro conficiendo matrimonio præſens aſſiſtet.*

7. Quamobrem, ſi uno loco eos Famulos complectimur, qui ſolùm quaſi domicilium habent in ædibus Domini; alio verò loco de

iis Famulis agimus, qui præter quasi domicilium, aliud etiam in civitate possident, quod ad Patrem, Matrem, vel ipsorum Fratrem pertineat, quænam inter hæc duo diversa capita dignosci potest repugnantia?

8. Quamobrem explicemus potius, quæ iisdem capitibus continentur, & ea quidem optimo jure dicta ostendamus.

9. Itaque præcipimus illorum matrimonia, qui Bononiam veniunt ad artem aliquam exercendam, celebrari coram Parocho, intra cujus limites habitant, eo quod quasi domicilium assequantur, nisi forte brevissimo temporis spatio, atque ut ita dicam, momentaneo in urbe consistant: neque sanè id nos ipsi commenti sumus. Plenas Virorum præstantium auctoritates eo loco protulimus; idem congruit Sacræ Congregationi Concilii; uti ex ipsius Decreto confirmavimus. Quod si aliter statuendum esset, illud sequeretur ab Helvetiis militibus iniri Bononiæ matrimonium haud posse, nisi prius facultatem ab Helvetico Parocho suo acciperent, ubi verum habent domicilium, eamque traderent Parocho Regularium Cælestinorum, intra cujus terminos, stationes, atque ita quasi domicilium possident. Illud autem juris Decretum, nempe (*u*) *Miles ibi habere domicilium videtur, ubi manet, etsi nihil in Patria possideat*, eos tantùm milites comprehendit, qui veluti in Præsidiis, non verò *in expeditione* versantur (*x*).

10. Neque sanè illud temere finximus, videlicet a Puellis, quæ in Monasteriis educantur,

(*u*) In L. Municeps. ff. ad Municipalem. (*x*) Mansfeld de Jurisdict. & Jure Milit. Belgicæ tr. 1. c. 6. pag. 68. Villos de Servis fugitiv. c. 20. §. 2. n. 46.

tur, matrimonium ineundum coram Parocho, in cujus finibus Monasterium collocatum est. Equidem Passerinus (y) docuit coram Monialium Confessario id esse peragendum. Sed quis hanc sententiam æquo animo probare queat? Cùm præsertim certissimum sit ex Sacris Congregationibus, Puellarum ejusmodi matrimonia, nisi impedimentum aliquod peculiare interveniat, celebrari oportere coram Parocho, cujus ditione Monasterium includitur: *Matrimonium* (inquit Monacellus) (z) *contractum a Puella, quæ existit in Monasterio ad crates Monasterii coram Testibus, & Parocho Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites situm est Monasterium, validum reputatur.* Ibique sententias quoque a Sac. Congregationibus evulgatas exponit: *Validum est matrimonium* (inquit Braschius) (a) *contractum ab educanda ad crates Monasterii coram Parocho loci, ubi Monasterium situm est.* Ursaya pariter istarum rerum peritissimus, & celeberrimus Canonum interpres scriptum reliquit (b); Jurisperitos convenisse, ut propositam causam diligentius expenderent, eoque cœtu tutissimam unanimi consensu habitam fuisse opinionem, quam nuper exposuimus. Reliquis omissis, hos præclaros Viros tanquam duces eligendos duximus, ut in hac Civitate, ac Diœcesi ritè fierent matrimonia.

11. Eodem loco certos quosdam limites huic sententiæ statuimus, ac Puellis nempe educandis matrimonium aliâ ratione contrahendum,

(y) De statu hominum t. 2. q. 187. art. 1. n. 896. (z) In Formul. Legal. pract. t. 2. tit. 16. formul. 2. n. 34. (a) In suo Promptuario Synod. c. 63. n. 14. (b) Tom. 1. part. 3. disc. 19. n. 101. & seqq.

si domicilium paternum, maternum, aut fraternum habeant; tunc enim, præsente proprio Parocho, matrimonium celebrari debere, non autem alio Parocho, cujus ditione Monasterium continetur; id ètiam Famulis præscripsimus, qui, licet apud Dominos habitent, tamen domicilium paternum, maternum, vel fraternum possident. Tunc ipsi proprium Parochum accersere debent, uti modò de Puellis educandis ostendimus; aliter tamen est, si solùm quasi domicilium in ædibus Domini teneant: nam matrimonium fieri tunc oportet coram Parocho, intra cujus limites ædes Domini constituuntur.

12. *Si Puella* (ait Clericatus) (*c*) *ponatur a Parentibus in aliquo Monasterio Monialium, non censetur deserere domicilium paternum, sed in Parochia sui domicilii habere suam habitationem: & ideo, si nuptui tradatur, ejus matrimonium celebrandum est coram Parocho, sub cujus Parochia est domicilium ejus paternum.* Porro Clericatus longâ experientiâ, ac doctrinâ præditus fuit, qui per plures annos in Patavina Diœcesi Vicarii munus cum laude gessit, cùm Venerabilis Dei Servus Gregorius Cardinalis Barbadicus Sedem illam occuparet. *Quæres* (inquit Giribaldus) (*d*), *quinam sit proprius Parochus in ordine ad matrimonium Puellarum, quæ educantur in Monasteriis Monialium? Respondeo, proprium Parochum, qui debet illarum matrimoniis assistere, esse illum, in cujus Parochia sita est domus paterna, ad quam se recipiunt matrimonium celebraturæ: non enim amittunt Parochiam, nec domicilium paternum per hoc, quod causâ educationis de-*

(*c*) De Sacr. Matr. dec. 35. n. 15. (*d*) Tract. 10. de Sacr. Matr. c. 7. dub. 7. num. 56. & 57.

gant in Monasterio &c. Quod si Puellæ, & Fœminæ degentes in Monasterio nullum habeant in Civitate domicilium, non domum paternam, seu maternam, aut fratrum, ad quam se recipere valeant, tunc proprius illarum Parochus erit ille, in cujus Parochia situm est Monasterium, cujus sanè Regularis auctoritas plurimi facienda est, tum ob ejus sapientiam, tum maximè ob diuturnam experientiam hujus Diœcesis; nam pluribus annis in hac Metropolitana munere Pœnitentiarii functus est, & causis matrimonialibus præfuit. Pignatellus (e) juxta Romani Cleri statutum apertè demonstrat Puellas, quæ in Monasteriis vitâ decedunt, in Parochiali Ecclesia sepeliendas esse, ubi domicilium habent, non verò in Ecclesia Monasterii, ubi educabantur. Nos pariter idem statutum in medium attulimus, quo sancitur, ut Famuli Cardinalium, Principum, ac Præsulum Romæ commorantium, si domicilium in alia Parochia teneant, licet in ædibus Domini vitam absolvant, ubi quasi domicilium consecuti sunt, ad Parochiam tamen deferantur, ubi proprium obtinent domicilium. Postremò opus est perpendere in additionibus ad ejusmodi statutum ea, quæ decreta fuerunt a peculiari Congregatione Cardinalium, quam Clemens XI. designavit, ubi ad matrimonia pariter extendi jubentur omnia, quæ pro funeribus ducendis indicantur. Cùm hæc ita sint, quis unquam inficiabitur plurimùm habere momenti ac ponderis id, quod Romano cum instituto simul & Bononiensi disciplinâ conjungitur.

13. Neque sanè infirmari hanc sententiam

(e) Consult. 63. tom. 7.

tam bene confirmatam potest, quod contra objicitur a Prætore nempe, Judice, Mercatore, Famulisque exteris, matrimonium ritè confici coram Parocho, in cujus ditione Sedem sibi delegerunt, eoquod in eo loco quasi domicilium assecuti sunt, ita pari ratione statuendum esse de Puellis educandis, ac de Famulis Bononiensibus, ita ut liceat ob allatam causam iisdem Puellis matrimonium inire coram Parocho, ubi positum est Monasterium, Famulis autem coram Parocho, cui ædes Domini subjiciuntur. Illud etiam pro augenda difficultate in medium proferatur, quemadmodum Puellæ ejusmodi, ac Famuli Bononienses in alia Parochia paternum, maternum, aut fraternum habent domicilium, ita Prætorem Artificem, & Famulum exterum in alio loco paterno, materno, vel fraterno domicilio non carere.

14. Hoc, inquam, argumentum propositam antea sententiam nullo modo labefactat; & quidem conficere dissertationem facile possemus, ut constet, quàm tenuè, infirmumque sit *argumentum a pari*, cùm de rebus ad Theologiam Moralem, seu Canonum scientiam pertinentibus, disputatur; accedit verò, quod maxima discrepantia inter duo exempla, quæ modò prolata sunt, apertissimè intercedit.

15. Etenim licet Prætor, Medicus, Miles, aut Famulus exterus verum in alio loco domicilium habeat, & quasi domicilium in Parochia, ubi degunt Bononiæ, idemque prorsus Puellæ educandæ, Famuloque Bononiensi conveniat; certum tamen est, Matrimonia plurimis difficultatibus implicatum iri, si a Prætore, vel Medico, aut Famulo exteris acciri deberet veri domicilii Parochus; id

verò contigere nequit, si Puellæ, quæ in Monasteriis habitant, domicilium paternum, maternum, aut fraternum possideant, quod reipsâ ad illas pertinet. Idem dicendum de Bononiensi Famulo, qui in alia Parochia suum habeat domicilium; quamobrem tum a Puellis, tum Famulis Bononiensibus matrimonium celebrari oportet coram Parocho, in cujus ditione non quasi domicilium, sed verum ipsorum domicilium reperitur.

16. Sed quoniam argumentatio *a pari* exemplo desumpta adeo probatur, nos etiam simili ratione utemur, ut rem propositam magis demonstremus. Quo tempore ob ignorantiam, rerumque imperitiam Parochus proprius ad implendum Paschale præceptum, & ad matrimonium ineundum minimè dignoscebatur, quæstio concitata fuit, ad quem Parochum accedere deberent exteri Juvenes, qui studiorum causâ in aliquam Civitatem, sive Academiam confluerent. Tunc unanimes ferè omnes censebant, haud existimandum esse proprium Parochum illum, intra cujus limites ejusmodi Juvenes habitarent, licet diuturnitate aliquâ temporis quasi domicilium sibi comparassent; itaque non licere ipsis manu illius Parochi Divinam Eucharistiam in Paschate suscipere, nisi prius facultatem a Parocho proprii loci impetrarent (*f*). At verò Cardinalis Ostiensis (*g*) sapienter expendit gravissimas difficultates, quibus premerentur ejusmodi Juvenes, ut Paschali præcepto satisfacerent, & illum proprium esse Parochum docuit, ubi quasi do-

(*f*) Sanch. de Matr. lib. 3. disp. 23. sub num. 11. (*g*) In sua celebri Summa lib. 3. tit. de Parochis num. 7.

micilium obtinerent, eoquod prorſus arduum videatur ad Parochum veri domicilii confugere, aut facultatem ab ipſo neceſſariam expoſcere. Hanc eandem opinionem Navarrus attulit his verbis (*h*): *Videtur ſufficere habitatio bonâ fide, & ſine fraude ſuſcepta in aliquo loco, unde non poteſt commodè reverti ad ſumenda Sacramenta in loco Parochiæ, ubi habebat domicilium.* Cùm igitur Parochus quaſi domicilii ob allatas difficultates ſatis idoneus judicetur, ut cæteris Divinum Euchariſtiæ Sacramentum in Paſchate adminiſtret, ita profectò matrimonium ob eaſdem cauſas, atque impedimenta, ab exteris celebrari permittitur coram Parocho quaſi domicilii; ita tamen, ut ſtatim hic aditus occludatur, ſi nulla interveniat difficultas, uti conſtat exemplo Puellæ educandæ, & Famulorum, qui verum domicilium in alia Parochia poſſident; ex quo ſequitur, ut nec ejuſmodi Puellis, neque Famulis matrimonium inire liceat coram Parocho quaſi domicilii, ſed Parochus veri domicilii, accerſendus neceſſario ſit. Hæc pauca habuimus, quæ tibi reſponderemus; interim gratias, quas poſſumus maximas, tibi perſolvimus, qui hanc nobis ſcribendi occaſionem præbuiſti.

(*h*) in Conſil. 1. lib. 3. de Paroch. num. 3.

INSTITUTIO LXXXIX.

Cùm viæ campestres publicæ præruptæ, ac viatoribus admodum difficiles sint, & cùm Parochis onus incumbat, vel Viaticum infirmis ministrandi, vel mortuos efferendi, agricolæ, & vicinorum prædiorum domini liberum illis transitum per eadem præbere tenentur. Semitas hujusmodi non esse inter vias publicas recensendas ob delata per eas cadavera, Cruce prælatâ. Quænam requirantur, ut via constituatur publica. Quomodo se gerere debeant Parochi, si id forte contigerit.

I. DElatum nobis fuit a quibusdam Parochis, Dominos, seu Colonos Prædiorum, cùm via publica impedita prorsus est, omnes aditus occludere, ne transeant iidem Parochi per ipsa Prædia, cùm Divina Eucharistia ad ægrotum aliquem, seu vitâ functus ad sepulchrum defertur. Quare has literas encyclicas promulgare decrevimus; sed quoniam aliquis, licet ignarus, ac imperitus, judicium tamen suum, uti moris est, ferre volet, & plures fortasse non deerunt, qui pro certo teneant, eam viam habendam esse publicam, quâ Cadaver effertur, prælato Crucis vexillo; ideo literas etiam has scribendas duximus, quibus ostendamus, nullo pacto intercludi posse viam privatam Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Divina Eucharistia properat, si per viam publicam nullo modo possit, vel magna cum difficultate, incedere debeat. Idem præstandum Sacerdoti probabimus, cùm ad sepulchrum cadavera comitari oportet, quin ob hanc causam privata in publicam viam convertatur.

2. A primo exordiamur, quod a jure liquidò decernitur (*i*): *Cùm via publica vel fluminis impetu, vel ruina amissa est, proximus viam præstare debet cuilibet de populo.*

3. Insuper Bartholomæus Cepolla juris peritissimus ita scriptum reliquit (*k*): *Quæro penultimò, an quis possit ire, seu transire per fundum alienum, & an Dominus possit prohibere volentes ire, seu transire per fundum suum: & dic, quod ire per agrum alienum fas est, jus non est &c. sed licet sit fas, & sit æquum de Jure Divino, tamen non est jus; id est, jus non dat civilem actionem: ubi enim aliquid mihi prodest, & tibi non nocet, æquum est, ut me non prohibeas, licet jus ibi deficiat.*

4. Deinde plura exempla enumerat, quibus jus ipsum suffragatur, ita per fundum alienum transire liceat; porro inter alia illud recenset: *Quando via publica est destructa.*

5. Quamobrem, si quando via publica in ruinam abiit, vel magnis difficultatibus impeditur, *cuilibet de populo* conceditur per alienum fundum liber transitus, quânam ratione id recusari poterit Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Sacris Mysteriis accedit, vel defunctum ad Ecclesiam prosequitur, iisque omnibus, qui tunc Sacerdotem comitantur.

6. Suspicari profectò haud possumus aliquem reperiri, qui privatam Sacerdoti viam concedendam affirmet, eâ tamen conditione, ut aliquid persolvatur. Nam quis Christianus pecuniam a Sacerdote repetere audeat, qui aditum deposcit, ut gravi morbo laborantem Eucharistiæ Sacramento reficiat, vel preces ef-

(*i*) In L. Si locus ff. quemadmodum servitutes amittuntur. (*k*) In tract. de servitut. rustic. prædior. cap. 1. num. 22.

fundit pro illius expiatione, qui ad tumulum deportatur. Sed his omissis, tunc solùm aliquod pretium jure postulari fas est, cùm publicâ viâ destructâ per fundum alienum iter sibi quis sternere contendit, ut domum suam, sive ad agrum commodius revertatur, sive aliam ex eo utilitatem percipiat (*l*): *Si quis sepulchrum habeat, viam autem ad sepulchrum non habeat*, (ait Ulpianus (*m*)) *& a vicino ire prohibeatur: Imperator Antoninus cùm Patre rescripsit, iter ad sepulchrum peti precario, & concedi solere, ut quoties non debetur, impetretur ab eo, qui fundum conjunctum habeat. Non tamen hoc rescriptum, quod impetrandi dat facultatem, etiam actionem civilem inducit, sed extra ordinem interpelletur.* Concludit etiam Judicem posse impellere, ut transitus concedatur, pretio tamen, quod justum est, soluto: *Præses etiam compellere debet justo pretio iter ei præstari, ita tamen ut Judex etiam de opportunitate loci prospiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum.* Attamen jure exposci nequit ab eo pecunia, qui *destructâ viâ publicâ* privatam suscipit eâ conditione, ut nullum jus perpetuum assequi contendat, sed tantùm *ad tempus*, donec illa in pristinum restauretur (*n*). Interpretes etiam ad Legem *si locus ff. Quemadmodum servitutes amittuntur*, sermonem instituunt de privato, qui, corruptâ viâ publicâ, iter cuilibet præbere tenetur, & inquirunt, an Princeps eidem privato persolvere aliquid pro incommodo debeat, idque ex jure affirmant, licet re ipsâ non observe-

(*l*) In rubr. 27. num. 33. Statut. hujus Civitatis nuper edit. tom. 1. pag. 63. (*m*) In celebri L. Si quis sepulchrum ff. de religiosis, & sumptibus funerum. (*n*) Mansius consult. 655. n. 10.

tur : *Præstare debet* (de vicino sermo est) *cuilibet de populo, ut in fossatis hujus Civitatis Bononiensis fit secundum Azonem, sed an dato pretio a Fisco, videtur, quod sic, contra tamen observatur.*

7. Sed jam deveniamus ad illud, quod secundo loco propositum est, utrùm privata via in publicam vertatur, statim ac cadaver prælatâ Cruce per illam infertur. Haud temere suspicamur errorem hunc Plebis *ex lege 2. cap. de Religiosis, & sumptibus funerum* initium traxisse, cùm in ipsa Antoninus Imperator ita decreverit : *Invito, vel ignorante te, ab alio illatum corpus in puram Possessionem tuam, vel lapidem, locum religiosum facere non potest. Sin autem voluntate tuâ mortuum aliquis in locum tuum intulerit, religiosus iste efficitur. Quo facto monumentum neque venire, neque obligari a quoquam, prohibente Juris religione posse, in dubium non venit.*

8. Quidnam ex hac auctoritate contra quæstionem, quam pertractamus, desumi potest ? Agit Imperator de sepulchro, quod in alieno fundo constituitur, nos autem de transferendo per viam privatam cadavere, quod in alio loco, nempe in Ecclesia, aut sepulchreto humandum est. Antoninus non integrum fundum, sed locum sepulchri tantummodo religiosum esse declarat, *Monumentum.* In nostra verò quæstione non solùm cadaveris translatio cum sepulchro permiscetur, sed illud etiam falsò putatur, non exiguam tantùm fundi partem, sed integram viam Religiosam, & publicam existimari.

9. Illud sanè omnem dubitandi locum abstulit, quod jus Canonicum veterem Antonini legem abrogavit, uti Scriptores unanimes fa-

tentur (*o*), inter quos Molinas hæc scripta reliquit (*p*): *Illud etiam præmittendum est, quod quamvis, Jure Civili considerato, eo ipso quod quis inferebat mortuum in sepulchrum, locum religiosum efficiebat, L. 2. Cod. de relig. & sumptib. funer. hoc tamen de jure Canonico non procedit: imò, quamvis quis mortuum inferat in sepulchrum, sepulchrum ipsum non efficitur religiosum, nisi auctoritate Episcopi ad hujusmodi usum deputatum fuerit Text. in Cap. Ad hæc, de religiosis domibus. Ex quo infertur, quod tale sepulchrum factum, non interveniente Episcopi auctoritate, poterit vendi, aut alienari, quamvis, Jure Civili considerato, alienari non possit. Cùm enim ratio, & causa finalis, quare sepulchrum, postquam corpus in eo humatum erat, vendi, seu alienari non poterat, esset, quia eo ipso, quod corpus in eo inferebatur, religiosum efficiebatur, atque per consequens non erat in hominum commercio, consequens etiam est, ut, ratione Legis cessante, cessare debeat ejusdem Legis dispositio.* Jus autem Pontificium in hac re non solùm civili anteponitur in ditione Ecclesiæ, sed in Orbe universo, uti Francesius advertit (*q*).

10. Sin autem hâc difficultate omissâ ad Crucem in alieno fundo prælatam tota quæstio redigatur, omnis dubitatio dissolvi facilè poterit, si, qui hoc in errore versantur, animo suo perpendant, has privatas ædes Archiepiscopales ob eandem causam habendas forè publicas, ex quo Cardinalis Gabriël Palæottus primus hujus Urbis Archiepiscopus

(*o*) Gonzalez. c. Abolendæ n. 4. de Sepulturis. Tolosanus in Partition. Jur. Can. l. 1. tit. 15. de Sepulturis c. 1. Gratianus disc. 110. n. 1. & seqq. (*p*) De Primogenit. Hispan. l. 1. c. 24. n. 38. & seqq. (*q*) De Eccles. Cathedral. c. 26. n. 136. & 153.

renunciatus, Crucem præseferre cœpit, & sic prodire ex suis ædibus, atque in eas reverti: eâdem ratione plures Domus privatorum Civium, ac Palatia jam publica censeri deberent, quæ tot Crucibus prælatis aditum præbuerunt, quot in Urbe Sodalitia enumerantur, quæ per dies Rogationum Beatæ Virginis effigiem, aut etiam Divinam Eucharistiam prosequuntur, cùm in Festo Corporis Christi per Urbem circumfertur. Tunc enim solemnis, ac sacra pompa easdem privatorum ædes, ac Palatia liberè pertransit.

11. Postremò ad viam publicam efficiendam tria requiruntur, ut communis sit omnibus, ut solùm illud publicum sit, aut pecuniâ publicâ comparatum, tandem, ut publicum ad locum ipsa perducat. Via quoque publica dicitur, quæ per diuturnum & immemorabile tempus publica semper habita fuit. Publica verò appellari nequit via, quæ undequaque occluditur, aut in qua suas arbores quis obtinet (*r*). Itaque si, licèt Parochus aliquam privatam viam iniverit, cùm ad ægrotos Eucharistiæ Sacramentum detulit, aut Cadavera ad Ecclesiam comitatus est, si, inquam, dici nullo modo queat, solum illud ærario publico emptum, si propriæ arbores semper in eo loco permanserint, & adhuc permaneant, si nemo prohibet fundi aditus obserari, postquam via publica reparata fuerit, quis sanæ mentis unquam putavit viam privatam converti in publicam, cùm nullæ conditiones ex iis interveniant, quæ viam publicam efficiunt, quis, inquam, id putabit ob eam solùm causam, quod Parochus ean-

(*r*) Constantin. ad Statut. Urb. lib. 1. annot. 22. art. 1. a n. 4. ad 25.

dem viam aliquando susceperit, cùm suis muneribus fungeretur: vanum pariter, ac ridiculum esset, si quis metueret quandam servitutem constitui, si Parochus id frequenter faciat, & etiam diuturnitate temporis fieri posse, ut privata via in publicam reddatur. *Nam lege Prætor ait ff. de itinere, actuque privato*, hæc traduntur: *Julianus rectè ait eum, qui propter incommoditatem rivi, aut propterea quia via publica interrupta erat, per proximi vicini agrum iter fecerit, quamvis id frequenter faciat, non videri omnino usum esse.* Tum quia restauratâ viâ publicâ transitus ille secluditur; postremò, cùm notum fecerimus hoc publico mandato vias ejusmodi privatas non immutari, nec in publicum usum cedere, quamvis Sacerdos, ut suis vacet muneribus, easdem vias non semel conterat, id satis est, ne ulla consuetudo immemorabilis inducatur, ob quam illas fieri publicas contingat.

12. His rationibus agere cum illis poteris, qui contrarium sibi persuaserint. Primùm, si viâ publicâ incedere queas absque gravi incommodo, privatam in alieno fundo deseres. Secundò, cùm publica via paulatim destruitur, Magistratus huic negotio præpositus de imminenti ruina certior fiat, aut res ad nos ipsos deferatur, qui hanc viæ reparandæ causam cum Magistratu ipso libenter transigemus. Tertiò, cùm per alienum fundum iter necessariò habendum est, moneatur prius qui fundi claves tenet, non modò urbanitatis gratiâ, quam viri Ecclesiastici semper excolere debent, sed potissimùm, ne Sacerdos improviso adventu fores occlusas deprehendat, ex quo scandalum, aut dissidium aliquod excitetur. Ultimò, si privata via tenenda sit, nul-

lum inferatur detrimentum, & brevior semita deligatur.

13. Quàm consentanea sint hæc postrema monita, celebri Moysis exemplo confirmatur (s). Cùm iter per Regionem Amorrhæorum suscipere deberet, hæc prius nuncianda voluit: *Obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam.* (En Urbanitatis exemplum) *Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur viâ publicâ, nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me; alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii Israël: per tritam gradiemur viam, & si biberimus aquas tuas nos, & pecora nostra, dabimus, quod justum est: Nulla erit in pretio difficultas: tantum velociter transeamus.* Quibus verbis satisfacturum se detrimentis omnibus declarat.

14. Proponas tibi ante oculos, cùm privatâ aliquâ viâ transeundum erit, Moysis exemplum, cui publicâ viâ in alterius Regione iter faciendum fuit. Hoc solum discrimen interfit, quod Moyses Edom reluctantem, ejusque exercitum dissipavit, viamque sibi ferro patefecit, tu verò mansuetudine, atque officiosâ humanitate, si quod invenies obstaculum, & impedimentum, superabis, secus autem Sacram Eucharistiam ad ægrotum deferre, vel Cadaver ad tumulum comitari quâcunque viâ, ac ratione poteris, non prætermittes. Deinde nos admonebis de iis, quæ contigerint, ut jure debitam pervicacibus pœnam irrogemus. Postremò nostram tibi Benedictionem impertimus.

(s) Lib. Numeror. cap. 20.

INSTITUTIO XC.

Invitantur Fideles ad Ecclesiam Metropolitanam promulgatâ ibidem in Nativitate Domini centum dierum Indulgentiâ ob recenter detecta Altaria duo, quorum alterum S. Apollinari, alterum S. Ambrosio dicatum est. Indicantur causæ, quæ excitare debent fideles, ut eâ, quâ possunt, animi devotione religiosum cultum prædictis Sanctis exhibeant.

QUamvis anno 1605., cùm Alphonsus Palæottus hanc Sedem obtineret, Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ S. Petro nuncupatæ fieri cœperit ædificium, nemo tamen ignorat Altaribus semper caruisse duas postremas Capellas non longè a Presbyterio, & Ara majori collocatas. Quamobrem eadem Altaria condere pro tenuitate nóstrarum virium proposuimus, postquam perfectum a nobis fuit aliud Altare, ubi Divina Eucharistia servatur. In Tabella primi Altaris Sacrum illud monumentum præclaris coloribus expressum oculis fidelium subjicitur, cùm S. Petrus Apostolus in Æmiliam S. Apollinarem Episcopum, ac Martyrem misit, ut Christianam fidem disseminaret. In Tabella verò alterius Altaris haud dissimili arte, atque industriâ S. Ambrosius Mediolanensis Episcopus exhibetur, cùm Theodosium Imperatorem ab aditu Ecclesiæ prohibuit post nefariam cædem, quæ Thessalonicæ perpetrata fuerat. Arte peritissimus reliqua omnia perfecit, quibus eadem Altaria circum exornantur. Nam singulari Dei beneficio factum est, ut hæc nostra Civitas adhuc pingendi gloriâ supra cæteras efferatur. Exhiberi voluimus in priori S. Apollinarem a B.

Petro in Æmiliam pro annuncianda Christi Religione designatum, tum quia veritati parum consentaneum videtur, quod S. Apollinaris hanc Civitatem prætermiserit, quæ inter Æmiliæ primarias enumeratur; tum quia longè a veritate abhorret, quod S. Zamas hanc primus Episcopus Ecclesiam administraverit, cùm ille primis illorum tantùm existimari debeat, quorum nomina clarè innotescunt. Porro affirmari nequit ante S. Zamam alium neminem huic Ecclesiæ præfuisse, quæ tunc per tercentum ferè annos Pastore caruisset, postquam opera S. Apollinaris Christiana fides Bononiam illata fuit. Verùm aliàs id fusius, & clarius demonstrabimus.

Jam de alia picta Tabella verba faciamus, quæ S. Ambrosium exprimit, cùm Theodosium, uti diximus, ab Ecclesiæ ingressu prohibuit: satis est percurrisse semel præclara ingenii monimenta ab eo confecta, ut ipsius in hanc Civitatem benevolentia dignoscatur, & quàm libenter in ipsa moratus fuerit, quantâque ipsius lætitiâ, & majorum nostrorum voluptate Martyrum S. Agricolæ, Sanctique Vitalis Ossa detexerit. Quamobrem meritò vetustiores inter patronos hujus Civitatis ipse recensetur; sed de his hactenus. Itaque S. Apollinari, ac S. Ambrosio perpetuum monumentum in hac Metropolitana constitui voluimus, eoquod primis sæculis hic Episcopatus juri Metropolitico Romani Pontificis tantùm subjectus, cùm deinde Mediolanensis Ecclesia in Metropolim redacta fuisset anno 374., tunc idem Episcopatus S. Ambrosii suffraganeus extitit, donec ab ea jurisdictione sejunctus, Ravennati Ecclesiæ adjudicatus fuit, quæ sanè

sanè Ecclesia S. Apollinarem auctorem, ac Parentem habuit, & anno 439. in Metropolim conversa est. Nostra verò Ecclesia eandem conditionem obtinuit, cùm Gregorius XIII. ipsam Metropolim declaravit, quod alio loco magis explicabimus. Hæ fuerunt causæ, quibus nos adducti perficienda suscepimus, quæ nuper exposuimus. Nihil aliud superest, quàm gregem amantissimum curæ nostræ traditum magnopere hortari, ut eosdem sanctitate præstantissimos viros, ac de nobis ita benemeritos omni cultu, pioque studio prosequatur. Quare, cùm proximis diebus Natalitiis ipsorum Altaria primò detegenda speremus, centum dies Indulgentiarum impertimus universis, qui Pœnitentiæ Sacramento expiati, Divinâque Eucharistiâ susceptâ, semel per eos dies hanc Metropolitanam Ecclesiam adibunt, Sanctosque Apollinarem, atque Ambrosium suppliciter rogabunt, ut nobis a Deo obtineant, quæ ad hanc mortalem vitam sustinendam, beatamque in Cœlis comparandam necessariò requiruntur.

INSTITUTIO XCI.

Ad Canonicum Joannem Baptistam Scarselli Cancellarium Archiepiscopalem Epistola, quâ ostenditur, duo vel plura beneficia, quæ simplicia nuncupantur, nisi justa de causa ab eodem retineri non posse. Utrùm absque dispensatione Apostolica Episcopus possit alicui tertium, quartum, & quintum beneficium simplex idcirco conferre, quia prima duo beneficia ad vitam honestè sustentandam satis esse non videntur. Utrùm aliqua intercedat discrepantia inter beneficia liberæ collationis, &

ea, quæ ad jus Patronatûs spectant. Quid circa hanc rem decerni soleat a Sacra Congregatione. Utrùm Nepos illius, qui Parochiam abdicavit, impediri possit, quominus ad eandem obtinendam candidatus interveniat. Sensus Constitutionis S. Pii V. quæ ad hoc spectat, indicatur.

1. PAucis abhinc diebus quendam in hac Diœcesi reperiri nobis patefecisti, qui secundum beneficium simplex obtinuit, cùm primum haud sufficeret pro honesta illius sustentatione, cùm verò hæc duo simul Beneficia satis esse nondum videantur, tertium Beneficium simplex Jurispatronatûs Laïcalis ipsi proponitur. Revocari tamen in dubium significas, utrùm pro retinendo tertio hoc beneficio Apostolicæ Sedis Auctoritas requiratur. Insuper, quidam Parochus hujus Diœcesis sponte dimisit Ecclesiam suam, idque legitimas ob causas nos ipsi probavimus. Deinde publicum examen indiximus, interque competitores nomen Sacerdotis deprehendimus, quem ex Fratre Nepotem Superioris Parochi esse cognovimus. Quamobrem super his opinionem nostram tibi explicabimus, ut quâ ratione in posterum, consilioque utaris, tibi clarius innotescat.

2. A primo capite exordiamur. Sic autem decernit Tridentina Synodus (*t*): *Statuit, ut in posterum unum tantum Beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.*

(*t*) Sess. 24. c. 17. de Reformat.

3. Non desunt Theologi, qui docent conferri posse ab ipso Episcopo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium simplex, & optimo jure retineri, si duo priora beneficia pro honesta vitæ sustentatione non sufficiant, nec ullo modo Pontificis facultatem exposcendam: etenim cùm permittat Concilium Tridentinum *aliud simplex Beneficium sufficiens* illi, qui necessaria ad vitam honestè ducendam ex primo Beneficio haud satis percipit, ideo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium *aliud sufficiens* appellari nequeunt, donec *unum satis* non constituerint. Porro sic argumentantur Theologi (*u*).

4. Accedit etiam ante Tridentinam Synodum nullâ lege vetitum fuisse plura simplicia Beneficia in unum conferri, si ad vitam sustinendam necessaria judicarentur (*x*). Tota in eo disputatio vertebatur, utrum id liceret, postquam honesta sustentatio comparata fuisset, quod Innocentius approbavit (*y*), interpretes verò jure id concedi posse recusarunt (*z*). Cùm igitur Tridentina Synodus hanc solùm controversiam de medio auferre voluerit, quisque facile intelligit nequaquam prohiberi, ne tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium in aliquem conferatur, & ab eo retineatur, si duo, quæ prius assequutus est, ad vitam alendam satis esse non existimentur, plura verò simul congesta be-

F 2

(*u*) Antonell. de Regim. Eccl. lib. 3. c. 2. n. 4. Carol. Ant. de Luca ad Ventrigliam in praxi part. 1. annot. 17. n. 1. Panimoll. dec. 31. num. 18. Barbosa de Episc. alleg. 61. num. 10. (*x*) Navarrus consil. 10. & 19. n. 2. de Præbendis. (*y*) Cap. Cùm jam dudum, de Præbendis. (*z*) Garzias de Benefic. part. 11. c. 5. n. 264. & seqq. n. 275. & 306.

neficia sufficientem sustentationem minimè excedant.

5. Postremò Tridentina Synodus (*a*) *conferendi* vocabulo semper utitur: *Singulis conferatur &c. cui conferatur &c. eidem conferri &c.*, quo quidem vocabulo contineri, & explicari nequeunt Beneficia *Jurispatronatûs*, sed alia solùm *Præsentationis*, *Institutionis*. Quare nullo pacto Laïcis interdictum dici poterit, ut ad tertium, quartum, & quintum Beneficium, quæ jure ad illos pertinent, Clericum aliquem nominent, qui duobus aliis Beneficiis jam præditus est, licet sufficere ipsi, vel non sufficere ad honestè vivendum videantur. Ita Hassobrius tradit (*b*), qui consuetudinem etiam unanimi assensu comprobatam testatur; eandemque sententiam Panimollius complectitur (*c*).

6. Attamen, si Sacræ Concilii Congregationi parendum est, uti oportet, quæ idem Concilium sola interpretatur, contrarium omnino statuendum est iis omnibus, quæ paulò ante exposuimus; Concilium *quidem aliud simplex beneficium* Clerico permittit, si primum jam collatum ad vitæ sustentationem nequaquam sufficiat, uti superius dictum est, quo loco Concilium numero singulari utitur. Item de alio beneficio simplici, sed sufficienti agit Concilium, de secundo tamen beneficio haud sufficienti ne verbum quidem facit. Quamobrem Sac. Congregatio Concilii interpres declarare potuit, si secundum beneficium minimè sufficiat, conferri haud posse alia beneficia, licet ad Clericum sustentandum satis esse nequeant. Insuper notissimum *in jure* habetur,

(*a*) Loco cit. (*b*) In Praxi habendi concursum requisit. 17. dub. 18. per totum. (*c*) Decis. 31. n. 26. & seqq.

nomina *Præsentationis*, *Collationis*, & *Institutionis* non semel permisceri. Itaque cùm eodem loco Concilium nomen *Collationis* adhibuerit, ideo Sacra Congregatio interpretari, ac decernere potuit nomine *Collationis*, *Præsentationis*, & *Institutionis* rem eandem intelligi, ac constitui. Qua de re, si nequit Episcopus suâ auctoritate tertium simplex beneficium in illum conferre, qui duobus aliis, licet non sufficientibus, præditus est, ob eandem causam non conceditur Laïcis tertium simplex beneficium *Jurispatronatûs* impertire Clerico, qui alia duo beneficia simplicia jam obtinet, sive pro illius vita sustinenda sufficiant, sive non sufficiant; ideoque necessaria utrisque Apostolicæ Sedis auctoritas judicatur.

7. Nunc superest, ut videamus, utrùm hæc etiam Sacræ Congregationis exemplis confirmentur. Ac primùm Sac. Congregatio permittit Episcopum in eum Clericum, qui ex primo simplici beneficio satis honestè sustentari nequit, secundum beneficium sive sufficiens, sive haud sufficiens conferre, licet *sub eodem tecto*, modò tamen inter se diversa extiterint (*d*). Illud etiam probat Sac. Congregatio (*e*), ut aliquod simplex beneficium in eum conferatur, qui plures habet pensiones Ecclesiasticas, quæ honestam sustentationem suppeditare nequeunt. Siquidem beneficia pensionum nomine non continentur (*f*). Concedit Sacra Congregatio Presbyteris obtinentibus plura pia legata, seu Capellanias Jurispatronatûs Laïcorum, quæ vera beneficia non

(*d*) In Caus. Cameriens. die 4. Nov. ann. 1716. (*e*) Lib. 66. Decr. pag. 482. (*f*) Garzias de benefic. part. 11. c. 5. n. 310, & 18. Massobrius in Praxi habendi concursum requisit. 7. dub. 17. & 19.

putantur, concedit, inquam, ut Episcopi facultate interpositâ, simplicia beneficia consequantur, uti inferius demonstrabimus; haud tamen concedit, ut absque Apostolicæ Sedis auctoritate tertium beneficium tribuatur illi, qui duo jam acceperit, licet ad ipsum alendum non sufficiant (*g*). Neque tandem concedit, ut, qui duobus beneficiis præditus est, tertium licet Laïcalis Jurispatronatus quoque retineat. Qua de re in suffragio Cardinalis Paulucci, cùm in Sac. Concilii Congregatione Secretarii munus gereret, hæc leguntur (*h*): *Dubitatum fuit, an habens duo beneficia simplicia, tertium de Jurepatronatus ad præsentationem Patronorum authoritate Ordinaria assequi & retinere possit absque dispensatione Apostolica. Sacra Congregatio censuit, tertium beneficium simplex, etiamsi de Jurepatronatus, non posse retineri cum duobus aliis absque Sedis Apostolicæ authoritate.* Item die 14. Novembris anno 1654. Sac. Congregatio hanc sententiam evulgavit (*i*): *Sacerdos Joannes Hyacinthus Frazza provisus ab Ordinario de tribus beneficiis simplicibus de Jurepatronatus tenuis reditus ad necessariam sustentationem insufficientibus, humiliter petit declarari, an absque dispensatione Apostolica possit illa retinere. Sacra &c. respondit, non posse absque dispensatione Apostolica retinere.*

8. Cùm nos pariter Secretarii munere fungeremur, Episcopus Bitectens. plura a Sac. Congregatione postulavit, quibus die 22. Novembris anno 1721. Sac. Congregatio his verbis respondit: *An obtinens primum beneficium*

(*g*) Fagnanus. cap. Cùm jam dudum num. 35. & 71. de Præb. (*h*) Apud Barbosam de Jur. Ecclesiast. univers. L. 3. cap. 13. num. 189. (*i*) In Causa Alexana l. 19. Decret. pag. 425.

five liberæ Collationis, five de Jurepatronatus Laicorum, ad sui sustentationem sufficiens, possit absque dispensatione Apostolica retinere secundum de Jurepatronatus. Sac. Congregatio responsum hoc dedit: *Negativè.* Deinde id secundo loco petitum fuit: *An obtinens duo beneficia five liberæ Collationis, five de Jurepatronatus Laicorum, minimè sufficientia ad congruam sustentationem, possit retinere tertium, & quartum de Jurepatronatus Laicorum absque dispensatione Apostolica.* S. Congregatio ita respondit: *Negativè & ad mentem*, videlicet: ne Episcopus molestiam ullam afferret iis, qui præditi jam duobus beneficiis non sufficientibus, aut liberæ collationis tertium pariter, vel quartum beneficium Jurispatronatûs Laïcalis bonâ fide possiderent. Tertiò quæsitum est: *An id quod procedit in retentione beneficiorum, procedere etiam debeat in Legatis Piis, & Capellaniis de Jurepatronatus Laicorum*, & a Sacra Congregatione responsum fuit: *Negativè.* Porro hæ sententiæ promulgatæ fuerunt die 6. Decembris anno 1721.

9. His explicatis, verba de eo facienda sunt, quod secundo loco proposuimus, utrùm Nepoti jure permittatur in Parochiam subrogari, quam ejus Avunculus liberè dimisit, quod sanè ab æquitate alienum non judicamus, & facile ostenditur *ex cap. ex parte* 1. *De Officio Judicis Delegati.* Difficultas aliqua desumi potest ex Constitutione S. Pii V., in qua, causis expositis, ob quas Episcopi dimissiones ejusmodi, ac Resignationes excipere possunt, hæc statim subjiciuntur (*k*): *Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipsi Episcopi, aut alii*

(*k*) §. 5.

collatores de Beneficiis, & Officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere. Quod si secus, ac etiam quidquid præter, aut contra formam prædictorum fuerit a quocumque modo temere attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere. His tamen verbis Nepos Parochi dimittentis Ecclesiam nullo pacto ab examine secluditur. Nam Pontifex solùm complectitur affines, ac familiares illius, in cujus manu beneficium dimittitur; nec ullam de publico examine mentionem habet, in quo sanè beneficium non arbitrio Episcopi, sed examinantium suffragiis confertur.

10. Attamen, licet Nepotes, & Consanguinei Parochi dimittentis beneficium ad examen publicum aliàs convenerint, tamen id in posterum omnino interdicimus. Equidem plurium excusorum negligentiâ S. Pontificis Constitutio mendosa in lucem prodiit; non enim *admittentium*, sed *dimittentium* vocabulum substitui oportere Fagnanus sapienter advertit (*l*). Profectò eadem Constitutio cum exemplari prius comparata libro septimo Decretalium inserta fuit, quæ typis editæ, sed nunquam promulgatæ fuerunt, quibus conficiendis præfuit accuratissimus Cardinalis Pinellius, quo tempore Clemens VIII. Pontificatum gerebat. Porro non vocabulum *admittentium*, sed *dimittentium* ibi deprehenditur: ex his constat non tantùm Episcopi, sed etiam Parochi beneficium dimittentis consanguineos per eam Constitutionem intelligi.

11. Aliam pariter Sac. Congregationis sen-

(*l*) C. Non sine, de Arbitris.

tentiam Fagnanus commemorat (*m*), quam nos hoc loco desumptam ex actis subjiciemus (*n*): *Quærit a Sac. Congregatione Sacri Concilii Tridentini Episcopus Cremonensis, an Constitutio Sanctissimi Domini Nostri Pii Papæ V. felicis recordationis &c. habeat locum in Ecclesiis Parochialibus, & Beneficiis curam animarum habentibus, & quæ per Concursum magis idoneis conferri debent: ex Decreto Concilii Tridentini cap. 18. sess. 24. ita, ut, si Familiaris aliquis Episcopi, vel consanguineus resignantis comparuerit, & in Concursu ad hujusmodi beneficium curatum, ut supra, vacans, cum aliis se examinari petierit, admitti non possit, & si admissus ad examen, & ut idoneus ab Examinatoribus relatus fuerit, ei beneficium conferri non possit &c. Sanctissimus Dominus Noster Gregorius XIII. etiam ex sententia Sacræ Congregationis Concilii declaravit, locum habere, & ideo monendum Episcopum, ne hujusmodi familiares, aut consanguineos admittat ad Concursum.*

12. Neque illud ponderis quidquam habet, quod contra objicitur, nempe, liberis examinantium suffragiis conferri beneficium, cùm publicum examen indicitur. Etenim ad illos tantùm spectat judicium ferre de illorum doctrina, atque ingenio, qui beneficium expetunt. Quod si paria suffragia deprehendi contingat, tum licet Episcopo alterum ex idoneis Clericis ad beneficium suo suffragio deligere. Ad Episcopum tamen spectat unicè, quis magis idoneus sit, judicare, ex quo sanè judicio decernitur omnino, qui beneficium assequatur. Quare cùm Parochiæ per examen publicum conferendæ plurimùm ob

(*m*) Loco cit. num. 53. (*n*) L. 1. Decret. pag. 145. & 146.

hanc caufam ab Epifcopo dependeant, prudenter fancitum eft, quoties id fieri contigerit, ut Sancti Pii V. Conftitutio pariter obfervetur. Hæc pauca tibi monenda habuimus.

INSTITUTIO XCII.

De Miffarum Eleëmofynis, quæ celebrari folent in peculiari aliqua Ecclefia Diœcefis. Sacerdotibus omnino vetitum effe Miffam applicare pro iis, a quibus deinde ftipendium fortuitò invenient. Utrùm liceat Confeffarius Miffam Pœnitentibus injungere a femetipfis, vel in fuis Ecclefiis celebrandas. Utrùm fibi, vel fuis Ecclefiis aliquid tribuere poffint earum rerum, quæ a pœnitentibus reftitui folent, cùm ignoratur, ad quem jure pertineant.

IN Oppido Diœcefis noftræ, quod Baragazzam nominant, nobiliffimæ Familiæ Pepulæ Comitatus, SS. Virginis Mariæ Effigies magno hominum concurfu, ac pietate, & famâ prodigiorum celeberrimâ collocata eft in Ecclefia, quæ a Boccadirio nuncupatur. Ab anno 1480. ad hanc ufque diem beneficia fingularia in eos liberaliffimè Deus contulit, qui in eo loco B. Virginis opem, ac patrocinium implorarunt. Summi quoque Pontifices pluribus Indulgentiis fidelium animos excitarunt, ut eandem Divinæ Parentis Imaginem fummo ftudio, ac Religione profequerentur. Attamen quafdam corruptelas inductas effe percepimus in celebrandis, & applicandis Miffarum Sacrificiis, quæ in ipfa Ecclefia indicuntur. Plures enim, qui Sacrum facere abfque ftipendio nolunt, fi illud defit aliquando, rem divinam conficiunt pro illo, qui primus deinde ftipendium erit collaturus, licet ipfe Sacer-

dotis consilium, ac voluntatem ejusmodi penitus ignoret. Accedit etiam, quod aliqui Confessarii sibi Missarum stipendia congerant ab iis, quibus Pœnitentiæ Sacramentum administrant. Quapropter, nisi corruptelis ejusmodi statim occurramus, muneri nostro deesse plurimùm videremur. Ac primùm, cùm Pontificatum gereret Clemens VIII., illud in Sac. Congregatione Concilii propositum, & examinatum fuit: *Superioribus diebus significatum fuit Sanctissimo Domino Nostro, paucis abhinc annis in Hispania novam consuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinioni nixam, sensim receptam, in dies magis invaluisse, ut Sacerdotes Missam celebrantes, ejus valorem applicent his, qui postea Missæ celebrationem postulaturi, ac pro ea eleëmosynam præbituri sint, tametsi, antequam Missæ Sacrificium perageretur, neque a Sacerdote illud rogassent, neque ei hac de causa eleëmosynam præstitissent.* Sacra autem Congregatio post accuratam rei disquisitionem his verbis respondit: *Quam rem cùm Sanctitas Sua ad Sacram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum pro materiæ gravitate examinandam rejecisset, in Sacra Congregatione primùm de ea actum fuit diligentissimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem Suam, quæ ex ejusdem Congregationis sententia hujusmodi consuetudinem tamquam pluribus nominibus periculosam, Fidelium scandalis & offensionibus obnoxiam, atque a vetusto Ecclesiæ more nimis abhorrentem, explosit, ac improbavit.* Clemens VIII., uti modò dictum est, rem totam Sacræ Congregationi examinandam commisit. Paulus autem V. peracto diligenti examine, Sacræ Congregationis sententiam auc-

toritate suâ comprobavit, eamque datis ad universos Episcopos literis promulgavit (*o*).

Perpauca de Confessariis verba faciamus, qui a fidelibus, quos ad Pœnitentiæ Sacramentum excipiunt, stipendia sibi comparant pro Missis, quibus in eadem Ecclesia, ubi Confessiones audiunt, sive in alia deinde satisfaciunt. Non ignoramus licere Confessariis Missas aliquas celebrandas Laïcis indicere pro criminum expiatione. Id enim inter opera satisfactoria meritò recensetur, eo quod crimina sua confitentes aliquam pecuniæ summam impendunt, & tanquam Sacrificii cooperatores, peculiari quodam modo participes fiunt ejus fructûs, qui *satisfactorius* appellatur. Attamen non ignoramus, quæ S. Carolus Borromæus admonuit, & Confessariis præcepit (*p*): *Non modò petat, sed nec velle se habere significet pecuniam, aliamve rem pro suscepti in Confessione laboris munere, imò verbis, vel potius factis ab his omnibus abhorrere demonstret. Cùm pro pœnitentia Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesiæ suæ, aut Monasterio dicendas non addicat. Quod idem servabitur in restitutionibus incertis, aut votorum commutatione, aliisque hujusmodi. Nec ipsæ pecuniæ, aliusve rei restituendæ provinciam assumat, nisi necessitas ad id eum adegerit, ne scilicet Pœnitens dignoscatur: tumque apocham recipiat ab eo, cui restitutionem contulerit, quam postea Pœnitenti tradet: ita denique se gerat, ut nec nimiam avaritiæ labis suspicionem contrahat*, cùm hæc ita se habeant, sub pœna *suspensionis a Divinis ipso facto* Sacerdotibus interdicimus Sacrum facere, illudque applicare pro iis, qui stipendium præbituri sint, & qui

(*o*) Pasqualigus de Sacrific. novæ Leg. q. 168. (*p*) In Instruct. ad Confess. part. 4. act. Eccl. Mediolan.

a Sacerdote minimè id postulaverint, antequam Missæ Sacrificium conficiatur.

Qui peccata confitentibus Missas celebrandas irrogent, *sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus ipso facto* præcipimus, ne stipendia sibi, vel Ecclesiis suis tribuenda capiant pro Missis, quibus ipsi, vel alii Sacerdotes in iisdem Ecclesiis satisfaciant.

INSTITUTIO XCIII.

Epistola ad Vicarium Generalem habita. Utrùm Simoniæ labe afficiatur is, qui pecuniam largiter impendit, ut se lite eximat, in causis beneficialibus. Quænam requirantur, ut hoc Jure fieri possit. De Arbitris causarum ad beneficia spectantium, & cuinam præcipuè rei animum, mentemque adjungere ipsi debeant.

1. CUm in Ecclesia Collegiata hujus Diœcesis vacatio contigerit Canonicatûs de jure patronatûs Laïcalis, suisque suffragiis patroni inter se maximè discrepaverint, qui diversos omnino Clericos nominarunt, lis excitata est inter ipsos electos ad beneficium, in qua tanquam Judex Ordinarius cujus est rem primo dijudicare, sententiam Clerico A. propitiam tulisti: Clericus autem B. ad Sac. Romanæ Rotæ Tribunal ab hac sententia provocavit, ubi causa bis proposita nihil definitum fuit. Quamobrem Clericus idem B. post gravissimas expensas rationibus etiam suis parum confidens, pollicitus est competitori se cessurum esse causæ, si pecunia, quam in peragendo hoc judicio solverat, sibi redderetur. Id minimè inficiatur Clericus A., qui remoto Competitore nequaquam dubitat, quin unanimes Patroni sibi

tantùm suffragentur: sed monitus fuit cavendum esse magnopere, ne veræ Simoniæ labem contraheret, si eam pecuniam restitueret. Qua de re consilium a peritissimis viris postulavit, iique responsum ejusmodi fecerunt, unum, vel plures arbitros accersiri posse, qui judicarent abdicandum esse a Clerico B., ipsique pecuniam expensam a Clerico A. persolvendam, quod prius cum arbitris constitui posset. Heri vesperi, cùm nos de more convenires opinionem nostram super hac re poposcisti, eamque breviter nunc explicabimus. Ac primùm, cùm agitur etiam de Beneficiis, lites numeratâ pecuniâ licitè dirimuntur; negotium tamen, de quo agitur, componi hâc ratione nequit, quin Simoniæ labes intercedat. Quamobrem ab æquitate alienum est consilium, quod nuper exposuimus, idque Clericis iisdem dissidentibus statim patefacies. Nos pariter de errore, in quo versantur maximo, ipsos ad nos accitos clarè, graviterque admonebimus.

2. Lites numeratâ pecuniâ dirimi posse affirmavimus, quod Cœlestini III. præclarâ Decretali comprobatur (q). Etenim Præpositus Eboracensis suo Archiepiscopo pecuniam erogaverat, ut finem molestiis faceret ob quædam beneficia, quibus Præpositus ipse fruebatur. Qua de re Pontifex arguit vehementer Archiepiscopum, qui post datam fidem, acceptamque pecuniam Præpositum novis molestiis persequeretur; nec iisdem literis Cœlestinus III. Præpositum improbat, quia pecuniam ob eam causam tradiderat: ex his constat pecuniam licitè solvi posse, etiam cùm de beneficiis res agatur, ut litigiis aditus occludatur.

3. Porro id Ecclesiasticæ Historiæ moni-

(q) C. Dilect. 27. de Simonia.

mentis, exemplisque corroboratur. Proditum est, ab Odoacre Rege Herulorum, qui totam Italiam invaserat, tributum Romano Pontifici imperatum fuisse, antequam Pontificatum susciperet: eandem legem, & institutum Gothorum Reges, qui deinde Odoacri suffecti sunt, per maximam vim, & injuriam retinuerunt. Justinianus Augustus idem tributum elicuit, asserens, quod Imperium simul, & jura Gothorum obtineret. Injustissima hæc consuetudo ad Constantinum IV. Imperatorem permansit, qui *barbatus* vulgò nuncupatur. Ipse S. Agathonem Pontificem & cæteros in posterum, qui ad gerendum Pontificatum eligerentur, ab ejusmodi tributo vindicavit (*r*).

4. Cùm S. Gregorius Pontifex omnium suffragiis renunciatus hunc honorem declinare vellet, ad Mauritium Imperatorem literas dedit, ipsumque maximo studio rogavit, ne suam electionem confirmaret. Hæc tamen epistola intercepta fuit a Germanio Urbis Præfecto, qui ad Mauritium scripsit gravissimis verbis, ac sententiis, commune bonum, ac felicitatem id requirere, ut summa Ecclesiæ regendæ potestas Gregorio traderetur. Quamobrem Mauritius, qui Gregorii virtutem cognitam satis, ac perspectam habuerat, cùm ille Constantinopoli versaretur, ejus electionem probavit (*s*). Itaque S. Gregorius coactus rerum administrationem suscipere, iniquum tributum solvere non prætermisit.

5. Idem Pontifex gravissimè queritur (*t*) de hujus tributi conditione, & Mauritium Imperatorem vehementer redarguit. In du-

(*r*) Anastasius Biblioth. in vita S. Agathonis. (*s*) Joannes Diaconus l.° 1. vitæ S. Gregor. c. 39. & seq. (*t*) L. 10. c. 1. Gallicæ Histor. &c.

bium tamen vocatur, an commentaria, quibus ejusmodi querimoniæ continentur, S. Pontifici Gregorio tribuenda sint (*u*). Nam Cave potissimùm advertit eam scribendi rationem haud S. Gregorio Magno, sed S. Gregorio VII. potius convenire, quàm opinionem Thomassinus quoque amplectitur, uti inferius demonstrabimus. Hanc igitur controversiam missam faciemus, & id solum, quod Christianus Lupus scriptum reliquit (*x*), commemorabimus: *Persolvit tamen optimus Gregorius, quod nempe nec Papatum declinare posset, nec Principis avaritiam moderari: Solus Princeps, non ipse fuit simoniacus, quia iniquam, atque inevitabilem vexationem redemit.* Idem etiam exemplo Constantinopolitani Patriarchæ magis ostenditur; qui postquam designatus est, ordinari nequit, nisi tributum antea Turcarum Præfecto exsolverit: Quippe: *Non ea crimini* (ait Thomassinus (*y*)) *vertenda est Græcis necessitas tributi, sed in ambiendo certatim Patriarchatûs culmine nefanda cupiditas, quâ ad majus in dies tributum solvendum ultro prosiliunt.*

6. Postremò affirmavimus lites etiam circa beneficia componi quidem posse, si pecunia numeretur, id tamen accommodari nullo modo posse causæ, quæ nunc in disceptatione versatur. Nam rerum ejusmodi Scriptores inter cætera, quæ necessaria putant, ut liceat pecunia finem imponere dissidiis circa Beneficia, illud præ cæteris requirunt, ut, qui solvit pecuniam nullum jus *ad beneficium*, sed

(*u*) Graveson t. 2. Hist. Eccl. pag. 323. Cave in Hist. Script. Eccles. (*x*) T. 3. in Concil. General. 1. ed. pag. 127. (*y*) De Benefic. part. 3. l. 1. c. 60. n. 10.

ſed tantùm *in beneficio* obtineat; quæ ſanè conditio ex Decretali Lucii III. deſumitur (*z*). Admonitus fuerat Pontifex quemdam Clericum ad dignitatem Eccleſiaſticam electum *paucis contradicentibus*. Perceperat etiam, quod eodem Clerico ſciente, ac probante ipſius amicus *ei, qui diſcordiæ magiſter videbatur, certæ quantitatis munus exſolvit, & ſic, quàm prius ſuſtinebat, contradictio quievit*. Quam ob cauſam electo Clerico Pontifex indicit, ut dignitatem quamprimùm dimittat, eâque ſententiâ utitur: *Nihil prodeſt homini, ſi univerſum Mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur*. Canonum Interpretes ſimul conferunt ſuperius allatam ſententiam *in cap. Dilectus de Simonia*, cum hac Lucii III. *in cap. Matthæus pariter de Simonia*, atque unanimes advertunt fuiſſe *jus in re* pro beneficiis, ſi prima illa ſententia ſpectetur, ſi verò ſecunda perpendatur, fuiſſe *jus ad rem*, nempe ad Dignitatem, quod ſanè jus imperfectum exiſtimatur. Quippe minor pars, quæ ad eligendum Clericum non conſenſerat, litem inſtituere, ac rationes proferre poterat, ne electio illa confirmaretur (*a*). Id apertiſſimè tradit S. Thomas: *Antequam alicui acquiratur jus in Epiſcopatu, vel quâcumque dignitate, vel præbendâ, per electionem, vel proviſionem, ſeu collationem, ſimoniacum eſſet adverſantium obſtacula pecuniâ redimere, ſic enim per pecuniam pararet ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinendam; ſed poſtquam jus alicui jam acquiſitum eſt, licet per pecuniam injuſta impedimenta removere. Si non eſt*

(*z*) C. Matth. 22. de Simonia. (*a*) Gonzalez cap. citat. Matth. 22. qu. 100. a. 2. ad 5.

sibi acquisitum jus per electionem, nullo modo potest pecuniam dare adversario, ut desistat. Si autem est ei acquisitum jus, potest aliquid dare, non ut pretium prælationis, sed ut redemptionem vexationis propriæ (*b*). Sic autem S. Raymundus Sanctissimi Doctoris Discipulus idem testatur (*c*).

7. Altera conditio, quæ pariter exigitur, ut liceat pecunia dissidium circa Beneficia componere, in eo posita est, ut jus clarè suffragetur illi, qui pecuniam solvit, & injustè vexetur ab eo, qui pecuniam accipit. Quod si aliter fuerit, qui pecuniam expendit, non animi tranquillitatem, & quietem eo pretio sibi comparat, quæ inter res temporarias recensentur, sed jus quoddam in rem spiritualem pecuniæ vi sibi conciliat; equidem S. Thomas eo loco, quem nuper memoravimus, pro certo has duas conditiones interponi statuit: *Injusta impedimenta, & jus in re manifestum*: iisdem ferè verbis utitur S. Antoninus (*d*): *Quintò ratione redimendæ vexationis, & antequam jus acquiratur alicui in Beneficio, vel dignitate, non licet dare ad redimendam vexationem suam, aliàs Simonia esset; sed postquam fuerit adeptus, & jus sibi acquisitum, vexationem sibi injustè factam super Ecclesia, vel Beneficio, vel dignitate licet pecuniâ redimere, sed non justam vexationem, ut si justè accusaretur vel hujusmodi*; Ob has causas *injustissimæ vexationis, & apertissimi juris* Summi Pontifices tributum absque Simonia persolvebant, ut ipsorum electio ab Imperatoribus confirmaretur. Ob causas easdem

(*b*) Et quarto sent. dist. 25. qu. 4. a. 2. quæstiunc. 1. ad Septimum. (*c*) In Summa lib. 1. tit. 1. de Simonia §. 20. (*d*) Part. 2. Sum. tit. 1. cap. 4. in fine §. 2.

Jacob improbandus non videtur, qui ab Esau jus primogeniti sibi comparavit: *Jus* (inquit S. Thomas (c)) *Primogenituræ debebatur Jacob ex Divina electione, & suum vexationem redemisse intelligitur.*

8. Cum hæc ita se habeant, si hæc omnia conferre velis cum causa, de qua agitur, certò deprehendes a veritate alienum non esse id, quod initio diximus, pecuniam solvi jure posse ad lites circa Beneficia componendas, id tamen quæstioni, quæ in medium adducitur, minimè suffragari. Nam, ut pecuniam liceat exsolvere, non debet intercedere *jus ad rem*, *sed in re*, illudque apertè constet necesse est. Insuper injustam vexationem competitoris, qui pecuniam accipit, manifestò probari oportet. Clerici verò A., & B. *jure ad rem* solummodo præditi sunt, si ratio *Præsentationis* habeatur, quæ utrique per legitimos Dominos collata fuit. Neque *ullum jus in re* Clericus A. consequitur ex prima sententia, quam propitiam retulit, cum interposita fuerit provocatio ad alios judices, qui rem totam secundo loco dijudicare possunt, idque primæ sententiæ effectum impediverit. Postremò quis affirmare unquam valeat jus certum, & manifestum a Clerico A. possideri, ipsumque a Clerico B. Competitore certissimè, atque injustè vexari? Siquidem contrarium desumitur ex eo, quod hæc causa bis proposita fuit in Sacro Romanæ Rotæ Tribunali, ubi post accuratam disquisitionem nihil peculiare sancitum est.

9. Sed jam de consilio eligendi Arbitros pro dirimenda hac controversia verba facia-

G 2

(c) Q. cit. 100. a. 2. in respons. ad quintum argument.

mus. Quâ ratione id excogitatum fuerit, intelligere sanè non possumus. Nam si ipsi judicium æquitati consentaneum ferre velint, illud proculdubio expendere debent, utrum Clericus A. *jus habeat ad rem*, *vel in re*, an illud manifestum sit; utrum tandem a Clerico B. injustè divexetur, atque ita causa reducitur ad eadem principia, quæ modò exposuimus, ipsique arbitri fateri cogentur haud licere pecuniæ solutione hanc litem componere.

10. Si, qui consilium hoc dederunt, parumper in jure Canonico versarentur, haud novum, & inusitatum esse deprehenderent ejusmodi arbitros eligere. Alexander III. (*f*) nequaquam pecuniam in causa Beneficiali solutam improbavit, quam delecti Arbitri constituerant. Insuper Canonum interpretes (*g*) docent æquum esse Laudum ab Arbitris præscriptum, si jus pecuniam solventis manifestum appareat; Injustum verò Laudum, si pecuniam solvens omni jure careat. Postremò dubium esse Laudum, & Simoniæ speciem præseferre, si dubium jus obtineat, qui pecuniam erogat. Item tradunt Arbitros accersendos esse ab Episcopo, qui rationes Laudi ab illis exposcere debet, illudque vel probare, vel rejicere juxta leges, quæ a jure Pontificio decernuntur (*h*).

11. S. Carolus Borromæus de hac re sapienter, & æquissimè judicavit (*i*) in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani celebravit. Sic enim statuit: *Ne redimendæ vexationis specie in Caussis Beneficiorum simoniacæ*

(*f*) C. non fine de Arbitris. (*g*) In cap. idem non fine de Arbitris. (*h*) Fagnanus in eod. cap. Non fine a num. 3. ad 9. sub tit. de Arbitris. (*i*) Part. 2. Constitut. cap. 11.

pactiones intercedant, nemini licere volumus ad redimendam vexationem ne in casibus quidem jure permissis pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi Episcopi consensus accesserit. Cujus partes erunt, & perspicere diligenter, an subsit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & jure permissam esse cognoverit, non denegare ei, qui petierit, facultatem se a vexatione liberandi. Hæc habuimus, quæ tibi &c.

INSTITUTIO XCIV.

Epistola encyclica Vicariis Foraneis, & Parochis Urbis, ac Diœcesis. Facultatem inesse Episcopo cogendi Parochos, & Ecclesiæ Rectores, ut suis impensis plures administros auxilio sibi accipiant, ubi unus tantùm minimè sufficiat ad fidelium confessiones excipiendas. Non esse immunem a gravi culpa eum Sacerdotem, qui semel probatus ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum, deinde (postquam desit facultatis acceptæ designatum tempus) recusat confessarii munus exercere, ne cogatur ad novum examen accedere.

1. Die 26. Septembris anno proximè elapso 1738. Institutionem promulgavimus, ut omnes intelligerent susceptum a nobis consilium in eligendis Confessariis in Civitate, ac Diœcesi; ac potissimùm notum fecimus, facultates audiendi confessiones, quæ certis limitibus concludi solent, nec unquam anni spatium excedunt, antequam prorogentur, novum examen a nobis indici posse Sacerdotibus, quibus præscriptum tempus ad confessiones audiendas absolutum jam fuerit.

2. Confessarii quidem Regulares, ac Saeculares urbani jussis nostris paruerunt. Nam peracto tempore ad novum examen accesserunt, in quo ratio semper a nobis habita fuit virorum doctrinæ laude præstantium. Quippe eundem morem, atque institutum cum illis servavimus, quo Romæ in examen vocari solent Præsules, qui in præcipuis Reipublicæ muneribus vitam cum laude insumpserunt. Illi cùm ordines expetunt, honoris causâ ad reliquos examinandos designantur.

3. Insuper Confessarii ferme omnes in Diœcesi præstò fuerunt ad examen subeundum, postquam ad finem statuti temporis facultas audiendi confessiones pervenit. Quippe nos Bononiam convenerunt, ubi singulis feriis sextis nos ipsi Clericos ordinandos examinamus, vel præsentes intersumus, dum ab aliis examinantur. Quodsi causâ administrandæ Confirmationis, aut ob aliam rationem brevissimæ rusticationis Urbem deserimus, & varias Diœcesis partes pervadimus, idem institutum retinemus. Quod pro certo habentes Diœcesani Confessarii eo venerunt pro confirmanda facultate, ubi versabamur, quos statim examinatos dimisimus. Profectò nunquam ex Civitate pedem proferimus, nisi antea locum, quo tendimus, patefaciamus, & finitimos hortemur, ut, si opus fuerit, liberè nos conveniant, & pro certo habeant, statim post examen a nobis esse dimittendos.

4. Attamen nonnulli ex Confessariis Diœcesanis, quibus ea facultas *ad annum* permissa fuit, cùm novum examen post id tempus proponi sibi intelligerent, confessiones fidelium excipere omiserunt, neque deinceps hoc se perfuncturos munere polliciti sunt.

Quod etiam gravius est, nonnulli ex Diœcesanis Parochis illis plurimùm suis sermonibus, aut scriptis suffragantur, eosque communi approbatione dignos prædicant. Cùm enim (inquiunt) Pœnitentiæ Sacramentum absque ullo emolumento gratis administrent, alienum prorsus videtur ipsos cum magno incommodo ad novum examen accersere, cùm vix anni spatium peractum fuit. Quod si necessarium id videatur, aliquem in Diœcesi constitui posse, qui eos examinet, & cui deinde fides ab Episcopo præstetur; postremò, si illi Presbyteri administrare recusent Pœnitentiæ Sacramentum, ad quod munus suscipiendum nullius potestate adduci queunt, Populum necessariis ministris brevi cariturum esse, qui fidelium Confessiones excipiant; cùm solus Parochus universum populum confitentem audire & expiare nequeat.

5. Intelligimus sanè, quo tendat hæc oratio, videlicet, ut aliqui Sacerdotes a novo examine liberentur, aut pro ipsis rursum examinandis judices in Diœcesi statuantur, a quibus res gravissimi momenti inconsultò fortasse peragatur, quod nullo unquam pacto concedemus. Quamobrem satis esset, si propositum antea consilium improbemus, & res a nobis decernendas, reliquis verò parendum esse affirmemus. Attamen, ut, qui ita scribunt, aut dictitant, suam ignorantiam clarè dignoscant, hæc pauca subjiciemus.

6. Ponamus primùm in Parochias detrimentum aliquod reipsâ dimanare, si Sacerdotes aliqui Confessiones audire prætermittant, cùm solus Parochus toti populo satisfacere nequaquam possit. Id (inquam) ponamus; nam

meritò suspicari possumus rem plus æquò amplificari, & plurimùm exaggerationis in hoc negotio intercedere; sed aliquod revera detrimentum interveniat, utrùm remedium aptari queat, & cujusnam auctoritate id fieri debeat, exposcimus. Equidem remedium præstò est, si alios Sacerdotes designemus, qui ad Confessiones audiendas idonei proculdubio a nobis reperientur, & qui per anni spatium percurrentes ea, quæ ad novum examen necessaria putantur, illud subire, cùm opus fuerit, minimè detrectabunt. Ad Parochum spectat, si populo suo nequit sufficere, diligenter consulere, ne populus ipse detrimenti aliquid capiat. Episcopus autem cogere Parochum debet, ne huic muneri desit, & ne tot Sacerdotes accire prætermittat, quot pro administrandis Sacramentis, aliisque Parochiæ suæ muneribus obeundis necessariò requiruntur.

7. Id apertissimè decernit Tridentina Synodus, quæ volumen efficit haud quidem magnæ molis, aut pretii, sed ita præclarum, ut si Presbyteri per anni spatium illud lectitarent, neque ineptias ipsi proponerent, neque stomachum nobis in iis audiendis moverent: *Episcopi etiam* (habet eadem Synodus (*k*)) *tanquam Apostolicæ Sedis delegati, in omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus Populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & Cultui Divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & Cultum Divinum celebrandum.* Ea verba, *vel alios, ad quos pertinet*, Parochianos indicant, qui

(*k*) Sess. 21. de Ref. c. 4.

suppeditare debent necessaria iis, qui Sacramentis administrandis occupantur, cùm solus Parochus id præstare nequit, & reipsâ tenuem ex Beneficio proventum desumit. Id statuit Sacra Congregatio ejusdem Concilii Interpres die 16. Aprilis anno 1639. (*l*): *Sacra &c. censuit, suppositâ numerositate Populi, & tenuitate redditûum Prioratûs, cui annexa est Cura animarum, cogendum esse ipsum Priorem sibi adjungere pro administrandis Sacramentis, & Cultu Divino peragendo, Sacerdotem, eique subministranda esse per Populum ad vitam sustentandam necessaria.*

8. Paupertatis nomen, quod cæteris omnibus tristitiam afferre consuevit, Parochis fortasse causam exhibet voluptatis. Nam singuli ex ipsis ad paupertatem comprobandam præstò sunt, & facilè intelligunt prorsus arduum videri, populum adducere, ut pro insolitis expensis, licet exiguis, pecuniam conferat. Quare nonnulli falsò conjicient hâc ratione susceptum consilium defendi posse, & prodesse plurimùm Sacerdotibus, quibus facultas audiendi Confessiones semel permissa fuit; ut absque novo examine facultas eadem prorogetur, vel idem examen nobis remotis in Diœcesi decernatur, ob eam nempe causam, ne populus necessariis Ministris destituatur.

9. Sed toto cœlo aberrant, qui hæc secum deliberant. Populo notum fiat, tam rudem, & ignarum esse Parochum, ut novum Sacerdotem, qui Confessarii munus exerceat, invenire desperet, postquam alius Confessarius id facere recusavit; notum fiat a Capsulis in Ecclesia collocatis suppeditari nequaquam posse stipendium Missæ Sacerdoti conferendum, qui

(*l*) L. 16. Decr. pag. 190.

ad Confessiones audiendas accesserit. Palam evulgetur in tanta paupertate versari Parochum, ut nullum omnino charitatis officium rependere queat Sacerdoti, qui ministrandis Sacramentis, & peragendo Divino Cultui comes adjungitur, ideoque statuendum esse omnino tributum aliquod Parochianis, quo malum ejusmodi de medio auferatur. Si hæc fiant, proculdubio quid certi, incertique Parochus ex Beneficio consequatur, perspicuum erit; quin liber accepti, expensique proferetur, & testimonia jurejurando confirmata elicientur. Cognitum ita fiet plurium vocibus, Capellanum sive Administrum a Parocho sustentari commodè posse, quod tamen ab ipso negligitur. A Capsulis Ecclesiæ certissimè præberi Missæ stipendium iis diebus, quibus alius Sacerdos ad populi Confessiones excipiendas accersitur: neque his tantùm limitibus populi querimoniæ concludentur. Insuper affirmabunt nihil ex suo patrimonio Parochum possidere, quod inconsulto Episcopo suis Consanguineis dimisit, cùm Parochiam consequutus est, licet ejusdem Patrimonii titulo Sacros Ordines susceperit. Illud quoque afferent Beneficii proventus insumi, ut Soror ipsa Parochi, Frater, Fratrisque Uxor, ac Nepos sustententur, qui suis laboribus, atque industriâ vitam tueri deberent, quæ sanè expensæ si detrahantur, cùm ad Ecclesiam minimè pertineant, si etiam cumulandæ pecuniæ pro consanguineis minuatur desiderium, superesse plusquam oporteat Sacerdoti, qui suam operam Parocho impendit, eumque gravissimâ curâ animarum valde sublevat, licet (si generatim rem perpendamus) ad eam Provinciam ferendam nullo modo teneatur; superesse (in-

quam) plurimùm prædicabunt, cùm præsertim certum sit nonnisi exiguum aliquid erogandum esse pro eodem Sacerdote, si Missæ stipendium non desit.

10. Diuturnâ experientiâ satis cognoscimus indolem, & naturam eorum, qui in Civitate, ac Diœcesi versantur. Qua de re facili conjecturâ perspicimus finem denique statuendum querimoniis ob eas rationes, quas paulò ante commemoravimus. Illi certè Parochi, qui Sacramentis ministrandis, & Divino Cultui celebrando se prorsus impares dictitabant, aut tacendi consilium capient, aut etiam liberè fateri non dubitabunt se nullis administris indigere, suasque vires sufficere, ut totam deinceps Provinciam sustineant; item parvi momenti esse, si Parochia careat iis Sacerdotibus, qui pro Confessionibus audiendis designati fuerant; cùm illi præsertim ad Ecclesiam raro accederent, neque horæ dimidium insumerent in expiandis fidelibus, qui ad Pœnitentiæ Sacramentum confluerent. At verò, si oratio nostra nuper excitata desidia compescuit, nobis tamen inquirendum superest, cur illi, qui Confessiones audierunt, donec limites temporis a facultate nostra præscriptos attigerint, cur, inquam, prorogationem exposcere prætermiserint.

11. Equidem ex ea parte Diœcesis, quæ in montibus sita est, delatæ sunt querimoniæ, videlicet haud mediocre detrimentum inferri populo, eo quod Sacerdotes aliqui pristino Confessarii munere fungi recusent. Inde consilium nobis tacitò suppeditatum fuit, ut rem dissimulemus; ne examen novum, saltem nobis præsentibus, indicamus iis Sacerdotibus, qui ad Confessiones excipiendas semel proba-

ti fuerunt, licet definitum ipsis tempus jam præterierit. Quapropter præcipimus Vicariis Foraneis Baragazzæ, Barbaroli, Bazzani, Calvenzani, Capraræ, Cavanne, Guzzani, Lizzani, Monghidore, Montiſcereris, Montis S. Joannis, Montiſveglio, Monzuni, Panici, Pianori, Pini, Pittigliani, Roffeni, Salvari, Sambri, Sammoggiæ, S. Laurentii in Collina, Venolæ, Verzuni, Zenæ, diligenter explorare, quiſnam ex Parochis ſibi ſubjectis Capellanum adminiſtrum habeat, & quis illo careat. Inſuper inveſtigent accuratiſſimè, utrùm revera populus detrimentum capiat, eo quod alius Sacerdos ad Confeſſiones audiendas Parocho non adjungatur; de quibus omnibus nos fideliter admoneant datis ad Cancellarium noſtrum Archiepiſcopalem literis intra ſpatium menſis Julii proximè ineuntis; illudque in fine literarum ſuperaddent, utrùm ipſi quoque pro conferendis populo Sacramentis novis Miniſtris indigeant. Supervacaneum ducimus eoſdem Foraneos Vicarios hortari, ut quàmprimùm juſſis noſtris ſatisfaciant, & nihil a veritate alienum nobis exhibeant. Nam rei magnitudo, & gravitas ad hæc præſtanda ſatis exſtimulare debent ipſorum animos, qui perpendant etiam oportet, Vicarii rationem, ac munus in hoc poſitum eſſe præ cæteris, & collocatum.

12. Facillimè quidem Sacerdotum nomina ſcire poſſumus, qui pro audiendis Confeſſionibus facultatem acceperunt, & nunc peracto tempore fidelibus idem Sacramentum adminiſtrare renuunt, cùm Cancellarius noſter Confeſſarios omnes in acta referre, atque adnotare diligenter conſueverit. Illud tamen incertum nobis eſt, in qua Parochia commo-

rentur, cùm ipsi liberè sedem immutent, & varias Diœcesis partes ad libitum pervadant. Quapropter singuli Parochi hujus Diœcesis jussu nostro moneant quoscunque Sacerdotes intra suæ ditionis fines constitutos, qui aliquando ad Confessiones audiendas probati fuerint, & inde munus ejusmodi deseruerint, ipsos, inquam, moneant, ut nos conveniant intra mensem Augustum proximè ineuntem, & pœnam suspensionis a divinis coram Notario Foraneo, ac duobus testibus, illis indicant, nisi obtemperaverint; cujus rei certum, obsignatumque documentum ad Cancellarium nostrum transmittant, priusquam mensis Julius elabatur. Parochis autem urbanis præcipimus accuratè perquirere, an Diœcesani Sacerdotes in suis Parochiis versentur, ipsorumque nomina ad eundem Cancellarium deferre, qui Confessariorum indicem percurrens statim deprehendet, an inter illos recenseantur, qui olim Confessiones audiverint, piumque hoc institutum postea dimiserint. Ipse Cancellarius a nobis intelliget, quâ ratione iisdem Sacerdotibus præcipiendum sit, ut nostrum in conspectum veniant.

13. Ne verò hi Sacerdotes imparati ad nos accedant, pro certo habeant, quod primùm a nobis sedato, compositoque animo probabitur, nobis facultatem inesse Confessarios in examen vocandi, cùm præscriptum tempus audiendi Confessiones præterierit; secundò, jure quodam, & muneris quoque nostri ratione nos adduci, ut examen coram nobis indicamus; id autem incommodo, ac molestiâ aliquâ non carere, quam tamen libenter perferimus, ut gravissimo muneri, quod nobis impositum est, pro tenuitate nostra satisfacia-

mus; tertiò, hoc consilio, atque instituto optimis semper confessariis Diœceses affluxisse, quibus olim caruerant; tandem in peragendis examinibus humanitatem cum sermonis, ac rerum perspicuitate conjunctam semper nos præstituros. Etenim non ignoramus a Sacerdotibus, qui oppidanis tantùm Pœnitentiæ Sacramentum administrant, non exigendam esse eandem doctrinam, quæ necessariò requiritur in iis, qui in Civitate quoddam veluti Tribunal aperiunt, ubi de gravioribus causis judicium ferendum est. Verùm, ut uno verbo omnia complectamur, in medium proferemus ea potissimùm, quæ in LXXXVI. Institutionem congessimus, quam si aliqua ex parte velint impugnare, per nos non licebit. Quippe parati sumus absque ullius præsidio universa, quæ in eo loco proposuimus, tueri, atque defendere.

14. Neque sanè persuadere nobis possumus ab ejusmodi Sacerdotibus dimitti confessiones audiendi provinciam ob eam rationem, quod mentem assiduâ studiorum exercitatione debilitaverint, ut Gobatius (*m*) accidisse commemorat. Qua de re facilè ostendemus ipsos ab hoc munere desistere, eo quod novum coram nobis examen subire recusent. Equidem affirmare nequeunt se impares esse huic oneri ferendo, cùm ipsum antea sponte sibi depoposcerint; nec ullo modo ipsum declinarent, si facultatem iis primò concessam absque ullo coram nobis examine prorogaremus. Neque pro excusationis causa afferre queunt, aut debilem valetudinem, aut locorum distantiam. Tum quia cervis ipsis velocitate comparantur, & longa satis itinera suscipiunt,

(*m*) In sua Theol. Exper. tr. 3. cas. 16. sub num. 486.

ut illas Ecclesias adeant, in quibus pro Defunctis Officia celebrantur; tum quia plerique ex ipsis ad examen venire renuerunt, cùm in illorum Parochiis versaremur; idque tunc dissimulavimus, quia necessariis Ministris carere populum nondum ad nos pervenerat. Postremò, quia Bononiam frequenter veniunt, cùm illis, voluptatis causâ, libuerit, vel ut privatis negotiis suis operam impendant. Imò inter eos aliquis, dum Bononiæ moraretur, incitatus ad examen accedere, liberè respondit nolle se deinceps in confessionibus audiendis tempus insumere.

15. Illud pariter demonstrabimus gravi culpæ obnoxios esse, si Fideles ritè confitentes excipere prætermittant, ne iterum examini subjiciantur. Quæstionem illam missam facimus, utrum si nulla alia causa interveniat, revera teneantur ad novum examen venire, & Confessarii munus retinere; & facilè ipsis concedimus tria postulari, ut aliqua omissio cum peccati labe conjungatur. Primùm, quod rem omissam perficere quis poterit; secundò, quod rem eandem gerere debuerit; tertiò, quod illam omnino prætermiserit. Attamen illud exposcimus, an actio, quæ ex natura sua bona est, in malum converti, & labem admittere possit ob nefarium finem, quo suscipitur, aut omittitur (quod proculdubio de omissione indifferenti rei cæteroquin bonæ dicendum est). Id verò affirmandum ab ipsis certissimò putamus, cùm in hanc opinionem unanimes Theologi consentiant (*n*). Cùm hæc ita se habeant, ipsorum sententiam, ac verba seriò perpendamus: *Ego*

(*n*) S. Th. 1. 2. qu. 18. art. 5. ad 4., & qu. 19. art. 7. ad secundum.

confessiones audire Fidelium recuso, quia mens non est ad novum examen accedendi coram Episcopo, quo si immunem, ac liberum ipse me faceret, susceptam antea Provinciam retinerem. Quæ quidem propositio hoc pacto intelligenda, & explicanda est: *Confessarii munus in posterum respuo non ullo quidem scrupulo, aut religione adductus, sed quia inanis superbia ad novum examen me venire haud permittit, aut etiam ob eam causam, quod antea post exiguam exercitationem ad confessiones audiendas probatus, deinde nullum aliud volumen præter Breviarium, ac Missale in manibus habui, ut nempe Sacrum facerem, & Canonicas horas persolverem. Nunc verò mecum constitui libris omnibus nuncium mittere, illudque experiri, si forte contingat absque novo examine Confessarii facultatem mihi prorogari. Nam satis erit, si fideles inter confitentes, meque ipsum nulla difficultas interponatur, & supervacaneum prorsus est ab aliis indagari, utrum Lepram a Lepra probè secernam, utrum crimina Pontifici, vel Episcopo reservata bene noverim, utrum fideles ipsos examinare, dum peccata confitentur sua, didicerim; quâ tandem ratione illos excipiam, qui proximâ peccandi occasione, aut pravâ aliquâ consuetudine detinentur.* Cùm opiniones, causæque ejusmodi proculdubio nefariæ sint, nemo erit communi sensu adeo destitutus, qui non intelligat in grave scelus prolabi eum miserum Sacerdotem, qui licet necessariò Confessarium agere non debeat, tamen hoc pio munere perfungi declinat ob superbiam, quæ ipsum accedere ad novum examen prohibet, aut ob timorem, ne ipsius ignorantiâ, atque imperitiâ ad gerendum gra-

vissimi

vissimi momenti negotium detegatur, quod tamen ille nequaquam dimitteret, si celari aliquâ ratione malum posset, quo ejus animus labefactatur.

16. Postremò, si post responsa a Vicariis Foraneis reddita intra temporis spatium, quod superius præscripsimus, fortasse deprehendamus falsum esse, quod palam evulgatum fuit, nempe, Divinum Cultum imminui, eo quod nonnulli Sacerdotes a Confessionibus audiendis recesserint, si, inquam, falsum id esse cognoscamus, Sacerdotem, qui causâ evitandi examinis Pœnitentiæ Sacramentum administrare destitit, seriò admonebimus, ut æternæ saluti consulat, certòque sciat esse magno in discrimine constitutum. At verò si cognitum, perspectumque fiat alicujus Sacerdotis causa, qui audire Confessiones recusat, uti prius consueverat, necessariò in aliqua Parochia novos administros requiri, qui populum ritè confitentem excipiant; curamque animarum non mediocriter labefactari, tunc Sacerdotem, qui pristinum Confessarii munus in eo loco deposuit, præcepto adigemus, ac pœnas nostro arbitrio statuendas irrogabimus, nisi dicto obediens fuerit, præcepto, inquam, adigemus, ut in examen veniat, susceptumque antea Confessiones audiendi pium institutum exerceat, donec alius Sacerdos idoneus, minusque pervicax pro Sacramentis administrandis sufficiatur. Siquidem planè intelligimus momento temporis haud ita facilè inveniri Sacerdotem posse, qui in remotas Diœcesis partes se conferat ad expiandum populum Pœnitentiæ Sacramento; neque ita facilè constitui potest, ac decerni stipendium, quod Parochus, aut Po-

pulus eidem Sacerdoti debet impertire; nisi forte aliquis tam ardenti charitate incensus sit, ut sponte hoc onus sibi desumat.

17. Attamen, ut omnes clarè percipiant, gravissimis rationibus nos moveri, ut hoc pervicaci Sacerdoti præcipiamus, pauca aliqua subjiciemus. Siquidem consultò semper agere nobis libet maximè, idque certum esse omnibus, ac manifestum volumus, non temere, sed tutissimo jure a nobis res administrari. Itaque pluribus ex causis conferre populo Sacramenta præcepto tenemur, primò ob munus, quod gerimus, sive ob justitiam; idque Parocho, cæterisque animarum Rectoribus convenit, qui populum suum confitentem audire debet, aut per alium populo satisfacere, quoties ipse deposcat (*o*); secundò, ob charitatis leges, cùm aliquis in mortis discrimine versatur, aut aliud simile contigerit, & nullus adest, qui Pœnitentiæ Sacramentum administret; tertiò, obedientiâ cogi possumus, cùm Episcopus ob graves, ac legitimas causas Sacerdoti indicit, ut populi Confessiones excipiat (*p*). Hâc postremâ ratione, tanquam basi, præceptum nostrum innititur; quippe, licet immerentes, huic Civitati, ac Diœcesi præpositi sumus. Insuper, cùm Sacram Ordinationem instituimus, obedientiam nobis Sacerdotes polliciti sunt. Tandem præcepti hujus æquitatem, & causam in dubium revocare nemo potest, quod certis solùm temporis limitibus concludimus, nempe, donec alius Sacerdos subrogetur.

(*o*) Barbosa de Offic. & Potestat. Parochi cap. 19. num. 8.
(*p*) Suarez in part. 3. S. Th. tom. 3. qu. 65. art. 4. disp. 16. sect. 4. §. Dico tertio, & in ead. part. 3. S. Th. tom. 4. disp. 32. sect. 1. in principio. Card. de Lugo de Sac. Pœnit. disp. 22. sect. 1. in principio.

18. Id sanè clarum satis videtur, quod tamen, si opus sit, exemplo magis declarabimus. Inquiri solet, an Sacerdos, qui neque animarum curâ, nec ullo Beneficii titulo præditus, nec ullum stipendium accepit, Sacrum tamen facere debeat singulis diebus festis, an solùm, cùm solemniores dies celebrantur. Id verò plures affirmant, plures quoque inficiantur. De hac quæstione fusius alio loco verba faciemus, cùm proximè ineunte anno novam elucubrationem typis evulgabimus. Interim satis sit indicare, quod Theologi, qui in hac re varietate opinionum dissentiunt, unanimes tamen asserunt Sacerdotem, qui nec animarum curam, neque beneficium, neque stipendium obtineat, rem divinam operari debere, cùm necessitas id postulaverit, veluti si die festo aliqua Parochia Sacrificio careret, eò quod pars populi celebranti Parocho interfuerit, reliqua verò satisfacere præcepto nequeat, qui tantæ hominum multitudini Ecclesia satis non fuerit. Item, si Divinam Eucharistiam graviter ægrotantibus administrari oporteat, nec præstò sint Sacræ Particulæ, & Parochus Sacrum jam confecerit. Insuper communi assensu fatentur iidem Theologi posse Episcopum, si animarum salus id requirat, præcipere peculiaribus Sacerdotibus, ut Sacrum Deo operentur illis etiam diebus, quibus id facere nullâ lege adigantur, posse, inquam, id præcipere, quamvis nulla ex causis modò expositis intercedat. Passerinus (q) accurato studio rem pertractat: quamobrem, si Episcopus Sacerdotem præcepto cogere potest, ut

(q) Part. 3. S. Thom. qu. 82. art. 10. a num. 19. ad num. 23.

aliquando auctoritatem suam in verum Christi Corpus exerceat, quâ ratione indicere nequeat eidem Sacerdoti, ut in mysticum Christi Corpus auctoritate suâ utatur, cùm id caussa aliqua postulaverit, eâ conditione interpositâ, ut prius ad novum examen accedat?

19. Jam animi nostri sententiam apertè patefecimus. Illud superest ingenuè quoque admonendum, quod nempe accuratè examinabimus, priusquam acciti Sacerdotes nos conveniant, utrùm pœnâ, quam nostro arbitrio decernendam contra pervicaces indicavimus, suspensionum *a divinis* complecti possit, quod a veritate alienum minimè perspicimus, ut hoc pacto incommodum ipsis minuamus, quo ad remotiores Ecclesias se conferunt, ubi pro Defunctis Officia indicta fuerunt, cùm tam difficile, ac molestum existiment Bononiam venire, aut in eam partem Diœcesis, ubi versamur, ut a nobis examinentur.

20. Deliberatum a nobis fuerat inquirere, quænam Parochiæ in montibus sitæ novis administris ad Confessiones audiendas indigerent, Ideoque Vicarios Foraneos eorum locorum solùm nominavimus, ex quibus potissimùm ad nos usque querimoniæ devenerant. Sed quoniam non immeritò suspicamur idem quoque consilium ab aliis Diœcesis Oppidis suscipiendum, ideo præcipimus reliquis omnibus Vicariis Foraneis Diœcesis, ut intra spatium temporis antea præscriptum idem perficiant, quod Vicariis Foraneis in locis montium constitutis gerendum proposuimus.

INSTITUTIO XCV.

Epistola Vicario Generali reddita. Utrùm Simoniæ labes inuratur ei, qui Beneficium Ecclesiasticum constituit eo jure, ut ipse, quoad vitam agat suam, deinceps ejus consanguinei fructus percipiant. An ad id perficiendum Sedis Apostolicæ auctoritas intercedere debeat. Utrùm Simoniæ maculâ careat is, qui divitiis auget Canonicatum jam fundatum, eâ tamen ratione, ut ad eundem obtinendum nominetur. Utrùm, qui Jurepatronatus Beneficii præditus sit, Beneficium idem in se conferri possit petere, & quo pacto.

1. QUidam Ecclesiasticus Beneficiis obtinendis idoneus novum ex suis bonis instituere Beneficium exoptat, eâ tamen interpositâ conditione, ut sibi primùm, ac deinde post ejus mortem quibusdam Consanguineis *jus nominandi* tribuatur. Illud pariter adjungit, se primùm hoc Beneficio frui velle, atque Episcopo ob eam causam seipsum præsentare, a quo debeat omnino ad Beneficium admitti. Cùm nos heri vespere convenires, id nobis proposuisti, ac accuratum studium te collaturum pollicitus es, ut rem totam examinares. Nos etiam post sedulam ipsius rei disquisitionem judicium, ac sententiam nostram feremus.

2. In Jure Canonico cap. *Tua nos, de Simonia* illud inquiritur: *Si aliquis alicui Ecclesiæ de Bonis suis quædam obtulerit, petens, ut in vita sua sibi liceat eadem Bona in ipsa Ecclesia pro Præbenda tenere, an Bona recipi debeant sic oblata, & idem Clericus assumi valeat in Cano-*

nicum ejusdem Ecclesiæ absque vitio Simoniæ. Summus autem Pontifex his verbis responsum facit: *Nos igitur devotioni tuæ taliter respondemus: quod si quis Clericus cum conditione, vel pacto largiatur, vel offerat Bona sua, ut illa postmodum pro Præbenda retineat, & ut in Canonicum admittatur, hujusmodi oblatio, vel receptio fieri non poterit sine vitio Simoniæ, cùm in talibus omnis pactio, aut conventio cessare debeat juxta Canonicas Sanctiones; si verò purè, & sine pacto, & conditione qualibet offerat Bona sua, rogans humiliter, ut in Canonicum admittatur, & Bona ipsa retinere sibi liceat pro Præbenda, & Clerici ejusdem Ecclesiæ purè consentiant, hujusmodi receptio proculdubio fieri poterit absque scrupulo simoniacæ pravitatis.*

3. Præclarus vir Fagnanus *in Cap. Idem: Tua nos, num. 4. de Simonia,* hoc pariter sibi accidisse commemorat: *Cùm quidam Clericus non ita pridem sua Bona Patrimonialia contulisset pro erectione Archipresbyteratûs in Cathedrali Ecclesia, cum reservatione Jurispatronatûs, eo pacto adjecto, ut posset seipsum præsentare, & non aliàs; consultus ab eodem Clerico respondi, erectionem, & institutionem inde secutam fuisse simoniacam, & nullam per hanc Decretalem, & opus esse novâ erectione, & provisione Sedis Apostolicæ, quam postea idem Clericus impetravit a Sanctissimo Domino Nostro Urbano VIII. ex præsentatione enim acquiritur præsentato jus spirituale ad Beneficium obtinendum, & Episcopus potest compelli ad instituendum.* Huic sententiæ Pirhingius, Cabassutius, & Azorius unanimi consensu subscribunt (*r*).

(*r*) Ad lib. 4. Decretal. tit. 3. sect. 6. num. 89. In Theoria, & Praxi Juris Canonici lib. 5. cap. 4. num. 4. Institut. moral. part. 3. lib. 14. cap. 7. qu. 2.

4. Recens autem Niccolius (s) tradit sententiam a Sacra Congregatione Concilii promulgatam anno 1686., ob quam rejicitur, & improbatur, tanquam Simoniaca, conventio a quodam Viro proposita, qui augmentum dotis Canonicatûs de Jurepatronatus Laïcali pollicebatur adjectâ eâ lege, ut ad eundem Canonicatum a Patronis deinde nominaretur. Eam sententiam ex actis nos ipsi desumpsimus, & hoc loco exponendam necessariò existimavimus.

Alexandrina Augmenti Dotis Canonicatus.

Vacante a pluribus mensibus Canonicatu in Ecclesia Collegiata Sanctæ Mariæ de Nive Jurispatronatûs Fratrum de Mantellis, Sacerdos Thomas Maria Verrus proposuit dictis Patronis, se dicti Canonicatûs dotem aucturum fore mediante assignatione cujusdam vineæ, expressâ tamen lege adjectâ, ut ad eundem Canonicatum debeat ab illis præsentari.

Timens nihilominus, id aliquam Simoniæ labem involvere, pro conscientiæ suæ serenitate proposuit infrascriptum dubium, quod auditum & narratorum veritatem comprobante Episcopo, relatum fuit in proxima Congregatione per modum Summarii.

Cùm autem Eminentissimi Patres mandaverint, illud in folio adscribi, decernendum nunc superest.

An dicta conventio sit simoniaca?

Sacra Congregatio Concilii respondit affirmativè.

(s) In Praxi Canonica tom. 2. lit. S. num. 41.

5. Postremò non ita facilè intelligi potest, quâ ratione Beneficii Patronus seipsum præsentare queat, cùm id vetitum sit *in cap. Per vestras, de Jurepatronatus.* Siquidem inter præsentantem, ac præsentatum discrimen intercedere debet (*t*). Itaque cùm Beneficii vacatio contigerit, si possidens jus nominandi, illud assequi desiderat, seipsum præsentare nequit, sed poscere ab Episcopo, ut idem Beneficium sibi conferatur, si idoneus satis existimetur, aut in alium transferre debet reipsâ juspatronatum, ita ut jure nominandi in posterum destituatur, idque totum auctoritate Episcopi comprobari oportet. Ita censent præclariores Canonum Interpretes, qui à Pitone recensentur (*u*). Alio pariter modo res confici poterit, nempe si Episcopus ante omnem *Præsentationem* Beneficium Patrono conferat, qui illud accipiat, ac deinde collato Beneficio consensum suum impertiat. Nam ambitûs nota sic impeditur, ut rectè Pirhingius expendit (*x*). Hæc verò omnia causæ, quæ initio proposita est, nullo modo conveniunt. Clericus enim ex suis Bonis novum Beneficium erigere deposcit; eam tamen adjicit legem, ut ipse, ac deinde consanguinei jus nominandi obtineant; eam pariter addit conditionem, ut seipsum præsentare liceat.

6. Hæc potissimùm deprehendimus contra Beneficii Institutionem, quam examinamus. Attamen plures aliæ Institutiones nobis occurrerunt conventione interpositâ, ob quam Beneficii Institutori seipsum præsentare conceditur, idque sine ulla controversia proba-

(*t*) C. final. in Institutionibus. (*u*) In allegat. 84. num. 4. & seqq. tom. 2. Controv. Patronal. (*x*) L. 3. Decr. tit. 38. de jurepatronat. sect. 4. §. 2. num. 91.

tum, confirmatumque fuit. Siquidem Fundatores seipsos revera præsentarunt, eosque Episcopi sine ulla hæsitatione ad Beneficium admiserunt. Quæ cùm ita sint, facile conjicimus ejusmodi Institutionibus nequaquam inesse gravissimam notam, quam paulò ante exposuimus.

7. Profectò, si Pirhingius, & Azorius juxta Fagnani opinionem superius allatam arbitrantur legitimam, & juri prorsus consentaneam Institutionem, quâ Beneficii Fundator filium suum, amicum, aut consanguineum præsentare exoptat, qui fieri potest, ut nulla Simoniæ labes in hoc dignoscatur, & tamen ejusdem notæ accusetur Patronus, qui se ipsum præsentare velit. Equidem conventio, ex qua solummodo Simonia dimanat, in utraque parte proponitur, & illud etiam aptissimè convenit; quod tradit Fagnanus: *Ex præsentatione acquiritur præsentato jus spirituale ad Beneficium obtinendum, & Episcopus potest compelli ad instituendum.*

8. Neque illud magni ponderis habèri debet, quod Beneficii Patronus ambitûs culpâ vindicari nequeat, si seipsum præsentet, contra verò immunem, ac vacuum omni labe existimari, si filium, amicum, aut cognatum nominet. Quid enim est simoniæ cum ambitu? Item si ambitûs crimine liberatur Clericus, qui vacantem Parochiam eo sibi deposcit animo, ut doctrinam, ac virtutem ostendat suam, ob quam, si reliquis competitoribus antecellat, Parochiam consequatur, quânam ratione accusabitur ambitus, qui seipsum præsentat ad Beneficium animarum curâ liberum, quod ipse instituit, eâ solùm mente, ut Episcopus accuratè perspiciat, utrùm ido-

neus ad idem Beneficium videatur, illudque sibi conferatur, seu pòtius Beneficii Institutio permittatur, si necessariis ad ipsum obtinendum meritis exornatus judicetur. Siquidem hoc pacto intelligitur, aut saltem intelligi debet conventio, quæ interponitur, cùm aliquod Beneficium hâc lege instituitur, ut Fundatori liceat seipsum præsentare, ipsique debeat Episcopus Institutionem concedere.

9. Hæ sanè rationes animum nostrum magnopere in hac sententia confirmant, tamen ob ingenii nostri tenuitatem adhuc incerti, dubiique fuissemus, cùm præsertim Fagnani auctoritas, quam nos plurimi facimus, adversetur, nisi accessisset opinio præclarissimi Canonum Interpretis, qui nuper Romæ diem supremum obiit, quique in jure Canonico, & causis Beneficiorum summa cum laude diutissimè versatus est, & plura super his rebus monumenta in lucem protulit, quæ omnium consensu summopere commendantur.

10. De Pitone (*y*) verba facimus, quem honoris causâ jam superius nominavimus, qui hanc sententiam nostram ob easdem causas tuetur, quas paulò ante commemoravimus. Igitur, quæ contra proposita fuerunt, diluenda suscipiamus. Ac primò *cap. Tua nos, de Simonia*, contrarium nobis minimè videtur. Nam qui tunc bona obtulerat petens, ut illa tenere pro Præbenda sibi liceret, & etiam inter Canonicos cooptaretur, haud Canonicatum instituebat, sed tantùm Canonicus assumi cupiebat, mutatoque nomine bona sua patrimonialia tanquam Præbendam retinere, ne forte Canonici ipsum adscribere suo Cœtui

(*y*) In Controvers. Patronal. tom. 2. allegat. 54. num. 14. & seqq.

recusarent, eoquod Præbenda careret. Insuper, cùm eodem loco nulla mentio habeatur, utrum posteris eadem Præbenda superesse deberet, apertissimè constat simoniam tunc implicitam fuisse: Contrarium tamen futurum Pontifex testatur, si absque ulla conventione Bona sua Ecclesiæ obtulisset declarans illis frui velle tanquam Præbenda, eumque Canonici, nullâ oblati muneris ratione habitâ, in suum Cœtum recepissent.

11. At verò pauca de auctoritate Fagnani dicenda sunt, & discrimen statuendum inter illud, quod ipse affirmat, & id, quod gestum fuit. Quod Fagnanus asserit, ab omnibus comprobari nequit ob eas causas, quas nuper explicavimus. Id verò, quod peractum tum fuit, adversari nequaquam debet iis, qui contrariam opinionem tuentur. Siquidem nemo ignorat in causis etiam, quæ nullum juris impedimentum continent, si quis tamen anxius, ac sollicitus ad Pontificem pro obtinenda absolutione confugiat, eam facillimè concedi, ut scrupulis aditus occludatur, omnique sollicitudine fideles eripiantur.

12. Qui verò percurrent sententiam Sacræ Congregationis Concilii superius allatam manifestum discrimen agnoscent inter hanc nostram quæstionem, & illam, quæ proposita tum fuit. Etenim nos agimus de Beneficii Institutione, quæ sciente, ac probante Episcopo perficitur: Agimus de Jurepatronatus retinendo, quæ sanè conditio a sacris sanctionibus permittitur, ut fideles ad nova statuenda Beneficia concitentur. Agimus postremò de conditione seipsum præsentandi, quæ simul cum Beneficii Institutione conjungitur, quæ nihil quidem ab æquitate alienum præ-

ſeferat, uti ſuperius indicavimus. In Cauſa verò Alexandrina Canonicatus inſtitutus jam fuerat: Qui pro augmento dotis vineam ſuperaddebat, nullum ejuſdem Canonicatûs Juſpatronatus ſibi comparabat, quod priſtino Domino permanebat. Augmentum vineæ abſque auctoritate Epiſcopi decernebatur, & licet ipſe rem antea cognoviſſet, ac probaſſet, id tamen ſatis non erat, ut apertiſſima ſimoniæ labes evitaretur. Quippe Thomas Maria Verrus ſine Beneficii Inſtitutione, nulloque Jurepatronatus obtento dotem Canonicatûs augebat, & cum Patronis Beneficii conventione agebat, ut ſe ipſum ad illud nominarent.

13. Poſtremò, quod expoſitum fuit de diſcrimine inter præſentantem, ac præſentatum, valet plurimùm, cùm Beneficium jam inſtitutum eſt, cujus ſi vacatio contigerit, ſibi ipſi Beneficium Patronus depoſcat. Tunc etiam illud diſcrimen vim habet, cùm in Beneficio inſtituendo adjecta conditio non fuit, ut ſeipſum nominare Patrono liceat. Certiſſimum enim eſt ab Inſtitutore Beneficii conditiones decerni poſſe, quæ juri etiam Pontificio repugnent, quas tamen Epiſcopus admittere debet. Quod ſi ipſe recuſet aſſentiri, certum eſt, ejuſdem diſſenſionem a Poteſtate ſuperiore eſſe ſupplendam.

INSTITUTIO XCVI.

De Coma fictitia, & Capillorum circulis. Utrum Missa tecto capite sine gravi peccato celebrari possit. Non posse, absque facultate Pontificis Pileolum, & Comas adscititias in celebratione Missæ adhiberi, licet breves sint, & tonsura clericalis appareat. An liceat Episcopis copiam facere Presbyteris, ut comis fictitiis utantur, quo tempore, quâve conditione. De forma, & usu hujusmodi circulorum.

1. CErtissimum putamus velato capite Missam sine peccato celebrari non posse, quod a jure planè decernitur: *Nullus Episcopus* (z), *Presbyter, Diaconus, ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire, aut velato capite Altari assistere, quoniam & Apostolus probibet viros velato capite orare in Ecclesia; & qui temere præsumpserit, communione privetur.* Tunc autem velatum caput arbitramur, cùm pileolus, aut comæ fictitiæ in Missæ celebratione adhibentur, licet ipsæ breves sint, & corona Clericalis appareat: Censemus etiam non licere pileolum, & comas ejusmodi gerere, dum Sacrum peragitur, nisi facultas a Summo Pontifice comparetur.

2. *Nemo audeat* (statuit Urbanus VIII.) *uti Pileolo in celebratione Missæ, sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quâcumque contrariâ consuetudine.* Idem prorsus constituit Sacrorum Rituum Congregatio die 24. Aprilis anno 1626. his verbis: *Facultas concedendi* (a) *Pileolum in Missa spectat ad Pa-*

(z) De Consecrat. dist. 1. (a) Merat. in Gavant. p. 1. t. 1. pag. 352. num. 10.

pam. Si fidem Scorziæ præstamus, Gregorius XIII. magna cum difficultate Nicæno Episcopo hanc facultatem impertivit (*b*): Humaniores tamen in hac re fuerunt reliqui Pontifices, qui non solùm Episcopis, sed aliis quoque Sacerdotibus hoc privilegium indulserunt, si valetudinis discrimen intercederet: *Sine valetudinis tuæ detrimento celebrare posse non speres*. Deinde hæc conditio adjicitur: *Si narrata vera sint, super quo conscientiam tuam oneramus* (*c*). Insuper præcipitur, ne Pileolo Sacerdos utatur, *A Præfatione ad peractam Sacram Communionem*. Apud Sinenses non decet nudum, apertumque caput ostendere: Quamobrem Paulus V. Missionariis indulsit, dum Sacrum facerent, ut pileolo, quod tamen ab illo diversum esset, quod familiariter gerere consueverint (*d*).

3. Non deest inter Transalpinos Scriptores, qui affirmet usum pileoli in celebratione Missæ Sacerdotibus concedi posse ab Episcopo, si legitima causa interveniat, eo quod ipsorum Civitates minimè subjiciantur iis, quæ Romæ a Sacris Congregationibus decernuntur (*e*). Sed is magnopere errat; atque id sine ulla ratione contendit. Insuper, si Canon *Nullus*, etiam Episcopo interdicit in Sacro peragendo Pileolum gerere, satis apertè deprehenditur nullam Episcopo facultatem inesse, ut id cæteris elargiatur: *An ergo Episcopus, cui fuit prohibitum a Papa, secum ipse, & cum aliis dispensabit?* Inquit Gavantus (*f*), qui verbis

(*b*) Scorzias l. 3. de Miss. c. 4. (*c*) Sarnell. t. 1. Epistol. Eccles. epist. 65. (*d*) Theoph. Raynaud. t. 13. de Pileo, & cæteris capitis tegminibus sect. 14. p. 624. (*e*) Juvenin. de Sacram. diss. 5. de Eucharist. Sacrific. q. 8. c. 5. (*f*) Gavantus p. 2. tit. 2. in Rubr. de Ingressu Sacerdot. ad Altare.

iisdem utitur, ut contrariam opinionem diluat. Idem Gavantus verum effatum ex Jure Canonico desumptum indicare non prætermittit, quod etiam a Persico statuitur (g), nempe Episcopo non licere seipsum aut alios ab ea lege dissolvere, quæ ipsi indicitur.

4. At verò, si usus pileoli absque Pontificis facultate in Missæ celebratione prohibetur, idem de comis fictitiis asserendum est, licet breves sint, & corona Clericalis pateat. Non ignoramus contrariam sententiam ab aliquibus defendi, si legitima causa, & facultas Episcopi non desit, ob eas potissimùm causas, quas Raynaudus (h) commemorat: *Cùm unum moraliter faciat cum capite, nec a coma nativa internoscatur, contra quam accidat in Calantina, sive Pileolo.* Pasqualigus addit (i) appositas comas, si a naturalibus nequaquam discrepent, nihil indecorum præseferre, si in celebrando Missæ Sacrificio adhibeantur. Quippe conceditur illas gerere coram Summo Pontifice, ac Regibus, quorum dignitas, ac majestas requiritur, ut pileolo caput detegatur. In eadem sententia Thiers quoque versatur (k). Illam tamen veluti falsam, ac nullâ ratione corroboratam post accuratum examen improbavit peculiaris Congregatio Romæ coacta (l), quæ Legatos Apostolicos in frigidissimis etiam regionibus immorantes admonuit: *Non esse mentem Sanctitatis Suæ, quod Nuntiis Apostolicis, aut Episcopis, liceat licentiam Sacerdotibus concedere ejusmodi comas, in actu celebrationis gest-*

(g) De præcipuo Sacerdot. Offic. l. 1. art. 3. c. 8. n. 87. (h) Loco all. sect. 2. p. 591. (i) De Sacrif. novæ Legis q. 832. (k) In tract. fictar. comar. pag. 373. (l) Ursaya l. 1. tit. 11. §. 4. n. 51. Inst. Criminal.

tandi. Huic verò ſententiæ potentioris etiam Germaniæ Epiſcopi parere minimè detractarunt (*m*).

5. Cùm in hanc Sedem pervenimus, ſatis perſpectum habebamus vitium eſſe omnibus, qui Sacris Ordinibus initiantur, & Clericis etiam Beneficio præditis comas ejuſmodi nullo loco gerere, quod liquidò conſtat ex diſſertatione, quam nos ipſi confecimus, ac typis evulgavimus, cùm Melphitana cauſa propoſita fuiſſet in S. Congregatione Concilii, ubi Secretarii munere fungebamur: non ignorabamus, ſi Clericis Beneficio ornatis, aut Sacros ad ordines aſſumptis comas appoſitas omnino interdicat Epiſcopus, ejus auctoritatem a Sacris Congregationibus confirmari, uti Melphitano Epiſcopo contigit, qui decretum ejuſmodi in lucem ediderat. Nam cùm in dubium, ac diſceptationem adduceretur, S. Congregationis judicio firmatum id, probatumque fuit die 8. Auguſti 1722. cùm nos Secretarium ageremus. Illud pariter cognitum nobis erat Decretum a Clemente XI. fuiſſe, ne Canonici, Beneficiis præditi, cæterique ad chorum pertinentes divinis laudibus intereſſent cum ejuſmodi comis (*n*); idque mandatum executioni nos ipſi vidimus in Vaticana Baſilica, ubi per plures annos Theologalem Præbendam obtinuimus. Poſtremò, cùm munus geſſimus Canonum Interpretis in Romano Concilio, quod Benedictus XIII. de nobis optimè meritus coegit (*o*), non quidem latuit eaſdem fictitias comas quocumque

(*m*) Anaclet. in Decretal. l. 3. tit. 1. de vita, & hon. Cler. §. 3. n. 93. La Croix l. 2. p. 2. de Sacrif. Miſſ. n. 411.
(*n*) In Bull. pag. 593. (*o*) C. 3. tit. 16.

que in loco vetitas fuisse Clericis. Attamen intelligentes idem Cler., ac Sacerd. interdictum fuisse a Synodo Jac. Boncomp. Decess. nostri (p): *Nisi ex causa nobis, vel Vicario nostro cognita indulgendum ad tempus arbitrabimur*, ea de causa noluimus ejusmodi comas universis prohiberi; Privilegium illas gerendi concessimus iis, qui peterent, & legitimam causam afferrent; neque secuti sumus Cardinal. Hieronymi Grimaldi Archiepiscopus Aquisextiensis sententiam, cùm facultatem gestandi comas appositas alicui Sacerdoti tribuebat: *Visâ attestatione Magistri Doctoris Medici, quapropter vertiginis, quæ pateris, incommoda, unde nisi de opportuno provideatur tibi remedio, etiam mors forte consequeretur, cæsariè tibi opus esse testatum fecit* (q). Illud solùm indiximus, ut fictitiæ comæ modestiam, atque honestatem præseferrent; nihil etiam novi constituimus in eos, qui ad divinas laudes celebrandas in Chorum conveniunt. Postremò declaravimus haud situm esse in potestate nostra concedere, ut in Sacro conficiendo pileolum, aut comæ fictitiæ deferantur; permisimus tamen uti capillis in gyrum compositis, dum Missæ celebrantur (r).

6. Hâc tamen lenitate nostrâ nullum fructum consecuti sumus, quin etiam detrimentum aliquod ex ipsa dimanavit. Ita contingere solet iis, qui nummos licet optimos proferunt in iis locis, ubi nullo in pretio habentur. Profectò aliqui comas fictas sine Episcopi facultate sibi tribuerunt; alii verò facultate comparatâ eas sibi comas aptarunt, quæ non valetudini suffragentur, sed animi levitatem ostendant. Quod

(p) L. 2. cap. 1. (q) Thiers loco allat. pag. 373. (r) Inst. 34 hujus libri.

tamen gravius est, aliqui per dies magis solemnes Missam privatim, aut solemniter etiam, comis ejusmodi nequaquam depositis, celebrarunt, & nunc idem pariter institutum retinere non dubitant. Coronam solùm patentem exhibent, atque ita fictitias comas cum capillis in gyrum aptatis consultò permiscent.

7. Quapropter hanc Ecclesiæ disciplinam Clero nostro restituere oportet, ne muneri nostro deesse videamur. Igitur statuimus, ne ullus Cler., licet primâ solùm tonsurâ, sed Beneficio præditus, cæterique omnes S. ordin. initiati comas fictitia gerant, nisi scriptam a nobis, aut Vic. nostro Gen. facultatem antea impetraverint. Parere recusantes iisdem pœnis obnoxios esse volumus, quæ in Synodo Decessoris nostri in pervicaces ejusmodi sanciuntur. Abrogamus etiam quascumque facultates, quæ voce tenus expressæ fuerint.

8. Præcipimus etiam, ne fictitiæ comæ aliquid alienum a modestia præseferant; si aliter fieri contingat, concessam antea facultatem abrogabimus. Si quis hujus modestiæ, quam jubemus, exemplum deposcat, ea quæ subjicimus a Cardinali Hieronymo Grimaldo desumpta, accuratè perpendat, atque imitetur: *Memineris igitur, non indultum hoc esse vanitati, sed necessitati concessum: quapropter non solùm monitum te esse volumus, ut Coronam non erubescas; sed & præcipimus tibi, quatenus qui in Tonsuræ Clericalis susceptione capitis comam deposuisti, cæsariem sic componendam cures, ut & color ætati congruat* (quamobrem neque castanei, neque flavi capilli senibus conveniunt) *& pateant aures, & corona appareat. Nec enim* (sequitur Decretum) *ea nostra mens est, ut cùm in Presbyterali Ordine sis constitutus, & similes, atque graves mores pro status ratione præferre*

debeas, juvenile & mundanum ornamentum, quod & Clericalis Tonsura, & Novissimorum memoriam imminuat, aut penitus tollat, laïcisque scandalo sit, gestare valeas.

9. Hæc dicta sunt de comis fictitiis extra Missam gerendis. Jam quid fieri debeat, cùm Sacerdos Sacrum operatur, explicemus: ac primùm declaramus, nunquam permissum a nobis fuisse, sive a Vicario nostro Generali, ut eædem comæ in Missæ celebratione deferantur. Quinimo facultatem ejusmodi petentes, aut scripto, aut voce tenus admonuimus, ut eas comas deponerent, cùm ad Altare Sacrum facturi accederent. Illud quoque reperimus, quod in trigesima quarta Institutione dictum jam fuit, solum Pontificem Maximum elargiri posse, ut pileolum ad Altare Sacerdos adhibeat. His prius expositis præcipimus singulis hujus Diœcesis Sacerdotibus, & exteris pariter, qui in eadem Diœcesi morantur, ne comis fictitiis, dum Sacrum faciunt, utuntur, sive a nobis ipsis, sive a suo Pastore id privilegium antea consecuti fuerint, ut legitimam ob causam easdem comas deferre possent. Qui jussa facere detrectaverit, pœnam *suspensionis a celebratione ipso facto* incurret, licet hoc mandatum nostrum semel tantùm violaverit. Irregularis pariter *ipso facto* constituitur, si post indictam suspensionem adhuc Missæ Sacrificium operari non dubitabit. Aliter de illis judicandum est, qui a Sede Apostolica facultatem habuerint gerendi comas fictitias, dum rem divinam conficiunt.

10. Qui nec vafrè, nec malitiosè cogitare soleat, facilè sibi persuadebit nos gravissimæ huic corruptelæ remedium satis accommodatum attulisse. Sed aliter se res habet; nam plerique

nullum discrimen statuentes inter has fictitias, comas, & capillos, qui in gyrum capiti circumducuntur, comas illas retinuerunt, ac retinent, cùm Sacrum ad Altare operantur.

11. Extingui facile posset hujus mali semen, & origo, si circuli ejusmodi capillorum, qui tolerari consueverunt in celebratione Missæ, ob pravum usum penitus abrogentur. Id verò Concilii Romani auctoritate corroborari posset, in quo sic decernitur: *Comamque fictitiam*, vulgò *Perrucam, nunquam adhibeant.* Idem sapienter advertit P. Meratus (*s*): *In Concilio Romano celebrato anno* 1725. *a Benedicto Papa XIII. sancitum est, quod qui ignominiam sæcularis habitûs, & comas capitum pro Christi amore deposuerunt, Veste ac Tonsurâ Clericali congruente semper utantur, Comamque fictitiam, vulgò Parrucca, aut Cerchietti, vulgò Girelli, nunquam adhibeant.* Quamvis id Concilium, tanquam provinciale, *vi coactivâ*, leges inferre nequit huic Civitati, ac Diœcesi, quæ extra Romanam provinciam sitæ sunt, tamen *in vi directiva* normam præbere nobis potest, ut observanda decernamus in hac Diœcesi, quæ idem Concilium in sua provincia constituit. In medium quoque proferri possent pro circulis capillorum abrogandis omnia, quæ Braschius (*t*) fusè congessit in comas fictitias, & eosdem capillorum circulos, qui adhiberi solent in celebratione Missæ, sive alio quocumque loco. Sed experiri tandem volumus, si lenitas aliquam gratiam, fructumque comparare possit. Itaque quid nomine fictitiæ comæ, quid nomine circuli capillorum intelligi debeat, exponemus, & limites etiam, quos indulgentia nostra præterire nequeat eorundem

(*s*) Tom. 1. p. 1. pag. 317. (*t*) In promptuar. Synod. cap. 87. a num. 11. ad num. 23.

circulorum ratione, clarè indicabimus. Illud pariter liberè fatemur, si quis in his circulis deferendis præscriptos a nobis fines excesserit, in ipsum decernenda fore a nobis, quæ superius recensuimus in eos, qui retentis fictitiis comis audent Missæ Sacrificium peragere.

12. Fictitia coma reticulum est tegendo capiti accommodatum; quod fasciolæ circumductæ assutum est, adscititiis capillis eidem reticulo adhærentibus, qui caput ipsum operiunt, ac veluti si nativi essent, in collum defluunt. Neque sanè fictitia coma nuncupari desinit, eo quod capilli reticulo inhæreant, ipsique breves, & inornati videantur; verùm id solùm comam modestam efficit, & Clerico magis consentaneam. Neque illud fictitiæ comæ adversatur, si capilli etiam nativi retineantur; tunc enim reticulum capillis superimpositum appellatur. Postremò, licet corona Clericalis in medio reticuli latè pateat, tamen ratio fictitiæ comæ non omittitur; sed tunc eidem comæ adjuncta clericalis corona dicitur. Quinimò coronæ latitudo nihil omnino suffragatur, ut coma illa fictitia non sit, & nudum caput, apertumque haberi existimetur, dum Sacrum conficitur, sed aliam quoque pravam consuetudinem inducit. Siquidem non licet inconsultò, ac temere coronam ipsam amplificare, sed leges observandæ sunt, quæ pro dignitatis, ordinumque ratione præscribuntur. Corona Clerici, qui nondum Sacerdotio initiatus fuit, Sacræ Particulæ comparari debet: Corona Sacerdotis divinæ Hostiæ similis decernitur: tandem corona Episcopi, & Cardinalis ejusdem Hostiæ amplitudinem tantisper debet excedere. Hæc potissimùm habentur in Cæremoniali Episcopo-

rum; idemque Quartus, Castaldus, & Pitonillius docent (*u*).

13. Circulus verò capillorum nihil aliud est, quàm fasciola, cui magna cum industria ementiti capilli adnectuntur, ut loco deficientium capillorum subrogentur. Nativi autem capilli, qui supersunt, capite apparere debent, & eâ solùm parte, quâ ipsi rariores sunt, vel breviores, alieni substitui solent, quos etiam similes esse oportet reliquis capillis, qui fasciolæ adsuuntur. Hinc satis apertè constat, eos magno in errore versari, qui circuli nomen tribuunt illi reticulo, quo totum caput contegitur, & cui ficti capilli ita adhærescunt, ut nativi nequaquam perspiciantur, aut quia succisi fuerunt, aut quia ob aliam quamcunque causam nulli supersunt capilli, vel si aliqui supersunt, aliis ementitis undequaque teguntur; istique solùm adsuti reticulo populo spectandi exhibentur. Clemens XI. eo loco, quem superius nominavimus de circulo capillorum, & comis fictitiis, tanquam diversis rebus sermonem instituit, neque permiscenda hæc existimat, licet fictitiæ comæ *breviores fuerint*, *inornatæ*, *nec modestiæ Clericalis modum excedentes*. Idem Pontifex, uti dictum est, cum circulis ejusmodi, aut fictis comis in Chorum convenire prohibet Canonicos omnes, aliosque Clericos Beneficio præditos. Cùm igitur nemo unquam Romæ contenderit ad Chorum accedere, comasque deferre vel nodulis distinctas, vel in humores defluentes, sed breves tantùm, ac modestas, in quibus etiam corona pateret, vel comarum loco circulis uti, quos paulò ante explicavimus, & qui nativis capillis omnino similes forent, & solùm

(*u*) L. 1. cap. 1. ad Rubricas Missal. part. 3. tit. 6. sect. 1. §. Respondeo. Lib. 2. Sect. 1. cap. 8. In Euchirid. l. 2. tit. 2. §. quanta pag. 153.

eam capitis partem occuparent, ubi capilli ipsi deessent, cùm, inquam, hæc ita sint, clarè dignoscitur a Summo Pontifice magnum discrimen inter fictitias comas, & circulos capillorum constitutum fuisse, & illud potissimùm, quod nos ipsi nuper ostendimus.

14. Quamobrem iterum decernimus, ne ullus Sacerdos audeat rem divinam facere retentis comis fictitiis sub pœna *suspensionis ipso facto a celebratione Missæ*; ob easdem causas superius expositas permittimus circulos capillorum deferri, dum Sacrum peragitur, donec aliter statuamus, quod certissimè eveniet, si pravus aliquis usus inducatur, vel Sedes Apostolica hanc nostram Indulgentiam minimè probandam judicaverit; præcipimus etiam, ut circuli ejusmodi intra viginti dies ad nos, vel Vicarium nostrum Generalem deferantur, ut scripta a nobis, & obsignata facultas concedatur.

15. Quoniam verò audiendis rebus prorsus inusitatis diu assueti sumus, jam perspicimus magnam Sacerdotum copiam, qui simul cum suis tonsoribus ad nostras ædes confluant, ut varia nobis morborum genera patefaciant. Alius quidem vultu dejecto, mœrentique testabitur aliquem Sacerdotem capitis morbo laborare, qui stomachum moveat; quæ tamen causa nequaquam probatur a Sacra Congregatione Concilii, ut fictitia coma in celebratione Missæ permitti debeat, quemadmodum die 6. Junii anno 1726. ipsa definivit. Alius verò Tonsor fatebitur alterum Sacerdotem propriis capillis omnino carere, vel ipsos tam breves, hispidosque esse, ac inæquales, ut nullâ arte circulus effingi, aptarique possit; ideoque necessariò reticulum esse concedendum unà cum alienis capillis, qui

si comam fictitiam exhibeant, brevis ea tamen erit, ac modestiæ prorsus consentanea, ita ut circulus capillorum inusitatus videatur. Attamen ejusmodi concursum in nostras ædes recusamus, & nullas causas excipere volumus.

16. Si qui reipsâ, vel falso morbo aliquo vexantur, si, inquam, Sacrum Deo operari velint in hac Civitate, vel Diœcesi, nudo capite, apertoque divina hæc mysteria conficiant, vel necessariam a Sede Apostolica facultatem obtineant, cui nos libentissimè parebimus. Nemini afferre debet molestiam per hos menses æstivos aperto capite rem divinam facere; & nos profectò in hos usque dies evulgare nostram hanc institutionem protraximus, ut, qui fictitiam comam, quam tamen capillorum circulum falso nomine appellabat, in Missæ celebratione adhibuit, sine incommodo, capite detecto Sacrum faciat, donec a Summo Pontifice facultatem exposcat. Pro certo tamen sciat, quod ipsi nequaquam licebit caput operire, nisi postquam a Sede Apostolica responsum propitium redditum fuerit. Neque sanè querantur indecorum esse, si populus Sacerdotem videat nudo, rasoque capite celebrantem. Nam fideles potius admirantur honorem, atque observantiam Decretis Apostolicis exhiberi, & præsertim pietatis studio moventur, cùm Monachos rasis omnino capitibus Sacrum facientes inspiciunt. Postremò nemo queri potest, si illum moneamus, pro facultate obtinenda ad Sedem Apostolicam omnium magistram esse confugiendum. Nos ipsi, cùm legitimas ob causas, idem privilegium necessarium haberemus, prius sanè a Pontifice illud impetivimus, & summâ ipsius humanitate consequuti sumus. Etenim mitiori Cœlo per annos quadraginta usi sumus; deinde hujus Cœli inclementiam, atque asperi-

tatem dudum pertulimus cum magno incommodo, quod eo pervenit, ut tussim, & convulsiones excitaverit, ut etiam sanguinem copiosè exspuere cogeremur. Medicos magis peritos consuluimus, & nobiscum tacitè perpendimus, an totum illud incommodum vitio tribui nobis deberet, quod tamen dimanasse ab assidua studiorum exercitatione deprehendimus, quam ab ineunte adolescentia suscepimus, licet exiguo, aut nullo fortasse cum fructu; eandemque viam insistimus, quamvis longævâ ætate debiles, ac pene confecti videamur. Quare Sacrum facere in Metropolitana Ecclesia optantes, aliisque in urbanis templis (quippe alienum a ministerio nostro putamus rem divinam assiduè in Sacello privatim celebrare) necessariò uti debuimus ficititiâ comâ, quæ brevis esset, & canos præseferret. Item declaravimus proprios a nobis capillos retinendos, comamque appositam statim ineunte vere deponendam. Neque perscrutari, ac comminisci voluimus eandem comam potius appellandam circuli nomine, eoquod nativi capilli a nobis conserventur. Neque tandem illis rationibus uti voluimus, ob quas Cardinales haud censentur obnoxii illis Decretis, quæ fictitias comas interdicunt, quamvis etiam nonnulli Cardinales *jure proprio*, non alienâ concessione rationes easdem reipsâ probent, & amplectantur. Quapropter ad Altare cum fictitia coma non ante accedendum putavimus, quàm facultas a Summo Pontifice nobis traderetur, quemadmodum jam indicavimus.

INSTITUTIO XCVII.

Epistola ad Vicarium Generalem data. Utrùm Canonicus Lateranensis, retentâ eâdem vivendi ratione, Beneficio, quod simplex nuncupatur, frui possit. An Canonici Lateranenses Beneficia, quæ curam animarum adjunctam habent, sibi comparare queant. Utrùm facultate opus sit, & a quo impetrare illam debeant.

1. INusitatum prorsus videtur, quod a Laïcis quibusdam patronis exposci nobis heri vesperi tradidisti, qui *jus præsentandi* ad simplex Beneficium obtinentes, Canonicum Regularem Lateranensem consanguineum suum nominare contendunt. Ipse verò concedi sibi idem Beneficium postulat eâ conditione, ut vitæ institutum, ac rationem, in qua versatur, retineat. Equidem id fieri posse non arbitramur, nisi Apostolicæ Sedis auctoritas intercedat. Nos certè aliud privilegium vidimus ab Innocentio XII. obsignatum anno 1696. Clerico Salvio Placentinæ Diœcesis ex hac provincia nostra Bononiensi, ut duo simplicia Beneficia retineret, etiam solemni votorum nuncupatione peractâ: eidem privilegio additæ sunt omnes necessariæ clausulæ, quæ statum, ac rationem Beneficiorum declarant, ne diuturnitate temporis in Beneficia Regularia permutata esse putarentur, eoquod Canonicus Regularis Lateranensis illa obtinuisset.

2. Proculdubio Canonici Regulares Lateranenses Beneficia sibi comparare possunt, quæ curam animarum adjunctam habeant (*x*), non autem simplicia, cùm de primis tantùm Caput *Dei timorem de statu Monachorum* verba faciat, quemadmodum Sacra Congregatio Concilii suo

(*x*) Cap. Quod Dei timorem. De statu Monachorum.

Decreto comprobavit, quod etiam Gregorii XIII. auctoritate confirmatum fuit: *Cùm dubitaretur* (inquit Fagnanus (y)), *an Canonicus Regularis esset capax Beneficii simplicis, Sacra Congregatio dixit videri incapacem, quia Capitulum Quod Dei timorem, loquitur de Parochiali: agendum tamen cum Sanctissimo. Die 23. Julii 1578. Sanctitas Sua dixit, licet Tridentinum Concilium non prohibuisset Canonicos Regulares obtinere saeculare Beneficium &c. tamen Jus commune obstare, quod nonnisi in Parochialibus dispensat, dicto Capitulo Quod Dei timorem. Hic autem agitur de simplici.*

3. Nunc autem Regulares iidem Canonici Beneficia cum animarum cura suscipere prohibentur, nisi Abbatis Generalis facultas, & Apostolicae Sedis Indultum interveniant, uti Clemens X. generali suo Decreto die 18. Martii anno 1671. constituit. Insuper illud *in jure* Beneficium simplex appellatur, quod ab animarum cura sejungitur, licet residentiam inducat eo modo, quo Canonicatus in Cathedralibus, & Collegiatis, uti docet Abbas (z). Nunc pariter ab Apostolica Dataria simplex Beneficium his solummodo verbis definitur: *Beneficium simplex personalem residentiam non requirens.* Quapropter controversia excitata est, utrùm Canonici Regulares, quibus nequaquam licet consequi Beneficia simplicia, quae residentiam non exigunt, utrùm, inquam, obtinere queant Beneficia, quibus nulla animarum cura, sed residentia tantùm adnectitur, nempe Canonicatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis. Cùm tamen Canonicatus ejusmodi inter simplicia Be-

(y) In Comment. in Cap. Quod Dei timorem &c. num. 19. (z) In cap. super eo num. 3. & 4. De Regularibus, & cap. Quod Dei timorem num. 5. De statu Monachor.

neficia recenseri consueverint, uti paulò ante dictum est, ideo communi ferè omnium consensu ad eosdem Canonicatus idonei non existimantur (a).

4. Revera, cùm Jacobus Cardinalis Boncompagnus Canonicatum hujus Metropolitanæ conferre statuisset Canonico Regulari Lateranensi, opus fuit ad Sedem Apostolicam confugere, quæ rem totam judicio Sacræ Congregationis Concilii decernendam voluit, cùm nos ipsi Secretarii munere fungeremur. Quare in examen ea causa vocata fuit, & Canonici Regulares ad obtinendos in Metropolitanis, & Collegiatis Canonicatus nequaquam idonei judicati fuerunt; tamen ob graves rationes responsum fuit a Summo Pontifice privilegium eidem Canonico impertiri posse (b); itaque Innocentius XIII. consilio Sacræ Congregationis adductus ipsum Canonicum Apostolicâ auctoritate idoneum constituit, ut Canonicatum in Metropolitana assequeretur. At verò cùm eædem causæ minimè intercederent, Sacra Congregatio Summum Pontificem hortata est, ne alium Canonicum Regularem, qui in Pistoriensi Ecclesia Canonicatum expetebat, habilem, idoneumque Apostolicâ facultate redderet (c).

5. Non ignoramus Regulares Canonicos his decretis, ac sententiis minimè acquiescere, ipsisque permissum fuisse, ut rationes suas contra proferrent. Sacra Concilii Congregatio die

(a) Pyrhing. ad Tit. Decretal. de statu Monachor. lib. 3. tit. 35. §. 2. num. 18. Vanespen Jur. Eccles. tom. 2. tit. 18. cap. 3. num. 17. Tondut. quæst. Benef. tom. 1. cap. 80. n. 10. Corrad. in Praxi Benef. lib. 6. cap. 1. num. 26. Navarr. Consilio 11. num. 6. lib. 3. de statu Monac. Bellamera decis. 172. tit. de Præbendis. Card. Petra ad Constit. Apostol. tom. 1. ad Constit. Anastas. IV. sect. 1. num. 30. & seqq. (b) Resol. habita die 18. Septembris 1723. (c) In causa Pistorien. Indulti die 16. Martii ac 18. Maji 1737.

14. Novembris anno 1693. facultatem tribuit Canonico Regulari, ut sæcularem Parochiam impetraret; & simul eadem Sacra Congregatio indixit, ut collectis in unum decretis expenderetur, utrùm Canonicis Regularibus liceret Beneficia sæcularia cum animarum cura percipere, interpositâ solùm Abbatis Generalis facultate, idque Innocentius XII. approbavit (*d*), & literas Apostolicas evulgari jussit, quæ rem eandem confirmarent. Cùm Pontificatum gereret Clemens XI. Procurator Generalis Lateranensium postulavit examinari, utrùm ipsi Parochias, & Canonicatus assequi posse viderentur, ita tamen, ut nulla mentio fieret in sententiis, ac decretis SS. Congregationum, aut de oraculis Summorum Pontificum, quæ a Gregorio XIII. ad illud usque tempus adversa, seu propitia haberentur, sed tantùm in examen adduci liceret jus commune, Tridentina Synodus, verba, quibus vota solemnia ab ipsis nuncupantur, & postremò ratio instituti, atque Ordinis, cui nomen dederunt. Quare Pontifex die 30. Aprilis anno 1713. ad Sacram Congregationem Concilii hanc causam rejicit: *juxta petita*.

6. Cùm tamen post illud tempus eadem caussa proposita nunquam fuerit, valere plurimùm debent sententiæ, quas superius enumeravimus; & nequicquam contendunt aliqui eas de medio sublatas esse, eoquod Pontifex concesserit ab iisdem sententiis provocare. Quippe certissimum est omnibus, expendi debere id solùm, quod conceditur, non verò id, quod petitur; ideoque parvi faciendum esse, quod petendum fuerat, sed nunquam petitum fuit.

7. Finis hoc loco tribui posset institutioni nostræ; sed ne Canonicis Regularibus, ipso-

(*d*) Decretor. lib. 43. pag. 549.

rumque causæ contrarii fortasse judicemur, pauca alia subjiciemus. Ac primùm fatemur ex verbis solemnis Professionis magnum argumentum desumi, ut se idoneos probent ad Parochias, & Canonicatus cum sola Generalis Abbatis facultate, si semel ipsorum causa in Sacra Congregatione Concilii proponatur; verba autem, quibus inniti possunt, hæc sunt : *Voveo & promitto &c. & quod nunquam Beneficium acceptabo cum cura, vel sine cura, intra, vel extra Ordinem nostrum, absque licentia Capituli Generalis, vel ejus authoritate fungentis, renuntiando omnibus juribus, & Privilegiis, & consuetudinibus in contrarium mihi competentibus, vel quomodolibet competituris.* Instituti ratio causam ipsam juvabit plurimùm; nam ad laudes divinas in Choro celebrandas potissimùm excogitatum fuit : eâ pariter lege S. Augustini, quam ipsi Canonici profitentur, causa corroborari poterit : *Clericus duas res professus est, & sanctitatem & Clericatum, interius sanctitatem; nam Clericatum propter Populum suum Deus imposuit cervicibus ipsius, qui magis onus est, quàm honor :* Quippe non minus Beneficium dimanat in populum ob susceptam animarum curam, quam ob pietatem, ac religionem, quâ divinæ laudes in choro celebrantur.

8. At si hos limites velint excedere, & sibi Beneficia etiam simplicia tribui posse contendant, *quæ personalem residentiam non requirant*, & ea consequi sperent ob solam Generalis Abbatis facultatem, & ipsum quoque claustrum deserere, postquam Beneficium simplex attigerint, si, inquam, hæc postulant, nihil obtinendum ab ipsis suspicamur, etiamsi jus tantum, & ratio spectentur. Universa quondam Beneficia residentiæ lege tenebantur, uti canonum

Interpretes docent (*e*). Temporis diuturnitate Beneficii proventus imminuti sunt, adeo ut honestam sustentationem suppeditare nequaquam possent. Id consuetudinem induxit, ut Beneficio præditi fructum perciperent, licet suis in sedibus haud morarentur, ob eam nempe caussam, ut alia ex parte sibi victum necessarium compararent (*f*). Quare Beneficia ejusmodi obtinentibus ea lex tantùm præscribitur, ut habitum Clericalem, ac Tonsuram deferant, & Canonicas horas persolvant.

9. Cùm hæc ita se habeant, si Regularibus Canonicis ad vitam ducendam necessaria ab Ordine suppeditantur, quâ ratione ad Beneficia simplicia ipsi idonei putari debeant, cùm illa ad alendum Sacerdotem instituta fuerint. Si populi utilitas Regulares Canonicos ad Beneficia idoneos reddere debet, quænam utilitas, aut bonum ex eo dimanare potest, qui habitum Clericalem superinduit, & privatim recitando Divino Officio tempus impendit. Hæc potissimùm futura caussæ impedimenta putamus; si in medium aliquando proferatur. In hac sententia magnopere confirmamur ob quandam dissertationem a præclarissimo viro Pitonio confectam, sed typis minimè evulgatam; cùm ille interrogatus, utrùm Regulares Canonici existimari deberent idonei ad Beneficia, quibus animarum cura adjungitur, & ad obtinendos Canonicatus, *pro veritate* respondit asserendum id esse, etiamsi sacri canones, & verba solemnis Professionis tantùm perpendantur, juxta eos limites, quos Clemens XI. constituit, uti nuper indicavimus.

(*e*) Innocent. cap. fin. num. 1. v. Intelligo tamen. Zabarella num. 16. Felinus num. 9. de Cleric. non residentibus.
(*f*) Gonzalez in cap. Conquerente num. 2. de Cler. non residentibus.

Deinde interrogatus, an Canonicis iisdem liceret Beneficia simplicia, & Pensiones Ecclesiasticas accipere, id prorsus negavit. Hæc pauca habuimus &c.

INSTITUTIO XCVIII.

De Baptismo conferendo. De temporis spatio, quo deferendi sunt Infantes, ut baptizentur: Illos irregularitati omnino esse obnoxios, qui Sacramentum Baptismi (nisi urgeat necessitas) Infantibus privatis in domiciliis conferant. Eos pariter arguendos magnopere, qui tempus protrahant, & Infantes domi baptizatos ad Ecclesiam asportare negligant, ubi omissæ cæremoniæ ritè perficiantur. Legibus adversari Parochum, aut alium quempiam Sacerdotem, qui baptismi in privatis ædibus collati fidem facere renuat.

1. MAgno cum dolore percipimus in multos dies Baptismum protrahi Pueris recenter natis, quibus peractis ad Metropolitanam Ecclesiam Sancto Petro nuncupatam deferuntur, ut salutaribus undis abluantur. Alii verò pravam hanc consuetudinem non sequuntur; sed accito Parocho, aut alio familiari Sacerdote Baptismalem aquam domi impertiunt Infantibus, licet nulla necessitas interveniat; deinde aliud voluntate suâ tempus decernunt, quo infantes ipsi ad fontem Baptismi deportentur, ut consueti ritus, ac cæremoniæ perficiantur; contigit autem, quod Parochus, aut Sacerdos fidem facere recusaverit, privatim iisdem Infantibus Baptismum fuisse collatum. Non semel etiam evenit, ut Infantes ex legitimo matrimonio procreati Baptismum a Parocho privatim acce-

cepe-

ceperint, quamvis nulla necessitas intercederet. Deinde res occulta permansit, & ipsi Ecclesiæ ritus prætermissi sunt; quippe Infantes ad Baptismi fontem delati nunquam fuerunt. Postremò Baptismales undas Infantibus administrari per Obstetrices nimiâ facilitate cognovimus, quæ ægrè patiuntur interrogari, quâ ratione Baptismum contulerint, & non semel suo loco substituunt Filiam, Neptim, aut etiam Famulam, de quibus certum non est, utrum materiam, formam, atque intentionem bene noverint, quæ ad ejusmodi Sacramentum ritè administrandum necessariò requiruntur. Sed jam de his corruptelis sigillatim verba faciamus.

2. Equidem improbari illos, qui post multos dies ad Metropolitanam hanc nostram Infantes deferunt, ut Baptismum accipiant, Eugenii IV. auctoritate constat, qui ita constituit (*g*): *Quamprimùm commodè fieri potest*. Idem sancit his verbis Rituale Romanum: *Quamprimùm fieri poterit* (*h*): In libro pariter Romani Catechismi hæc leguntur (*i*): *Nam, cùm pueris Infantibus nulla alia salutis comparandæ ratio, nisi eis Baptismus præbeatur, relicta sit, facilè intelligitur, quàm gravi culpâ illi sese obstringant, qui eos Sacramenti gratiâ diutius, quàm necessitas postulet, carere patiantur; cùm præsertim propter ætatis imbecillitatem infinita pene pericula illis impediant.*

3. Variam Ecclesiarum Disciplinam deprehendimus in statuendo temporis spatio, quo Infantes ad Baptismum suscipiendum deferri debent. Romæ promulgatum est edictum anno 1723., quo tres solùm dies ad rem peragendam

(*g*) In Const. 23. §. 13. t. 1. Bull. Romani. (*h*) Tit. 9. (*i*) De Sacram. Bapt. part. 2. num. 34.

decernuntur. Idem in Gallia servatur institutum (*k*). Diem nonum in suis Conciliis S. Carolus Borromæus constituit, eamque sententiam plures aliæ Synodi sequuntur, quas Clericatus enumerat (*l*), & potissimùm Cardinalis Jacobus Boncompagnus ita sanxit (*m*). *Nefas sit, ultra nonum diem Baptismum infantibus conferri, memores excommunicationis pœnâ parentes affici, si terminum nonæ diei præterierint.*

4. Hæc tum consuetudo inducta est, cùm desiit pristina disciplina, ob quam Baptismus in celebritatibus solùm Paschatis, ac Pentecostes, nisi aliter necessitas postularet, conferri consueverat: *Sanè ex quo* (inquit eruditus Vicecomes (*n*)) *ea tempora mutari Sanctis Patribus est visum, omnes in id toto pectore incubuerunt, ut nati Infantes in Ecclesiam quamprimùm, aut omnino ante nonum diem ad Baptismum deferrentur.*

5. Non autem hic nonus dies indicitur, ita ut Baptismi Sacramentum Infantibus ante id tempus administrari nequeant. Imò res gerenda est, quamprimùm fieri possit, ob proxima pericula, quæ vitæ Infantium impendent. Sed nonus dies præscribitur, ne Baptismus magis protrahatur. Equidem anno 253. coactum fuit in Africa Concilium, in quo Fidus Episcopus petiit, utrùm Baptismus pro expiandis ab originali labe Infantibus ante octavum diem conferri posset, cùm in veteri lege ob eandem causam die solùm octava Circumcisio indiceretur. Patres igitur contrà ipsius Episcopi sententiam ita statuerunt (*o*): *Quantum verò ad*

(*k*) Genett. t. 3. Theol. Mor. pag. 78. (*l*) De Sacram. Bapt. dec. 23. (*m*) L. 2. cap. 2. (*n*) In suo Tr. de Rit. Bapt. cap. 23. in fine. (*o*) In Epist. 59. ad eund. Episcop. inter eas S. Cypriani.

causam Infantium pertinet, quos dixisti intra secundum, vel tertium diem, quo nati sint, constitutos baptizari non oportere, & considerandam esse Legem Circumcisionis antiquæ, ut intra octavum diem eum, qui natus est, baptizandum & sacrificandum non putares, longè aliud in Concilio nostro omnibus visum est. In hoc enim, quod tu putabas esse faciendum, nemo consensit; sed universi potius judicavimus, nulli homini nato misericordiam Dei, & gratiam denegandam.

6. Cardinalis Thomas de Tournon pietate, atque constantiâ celeberrimus, Commissarius, ac Visitator Apostolicus cum potestate Legati *à Latere* in Indiis Orientalibus, Sinensi Imperio, Insulisque adjacentibus, ut sacræ expeditiones Madureenses, aliæque finitimæ rectè administrarentur, hoc Decretum die 22. Junii anno 1704. in lucem edidit: *Et quia audivimus Baptismum Infantium, ex Christianis Parentibus ortorum, eorumdem incuriâ sæpe sæpius diu protrahi, non sine maximo dictorum Infantium salutis discrimine, monemus Evangelicos Operarios, ut Sacrorum Canonum memores, terminum breviorem, quàm fieri possit, attentis circumstantiis, genitoribus præfigant, graviter conscientiam eorum onerantes, nisi filios intra præfixum tempus ad Ecclesiam deferant Sacro Fonte abluendos.*

7. Plures sanè huic Decreto adversati sunt asserentes diem certum ad Baptismum Infantibus conferendum institui nequaquam posse. Illud tamen Pater Lucinus S. Officii Commissarius Generalis multiplici solidâque eruditione defendit (*p*). Idem Decretum Benedictus XIII. (*q*),

(*p*) Anno 1728. cap. 7. pag. 112. & seq. (*q*) Anno 1727.

& Clemens XII. (*r*) suâ auctoritate confirmarunt.

8. Quapropter nihil novi statuimus, sed Parentes tantùm monemus curare magno studio, ut Baptismus in Ecclesia suis liberis, quamprimùm fieri poterit, administretur, neque diem octavum excedere sub pœna *Excommunicationis*, quam in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus recenset. Parochos etiam magnopere hortamur, ut Populum de hoc gravissimo negotio diligenter imbuant semel saltem per anni cursum, cùm sacras ad Altare conciones de more suscipiunt.

9. A legibus autem Ecclesiasticis prorsus alienum, ac dissonum fatemur salutares undas Baptismi domi privatim Infantibus conferri accito Parocho, aut alio Sacerdote, licet id nulla necessitas exposcat; deinde, cùm Parentibus libuerit, ad Sacrum Fontem eosdem Infantes afferri, ut consuetæ cæremoniæ, ac Ritus in Ecclesia celebrentur. Alienum quippe ab Ecclesiæ legibus est, privatim Baptisma domi conferre, cùm in Ecclesiis sit ministrandum. Id satis constat ex 31. Canone Trullani Concilii: *Deponatur Clericus, qui sine licentia Episcopi intra domum in Oratorio domûs sacrificat, vel baptizat.* Idem rursus in Canone 19. sic decernitur: *In Ecclesiis non in domibus, aut privatis Oratoriis, Baptisma celebretur. Contrafaciens Clericus deponatur, Laicus excommunicetur.* Clemens V. idem prorsus indixit (*s*): *Nisi Regum, vel Principum, quibus valeat in hoc casu differri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi.* Cardinalis autem Boncompagnus in Synodo, quam modò commemo-

(*r*) Anno 1734. (*s*) In Clement. unica de Baptismo.

ravimus, hæc habet : *Non in Oratorio, nec domi sine licentia nostra, vel Vicarii Generalis, audeat baptizare, præter casum necessitatis.*

10. Pervenit ad aures nostras a quibusdam dictitari, Parochi munus esse Baptismum conferre. Itaque prætermissis iis omnibus, quæ modò exposuimus, ut clarum, perspectumque fiat, non licere in privatis domibus Baptismum administrari, nisi necessitas urgeat, iis, inquam, prætermissis, nos ipsi affirmabimus Baptismum esse a Parocho conferendum. Nam sic habetur in Rituali Romano (*t*) : *Legitimus quidem Baptismi Minister est Parochus, vel alius Sacerdos a Parocho, vel ab Ordinario Loci delegatus.* Illud pariter addemus idem baptizandi munus ad Sacerdotes pertinere. Quippe, dum Sacerdotium confertur, Episcopus his verbis utitur : *Sacerdotem enim oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare, & baptizare.* Quemadmodum (ita docet S. Thomas (*u*)) Sacerdotis est conficere Sacramentum Corporis Christi, quod unitatem Ecclesiasticam explicat, ita Sacerdotis est Baptismi Sacramentum administrare, quod ejusdem unitatis nos participes efficit, & jus ad Mensam Domini nobis comparat. Id totum fusius in Romano Catechismo declaratur (*x*).

11. Qui tamen ita prædicant, illud pariter expendant, olim a solo Episcopo Baptismum conferri consuevisse, uti primâ institutione demonstravimus. Præter illorum auctoritatem, quos nos eo loco nominavimus, idem comprobat his verbis Thomassinus (*y*) : *Primis illis initiis solus vulgò baptizabat Episcopus.* Hujus rei docu-

(*t*) Tit. de Sacram. Bapt. (*u*) In 3. part. qu. 67. art. 2. (*x*) Part. 2. de Sacram. Bapt. num. 23. (*y*) De veteri & nova discipl. Eccl. part. 1. lib. 2. cap. 21. num. 8.

mentum desumitur ex eo, quod in multis Italiæ Civitatibus Fons unus Baptismalis in Cathedrali, aut prope ipsam positus reperitur, ut nos eodem loco cum Martene, ac Lupo indicavimus; accedit etiam Thomassini auctoritas (z): *Quare & in maximis quibusque Urbibus una erat tantùm Ecclesia, Fons unus Baptismatis, quem usum baptizandi retinet adhuc Italia.* Præclarus Vir Du Cange (a), postquam Fontem Baptismi magni operis, atque elegantiæ constitutum Florentiæ prope Ecclesiam Metropolitanam descripsit, hæc insuper addere non omittit: *Quæ quidem adnotare libuit tamquam veteris moris institutum, cùm olim in Civitatibus in Ecclesiis tantùm Cathedralibus, aut iis adjunctis Baptisteriis Baptismus conferretur.*

12. Cùm hæc ita se habeant, qui Parocho tribuunt baptizandi munus, secum perpendant, Baptismalem Fontem hujus Civitatis post immemorabile tempus in Metropolitana collocari, & ad ipsum semper delatos fuisse Infantes, qui procreantur in Urbe, vel ipsius ambitu, quem Cerchiam appellant, ut Baptismum accipiant. Quamobrem nequit Parochus absque ullo discrimine Baptismum administrare, sed tum solùm id facere poterit, cùm necessitas requirat; quippe primus ipse Minister Baptismi inter eos proculdubio recensetur, qui urgente solùm necessitate baptizant. Id verò munus sibi tribuere nequaquam debet, cùm in sua Ecclesia Fons Baptismalis non habetur. Qui enim præpositus est Ecclesiæ, in qua Fons idem constituitur, ipse Baptismum administrare debet, uti Romano in Rituali præscribitur: *Ac licet, urgente necessitate, ubique baptizare nihil impediat, tamen proprius Baptismi administrandi locus est Ecclesia,*

(z) Loco allato. (a) In suo Gloss. ad voc. Bapt.

in qua sit Fons Baptismalis, vel certè Baptisterium prope Ecclesiam. Idem tradit sapienter Cardinalis Petra (b): *Unde post Episcopos, Sacerdotes sunt Ministri Baptismi, non quidem omnes indistinctè, sed ii, quibus ex officio competit baptizare; quinimo non omnes Parochi Baptisma suis ovibus ministrare possunt, sed ii tantùm, qui, Ecclesiis Matricibus, aut Baptismalibus præsunt.* Neque illud argumentum ullam vim habet: *Ecclesia est Parochialis, ergo etiam est Baptismalis.* Contrarium enim desumitur ex Trid. Synodo, quæ discrimen aliquod illis verbis dignoscit (c): *Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus.* Imò nec veritati consentaneum est ejusmodi argumentum: *Ecclesia est Baptismalis, ergo etiam est Parochialis.* Nam potest Episcopus Fonti Baptismali locum decernere in Ecclesia haud Parochiali, quæ Populo commodior esse videatur (d). Quare in Synodo Cardinalis Columnæ Archiepiscopi hujus Urbis *part.* 1. *cap.* 7., & etiam in Synodo Cardinalis Boncompagni *lib.* 2. *cap.* 2. hæc docentur: *Cùm autem Parochi officium dicimus baptizare, non hinc derogare juribus intendimus & Ecclesiæ Metropolitanæ, & Ecclesiarum Archipresbyteralium, quæ illæsa servari mandamus.*

13. Verùm ad alia superius proposita deveniamus. Legibus Ecclesiasticis plurimùm adversantur illi, qui collato privatim Infantibus Baptismo, nonnisi post longum tempus ipsos in Ecclesiam deportari curant, ut Ritus consueti impleri possint. In Synodo Cardinalis Boncompagni, quod jam toties memoravimus, excusantur illi,

(b) T. 4. suorum Commentar. in Constitut. Apost. pag. 285. (c) Sess. 21. cap. 4. de Reform. (d) Card. Petra in eodem loco.

qui facultatem ante obtinuerint a nobis, seu Vicario nostro Generali, ut privatim domi Baptismus conferatur; ac deinde exspectari debeat vir dignitate, aut genere insignis, qui Patrini munere fungatur, aut alium loco suo substituendum designet. Easdem tamen Sacras Cæremonias in multos dies sine causa protrahere nullo modo ferri, ac dissimulari potest. Nam magna cum bonorum offensione, ac scandalo in eam ætatem aliqui venerunt, ut ipsi se contulerint ad hanc Metropolim, ut Ritus ac Cæremoniæ, quæ domi omissæ fuerant, in Ecclesia supplerentur. Illud etiam gravius fuit, quod aliqui inter ipsos jam viginti annos attigerant.

14. Postremò Leges Ecclesiasticas violant Parochus, ac Sacerdos, qui collato privatim Baptismo hujus deinde rei testimonium facere detrectant. Baptismus etiam privatus in librum referri debet, in quo Pueri omnes baptizati adnotantur, uti Synodus eadem Cardinalis Boncompagni præcipit. Id verò quâ ratione fieri poterit, si illi, qui Baptismum administrarunt, scriptum testimonium, aut voce saltem firmatum dare recusant? Neque sanè ullus rerum æstimator, qui sensu aliquo præditus sit, audire sine stomacho, & commiseratione potest rationem illam inanissimam, quæ in medium proferri solet, nempe fidem Obstetrici præstandam, cùm illa affirmat Baptismum collatum fuisse a Parocho, vel Sacerdote, sicuti fides eidem mulieri haberi consuevit, cùm Baptismum a seipsa fuisse administratum testatur. Notissima res est unius solum testimonium sufficere, cùm in dubium revocatur, utrùm Puer aliquis Baptismum acceperit (e). Pro certo pariter habetur mulieris

(e) Can. Parvulos, & Can. Cùm itaque de Consecrat. dist. 4.

testimonium satis esse, uti Frosinus Pisanus Archiepiscopus luculentâ dissertatione typis editâ sapienter demonstravit. Quapropter Obstetrici fides habenda est, cùm Puerum a se baptizatum fuisse asserit. Cùm tamen id peractum a Parocho, vel Sacerdote confirmat, tunc rem gestam ab aliis, non verò a semetipsa declarat. Cùm hæc ita sint, quis unquam inficiabitur id a Sacerdote, quem nominat Obstetrix, esse inquirendum? Ipse verò quâ ratione testimonium ejusmodi ferre recusabit?

15. Singulos itaque Parochos, ac Sacerdotes, aut alios, qui ad Baptismum conferendum tanquam extraordinarii Ministri eligi queant, eos, inquam, monemus, ne Baptismum in privatis domibus administrent, ut morem alicui gerant, vel ut alieno munere perfungantur, nisi forte necessitas id postulaverit, nempe, cùm Puero recenter nato mortis periculum imminere videtur. Nullam pœnam decernimus in eos, qui hæc jussa facere detrectaverint: quippe neminem futurum suspicamur, qui illis statim non pareat, eo quod ex ipso jure Pontificio desumuntur. Attamen pro certo teneant debitas pœnas, etiam suspensionis, in Parochos, ac Sacerdotes a nobis quidem invitis indicendas esse, si quis obtemperare neglexerit. Quoniam verò suspicamur, aliquos tam pravo ingenio reperiri posse, qui ad evitandas propositas pœnas asserere non dubitabunt, Baptismum urgente necessitate a se ministratum fuisse, licet id prorsus alienum a veritate sit, eos admonendos putamus, ut accuratè perpendant, quod *speculator adstat desuper*, qui parendum Ecclesiæ mandatis jubet, & qui clarissimè videt, utrùm revera necessitas intervenerit. Jam verò Sacerdos ad ministrandum Baptismum in hac Metropolitana designatus, ad nos

statim deferat illius nomen, qui post collatum a se Baptismum, rei peractæ testimonium recusat obsignare. Ipsum accire non omittemus; ac jussa facere tum ob causæ æquitatem, ac muneris etiam nostri auctoritatem cogemus, nec timendum nobis est, ne dicendi copiâ, aut ipsius eloquentiâ obruamur.

16. Quisquis autem facilè deprehendit, quot mala simul cumulentur, cùm Baptismus in privatis domibus absque ulla necessitate ministratur, neque res peracta iis, ad quos pertinet, innotescit, si omittantur etiam solemnes cæremoniæ, eo quod Pueri nunquam ad Ecclesiam delati fuerint, ut Sacri Ritus, ac cæremoniæ persolvi queant. De illis Pueris agimus, qui ex legitimo, quamvis occulto, Matrimonio procreati sunt. Primùm enim, Baptismus privatim confertur, quod fieri nequit, nisi aliqua necessitas urgeat, uti nuper ostendimus. Secundò, falsa necessitas effingitur, quam in periculo mortis solùm esse constitutam explicavimus. Tertiò, Baptismus a consuetis Ecclesiæ cæremoniis disjungitur, quod absque necessitate permitti nequit, & si contrarium fiat, culpa lethalis admittitur. Id probant Theologi, quos Romaguerra (f) recenset. Quartò, aditus quidam recluditur, ut negligantur Sacræ Baptismi cæremoniæ, cum aliqua fortasse contemptûs specie, quas sanè cæremonias Apostoli instituerunt, & Ecclesia semper excoluit; idque contingeret in hac Civitate, in quam ab ipsis Apostolorum temporibus Christianam Fidem Sanctus Apollinaris invexit. Equidem Alexander VII. anno 1656. non sine magna difficultate permisit omitti aliqua Sacramentalia, dum Baptismus confer-

(f) Ad Synod. Cerund. l. 3. tit. 18. cap. 1. num. 12. & seqq.

retur apud Sinenses recenter ad Fidem adductos mulieribus jam adultis, ne ullum discrimen afferri posset pudicitiæ, quà Sinenses ipsæ mulieres tantopere commendantur. Insuper clarissimus vir Cardinalis de Tournon hæc præscripsit Apostolicis viris, qui in Madurensi Regione, aliisque finitimis Christi Legem disseminabant: *Districtè prohibemus, ne in baptizandis tam Pueris, quàm adultis cujuscumque sexûs & conditionis, omittantur Sacramentalia, sed omnia palam adhibeantur, & signanter saliva, sal, & insufflatio, quæ ex Apostolica Traditione Catholica Ecclesia recepit, & ob recondita in iis Sacris Cæremoniis Divinæ erga nos Bonitatis Mysteria sanctè & inviolabiliter custodivit.* Neque profecerunt quidquam illi, qui contra dictitabant salivam, & insufflationem Sinensibus exosas esse maximè, ideoque neminem deinceps accessurum, qui Baptismum exposceret: quippe P. Lucinus, quem superius nominavimus, eorumdem Rituum vetustatem, cultumque sapienter ostendit, & rationes omnes, quæ contra afferri solebant, omnino refutavit. Item Clemens XII. Missionariis ad promulgandum Madurensibus Evangelium designatis hæc præcipit: *Dispensationem concedit ad decennium duraturam omittendi in collatione Baptismi salivam, & occultè utendi insufflationibus, in casibus tamen particularibus, & in quibus gravis & proportionata necessitas urgeat, super qua conscientia Missionariorum oneratur.* In adultis verò hæc cavenda monet Pontifex: *Dummodo non laborent errore habendi salivam, & anhelitum, tamquam materiam ineptam, & incapacem ad inserviendum pro Sacramentalibus Cæremoniis in Baptismo, utpotè omnino incapaces Baptismi: Eisque Missionariis injungendum, ut debitam instructionem,*

aliasque omnes possibiles diligentias adhibeant, ut aversio Populorum a saliva & insufflatione amoveatur, & de instrictione aliisque diligentiis adhibitis Sanctam Sedem intra tempus decennii certiorent. Insuper monendos esse Missionarios super gravi negligentia non recurrendi ad Sanctam Sedem pro obtinenda facultate dispensandi, & malè se gessisse Episcopos concedendo hujusmodi dispensationem inconsultâ Sanctâ Sede. Hæc omnia, si accurato studio perpendantur, satis declarant rei, de qua agimus, magnitudinem, & gravitatem, nempe, si negligantur cæremoniæ, quæ Baptismo adjungi consueverunt. Quapropter delinquentes, ut sibi consulant, vehementer hortamur; gravissima pariter detrimenta, quibus innocentes Pueri obnoxii fiunt, oculis Parochorum subjicimus, qui Baptismum privatim a se collatum fuisse nequaquam monuerunt, ita ut ipsi Pueri in librum Baptizatorum in hac Metropolitana relati non fuerint. Nam iidem Pueri ætate jam adulti suscepti Baptismi testimonio plures ob causas necessariò indigebunt, ipsumque in libris, qui in templo Sancti Petri servantur, frustra requirent; ideo nullâ conjecturâ assequi poterunt, ubinam Baptismum acceperint, eoquod Bononiæ quidem nati, salutari Lavacro in Sacris Ædibus Sancti Petri solùm ablui debuerunt. Hinc Baptismi testimonio carentes, pluribus difficultatibus, ac damnis eos implicari necesse est. Postremò admonendi sunt, qui parere recusaverint, pœnas a nobis in ipsos arbitrio nostro decernendas, quæ ipsorum fortasse opinionem superabunt.

17. Circa Obstetrices institutionem nostram octavo loco positam renovamus, easque diligenter examinari præcipimus, uti dictum est, nul-

lamque admitti volumus, quæ peracto examine probata non fuerit. Si quæ fortasse venire in examen abnuerit, vel ipso prætermisso, ac sine debita facultate munus exercere suum non dubitaverint, illam ex Urbe, ac Diœcesis finibus auctoritate nostrâ depellamus.

INSTITUTIO XCIX.

Epistola Encyclica Parochis Diœcesis: cautum esse tum a Sacris Canonibus, tum etiam a legibus civilibus, ne quis Ecclesiam armatus ingrediatur: discrimen ostenditur inter enses, aliaque id genus arma, quibuscum Ecclesias ingredi fas est, & inter sclopetos, aliaque ejusmodi, quibuscum ingredi vetitum est.

1. INvito, mœrentique animo percepimus ad plures Ecclesias, aut Parochias hujus Diœcesis accedere Fideles cum armis hastatis, sive ad concipiendum ignem conflatis, cùm ad Sacrum audiendum, aut Officia Divina per festos dies frequentes conveniunt. Equidem, si pravæ hujus consuetudinis initium repetatur, facilè deprehendemus id Parochis tribuendum esse, qui ob privatas amicitias, aut alias ob causas inanes neglexerunt, aut dissimularunt plurimos, qui cum armis iisdem templum ingressi sunt, quorum exemplum deinde cæteri secuti fuerunt.

2. Ad Sacras Ædes cum armis accedere Canones prohibent, uti Gonzales fusè demonstrat (*g*). Sanctus Carolus Borromæus Ecclesiasticæ Disciplinæ restaurator egregius in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani coegit, hæc decernit (*h*): *Nemini cum venaticis cani-*

(*g*) In Comment. cap. Clerici num. 7. de vita & honest. Clericor. (*h*) In Act. illius Eccl. part. 2. tom. 1. pag. 30. edit. Lugdun.

bus, vel volucribus in Ecclesiam ingredi liceat, neque hastam, vel sclopetos, balistas, aliave ejusdem generis in eam inferre. In suis quoque Institutionibus, quæ Vicariis Foraneis nuncupantur (*i*), his verbis utitur: *Satagite diligenter, eâque ratione, quæ magis consentanea videbitur, ne Fideles, cùm ad pietatis, ac religionis Officia celebranda conveniunt, veluti ad Litanias, aut publicas supplicationes, ne, inquam, arma deferant, saltem hastata, neque alia concipiendo igni accommodata. Insuper curam impendite, ut a mulieribus, quantum fieri poterit, viri secernantur; ac ne vino, epulisque populus indulgeat, sed pietatem tunc excolat, quemadmodum Religionis instituta requirunt.* Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Synodo ita constituit (*k*): *Templum Dei, pacis, non armorum locus est. Præsenti Decreto arma quæcumque hastata, sive ad ignem concipiendum conflata, inferri prohibemus sub pœnis nobis arbitrariis: nec more castrorum deponantur apud parietes intus Ecclesiam, aut foris; non enim statio militibus, sed orantibus sacræ panduntur ædes.* Hæc quidem verba desumpta videntur ex Sancto Amatore, quæ Constantius etiam in vita Sancti Germani commemorat (*l*): *Ecclesia* (inquit) *Domus Orationis, non Martis statio petulantis.*

3. Profectò, qui Religionis solùm rudimentis imbutus est, perhorrescat oportet, si veterem & recentem disciplinam secum perpendat. Theodosius Junior Imperator celeberrimum Edictum super hac re promulgavit, cujus pars in Codice Theodosiano (*m*), & in Balsamone pariter (*n*) continetur. Integrum verò in fine Concilii Ephe-

(*i*) Tom. 1. Oper. præd. pag. 695. (*k*) Lib. 1. cap. 10. pag. 23. (*l*) Lib. 4. cap. 4. (*m*) In lib. 9. tit. 45. (*n*) In Nomocan. Photii tit. 5. cap. 2.

fini describitur. Nemini Sacras Ædes cum armis adeundas indicit Imperator his verbis: *Plenissimâ severitatis jussione, & horrendis comminationibus præcipuè, ne id faciant, admonebis. Nam qualem ille spem in Religione collocat, qui in Religionis contumeliam armis accinctus ingreditur?* Et cùm intelligeret id magis exemplo suo confirmandum esse, ita subdit: *Nam & nos, qui jure imperii armis circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non convenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema deponimus, & quo submissioris imperii speciem præferimus, eò magis imperii nobis majestas promittitur.*

4. Cùm ipse Theodosius Imperium teneret, nondum inventa fuerant arma, quæ ignem conciperent; neque simile verò putandum est, quod ille manibus hastam gereret. Quapropter, si Dei templum ingressurus, foris arma relinquere consuevit, asserendum meritò videtur, quod ensem deponeret. Equidem Christiani Milites ensem in Ecclesiam inferre primò cœperunt, ut ipsum nudarent, vel saltem nudare fingerent, cùm Sacrum Evangelium legeretur, ut nempe ostenderent se paratos esse vitam effundere, ut idem Evangelium tuerentur, quam sanè consuetudinem plures adhuc Equestres Ordines retinent. Ea fortasse a belligeris Polonis dimanavit, quod Princeps Micislaus Idolorum cultu deposito, susceptâque Christi Religione indixit populis suis gladium distringere, quoties in Ecclesia legeretur Evangelium, nempe ut quisque se paratum ad effundendum sanguinem eâ ratione declaret (*o*).

(*o*) Gaguinus in Actibus Reg. Polon. apud Theophilum Raynaudum tom. 17. quæst. de Relig. Loricato pag. 192.

5. Hæc quidem non commemoramus, ut constet nequaquam licere ad Ecclesiam cum gladio accedere. Quippe id alienum est a communi consuetudine, quæ vulgò obtinuit, & vix ensis dimittitur, cùm Sacramenta percipiuntur. Itaque illa exempla solùm indicavimus ob eam causam, ut reliquis armis in templum ferendis aditus occludatur, atque illis potissimùm, quæ ignem concipiunt.

6. Quondam eadem ratio templis, & Principum Ædibus habebatur. Nefas erat gladium Fidelibus gerere, cùm templum adirent, quemadmodum ex allato Theodosii Edicto deprehenditur. Idem Institutum servari in Palatiis Principum consuevit, quod Tiridatis Regis exemplo perspicitur. Nam, cùm Neronis Imperatoris Ædes peteret, monitus fuit, ut ensem prius deponeret, ne loci illius majestatem offenderet. Ita Xiphilinus scriptum reliquit.

7. Nunc verò universis permittitur gladium in Ecclesiam deferre, idque ubique gentium fieri constat. Non licet tamen omnibus gladium gerere, cùm Viros Principes conveniunt, sed quibusdam tantùm ab dignitatem aliquam supra cæteros præstantibus, atque illis præsertim, qui ad Principis tutelam gladio utuntur.

8. At quamvis gladius, quem deferre coram Principibus non licet, in Ecclesiis concedatur, facultas tamen ejusmodi reliqua quoque arma complecti nequaquam debet, ac ea præsertim, quæ ad ignem concipiendum efformantur, & quæ nemo prorsus inferre potest, dum Principis Ædes ingreditur, quamvis ipse longè absit juxta leges, quas Menochius recenset (*p*). Accedit etiam moris vetustas ferendi gladium in Eccle-

(*p*) De Arbitrariis Cas. 194. num. 39. & 40.

Ecclesia, ejusque instituti nobilitas, ac dignitas, uti nos paulò ante exposuimus; recenter autem invecta fuit prava consuetudo, ut arma quoque cætera in Sacras Ædes inferantur, eaque statim initio improbata, ac vetita fuit; neque ullam sanè originis præstantiam jactare potest, uti de gladio, qui in Ecclesia permittitur, nuper ostendimus.

9. Argumenta hæc sanè æquissima putamus, quibus adducti silere nullo modo possumus, cùm de tuendo præsertim Dei cultu res agatur. Quapropter hortamur Parochos magnopere curam omnem, studiumque impendere, ne prava consuetudo in Ecclesiam deferendi arma, quæ potissimùm ignem concipiunt, in suis locis, si adhuc careant hâc gravissimâ corruptelâ, sensim ipsorum negligentiâ propagetur. Cæteri verò Parochi, ubi mos pessimus jampridem invaluit, haud prætermittant rei gravitatem populo patefacere, moremque indignissimum prorsus eliminare. Id tibi fuisse a nobis vehementer commendatum liberè declares; qui proculdubio integram valetudinem diutius ad extremam usque vitæ periodum tueremur, si corporis morbis nos eripi possemus eâ facilitate, quâ rationes, dicteriaque hominum superamus. Palam exponas illis, qui inter Familiares nostros datis literis cooptati, aut muneris alicujus titulo a nobis decorati fuerunt, statim hoc privilegio spoliatum iri, si arma, præsertim ignem concipientia, in Sacras Ædes deferant. Idem futurum pro certo affirmabis reliquis omnibus, qui a viris Principibus, aut quocunque Tribunali easdem literas consecuti fuerint, ut arma ferre ipsis liceat. Cùm enim dubitandum non sit de peculiari studio, quo illi Dei Cultum

prosequuntur, facili negotio eos adducemus, ut prorsus immerentes literis, ac privilegiis destituantur. Postremò notum facies alia quoque consilia, si opus fuerit, a nobis ineunda, ut ipsorum audaciam comprimamus. At quoniam non ignoramus obtineri vix posse, ut Rustici arma sua domi relinquant, cùm ad Ecclesiam se conferunt, atque iterum domum repetant, ut arma capiant, ideo Parochus, ubi in Ecclesiam arma ferre populus consuevit, illorum exemplum sequatur, qui suæ Canonicæ porticum, aut aliud cubiculum paratum exhibent, ut ubi deponant arma, qui templum ingredi volunt & illa rursum accipiant, quum Sacris ab ædibus excedunt. Indecorum quippe est arma foribus Ecclesiæ, mœnibusque applicari. Hæc jussa facere diligentissimè ne prætermittas, ac de re peracta nos certiores efficias: Benedictionem tibi nostram impertimur.

INSTITUTIO C.

Epistola Encyclica Parochis Diœcesis. Quomodo, & a quonam reparari debeant Ecclesiæ & Parochorum ædes, si necessitas id postulet, sive sint liberæ collationis Episcopi, sive Jurispatronatus. Utrùm Parochus (nisi vetus aliqua obstet consuetudo) teneatur eas reficere, & quibusnam impensis. Utrùm qui gaudet Ecclesiasticis fructibus in aliqua Ecclesia, quæ instaurari debeat, pecuniæ partem conferre adstringatur. Quo in casu Dominus teneatur, in quonam Populus, & quomodo in aliis circumstantiis agendum sit.

1. Nihil mirum, neque ab humanarum rerum vicissitudine alienum videtur, si in ampla Diœcesi, quæ multis Parochiis abundat,

aliquae inter ipsas deprehendantur, quarum templa restaurari debeant, aut iterum a fundamentis excitari. Neque sanè insolitum est, si aedes alicujus Parochi, quae Canonicae vulgò nuncupantur, diuturnitate temporis labefactatae refici pariter expostulent.

2. Porro advertimus Parochos ad nos statim confugere, cùm ipsorum Ecclesia, vel privatae aedes instaurandae, seu rursùm condendae putantur, si eam Parochiam conferre libero jure ad nos pertineat, nec sit de jure Patronatûs alicujus Communis, aut privatae cujusvis Familiae. Id autem a nobis Parochi exposcunt eâ ducti opinione, quòd templum, & Parochi domicilium, cùm opus fuerit, ab eo reficiendum, seu rursùs aedificandum sit, qui jure gaudeat eandem Parochiam conferendi.

3. Haec sanè opinio, si veritati consentanea duceretur, nos ipsos a gravissimis expensis liberasset, quas fecimus, ut in hac Sede Archiepiscopali, quae Canonica nostra appellanda est, meliorem in formam redacta, nos, ac familiares nostri commodius immoraremur: si, inquam, opinio superiùs exposita a veritate nequaquam abhorreret, quidquid nos aggressi sumus, quidquid pecuniae impendimus, a Sede Apostolicâ peragendum fuisset, ad quam spectat Bononiensem Archiepiscopatum liberè conferre.

4. At quamvis id omnino falsum sit, uti modò ostendemus, tamen haud praetermisimus non mediocrem pecuniam elargiri, ut dirutae penitùs Ecclesiae Parochiales a fundamentis conderentur, uti constat ex Massumatici, & Sancti Vitalis templis prope Rhenum, quae jam perfecta sunt, & Templo etiam Parochiali Savigni, quod nunc assurgit.

5. Sed vehementer errant, qui jure quodam id ſemper a nobis præſtandum, cùm oportuerit, liberè affirmant, quive inter Laïcos diſſeminant ab hac Sede Archiepiſcopali reſtaurandas eſſe, vel ædificandas Parochiales Eccleſias, & Canonicas, quæ ab Archiepiſcopo jure ſuo conferri debent; illi, inquam, vehementer errant, ita ut neque invincibilis ignorantiæ causâ excuſari poſſe videantur. Nam qui ita judicant, ac dictitant, facili negotio falſam hanc ſententiam dignoſcere potuiſſent, ſi libros de his rebus agentes percurriſſent, quos conquirere debent, ſi ipſis careant, eoſque diligenter evolvere, ut Parochi munere rectè fungantur; illoſque pariter intelligant neceſſe eſt, cùm ſatis perſpicuè conſcripti fuerint haud Sinenſi, vel Cophticâ, ſed Latinâ linguâ, quam Sacerdos quilibet apprimè callere oportet.

6. Si pro certo haberemus hanc noſtram admonitionem humanitatis, & amoris plenam ſatis futuram eſſe iis, qui falſam opinionem, quam nuper indicavimus, in populum diſſeminarunt, libenter ea omitteremus referre, quæ a Sacris Legibus hac de re decernuntur. At quoniam ſuſpicamur non immeritò nullam operam eos daturos, ut erroris tenebras depellant, ideo paucis complectemur omnia, quæ fusè Scriptores congeſſerunt. Hæc fortaſſe percurrent, vel ſi id facere contemnant ipſi, plures ſanè alii hæc, quæ ſcribimus, ſibi ante oculos ſubjiciunt. Quod ſi in poſterum aliquis eâdem ſententiâ perductus a nobis requiret, ut Eccleſiam, vel Canonicæ Domicilium noſtris ſumptibus reficiamus, aut extruamus, illi pro merito reſpondebimus.

7. Tridentina Synodus, quam accurato ſtudio legendam aliàs, ſed nequidquam fortaſſe, mo-

nuimus, ita præscribit (*q*): *Parochiales verò Ecclesias, etiamsi Jurispatronatûs sint, ita collapsas refici, & instaurari procurent, ex fructibus, & proventibus quibuscumque ad easdem Ecclesias quomodocumque pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis, ad prædicta cogant, quâcumque appellatione, exemptione, & contradictione remotâ. Quod si nimiâ egestate omnes laborent, ad Matrices, seu viciniores Ecclesias tranferantur, cum facultate tam dictas Parochiales, quàm alias Ecclesias dirutas, in profanos usus, non sordidos, erectâ tamen ibi Cruce, convertendi.*

8. Quibus verbis eadem Synodus non Parochiales tantùm Ecclesias Jurispatronatûs, sed alias quoque liberæ collationis amplectitur, & quâ ratione, si opus fuerit, restaurandæ sint, apertè ostendit. Episcopis indicit omnem curam impendere, ut qui sumptus ob eam causam facere debeant, pecuniam conferant. Sin autem ipsi magnâ egestate impediuntur, consilium ab Episcopo tunc suscipiendum demonstrat. Cùm tamen Tridentina Synodus nunquam Episcopo præcipiat reficere, vel labentes Parochias *liberæ collationis* rursum extruere iis fructibus, quos ipse percipit; cùm nulla etiam Synodus Generalis post Tridentinam coacta fuerit, ideo rem gratissimam nobis facerent, qui onus ejusmodi tribuendum Episcopis existimant, si rationes patefacerent, quibus eorum sententia innititur.

9. Doctores Concilio Tridentino inhærentes, hos veluti gradus constituunt, qui nullo pacto

(*q*) Sess. 21. cap. 7. de Reform.

Episcopos afficiunt. Primùm, si Ecclesia restauranda peculiares aliquos proventus suppeditat, qui levandis ipsius incommodis, ac detrimentis impendi debeant, uti fas esset juxta *Canonem* 30. 12. *quæst.* 2., tunc iidem proventus ad Ecclesiam reparandam primò conferendi sunt.

10. Secundò, si aliqua Constitutio, vel Statutum intercedat, quo privatæ Familiæ suis sumptibus Ecclesiam, cùm oportuerit, reficere, vel dirutam rursus excitare teneantur, tunc eidem statuto parendum est.

11. Tertiò, si loco statuti, vetus, ac certa consuetudo afferatur, ob quam privati aliqui Cives expensas facere cogantur, tunc ea consuetudo vim legis habere, aut retinere debet.

12. Quartò, si neque statutum, neque ulla consuetudo interveniat, tum Parochus ipse faciendis expensis subjicitur, qui tamen haud fructus ex patrimonio suo desumere, sed illos, qui sibi ex Beneficio supersunt, omnino debet. Sic enim sancitur apertissimè ex *Cap. De his, De Ecclesiis ædificandis: De his, qui Parochiales Ecclesias habent, duximus respondendum, quod ad reparationem & institutionem Ecclesiarum cogi debent, cùm opus fuerit, de bonis, quæ sunt ipsius Ecclesiæ, si eis supersint, conferre, ut eodem exemplo cæteri invitentur.* Perspectum est omnibus in tres partes distribui proventus Ecclesiasticos a jure Pontificio, quarum prima Beneficio conservando, altera juvandis Egenis, tertia restaurandæ Ecclesiæ tribuitur: *Et quamvis hodie* (inquit Peckius) (r) *distributio illa antiqui juris in omnibus non servetur, illud tamen & Jure & consuetudine receptum est, ut hoc onus in prædictis redditibus, proventibus, & decimis an-*

(r) In suo Tractatu de reparand. Eccl. cap. 14.

nexum, eum sequatur, qui eorum usum, fruitionem, perceptionem, & commoditatem habet.

13. Hic duo superaddenda videntur, nempe inter ea, quæ Parocho supersunt, nequaquam admiscendas esse expensas, quæ fiunt pro alendis Consanguineis, aut pro servanda generis sui conditione: ea solùm numeranda sunt, quæ ad Parochum ipsum sustentandum necessaria ducuntur. Equidem Barbosa scriptum reliquit (s): *Teneri Rectorem ad reparationem, si Beneficii bona sustentandæ vitæ supersint, quamvis ad tuendam conditionem, seu statutum non sufficiant, quia Beneficiorum fructus, non ad crescendos, aut erigendos, seu fovendos mundanos titulos, sed ad pauperes alendos, & Divinum Cultum instituendum sunt concessi.* Illud quoque monendum est non solùm Parochum, sed cæteros etiam, qui pensiones ex illa Parochia suscipiunt, eâ lege teneri, ut partem suam impertiant, cùm templum reparandum est, nisi forte pensiones eædem prorsus immunes concessæ fuerint, uti plerumque contingit. Insuper, qui in eadem Ecclesia simplex aliquod Beneficium obtinet, idem præstare debet (t): *Quicumque Beneficium Ecclesiasticum habent, ad tecta Ecclesiæ restauranda, vel ad ipsas Ecclesias emendandas omnino adjuvent, & nonam, & decimam reddant.* Equidem die 24. Martii anno 1657. Narniensis Episcopus a Sac. Congregatione Concilii plura expostulavit (u): *An possit Beneficia* (quorum tituli translati fuerant in aliam Ecclesiam, quæ restauratione indigebat), *quâcumque dignitate Beneficiati præfulgeant, & etiamsi gaudeant*

L 4

(s) Cap. 7. sess. 21. de Reform. num. 9. & 10. (t) In Cap. Quicumque de Eccl. ædific. (u) Lib. 19. Decret. pag. 642. & 643.

Palatinorum Privilegiis, ad restaurandam Ecclesiam, in quam transferuntur tituli, quatenus restauratione indigeat, gravare. His Sacra Congregatio responsum ejusmodi fecit: *Dictos Rectores Beneficiorum, etiam in quacumque dignitate constitutos, teneri post translationem secutam, ad futuram restaurationem Ecclesiarum, ad quas Beneficia fuerunt translata.*

14. Quintò, si Parochus sustentationem suam ex Beneficio solùm percipiat, neque sint ulli, qui Pensiones, aut Beneficium simplex ex sua Parochia desumentes necessariam pro expensis pecuniam suppeditent, tunc si eadem Parochia Juspatronatum adjunctum habeat, Concilium Tridentinum faciendas a Patronis expensas decernit, uti superius ostendimus, non modò, si templum reficiendum sit, sed etiam, si ruina dirutum a fundamentis restituendum judicetur. Nam qui jure cogitur ædificium aliquod reparare, illud etiam rursum excitare cogitur, si in ruinam deciderit. Contra verò statuendum Peckius (*x*) arbitratur, si quis interpositâ solùm hominum cautione, ad reparandum ædificium teneretur. Cùm verò Patroni restaurare, ac denuo erigere, si opus fuerit, Ecclesiam debeant non *præcisè*, sed *causativè*, uti explicant Theologi, nempe, si jus præsentandi retinere velint (*y*); hinc factum est, ut iisdem Patronis consentaneum temporis spatium proponatur, quo templum restaurent, vel si necessitas postulet, illud rursum ædificent, aut jus nominandi dimittant. Famâ celeberrimus est vehementissimus terræ motus, quo pene tota Ragusæ Civitas a

(*x*) Tract. cit. de Eccl. raparand. cap. 2. num. 1, & 2.
(*y*) Sperell. dec. 67. num. 10. Panimoll. dec. 6. annot. 8. num. 15. Rota dec. 145. num. 2. coram Bichio, & dec. 163. num. 11. part. 17. recent.

ſuis Sedibus convulſa fuit. Illius Metropolitanæ Eccleſiæ Capitulum jure ſuo Parochos nominabat Eccleſiæ, quæ in Oppido Umblæ Beatæ Mariæ Virgini conſecrata eo vehementi impetu in terram dejecta fuerat. Itaque Canonici neceſſarias ad templum rurſus erigendum expenſas facere declinabant, Populoque onus imponere contendebant. Quapropter controverſia nata eſt, ac petitum fuit his verbis a Sac. Congregatione die 3. Auguſti anno 1686.: *An, & cujus expenſis reædificanda, ſeu reparanda ſit Eccleſia:* illa verò ſic reſpondit: *Præfigendum eſſe Capitulo terminum ſex menſium ad reædificandum, vel ad renuntiandum juri præſentandi.*

15. Sextò, ſi Eccleſia Juſpatronatum additum nequaquam habeat; ſi in libera collatione Epiſcopi poſita ſit, nec ullæ Penſiones, neque ullum Beneficium ſimplex interſit, uti dictum eſt, tum Populus expendere debet, quidquid ad illam reficiendam, vel iterum ædificandam requiritur. Non ſemel accidit intra Parochiæ fines ab aliquibus bona poſſideri, qui tamen extra ipſam Parochiam degunt, uti conſtat in domorum Conductoribus: quamobrem revocari in dubium ſolet, utrum ipſi Conductores, an verò Domini ſumptibus ſatisfacere debeant. Cùm tamen in Italia mos obtinuerit, ut Forenſes ſolvant tantùm pecuniam pro iis bonis, quæ poſſident in loco, ubi collectiones a Magiſtratu præſcribuntur, idem prorſus eſt obſervandum in controverſia, quam modò expoſuimus. Sic unanimes Scriptores affirmant (*z*).

16. Congregatio pro Cauſis Epiſcoporum, ac Regularium conſtituta die 10. Octobris anno

(z) Peckius de Eccl. repar. q. 11. num. 4. verſ. Communiter tamen. Tondut. Qu. Benef. part. 1. cap. 38. num. 9. Amoſtazo de Cauſis Piis tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 56.

1581, his verbis scripsit ad Vicarium Placentinum: *Si te convenient iterum illi tres, vel quatuor, qui, ut scribis die primâ hujus mensis, novas afferunt difficultates, ne quidquam cum reliquis pro restauratione Parochiæ conferant, ubi sua habent domicilia, illos magno in errore versari dices. Jam tibi significatum fuit curam omnem adhibere, ut Inquilini pro Dominis pecuniam ad id necessariam impendant, ac deinde, quidquid ob hanc causam expenderint, sibi retineant ex pretio, quod pro domo conducenda persolvunt: Sacra Congregatio post accuratum examen ita statuendum censuit, idque pluribus in locis servatur, cùm expensæ, quæ semel indicuntur, perpetuæ futuræ sunt, veluti templorum restaurationes, cùm tamen expensæ leves fuerint, & annuæ, veluti pro sustentando Parocho, aut pro aliis caussis similibus, tunc aliud consilium suscipi poterit. Viam igitur insiste, quam ingressus es in hoc negotio peragendo.*

17. Septimò, si opulentâ dote Ecclesia prædita sit, quæ a Parochi proventibus sejungatur, facultas pro illius parte alienanda exposci potest, ut Sacræ Ædes reparentur, vel a fundamentis condantur.

18. Ultimò, si omnes aditus interclusi sint ad pecuniam congerendam, tunc Ecclesia in usum profanum redigatur necesse est, & Parochiæ titulus in proximam Ecclesiam transferatur.

19. Hos gradus statuunt Theologi (*a*); ex quibus minimè deprehenditur Episcopi sumptibus reficiendas, vel iterum erigendas jam labentes Ecclesias. Quapropter illos pudere fas est, si ullam verecundiam pati queunt, qui falsam

(*a*) Sperell. dec. 67. per totam. Panimoll. dec. 6. annot. 8. Ventriglia Rer. Eccl. lib. 2. annot. 18. §. unico. Nicoll. in Praxi Canon. lib. 1. lit. E. §. 2.

hanc opinionem evulgare non dubitarunt; eamque prorsus a veritate alienam fateri debent. Pudeat quoque messi manum admovisse, quæ ad ipsos nullo modo pertineat.

90. Jam nono abhinc anno hujus Civitatis ac Diœcesis administrationem gerimus, cognitumque est omnibus totum id tempus instruendis ædificiis nos insumpsisse. Quippe Metropolitanam Ecclesiam, Ædes Archiepiscopales, Seminarium, aut alias Parochiales Ecclesias in Diœcesi positas, vel etiam domos patronorum, aut agrestium, quæ ad mensam Archiepiscopi spectant, nostris sumptibus ædificavimus. Porro hæc suscepimus diversis temporibus, sed & diversis in locis uno tempore suscepimus, & quod gravius est, adhuc in Pelago jactamur, nec Portum vicinum intuemur; itaque longâ experientiâ ducti, judicium nostrum ferre possumus saltem de expensis, quæ pro condendis ædificiis requiruntur.

91. Igitur qui satisfacere muneri suo, magnisque expensis parcere satagit, cùm agitur de sacris ædificiis Canonicis, templorum supellectile, vel Aris, quæ nihil differunt ab Ecclesiis ipsis, seu Canonicis ædificandis, omnia sedulò perspiciat oportet, & nihil, quamvis exiguum, contemnat; statim ac detrimentum aliquod adverterit, remedium protinus afferre debet; nam hoc pacto vetusta etiam ædificia in pristinam speciem, & ut ita dicam, juventutem facilè restituuntur; ob hanc causam, cùm Laudes Juliani Mamertinus celebraret, mœnia ab illo Imperatore restaurata in novam juventutem redacta fuisse prædicavit (*b*). Ennodius eâdem sententiâ usus est: *Abjurant priscam, te Præsule, tecta senectam;*

(*b*) In sua Epist. ad Boetium.

idem prorsus scriptum reliquit Cassiodorus (*c*): *Quorum fabricis dedimus longissimam juventutem, ut pristinâ novitate reluceant, quæ jam fuerant veternosâ senectute fuscata.* Si hoc studium, ac diligentia impendatur, exiguo sanè pretio illud perficitur, quod, si negligatur, diuturnitate temporis eo devenit, ut magnam pecuniæ summam expostulet; si Parochus hâc viâ pergat, gradus, quos a Theologis constitutos nuper enumeravimus, haud necessarii videntur. Nam si aliquid tantùm ex suis proventibus desumat, & consuetas Populi eleëmosynas addat, quæ tunc augentur, cùm Ecclesiam, suumque a Parocho domicilium sedulò curari palam innotescit, tum, quæ necessaria sunt, facili negotio reparantur.

22. Cùm hæc ita se habeant, omnis difficultas ad eum Rectorem animarum redigitur, qui in eum locum subrogatur, ubi per plures annos anterior Parochus nullam habuit Ecclesiæ curam, ipsamque cum domicilio, & Sacra Supellectili magnopere labefactatam reliquit. Nonnulli putant, si id contigerit, nullis expensis novum Parochum obnoxium constitui, cùm ejusmodi detrimenta ex alterius Parochi negligentia promanaverint. Sed errat vehementer; nam Ecclesiæ restauratio debitum reipsâ constituit, ipsius Ecclesiæ proventibus, tanquam hypothecis, dissolvendum; quare, cùm recens Parochus eos proventus assequatur, qui adjunctum habent ejusmodi pignus, in ipsum pariter anterioris Parochi debitum transfertur, uti Ventriglia (*d*) cum multis aliis sapienter exponit. Novus tamen Parochus repetere jure potest ab hæredibus anterioris Parochi quidquid ipse expenderit, ut dam-

(*c*) Lib. 2. Variar. c. 35. (*d*) De Reb. Eccles. annot. 18. n. 73.

na alterius vitio illata reficeret; quæ profectò nequaquam evenissent, si Vicarii Foranei nos, uti debent, statim initio, vel post aliquod temporis spatium admonuissent; nam consilium rei idoneum susceptum a nobis fuisset, dum Parochus adhuc vitâ fungeretur; vel illud saltem Vicarii Foranei prætermittere non debuerant post Parochi mortem, nempe de allatis ob ejus negligentiam detrimentis nos certiores facere, & utrum aliquid superesset ex illis bonis, an verò translata aliò fuissent, ut ipsa sequestro posita post accuratum rei totius examen, divendi possent, redactâque pecuniâ damnum reparari. De his te monendum existimavimus.

INSTITUTIO CI.

Epistola Petro Francisco Peggio Philosophiæ publico Professori, utrùm Clericus gerens Magistratum sæcularem, qui capitalem sententiam pronunciavit, Irregularitatem contraxerit, etiamsi non fuerit illa executioni demandata. An Clericus, qui militiæ nomen dedit, & manum cum hoste conseruit, irregularis habendus sit, quamvis certò sciat nemini mortem, vel mutilationem suâ manu intulisse. Quid statuendum sit, si bellum justum, aut si injustum habeatur. Discrimen Bellorum, quæ causâ sui defendendi, aut alterius offendendi suscipiuntur.

1. QUidam Clericus primâ Tonsurâ, ac minoribus Ordinibus præditus Mutinâ discessit mense Majo cum Exercitu Gallico in cohortem Equitum Bituricensium sponte sua cooptatus; cum illis forte militibus admixtus fuit, qui ad expugnandum Goitum missi fuerant, quæ arx ad Mincium posita, quinque, vel cir-

citer milliariis a Mantua distat. Equidem obnoxius fuit tormentis bellicis, quæ ab hostibus explodebantur; tamen eo nunquam devenit, ut suum sclopetum exploderet; certòque affirmat nemini vulnus, aut necem intulisse. Mense Junio nondum absoluto, facultatem obtinuit, ut negotiis suis domesticis expediendis domum reverteretur, quam deserere amplius non potuit, eo quod Bituricensium Equitum cohors in Galliam rediisset: quapropter induit rursus habitum Clericalem, studiis Ecclesiasticis operam impendit, & cursum, quem primò inierat, prosequi vehementer exoptat. Hinc a nobis postulas, utrum aliqua irregularitate devinctus sit, ob quam susceptos antea Ordines exercere nequeat, nec ad reliquos assumi valeat, nisi prius Apostolicæ Sedis facultas intercesserit.

2. Cùm igitur hic Clericus neminem interfecerit, neque mutilaverit, uti constat ex eo, quod sclopetum minimè disploserit in hostes, proculdubio respondendum videtur, nulli irregularitati fuisse obnoxium, quamvis militiæ adscriptus in acie constiterit, & conditionem a Clerico prorsus alienam delegerit, & in eo discrimine versatus ultro fuerit, ut aliquem necaret, aut mutilum efficeret.

3. Ad rem declarandam afferri potest exemplum Clerici, qui Magistratûs sæcularis personam susceperit, quæ ab ipso longè abhorret, mortisque sententiam in aliquem reum pronunciaverit.

4. Inquiritur, an hic Clericus irregularis factus sit, licet ea sententia demandata executioni nequaquam fuerit. Id plures affirmant. Alii verò, ne Theologis examinandis cum labore tempus insumant, decernunt petendam esse dispen-

sationem ab irregularitate *ad cautelam* (*e*). Reliqui tamen unanimes asserunt eundem Clericum immunem esse ab irregularitate, si ob ejus sententiam reus non perierit, eo quod ex homicidio solùm Irregularitas dimanet (*f*). Eidem opinioni adhæret (*g*) Romanæ Rotæ Tribunal, ipsique Decreta Sacræ Congregationis Concilii conformantur (*h*). Sed opinio, quæ poscendam dispensationem tradit *ad cautelam*, probata non fuit a Pauluccio, qui olim S. Congregationis Concilii Secretarii munus exercuit (*i*), neque illam secutus est Cardinalis Panciaticus ejusdem Congregationis Præfectus, quo tempore Secretarii munus commissum nobis fuit, uti deprehenditur ab ejus suffragio in Causa Sancti Severini, quod nos ipsi retinemus; eâ verò ratione potissimùm ductus fuit, nempe, supervacaneum esse dispensationem *ad cautelam* exposcere pro illa re, in qua constat nullam fuisse a Jure sancitam Irregularitatem.

5. Agit de hac eadem quæstione Diana (*k*), eamque sententiam amplectitur, quam paulò ante indicavimus, illudque superaddit, si irregularis evadit Judex, qui reo mortem edixit, omnique studio contendit, ut supplicio reus afficeretur, quamvis conatus suos frustra contule-

(*e*) Apud Corradum in praxi dispens. lib. 5. c. 2. n. 3. & in additionib. post eundem lib. fol. 31. n. 57. (*f*) Suarez de Censuris disp. 47. sect. 1. n. 3. Navarr. consil. 9. sub n. 4. de poenit. & remiss. Thesaurus de Poenis Eccles. part. 2. c. 2. vocabul. Judicis Laici munus exercentes §. Contraria. Sperell. dec. 77. Ciarlin. contr. 203. per tot. Capon. discept. 30. per tot. Pasqualig. Quæst. Moral. Jurid. 17. n. 3. Leander tom. 5. tr. 2. de Irregular. disp. 7. quæst. 5. & 6. (*g*) In decis. 1191. n. 1. coram Seraphino. (*h*) In Vercellen. die 3. Febr. ann. 1629. & in Spoletana die 14. Decemb. 1630. in Sutrina 25. Maii 1695. in S. Severini irregularit. 2. Jun. 1703. (*i*) Apud Ciarlin. in cit. contr. 203. §. final. (*k*) In edit. coord. tom. 5. resol. 89.

rit, ac reus mortem declinaverit, si, inquam, statuenda Judici videatur Irregularitas, idem prorsus decernatur necesse est in illum, qui sclopetum displodens glandes plumbeas in alium emisit, licet ipsum non attigerit, vel si vulnus alicui inflixit, in optimam valetudinem ille restitutus fuit, nec ullo membro diminutus: id verò nemo unquam asseruit, & ne quidem somnio effinxit. Idem Diana sapienter advertit concedi a Sacra Pœnitentiaria, vel Dataria dispensationes ejusmodi, non tanquam necessarias, sed ut omni scrupulo, animique sollicitudine Fideles eripiantur.

6. Proculdubio exemplum Clerici, qui Magistratum haud sibi consentaneum gerit, quive ob latam mortis sententiam nullam contrahit Irregularitatem, si reus mortem minimè subierit; id, inquam, exemplum satis fortasse ostendet irregularem haud esse Clericum, qui militiam professus est, si nunquam in hostes sclopetum explosit, & pro certo habet nemini mortem intulisse, neminemque mutilum effecisse; imò fortasse aliquis ultra hos fines progredi non dubitabit, allatoque Judicis exemplo perductus fatebitur Irregularitati obnoxium non esse Clericum, qui ad pugnam profectus decertavit, sclopetum displosit, sed neminem certè occidit, aut parte aliquâ corporis imminuit. Attamen ingenii tui vim intelligentes, non immeritò timemus id Judicis exemplum haud satis esse, ut propositæ sententiæ acquiescas; & cùm discrepantiam in iis quoque rebus invenire soleas, quæ reliquis omnibus simillima videntur, fortasse hoc discrimen in medium proferes, irregularem non fore Judicem, qui morte aliquem damnaverit, si deinde reus eo supplicio eripiatur, eo quod Judici

dici solùm objici potest illius mors, quem ipse sententiâ suâ damnaverat; quare cùm reus mortem decretam effugerit, omnis Irregularitas declinatur: Clericus autem, qui pugnam iniit, & sclopetum suum explosit, ut Irregularitate immunis existimetur, haud satis est, quod neminem ipse interfecerit, aut mutilaverit, sed aliorum quoque homicidia, & mutilationes ipsi tribuuntur, nam cum cæteris, qui hæc commiserunt, unum veluti corpus ipse constituebat. Id profectò magnum discrimen inter Judicem Clericum, & Clericum militem intercedere apertissimè demonstrat.

7. Equidem sapienter, uti soles, responsum fecisti; tamen tum *in facto* tum *in jure* satisfacere tibi contendemus. Goiti expugnatio ita se habuit, quemadmodum non Clericus ipse, sed plures alii, qui interfuerunt, fide, atque integritate cogniti, nobis exposuerunt. Dux fœderati Exercitûs extemplò cohortem misit, ut parvum Goiti Oppidum, quod exigua Germanorum copia tenebat, occuparet. Noctis tempore cohors profecta est, cui noster Clericus adjungebatur. Pervenit ad vallum Goiti palis munitum, cùm tenebræ adhuc Cœlum obtegerent. Germani milites de adventu hostium admoniti, tormenta bellica sæpius absque ullius offensione disploserunt. Postea ad Exercitum Germanum, qui non longè aberat, tacito noctis tempore se contulerunt: sub lucem fœderati decessum hostium, oppidumque militibus vacuum deprehenderunt. Itaque mœnia ingressi sunt, eaque in suam potestatem redegerunt, ita tamen, ut nullus ex Germanis occisus, aut mutilatus fuerit (quod Clerico expeditionis comiti tribuendum judicares): neque ullus ex fœderatis mortem

oppetiit in illa expugnatione, neque corporis partem ullam obtruncatam amisit, quod Clerici vitio vertendum non fuisset, ut immunis Irregularitate censeretur. En tibi rei totius seriem, quam polliciti sumus; nunc ad rationes ex jure desumptas veniamus; ac primùm hoc discrimen anteponendum est, ac videndum, an bellum æquitati consentaneum putetur, vel ab ipsa prorsus alienum.

8. Nam si bellum injustum indicitur, irregulares fiunt illi etiam, qui nullum ex hostibus necarunt, aut mutilarunt, dummodo militum aliorum operâ aliqui ex hostibus mutilati, vel interfecti fuerint. Id unanimes fatentur Theologi (*l*). Recentiores tamen sic explicant, ut illos solùm irregulares existiment, qui licet neminem occiderint, aut mutilaverint, operam tamen suam præbuisse censeantur illis, qui necem hostibus intulerunt, aut illos parte aliquâ corporis imminuerunt; porro viciníoribus, & circumadstantibus id tribui potest, non verò illis, qui remota in parte exercitûs consistunt. Excogitari quidem nequit post aciem instructam, quæ longissimum agri spatium occupat, eos milites, qui in sinistro cornu positi neminem mutilarunt aut occiderunt, eos, inquam, contulisse operam suam reliquis militibus, qui in dextero cornu complures hostes morti dederunt, aut ferro mutilarunt (*m*). Nonnulli quoque arbitrantur irregulares fieri Laïcos, qui bellum injustum capessunt, si ipsorum comites occiderint, aut aliquem ex hostibus mutilaverint, quamvis illi nihil tale quidpiam commiserint; Clericum verò

(*l*) Pontas in suo Dict. Cas. Consc. in vocab. Irregul. cas. 70. (*m*) Giballin. in suo tr. de irreg. c. 4. consectar. 7. difficult. 2. Diana in sua edit. coordinata tom. 5. tr. 5. resol. 98. & 99.

bello injusto decertantem putant Irregularitati penitus obnoxium, licet nec ipse, nec cæteri milites gladio interfecerint hostes, nec eos quidem mutilaverint. At verò, cùm Jus Pontificium id Clerico ejusmodi nequaquam decernat, hæc sententia probari nequit, uti Suarez luculenter ostendit (*n*). Majolus, & perpauci alii, qui contrariam opinionem ex hoc Canone tuentur (*o*): *Clerici, qui in quacumque seditione (aliàs factione) arma volentes sumpserint, aut sumpserunt, reperti, amisso ordinis sui gradu, in Monasteria pænitentiæ tradantur*: hi Scriptores, inquam, magnopere errant, eo quod is Canon de suspensione tantùm agit, non verò de Irregularitate, quæ quidem suspensio non *ipso facto* irrogatur, sed Judicis sententiâ decernenda est.

9. Sin autem bellum justissimum appareat; tunc bellum defensionis a bello offensionis oportet secernere, & bellum pariter, ubi quis hostem manu interfecit, vel mutilavit, & bellum, ubi nullum ipse ex his facinus, sed alii certè milites admiserunt. Cùm bellum justum ad defendendam Patriam, Ecclesiamque suscipitur, Laïcus, qui pugnando hostes interficit, nullâ Irregularitate devincitur. Idem prorsus de Clerico statuendum est, si jussus bellum ineat, nec pro Ecclesia, vel Patria tuenda Laïci sufficiant (*p*). Quod si bellum justum ad offendendum suscipiatur, accuratè perpendi debet, utrum Laïcus, aut Clericus hostem manu suâ peremerint, vel mutilaverint. Nam, si ipsi nihil horum patra-

(*n*) De censuris disp. 47. sect. 5. Schmalzgrueb. ad tit. decret. de homicid. volunt. a num. 137. ad 143. (*o*) In can. Clerici 23. q. 8. (*p*) Juxta textum cap. pervenit 2. de Immun. Eccl. Gonzal. c. petitio n. 7. & 8. de homicidio. Giballin. de irregul. c. 40. consectar. 7. difficult. ult. num. 40.

verint, omni prorsus Irregularitate immunes habentur, licet alii milites in eadem acie hostes morte affecerint, aut parte aliquâ corporis imminuerint. In bello ejusmodi nihil interest, quid alii gesserint, & solùm oportet expendere, quid Clericus, aut Laïcus, de quibus agimus, manu suâ perfecerint, ut inde statuatur, utrùm Irregularitatem subierint; ita fusè demonstrat Schmalzgrueber (q): qui plures alios ejusdem sententiæ Theologos enumerat.

10. Honorii III. responsum rem totam facilius declarat (r). Ipsum datum fuit Sacerdoti Pelagio, seu Serotino, qui anxius, ac sollicitus de interfectis Turcis, qui oppidum suum invaserant, ad Pontificem confugerat: *Petitio tua* (inquit Pontifex) *nobis exhibita continebat, quod cùm inimici Crucis Dominicæ, ac blasphemi nominis Christiani, castrum quoddam, in quo morabaris, graviter invasissent, exeuntibus inde habitatoribus tam Clericis, quàm Laïcis contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occisi quamplurimi extiterunt; Unde cùm pro eo quod aliquos percussisti, Irregularitatem metuas incurrisse, nobis humiliter supplicasti, ut, quid agere debeas, tibi scribere dignaremur. Quocirca discretioni tuæ mandamus, quatenus si de interfectione cujusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, a ministerio Altaris abstineas reverenter, cùm sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quàm temere celebrare.* Ex his sanè verbis desumitur Irregularitati non esse obnoxium Sacerdotem, qui bellum justum offensionis iniverit, incertusque est, utrum aliquem in conflictu necaverit, aut mutilaverit, quamvis alii multos interfecerint, aut mutilos

(q) Cit. tit. de homicid. volunt. & casuali lib. 5. decret. à num. 128. ad 136. (r) Cap. petit. de homicid. volunt.

redddiderint; id Pontas (*s*) ductus eâdem Pontificis auctoritate, & conventus Condomi habiti rectè, ac ſapienter perpendunt (*t*).

11. Inter cæteros, qui de Irregularitate ſtudio accurato diſſeruerunt, Giballinus meritò recenſetur. Ipſe potiſſimùm illud inquirit (*u*): *Quinam fiant irregulares in bello juſto aggreſſivo, ſecuto aliquo homicidio.* Et ſtatim reſpondit his verbis: *Neminem alium, quomodocumque concurrat ad bellum juſtum fieri irregularem propter homicidia, quæ committuntur ab aliis, quod fatentur omnes, & colligitur ex cap. Petitio &c. nihil hoc loco diſtinguendum eſſe inter Laïcos, & Clericos; omnes enim ſi propriâ manu mutilent, aut occidant, ſunt irregulares in hoc bello; nulli autem ſunt, ſi a mutilationibus, & cædibus ipſi abſtineant. Neque etiam quidquam facit, quod Clerici tunc in bello aſſiſtentes, ſint in Sacris, quia Capitulum Petitio loquitur de Sacerdote, quem non damnat Irregularitatis, niſi illum conſcientia alicujus a ſe occiſi mordeat: neque in his videtur ullus ambigendi locus.*

12. Poſtremò accedit irregularem haud fore Clericum, aut Laïcum, qui manu ſuâ aliquem peremerit, aut mutilaverit, ſi has cædes patrarit, ut vitam ſuam in diſcrimine poſitam vindicarit; ſic decernitur *in Clementina ſi furioſus, de homicidio.* Equidem plures in dubium revocant, utrum hæc Pontificis Conſtitutio non ſolùm privatas rixas, ſed etiam pugnas, & conflictus complectatur (*x*), tamen unanimi conſenſu major pars Theologorum exiſtimat tum

(*s*) In ſuo Dict. Caſ. Conſc. in vocab. Irregular. caſ. 69. (*t*) Tom. 1. conf. 7. ſect. 2. (*u*) Cap. 4. conſectar. 7. diffic. 4. (*x*) In Decret Sorbonicis, quæ collegit Sainte-beuve caſu 105. t. 5.

privatis in dissidiis, tum in præliis locum obtinere rationem tuendæ vitæ, & pro qua hostis necandus est. Quapropter, si Pontifex immunem Irregularitate declarat eum, qui *cum moderamine inculpatæ tutelæ* privatim rixando adversarium suum interficit, immunis quoque Irregularitate censendus est, qui in acie pugnando, servatoque eodem moderamine cædem committit (*y*). Hinc memoriæ proditur Patrem Anselmum Petramellaram Capuccinum, qui manu suâ septem Turcas obtruncavit, cùm victoriâ superbi, atque insolentes navim ejus invaserant, ad pedes Sancti Pii V. supplicem, ac provolutum, ut Irregularitatis vinculo solveretur omni prorsus Irregularitate immunem a Pontifice declaratum fuisse, eo quod parumper deposito Crucis signo, quod manibus gerebat, ensem distrinxerat, ut vitam defenderet, pro qua tuenda septem ex hostibus neci tradiderat. Id Boverius, idemque Raynaldus commemorant (*z*).

13. Sed ad causam nostram redeamus, certissimum est nulli Irregularitati subjectum fuisse Clericum, si in Goiti expugnatione nemini ex Germanis, aut Fœderatis vulnus, aut mors illata fuit; sin autem Germanus aliquis interemptus cecidit aut mutilatus fuit, tum (licet aggressio facta sit) Clericus ab Irregularitate etiam vindicatur, si sclopetum suum nunquam explosit, ideoque pro certo habet neminem inter-

(*y*) Canon. Interpretes in c. Petitio, de homicidio. Fagnanus n. 3. Gonzales n. 2. Pirrhingius in 5. lib. decret. tit. 12. sect. 4. n. 115. Suarez. de censuris disp. 37. sect. 5. n. 1. Silvester in summ. in vocab. homicidium tertio n. 8. vers. 2. existentes in bello. Theophylus Raynaudus de Religioso loricato pronunt. 1. §. 2. tom. 17. suorum operum pag. 221. (*z*) In Annal. Capuccinor. ad annum 1571. n. 6. loco cit.

fectum manu suâ, vel mutilatum extitisse; nam id bellum æquitatis legibus consentaneum debet existimari. Pontas (a) omni prius Irregularitate seclusâ ob Caput jam allatum: *Petitio de homicidio*: monet petendam esse dispensationem *a portu armorum*. Hoc tamen consilium simile prorsus videtur illi, quod traditur a quibusdam Clerico Judici, qui sententiâ suâ morte aliquem damnavit, licet interitu reus liberatus inde fuerit, nempe, ut a Sede Apostolica dispensationem *ad cautelam* expôscat. Quapropter iisdem rationibus, quibus usi sumus, ut supervacaneam hanc dispensationem *ad cautelam* ostenderemus, iisdem (inquam) rationibus dispensatio *a portu armorum* penitus inanis demonstratur.

14. Igitur apertè constat ex ipsa re, & Pontificio jure Clericum, de quo agimus, nullâ Irregularitate fuisse illigatum: tamen haud persuasum omnino tibi esse putamus, eo quod indolis tuæ præstantiam, ingeniique vim in disputationibus perspectam habemus, ita ut vel minima perscruteris accuratissimè. Quare haud facilè probabis discrimen, quod inter bellum justum, & injustum interposuimus, nempe irregularem fieri militem in bello injusto, licet haud ipse manu suâ, sed alii ejusdem exercitûs homicidium commiserint, contra verò Irregularitate liberum esse, qui in bello justo manu suâ neminem obtruncaverit, licet alii a cædibus non abstinuerint. Quippe videtur juxta hominum opinionem, ac judicium conferre plurimùm Clericus ad patranda homicidia, quæ ab aliis admittuntur, idque radix Irregularitatis, atque origo habetur: insuper exposces for-

(a) Allato casu 69.

tasse a nobis, ut explicemus illud, quod liberè asseruimus: *Nam id Bellum æquitatis legibus consentaneum existimari debet.*

15. Itaque cupientes tibi omnino satisfacere primùm aggredimur, nempe, ut allatam rationem belli justi, atque injusti explanemus. Fatemur igitur illos *dare operam rei licitæ*, qui bello justo decertant, & neminem manu suâ interficientes, omnem, quam possunt, diligentiam inpendunt, ne ulla fiant homicidia. Post hæc, si aliquis in acie perimatur, illi quidem irregulares non fiunt, quamvis ad homicidium influere videantur (*b*). Illi verò, qui injusto certamine præliantur, *dant operam rei illicitæ.* Quare cùm facili negotio deprehendere potuerint *in eo facinore illicito* cædes evenire posse, ideo subeunt Irregularitatem, quamvis ipsi a cædibus abstinuerint, & Commilitones tantùm alieno sanguine manus suas adspersèrint (*c*). Insuper, cùm irregularitas ad Ecclesiasticam disciplinam spectet, Legislatores irrogandam illis putaverunt, qui bellum injustum ineunt, licet neminem occiderint, & alii solùm in eadem acie cædes patraverint, nempe, ut homines a suscipiendis bellis injustis removeant. Contra verò Irregularitas illis nequaquam indicitur, qui bello justo cædem nullam faciunt, quamvis ab homicidio reliqui non abstineant, videlicet, ne ab ejusmodi bellis ineundis homines nimium retardentur (*d*).

16. At in quo belli æquitas posita sit, difficillimum est judicare. Equidem, cùm bellum inter duos movetur, alteri tantùm ex ipsis æqui-

(*b*) Cap. dilectus, cap. signific. 1. cap. ex lit. cap. Joannes de homic. (*c*) S. Th. 2. 2. qu. 64. art. 8. Avila de Censur. p. 7. disput. 6. sess. 3. num. 2. in respons. ad primum. (*d*) Schmalzgrueber eod. tit. 12. lib. 5. Decret. num. 133.

tas suffragetur, necesse est ob eam rationem, quam Grotius (*e*), & Vitriarius (*f*) juris publici peritissimi his verbis exhibent: *At, ut neuter bellantium injustè agat, fieri sanè potest. Injustè enim agit nemo, nisi qui & scit, se rem injustam agere; multi enim id nesciunt. Sic justè, id est bonâ fide potest litigari utrinque. Multa enim & in jure, & in facto, unde jus oritur, fugere homines solent.*

17. Quapropter, si contingere queat, ut uterque bellantium injustè non agat, licet æquitas belli uni solùm parti conveniat, a Theologis inquiritur, utrum Miles arma capere possit pro illo, quem certò scit bellum injustum movere, vel si incertus de hac re fuerit, an debeat prius veritatem perscrutari, quàm militiam capessat; unanimes autem affirmant nullam illi præstandam esse operam, qui bellum injustum aggreditur; neque ab ipsis subjectis (*g*). Quod si isti prorsus ignari sint, an eorum Principes justè, vel injustè bellum indicant, tunc omnes fatentur non opus esse, ut id prius exquirant, quemadmodum ex S. Augustino desumitur (*h*). *Ita ut fortasse reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem ostendat ordo serviendi.* Si verò miles Principi bellanti subjectus minimè fuerit, negotium haud ita facilè dissolvitur. Contendunt aliqui prius investigandam belli æquitatem, quàm miles ejusmodi nomen suum præbeat; id verò alii nequaquam necessarium existimant. Inter cæteros Diana (*i*) hanc sententiam tuetur, eamque nos ipsi plurimùm æquitati consentaneam judicamus. Nam

(*e*) De Jure Belli, & Pacis, lib. 2. cap. 23. num. 13. (*f*) In Instit. Juris naturæ, & gentium lib. 2. cap. 23. num. 16. (*g*) Diana in edit. coordinata tom. 7. tract. 7. resol. 36. (*h*) In lib. 22. contra Faustum relat. in Can. Quid culpatur 23. qu. 1. (*i*) In eodem loco resol. 38. & resol. 41.

belli concitandi causæ omnes in medium non proferuntur; plures enim in animis Principum conditæ, & velut obductæ tenebris delitescunt. Accedit etiam, quod Christiani Principes nullum bellum suscipiant, quin ante a viris doctrinâ, ac Theologiæ scientiâ præstantibus consilium expetiverint. Quare milites, sive inter subjectos numerentur, sive a Principe bellante nullo modo dependeant, ob hanc causam omnem ex animo scrupulum, ac solicitudinem deponere queunt, & facere reipsâ consueverunt. Postremò Principes cùm necessitas postulat, extemplò milites conscribere nequirent, si concedendum prius esset militibus, ut seriò perpendant, an bellum ejusmodi defensionis, sive offensionis cum æquitate conjungatur.

18. Hæc tibi afferenda putavimus, ut illud probetur, quod superius indicavimus, nempe: *Nam id bellum æquitatis legibus consentaneum existimari debet.* Postquam verò tibi satisfecimus, nunc superest, ut nostras aliquas difficultates exsolvamus: Ac primùm Monacellus (*k*) Romanæ Curiæ peritissimus hæc scripta reliquit: *Clericus, qui militiæ nomen dedit, & armatus in bello servivit, stipendium accepit, & expeditionibus militaribus se associavit, indiget dispensatione ab Irregularitate incursa, licet moraliter certus sit, neminem mutilasse, læsisse, aut occidisse.* Eadem prorsus verba Schmalzgrueber (*l*) commemorat, & ambo testantur id sancitum fuisse a Sacra Congregatione Concilii die 13. Januarii anno 1703., cum Iprensis Causa proposita fuisset. Insuper certum est in Romana Curia, Clericum Beneficio, vel Pensione præditum *ipso jure* illis spoliari, si inter

(*k*) In Formul. Legali tom. 2. tit. 13. formul. 3. num. 37.
(*l*) Eodem tit. 12. num. 136.

Milites cooptatur, quamvis in nullo se conflictu immisceat, sive (ut Curiæ verbis utamur) *etiamsi sæva non exerceat* (*m*). Imò cùm in dubium vocaretur, an eadem pœna irrogari deberet Clerico, qui inter Pontificis milites adscribitur, *& sæva non exercet*; improbata fuit opinio Cardinalis de Luca, & Clericum ejusmodi Beneficio, vel Pensione destitutum *ipso facto* Sacra Congregatio constituit *die* 13. *Novembris anno* 1737. *in Causa Ulyssipponensi Orientalis Pensionis*, uti recens Secretarius sapienter evulgavit; *& die* 11. *Maji anno* 1716. *in Causa Perusina Pensionis coram Herrera*. Porrò hæc decisio inter cæteras ejusmodi Herreræ typis editas enumeratur, eamque Fargna commemorat (*n*), quem sanè nominamus libentissimè, eo quod studiis nostris interfuerit, cùm Romæ immoraremur.

19. Proculdubio Sacram Concilii Congregationem maximi facimus, in qua magnam vitæ partem impendimus, cùm pro unitate nostrarum virium Secretarii munere fungeremur. Attamen ex longa experientia deprehendimus ejusdem Sacræ Congregationis sententias temere in medium proferri ab illis, qui nunquam ipsas viderint, eosque plerunque decipi. Quare sapientes viri admiratione maximâ corripiuntur, dum audiunt aliquid inusitatum a Sacra Congregatione fuisse sancitum. Itaque ut obsecundaremus intellectui, qui voluntati obluctabatur magnopere propensæ ad observantiam erga S. Congregationem, ex actis desumendam putavimus sententiam ejusdem Congregationis, de qua sermo est, idque minimè supervacaneum fore ducimus, uti paulò inferius demonstrabimus.

(*m*) In decis. 69. & decis. 216. coram Cardinali Celso.
(*n*) De Jurepatr. part. 2. can. 26. cas. 2.

Ipren. Irregularitatis.

HEnricus Boffaert in Sacro Diaconatûs Ordine constitutus, & Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Ipren. aliàs sæculari militiæ nomen dedit, ac arma tulit pro servitio Règis Catholici in Germania inferiori se immiscendo in variis bellicis expeditionibus, in quibus, ut moris est, homicidia, furta, rapinæ, incendia aliaque hujusmodi secuta fuerunt, absque eo quod tamen quemquam interfecerit, aut mutilaverit, & deinde forsan in suis Ordinibus, non tamen in contemptum clavium, se exercuit. Cupiens autem ad Sacrum Presbyteratûs Ordinem promoveri supplicem Sanctissimo porrexit libellum pro absolutione cum rehabilitatione, & dispensatione ad Ordines & Beneficia, dubitans, ne ex causa præmissa aliquam Irregularitatem contraxerit; illoque ad hanc Sacram Congregationem, & ab ista ad Episcopum pro informatione remisso, iste de expositorum veritate testatur, & ait, oratorem ex levitate animi prædicta perpetrasse, sed metu Irregularitatis incurrendæ sclopum semper in aërem explosisse, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum esse, neminem occidisse, mutilasse, aut etiam læsisse, & a tempore, quo arma tulit, nunquam Altari ministrasse, nec ullas sui ordinis functiones exercuisse, quod juramento declaravit coram eodem Episcopo. Testatur insuper, illum a tribus annis ad meliorem frugem reversum, pœnitentiæ signa dedisse, & ab anno commoratum esse in Seminario, in quo etiam de præsenti reperitur, spiritualibus exercitiis, ac studiis vacando, proindeque eumdem petita gratia dignum censet.

Proposita igitur Causa per supplicem libellum, duabus vicibus rejecta fuit instantia, nempe sub die 21. Maji 1701. & 17. Decembris ejusdem anni; ac postremò sub die 30. Septembris proximè præteriti rescriptum fuit. Expectet: Modò autem post lapsum ferè quinque annorum prædictus Orator supplex redit ad EE. VV. instando declarari.

Primò, an indigeat dispensatione, & quatenus affirmativè.

Secundò, an sit concedenda in casu &c.

Die 13. Januarii 1703. Sacra Congregatio Concilii respondit affirmativè ad utrumque.

20. Examinemus accuratè, quid inter Monacellum, Schmalzgrueber, ac Sacræ Congregationis sententiam ab ipsis prolatam intersit. Illi de Clerico verba faciunt: *Clericus, qui militiæ nomen dedit.* Sacra autem Congregatio de Diacono: *Henricus Boffaert in Sacro Diaconatûs Ordine constitutus.* Equidem Clerici nomine Diaconus etiam juxta Canones intelligitur, tamen usitato vocabulo is Clericus appellatur, qui solùm primam Tonsuram, aut minores Ordines accepit: insuper Sacra Congregatio Beneficium commemorat, quod illi tamen prætereunt: *Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Iprensis.* Iidem Scriptores generatim solùm affirmant certum esse, a Clerico neminem manu sua fuisse interfectum. *Licet moraliter certus sit neminem mutilasse, læsisse, aut occidisse.* At Sacra Congregatio, quæ etiam verba diligenter expendit, speciem hujusce certitudinis exponit, prout supplex Orator declaraverat: *Metu Irregularitatis incurrendæ sclopum semper in aërem explosisse, ne aliquem occideret, eumque*

moraliter certum esse, neminem occidisse, mutilasse, aut etiam læsisse.

21. Equidem Sacra Congregatio haud probat hanc certitudinem, quam Orator attulerat, sed tantùm memorat ab illo expositum fuisse, quod a cædibus abstinuerit, eo quod sclopetum suum semper in aërem disploserit. Id autem vix intelligi potest: cùm enim de pluribus expeditionibus, pluribusque conflictibus res agatur, in quibus animi vehementer commoveri solent, quis unquam affirmare certò, ac reipsâ possit semper in aërem sclopetum se explosisse; ideoque cædem nemini intulisse? Porro duobus modis id contingere potest, nempe, aut lineâ verticali, aut curvâ sclopetum exploditur. Si primum fiat, globus plumbeus in altum sic impellitur, ut decidens aliquem graviter queat offendere. Si verò secundum fiat, experientia satis ostendit tantam inesse vim, tantumque impetum globis plumbeis, qui hoc pacto vibrantur, ut mortem aliquando inferre possint, quod revera contingit militibus in posteriore acie collocatis, qui vulnerantur ab ignitis globulis, qui ab hostibus non quidem verticali, sed curvâ lineâ emittuntur; hanc autem rationem explodendi sclopetum a Diacono servatam fuisse in suis expeditionibus verisimile videtur. Nam miles, qui verticali lineâ sclopetum semper exploderet, pœna immunis nequaquam discederet.

22. Cùm hæc ita se habeant, si Monacellus, ac Schmalzgrueber aliquid statuere volebat ex ea sententia S. Concilii Congregationis, aliter se gerere debuerant. Nam exponi necesse fuerat a Sacra Congregatione judicatam fuisse dispensationem ab Irregularitate necessariam Diacono Canonico, qui militiæ nomen dedit, bellicis expeditionibus pluries interfuit, & tamen

affirmavit a cædibus se abstinuisse, eoquod sclopetum semper in aërem disploserit. Si illi hoc modo scripsissent, tum facilè quisquis dignoscere potuisset, id Clerico, de quo verba instituimus, nihil prorsus adversari. Siquidem ipse primâ solùm Tonsurâ, ac minoribus Ordinibus initiatus fuit, nulloque Beneficio præditus, qui uni tantùm belli expeditioni se immiscuit; & ideo pro certo magis affirmare potest, quod neminem manu suâ interfecerit, mutilaverit aut læserit, quia sclopetum suum nullo modo explosit.

23. Responsum Honorii III. superius allatum (o) pro Sacerdote datum fuit. Quare suspicari aliquis poterit nihil penitus referre ad quæstionem, quam modò pertractamus, Ordinis Sacri rationem, ac titulum, qui Clericum minoribus Ordinibus præditum a Clerico Sacris Ordinibus initiato secernit. Ut res planè expendatur, illud advertendum est, quod Theologi docent, nempe, discrimen esse inter eum, qui militiæ haud nomen dedit, sed in conflictu solùm militibus se adjungit, & in acie decertat, atque inter eum, qui inter milites adscriptus bellum ingreditur, etiamsi cum hoste manum non conferat. Inquiritur ergo, an Clericus ad Sacros Ordines adsumptus, qui militiam profitetur, Irregularitati sit obnoxiùs (p). Ac primùm unanimes Theologi fatentur, levem solummodo culpam admitti a Clerico, qui ad minores Ordines exceptus, inter milites sponte cooptatur; lethali verò culpâ vacuum non esse Clericum, qui Sacris Ordinibus ornatus mili-

(o) In cap. Petitio de homicidio. (p) In Can. Si quis in vocab. militaverit dist. 51. Thesaurus de pœnis Eccl. part. 2. cap. 1. in vocab. Bello.

tiam amplectitur (*q*). Eandem pariter culpam tribuendam Clerico existimo, qui licet minores solùm Ordines assecutus fuerit, Beneficium tamen possidet. Nam quæ illicita decernuntur Clericis ad Sacros Ordines evectis, eadem prorsus afficiunt Clericos, qui Beneficium habuerint: alias quoque rationes enumerat Schiara (*r*). Quapropter si Irregularitas in Ecclesiasticos constituitur, qui militiam suscipiunt, illi solùm Clerici intelligendi sunt, qui Sacris Ordinibus initiantur, aut Beneficium aliquod obtinent. Nam res agitùr de Irregularitate *ex delicto*, non *ex defectu*. Illa verò criminis gravitatem pro certo habere debet, sive *Censura* putanda sit, quemadmodum Thomistæ contendunt, sive, ut aliis placet, gravis tantùm pœna Ecclesiastica.

24. Neque hic ullam vim habet, quod superius dictum est, Beneficiis nempe, ac Pensionibus *ipso facto* destitui Ecclesiasticum, qui se inter milites adscribit. Quippe id Romanis a Pontificibus decernitur, ac potissimùm a Sixto V. neque Irregularitatem consequitur jactura Pensionum, ac Beneficiorum. Nam irregularis etiam *ex delicto*, nisi forte ob militiam id obvenerit, suas Pensiones, ac Beneficia retinet, donec interpositâ Judicis sententiâ, spoliatus ipsis declaretur; & priusquam Judex hanc sententiam pronunciet, jure potest Ecclesiasticus sua Beneficia alicui dimittere, uti clarè deprehenditur *ex Cap. ex literis, de excessibus Prælatorum*,

(*q*) Lorca in 2. 2. Divi Th. q. 40. art. 1. sect. 3. disp. 51. num. 12. Castropalaus in tom. 1. tract. 5. disp. 5. punct. 6. num. 5. Card. de Lugo in suis Resp. Moral. lib. 5. dub. 14. Diana in edit. coord. tom. 7. tract. 7. resp. 52. (*r*) In sua Theol. bellica tom. 1. lib. 2. difficult. 2. num. 26.

latorum, idemque Giballinus fusè demonstrat (*s*).

25. Inquirunt Theologi, utrum Irregularis judicandus vel immunis censendus sit aliquis; cùm delictum in dubium vocatur, & quæstionem hoc pacto diriimunt, si dubio, incertoque crimine *in Forum externum* Irregularitàs deducitur, ut pœnæ statuantur, nempe, ut Clericus suo carere Beneficio declaretur, tum nulla Irregularitas præponenda est, ob eam caùsam, quod nequaquam licet certam pœnam pro incerto crimine constituere: sin autem res agitur de Irregularitate *pro interiori Foro*, nempe, ut Clericus ab exercendis suis Ordinibus abstineat, & ne ad alios adsumi contendat, tunc Irregularitas pro certo habenda est; nam cùm dubia res videtur, tutior pars est eligenda (*t*). Porrò hæc sententia Clerico, de quo verba facimus, tum *in Foro externo*, *tum in Foro conscientiæ* plurimùm suffragatur. Etenim *in Foro externo* certum prorsus esse debet, quod neminem occiderit, aut mutilaverit; de qua re nihil omnino ipse dubitat, cùm tormentum suum nunquam exploserit; *in Foro conscientiæ* rei dubietas satis esse putatur, quæ sanè dubietas penitus eximitur ob certissimam illam cognitionem, quam modò exposuimus. Postremò Benedictionem nostram tibi impertimur.

(*s*) De Irregul. cap. 2. part. 3. consect. 5. (*t*) Cap. Ad audientiam, & cap. significasti 2. de homic. Eodem cap. Ad audientiam Abbas num. 2. Marian. Socin. num. 18. Ostien. num. 1. Joan. Andreas num. 7. Fagnanus num. 2. & seq. Barbosa num. 2. & 3.

INSTITUTIO CII.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, & Parochis diœcesanis, teneri singulos Archipresbyteros indicere cœtum, in quo morales quæstiones examinandæ proponantur. Omnes autem Parochos, & Confessarios ad eosdem cœtus convenire debere. Transmittenda esse ad P. Pœnitentiarium responsa propositis quæstionibus reddita. Muneri suo deesse illos omnes, qui gerunt curam animarum, nisi scripta exhibeant eorum nomina, qui Paschali Præcepto minimè paruerunt.

1. Fateri revera possumus omnem curam impendisse, statim ac pervenimus in hanc Sedem, & etiam sanxisse, ut conventus haberentur ad examinandas Theologiæ Moralis quæstiones, ac deinde Parochi his cœtibus peractis ad Pœnitentiarium huic negotio præpositum mitterent responsa, quæ probata, & constituta fuerint. Quippe non ignoramus quantam utilitatem Ecclesiasticæ disciplinæ conferant cœtus ejusmodi, qui per Diœcesim indicuntur. At quoniam superiori tempore hæc quidem responsa Pœnitentiario tradi consueverunt, ita tamen ut semper incertum esset, an illa veritati consentanea forent, ideo Pœnitentiario ipsi præcepimus, ut post accuratum examen typis evulgaret, quid reipsâ propositis quæstionibus respondendum videretur, ut illi nempe, qui falsam sententiam protulerint, errorem agnoscant, qui verò sapienter judicaverint, quadam voluptate recreentur. Hæc omnia continentur in Decretis, quæ in lucem edidimus, & ad Parochos transmitti curavimus, die 22. Novembris 1731.

2. Quidquid ipsi polliciti sumus, diligenter peractum fuit; nam Pœnitentiarius designatus quotannis promulgare responsa, quæ paulò ante exposuimus, non prætermisit. Attamen non sine gravi animi nostri mœrore fidem, ac diligentiam aliorum commendare non possumus; quinimò queri debemus, quod in hac Diœcesi plures jussis nostris parere recusaverint, & nunc etiam illa facere negligant.

3. Id verò desumitur apertissimè ex eo, quod nonnulli Parochi cœtus præscriptos cogere, & multi alii Sacerdotes Confessarii ad illos convenire omiserint, quamvis interesse deberent; & satis esse putaverint ad illum, qui cœtui præsidet, pagellam mittere, in qua sententiam suam descriptam affirmarent. In hac Diœcesi alii quidem Archipresbyteri subjectos habent Parochos, alii tamen nullos ditioni suæ Parochos adjunctos habent, & solùm Titulares Archipresbyteri nuncupantur, quos vel Decessores plerunque nostri, vel nos ipsi constituimus. Cùm Parochus aliquis titulum Archipresbyteri a nobis expetivit, cavendum duximus, ne ipse immunem se, ac liberum a cœtibus Ecclesiasticis arbitraretur, sed nobis pro certo responsum fuit, illum etiam daturum esse operam, ut cœtus ejusmodi cogeret, & Sacerdotes, atque Confessarios suæ Parochiæ ad illos convocaret. Quare id munus eidem Parocho injunximus, cùm Diploma pro conferendo Archipresbyteri titulo obsignavimus, nunc autem compertum reipsâ fuit, ipsos huic præscripto muneri haud satisfacere, cùm in eorum ditione nulli alii Sacerdotes versentur præter Capellanum (si tamen aliquem Ministrum sibi adjunxerint): postremò (ut reliquas etiam corruptelas enumeremus) indicem illorum percur-

rimus, qui responsa propositis in conventu quæstionibus ad Pœnitentiarium haud miserunt, & octo deprehendimus Archipresbyteros, qui *id* facere contempserunt annis 1738., & 1739.; insuper alios viginti novem Archipresbyteros qui ab anno 1739. munus ejusmodi ad hanc usque diem detractarunt, etiamsi annus ad finem prope jam pervenerit; certumque illud sit, quod hi Conventus Ecclesiastici mensibus Novembris, ac Decembris omittuntur; nam ante illud tempus convocari solent, ut hyemis, viarumque incommoda declinentur.

4. Deus bone! Adeo ne arduum, ac difficile videtur Theologiæ Moralis quæstiones coacto cœtu pertractare, eâ conditione pariter adjectâ, ut illis mensibus, qui minus incommodi afferant, iidem cœtus indicantur, modò tamen anno peracto omnes præscripti Conventus habiti fuerint? Id enim permittunt Decreta, quæ nuper commemoravimus, & quæ die 22. Novembris anno 1731. evulgata fuerunt, licet plures aliæ Diœceses eos cœtus in singulas hebdomadas præscribere consueverint. Novum & inusitatum est tot Sacerdotes reperiri, qui pedibus conterant Episcopi sui mandata, quæ haud temere, & inconsultò, sed juxta Ecclesiæ disciplinam, atque instituta ab ipso sancitur, quamvis etiam iidem Sacerdotes in sacra Ordinatione Decretis ejusmodi observantiam polliciti fuerint: *Promittis mibi, & Successoribus meis reverentiam & obedientiam? Promitto.* Equidem P. Ludovicus a Ponte votum reipsâ implicitum illis verbis asseruit, cùm Pastori suo promissum illud præbeatur, qui Deum ipsum exhibet, ejusque personam in terris sustinet (*u*). Incredibile pene est inter Sacerdotes etiam, qui virtutem excolunt, & se

(*u*) In Tract. de perfecto Sacerdote cap. 12. §. 2.

omni prorsus maculâ immunes existimant aliquos non deesse in ea cogitatione solùm defixos, ut Pastoris sui jussa quocumque modo eludant, eaque subdolis, & ineptis rationibus interpretentur tantâ animi quiete, ac lætitiâ, quæ etiam ex oris serenitate deprehenditur, ut peritissimo Mathematico conferri posse videantur, qui post assiduos labores, diuturnasque vigilias circuli quadraturam detexerit. Postremò inusitatum videtur, quod plures ex nostro Clero Sacerdotes, Parochi, & Archipresbyteri acerrimè in prima acie arma suscipiant pro tuenda ignorantia, cui nos bellum indiximus, quod sanè omni studio prosequemur, donec hâc mortali aurâ fruemur. Revera pro ignorantia decertant, qui remedia impediunt ad eam expellendam necessaria; nec fortasse unquam revocarunt in mentem, quod ipsi sæpius in Evangeliis legerunt, nempe, si cœcus cœcum ducat, ambos in foveam cadere.

5. Sed jam præcepta post exclamationes statuenda sunt, quæ omittere non licet, ne muneri nostro deesse videamur. Primùm igitur, singulis Archipresbyteris præcipimus, ut singulis mensibus cœtus pro examinandis Moralis Theologiæ quæstionibus indicantur, edictumque renovamus die 22. Novembris anno 1731. promulgatum, iterumque permittimus, ut illis mensibus hi cœtus statuantur, qui minus incommodi sint, dummodo labente anno præscriptus cœtuum numerus absolvatur. Secundò, præcipimus Archipresbyteris, Parochis, ac Sacerdotibus Confessariis, ut simul ad eosdem cœtus conveniant; & pro certo teneant haud satis esse, si responsum, ac sententiam scriptam transmittant, nisi forte legitimum impedimentum interveniat, nempe, si gravi morbo laborantibus operam suam

præstare debeant; vel ipsi verâ ægritudine retardentur. Episcopus Petricoriensis typis dedit conventus Ecclesiasticos in sua Diœcesi peractos, & post trecentos annos eam consuetudinem illic institutam testatur. Illam verò præ cæteris utilitatem desumi commemorat, quæ præcipitur ex sermonibus post solutam quæstionem fieri solitis, ex quibus non semel sententiæ æquitati minus consentaneæ corriguntur aliorum opinionibus, quæ ad veritatem magis accedunt. Plerumque etiam severitas illorum, qui acriori studio Ecclesiasticam disciplinam expetunt, ab aliis temperatur, qui prudentiæ laude, atque experientiâ magis excellunt, quemadmodum idem Episcopus in libri Præfatione recenset. Hæc satis ostendunt nihil prodesse, si responsa ad cœtum scripta mittantur. Nam qui absens est, satisfacere nequit iis difficultatibus, quæ ab aliquo fortasse in medium proferuntur, neque aliorum rationibus adductus opinionem suam deponere. Tertiò, Titulares Archipresbyteros magnopere hortamur sibi deligere alium Archipresbyterum non Titularem, ad quem se conferant cum suis Capellanis, aliisque Parochiæ suæ Confessariis, quoties cœtus Ecclesiasticus ab illo convocabitur; vel alteri Titulari Archipresbytero se adjungant, cùm cœtus eosdem singulis mensibus instituunt; neque enim cœtus reipsâ nuncupari debet, cùm solus Archipresbyter, ejusque Capellanus conveniunt, qui, utpote Minister, & stipendio Archipresbyteri vitam sustinens, ab illius sententiis, ne vestigium quidem discedere, sed, velut Echo, verba ipsius solùm repetere consuevit. Si Titulares Archipresbyteri hæc seriò perpendent, nos certè humanos, ac lenissimos judicabunt, qui solùm eos monendos voluimus, dum rem haud inusitatam, ac no-

vam proponimus; id nos eo consilio fecimus, ut facilius dignoscere possimus eos Archipresbyteros Titulares, qui ad cœtus præscriptos non Capellanum modò, sed alios Sacerdotes vocare queant. Rem pariter haud insolitam proposuimus; nam plures novimus Titulares Archipresbyteros, qui simul conveniunt, ut de quæstionibus Moralis Theologiæ verba faciant. Quartò, Titulares Archipresbyteri, quamcumque rationem ex his, quas enumeravimus, elegerint, propositis quæstionibus responsum dare haud prætermittant, indictosque conventus faciant eo modo, quo poterunt, donec aliud a nobis decernatur, diligenter expendant paratum fore remedium, si post comparatum Archipresbyteri titulum eosdem cœtus omittant, aut negligant. Quippe is titulus nullum characterem imprimit, ideoque illum penitus obliterandi, quoties id nobis libuerit, facultate non caremus. Quintò, transmitti jubemus ab anno proximè ineunte 1740. ad P. Præmuli Barnabitam Pœnitentiarium responsa propositis quæstionibus reddita, idque perficiendum mense Novembri statuimus; nam, uti dictum est, & nos minimè latet, cœtus, qui mensibus Novembris, ac Decembris, cogi deberent, ante illud tempus ob viarum impedimenta fieri consuevisse. Porrò decet maximè, ut eadem responsa in manus Pœnitentiarii eo tempore deveniant, ut illa commodè perlegere, & examinare queat, antequam sententias suas exarare, ac typis evulgare debeat, quæ novo ineunte anno ad omnes Archipresbyteros mitti solent. Ultimò, præcipimus reddi Pœnitentiario intra mensem Januarii anni 1740. responsa, quæ data fuerunt quæstionibus expositis anno 1738., atque anno

1739. Id autem præcipimus iis, qui responsa nequaquam miserunt anno 1739. & cæteris etiam, qui jussis his nostris antea minimè paruerunt.

6. In posterum detractantes pœnis arbitrio nostro statuendis puniemus; insuper, aut Titulares, aut non Titulares Archipresbyteri quoties aliquod ex his mandatis violabunt, decem Romana scutata certissimè persolvent, quæ piis operibus impendentur; nam experientiâ compertum est, parum prodesse argumenta, objurgationes facilè contemni, monitiones verò comparari armis, quæ cuspide careant, & illam satyrici Vatis sententiam veritati prorsus convenire:

Ploratur lacrymis amissa pecunia veris:
Non cohibent sacra verba malum; majore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera.

His verbis usi non fuissemus, nisi gravis Auctor Ecclesiasticus eos prius attulisset, cùm hoc idem argumentum pertractaret (x).

7. Quæ huc usque diximus, cœtus habendos, & responsa ad Pœnitentiarium mittenda satis ostendunt, ac constituunt, tamen haud consulunt gravissimæ corruptelæ, ob quam Parochi, & Confessarii ad eosdem cœtus minimè conveniunt, & cæteri omnes, qui id facere debent juxta Decreta, quæ anno 1731. confecta sunt. Quare renovamus ea, quæ tunc præscripta fuerunt, nempe, ut ille in cujus ædibus, vel Ecclesia cœtus cogitur, præsentes accuratè describat, & absentes etiam cum iis causis, & impedimentis, si quæ afferent, quibus adducti, ad conventum cum reliquis accedere nequaquam potuerint: deinde, cùm respon-

(x) Petrus Blesensis epist. 79.

sa ad Pœnitentiarium mittet, eos pariter nominabit, qui cœtui non interfuerint, ut pœnas arbitrio nostro decernamus, & salutarem quoque medicinam ipsis adhibeamus. Nam Confessarios, cùm ad facultatem prorogandam accedent, examine severiori excipiemus. Parochos autem ad novum examen vocabimus, si pervicaces his jussit faciendis deprehendamus: vel enim mandata nostra despiciunt, vel adeo torpescunt otio, ut nullam studiis Ecclesiasticis excolendis operam præbere velint; equidem primum suspicari nullo modo possumus, sed potius oscitantem socordiam, ex qua magna rerum ignorantia dimanat, ideoque novum illis examen indicere jure merito possumus, sive Parochiam a nobis, sive a Decessoribus nostris obtinuerint.

8. Episcopus Petricorii eo loco, quem superius nominavimus, maximas agit gratias illis Ecclesiasticis, qui cœtus ejusmodi vel coegerint, vel iisdem interfuerint; deinde se graviter animo perculsum fatetur aliorum causâ, qui idem institutum neglexerant. Ejusdem Episcopi exemplum imitamur, eisque gratias singulares persolvimus, qui munere hoc suo perfuncti sunt, sed nobis dolendum non est ob illorum pudorem, ac verecundiam, qui ad eos cœtus perrarò accesserunt. Nam jure quidem suspicari nobis licet, nullo pudore affici, qui hanc disciplinam, & institutum contempserint, quin etiam ob pervicaciam insolenter se jactare: ideoque noster animus frustra mœrore tabesceret.

9. Venerabilis Dei Famulus Joannes de Ribera Patriarcha Antiochenus, & Episcopus Valentiæ misit ad Concilium Provinciale Salmanticæ coactum, libellum plenum sapientissimis monitis, quæ ad Episcopos pertinent. Is libellus typis a Cardinali de Aguirre traditus

fuit (*y*). Præ cæteris autem illud potissimum admonetur (*z*): *Mittut frequenter Episcopus epistolas encyclicas, quà Clericis, quà Curatis, quà verò locorum Incolis, omnes exhortando, ut eorum officia diligenter adimpleant.* Id profectò salutare consilium pluries secuti sumus, sed, ne molestiam, ac fastidium Parochis hujus Diœcesis afferamus, ac ne novas encyclicas literas conficiamus, aliquid hic breviter superaddemus; quod sanè aliud argumentum, sed haud minoris utilitatis, complectitur.

10. Institutionem quinquagesimam quintam promulgavimus die 10. Martii anno 1736. ubi de Paschali præcepto verba facientes, hæc decrevimus: *Ac primùm aliqui Rectores Ecclesiarum facilè negligunt illorum nomina Patri Pœnitentiario scripta referre, qui ad divinam Eucharistiam in Paschate non accesserunt, vel eâ prorsus indigni judicati sunt. Quare, ne gravissimum hoc malum invalescat, singulis Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis præcipimus, ut intra designatum temporis spatium Patrem Pœnitentiarium admoneant, si fortè aliquis in Paschate Eucharistiæ Sacramentum haud sumpserit, aut si ob singularem Dei misericordiam præceptum ejusmodi nemo violaverit: Ipsius Pœnitentiarii jussu ad pronunciandum in contumaces Interdictum devenient. Qui hæc facere contempserint, pœnas nostro arbitrio statuendas persolvent.*

11. Porro id alienum non est a Synodo Decessoris nostri cap. 3. lib. 2. Attamen quadraginta tres Parochi Diœcesis eorum nomina nondum exhibuerunt, qui in Paschate hujus anni 1739. Divinam Eucharistiam perceperint.

(*y*) Tom. 4. Concilior. Hispaniar. (*z*) Pag. 99.

12. Jam facilè perſpicimus, quid reſpondeant, nempe, in ſuis Parochiis neminem verſari, qui Paſchali præcepto non obtemperaverit. Sed quo tendat hæc animi lenitas, ac moderatio, a nobis patienter intelligant; omittimus contemptum, quo juſſa Paſtoris ſui hâc ratione proſequuntur.

13. Deceſſor noſter ſingulis Vicariis Foraneis præcipit epiſtolam ſingulis menſibus ſcribere, quâ admonerent, an aliquod ſcandalum in ipſorum ditione contigiſſet. Id etiam adjungitur iiſdem literis, quibus Vicarii Foranei conſtituuntur. Hæc optima conſuetudo paulatim obſolevit, ita ut ſolus Archipresbyter, ac Vicarius Foraneus Treppii in finibus Diœceſis, ac ditione Florentina primum hoc inſtitutum conſtanter retineat. Id cæteri facere prætermiſerunt ob eam cauſam, quod nihil mali obtigerit, ut literæ ſcribendæ viderentur. Utinam a veritate alienum hoc non eſſet! ſed illi vehementer errant. Nam graviſſima facinora ſæpe committuntur; quæ tamen Vicarii Foranei diſſimulant, nec de illis certiores nos faciunt, ita ut abſtinere a literis conſcribendis non indicat quidem diſciplinæ, morumque integram obſervantiam.

14. Hoc ſanè exemplum nos magnopere perterret, adducitque ut pro certo habeamus plurimos fore, qui Paſchali præcepto minimè pareant, ſi conſuetudo ſcribendi de medio auferatur ob eam rationem, quod populus omnis obtemperaſſe præcepto ejuſmodi cenſendus ſit, cùm nullæ a Parochis literæ redduntur. Ipſi verò ſcribere ceſſantes nos etiam monere negligent, ſi aliquis in Paſchate ad ſacram Euchariſtiam non acceſſerit.

15. Quapropter his noſtris literis præcipimus Parochis omnibus, qui anno 1739. ad Pœnitentiarium nequaquam ſcripſerint eorum nomina, qui Paſchali præcepto non obtemperaverint, vel ipſum Pœnitentiarium non admonuerint ab omni populo perceptam eſſe Euchariſtiam, præcipimus, inquam, huic muneri ſatisfacere, priuſquam menſis Januarius anni ineuntis 1740. abſolvatur, & in poſterum id peragendum a ſingulis Parochis infra Octavam Aſcenſionis Domini perpetuò decernimus. Qui hæc juſſa non fecerit, pœnas illi arbitrio noſtro irrogabimus; interim verò ſex Romana ſcutata perſolvet, quæ a nobis pro Locis Piis ſublevandis conferentur.

INSTITUTIO CIII.

Norma quædam præſcribitur pro cœtibus Eccleſiaſticis, qui in hac Metropolitana Eccleſia haberi conſueverunt, ut quæſtiones Theologiæ Moralis diſcutiantur. De his, qui cœtibus bujuſmodi intereſſe teneantur. Utrum omnes qui Canonici dignitate inſigniti ſunt, convenire debeant. An Canonicus Pœnitentiarius intervenire adſtringatur. Utrum Confeſſarii Regulares ad excipiendas Laïcorum Confeſſiones approbati, hoſce Eccleſiaſticos conventus adire teneantur.

1. QUamvis in XXXII. Inſtitutione promulgata die 5. Septembris anno 1734. normam aliquam præſcripſerimus pro cœtibus Eccleſiaſticis, qui in hac Metropolitana Eccleſia fieri conſueverunt, ut quæſtiones Theologiæ Moralis examineutur, tamen perpauca neceſſariò addenda ſunt.

2. Ac primùm, monemus omnes, qui convenire debent, ne id facere prætermittant, iterumque in delinquentes easdem pœnas innovamus, quas jam constituimus.

3. Sed quoniam nonnulli se immunes putant in fine harum literarum indicem eorum subjiciemus, qui cœtibus iisdem interesse omnino debeant.

4. Secundò, qui tenetur ad hos cœtus Ecclesiasticos accedere, ille permaneat, donec universa concio dimittatur. Quippe, *non dicitur venisse, qui non stetit*: nec discedat loco, statim ab urna nomen illius extractum est, qui propositæ quæstioni respondeat. Nam quisque intelligat necesse est, quibus argumentis eadem quæstio declaretur, quid deinde P. Theologus, & nosmetipsi superaddamus. Qui non paruerit, pœnis iisdem obnoxius sit, quæ in absentes ab his cœtibus sanciuntur.

5. Tertiò, qui cum reliquis in cœtu versatur, donec tota res peracta fuerit, modestiam præseferat, mentemque intendat; neque ob insitam socordiam eos corporis motus imitetur, qui ob naturales causas fiunt ab animantibus, dum in machina pneumatica concluduntur, quemadmodum nos ipsi non semel inspeximus.

6. Quartò, qui quæstioni respondet, haud novis, & insolutis opinionibus adhæreat, sed illas potissimùm, quæ præstantium virorum auctoritatibus magis innitantur, quam sanè viam magna cum doctrinæ laude P. Theologus insistit.

7. Quintò, curam aliquam impendant omnes, ut sententiam suam clarius exponant. Quæstionem prius declarent; responsum deinde subjiciant, illudque suis rationibus confirment, ac postremò diluant argumenta, quæ contraria esse

videntur. Nam si confusè, & inconditè simul omnia permiscerentur, difficile prorsus est intelligi, quæ in medium proferuntur. Illud pariter monendum ducimus, ut ex gravioribus Theologis auctoritates desumantur, certaque de illis cognitio prius comparetur: etenim non semel Canones afferri deprehendimus, qui in tota juris amplitudine haud continentur. Sæpius pro nostra mediocri experientia jubis Pontificii ea nobis voluntas incessit, ut Canones illos omnino falsò, vel pessimè exscriptos ostenderemus, ob eam rationem, quod notis compendiariis ab Auctoribus editos describere nescíverint.

8. Postremò, cùm tot Parochi, & Sacerdotes Confessarii, iis omnibus, quæ superius enumeravimus, accuratissimè satisfaciant, reliquos hortamur, ut ipsorum exempla sibi ante oculos proponant, non verò imitentur eos, qui unum, vel plura ex iis, quæ nuper indiximus, prætermittunt.

9. Sed jam illos recenseamus, qui his cœtibus interesse debent, in quibus de Moralis Theologiæ quæstionibus sermo instituitur. Itaque omnes id præstare tenentur, qui vel Sæculares vel Regulares animarum curam exercent. Neque hoc sanè in dubium revocari potest, cùm Sac. Congregationis Concilii sententiis comprobatum semper fuerit. Ut vetustiores prætereamus, illam tantùm afferimus, quæ die 3. Septembris anno 1650. promulgata fuit his verbis: *Sacra Congregatio censuit, Episcopum cogere posse ad interessendum Congregationi casuum conscientiæ Parochos tam Sæculares, quàm Regulares, curam animarum exercentes* (a).

(a) Tom. 19. Regest. pag. 76. in Causa Forosempron.

10. Convenire etiam debent Sacerdotes Sæculares, licet cooptati inter Canonicos hujus Metropolitanæ, vel alicujus Collegiatæ Ecclesiæ, qui Pœnitentiæ Sacramentum Fidelibus administrant. Id quondam in Sacra Congregatione propositum, sed nihil prorsus decretum fuit. Tandem post novam Disquisitionem, & examen responsum est etiam Canonicos Confessarios teneri, & præ cæteris Canonicum Pœnitentiarium. Quippe die 15. Martii anno 1692. (*b*) petitum illud fuit: *An Episcopus possit compellere Canonicos, Confessarios, cæterosque Presbyteros Cathedralis sub pœna pecuniaria, ut accedant ad Congregationem casuum conscientiæ*, Sacra autem Congregatio ita respondit: *Posse compellere omnes Sacerdotes Sæculares Confessarios, etiamsi sint Canonici, cæteros verò non posse compellere, sed hortari*. Monacellus alia Decreta commemorat, quibus Sacra Congregatio eandem sententiam confirmavit (*c*).

11. De Canonico Pœnitentiario satis constat ex auctoritate Cardinalis Petra, qui per plures annos Secretarii munus in Sac. Congregatione Concilii magna cum laude gessit, suisque præclaris in Apostolicas Constitutiones Commentariis ejusdem Congregationis sententias plurimùm illustravit (*d*). Porro ille perpendens certum, decretumque esse a Sacra Congregatione, ut Sæculares Confessarii his cœtibus Ecclesiasticis interveniant, statim hæc supperaddit: *Cæterum ab inde citra eadem Sac. Congregatio censuit, Episcopum cogere posse* (ut iisdem cœtibus intersint) *nedum Parochos, sed etiam Confessarios*

(*b*) Tom. 42. Regest. pag. 147. (*c*) Tom. 1. sui Form. legal. tit. 2. formul. 15. num. 2. & 3. (*d*) Tom. 4. pag. 460. edit. Rom. num. 67.

Saeculares: quod sanè non solùm procedit quoad eos, qui ex fundatione Beneficii, vel officii tenentur ad munus Confessarii, ut prae caeteris est Canonicus Poenitentiarius; sed etiam quicumque alii Sacerdotes Saeculares sine titulo, & voluntariè ad Confessiones ab Episcopo destinati.

12. Aliàs pariter disputatum fuit, utrùm Regulares Confessarii conventus eosdem pro examinandis Theologiae Moralis quaestionibus coactos adire tenerentur. Cardinalis quidem Columna in sua Synodo ipsos impulit, ut id (e) facerent, Romanum quoque ultimum Concilium tit. 15. cap. 9. Regularibus Confessariis idem praecipit, nisi forte in suis Monasteriis coetus ejusmodi statuantur. Attamen ex communi jure id necessariò praestandum ab ipsis nequit affirmari, quamvis in Monasteriis non immunibus, sed Episcopi ditioni subjectis immorentur.

13. Nemo ignorat aliqua Regularium Monasteria jurisdictioni Episcoporum subjici ob eam causam, quod praescriptus ab Innocentio X. numerus Religiosorum virorum in illis non habeatur (f). Quare Episcopus Forosemproniensis die 12. Maii anno 1685. illud petiit a Sac. Congregatione (g): *Episcopus exponit, in Civitate Forosemproniens. duo adesse Regularium Coenobia, unum scilicet Minorum Conventualium Sancti Francisci, alterum verò Barnabitarum, quae propter exiguum Religiosorum numerum inibi degentium subjecta sunt jurisdictioni Ordinarii ex Decreto sanctae memoriae Innocentii X. incipien. Ut in parvis: & licet dicti Religiosi hujusmodi subjectionem agnoscant, atque patiantur, qui tamen ex eis Saecularium Confessiones, eodem Ordinario*

(e) Num. 8. Notificat. (f) In Const. ut in parvis. (g) L. 35. Decret. fol. 238.

nario approbante, excipiunt, ad Congregationem casuum conscientiæ, quæ singulis mensibus habetur, cuique Confessarii omnes intersunt, accedere renuunt; quocirca petit declarari, an prædictos Confessarios Regulares cogere possit ad interessendum præfatæ Congregationi casuum conscientiæ. Sacra &c. respondit Negativè.

14. Idem argumentum rursus propositum fuit in Sac. Congregatione, cùm nos ipsi Secretarii munere fungeremur, ab Asculano Episcopo, qui exponens Ecclesiæ suæ statum, & conditionem, illud præsertim admonuit, plura in sua Diœcesi Regularium Monasteria inveniri sibi subjecta juxta Decretum Innocentii X., quod nuper commemoravimus; Regulares autem in ipsis degentes, qui Sæcularium Confessiones excipiunt, declinare a conventibus Ecclesiasticis, in quibus Moralis Theologiæ quæstiones examinandæ proponuntur. Quare idem Asculanus Episcopus exposcebat, an id præcipere posset in literis, quæ dari solent, cùm facultas audiendi Confessiones illis concederetur. Nos profectò rationes omnes congessimus, quæ Episcopo suffragari possent; verùm Sac. Congregatio die 12. Martii ann. 1718. respondit reservari Decretum editum in Causa Forosemproniensi, de quo nuper mentionem fecimus.

15. Postremò, cœtibus iisdem necessariò interesse non oportet reliquos Sacerdotes, qui ad Confessiones excipiendas designati minimè sunt, neque cæteros ex Clero Sæculari; tamen id perutile foret ipsis, nec Episcopus prætermittere unquam debet nos vehementer hortari, ut conveniant, quod nos hisce literis libentissimè facere intelligimus.

INSTITUTIO CIV.

De exercitiis spiritualibus, quibus vacare debent, qui ad Sacros Ordines promovendi sunt. De utilitate, quæ ex illis dimanat. Quamobrem initio hujusmodi exercitationes fuerint excogitatæ. Et a quo præscribantur, & quo tempore. Ostenditur hoc institutum observari, tum Romæ, cùm in aliis Italiæ Civitatibus. Rejiciuntur futiles excusationes, quæ adduci solent ab iis, qui sese ab hac pia consuetudine expedire velint.

1. QUisquis intelligere facilè potest quàm utile sit iis, qui ad Sacros Ordines assumi debent, nempe, Subdiaconatum, Diaconatum, ac Sacerdotium, in aliquem locum se recipere, antequam iis Ordinibus initientur, ubi sejuncti ab hominum commercio Divinarum rerum meditationibus, piisque libris intenti novi gradûs sanctitatem, ac præstantiam familiaribus colloquiis assequantur, munera quoque percipiant, atque officia, quæ eodem cum gradu junguntur; Pœnitentiæ Sacramento animam expurgent iis maculis, quas toto vitæ cursu contraxerunt, ut veterem hominem exuentes novum induant; postremò vires suas ad trutinam accuratissimè revocantes ad Sacerdotium ascendere non audeant, nisi animum satis compositum paratumque, sibi ad eam dignitatem sustinendam agnoscant; quo sanè pacto ad severam pristini temporis disciplinam pro imbecillitate hujus nostræ ætatis conformantur, cùm nempe, irregularis putabatur, nec suscipiendis Ordinibus idoneus, qui post Baptismum lethale crimen admisisset: *Non eo tantùm* (inquit S. Hieronymus) *quo ordinandus est tempore sine ullo crimine sit, & præteritas maculas*

lavacri conversione diluerit; sed ex eo tempore, quo in Christo renatus est, nullâ peccati conscientiâ mordeatur.

2. Initium hujus sacri recessûs ad S. Augustinum referri posse videtur. Nemo enim ignorat, qui in Sacra Historia parumper versatus fuerit, primis, beatisque Ecclesiæ temporibus, si ipsius necessitas novum aliquem Sacerdotem exposceret, morem, institutumque fuisse, ut populus alicujus meritis, ac virtute adductus eum subitò teneret, & Episcopo ordinandum inferret. Hâc ratione S. Paulinus ad Sacerdotium evectus fuit, uti testatur ipse in epistola ad Alipium, quæ inter epistolas S. Augustini vigesima quarta recensetur: *Nam ergo etsi a Delphino Burdigalæ baptizatus, a Lampio apud Barcinonam in Hispania per vim subitò inflammatæ plebis ordinatus sum.* Idem prorsus accidit Pauliniano S. Hieronymi Fratri, cui manu injectâ Populus os occlusit, ne communi omnium voluntati reclamaret (*h*). Quamvis autem post aliquod tempus consuetudo ejusmodi vetita fuisset ob gravissimas corruptelas, quæ inde manabant, uti desumitur ex fabula secunda Imperatoris Majorani, & melius ex epistola prima S. Leonis, tamen S. Augustinus post hæc Decreta per vim subitò concitati populi Sacerdotio initiatus fuit a S. Episcopo Hipponensi Valerio. Possidius eidem S. Augustino coævus hæc omnia in ipsius vita commemorat (*i*): *Eodem itaque tempore in Ecclesia Hipponensi Catholica Valerius Sanctus Episcopatum gerebat, qui cum flagitante Ecclesiastica necessitate de providendo, & ordinando Presbytero Civitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur, jam scientes Catholici Sancti Augustini proposi-*

(*h*) Ep. 60. apud S. Hieron. (*i*) Cap. 4.

tum & doctrinam, manu injectâ (quoniam & idem in Populo securus, & ignarus, quid futurum esset, adstabat) &c. Eum ergo tenuerunt, &, ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt, omnibus id uno consensu & desiderio fieri, perficique petentibus, magnoque studio & clamore flagitantibus, ubertim eo flente &c. & eorum, ut voluerunt, completum est desiderium. Quare, cùm hoc eventu impeditus se tantisper ante Sac. Ordinationem colligere non potuisset, ad eundem Episcopum Valerium literas dedit, ut facultatem obtineret secedendi in remotum locum ab hominum societate, ubi per aliquod tempus, nempe usque ad Festum Paschatis (ordinatus fuerat juxta Rivium initio Quadragesimæ) versaretur, piisque exercitationibus tempus illud conferret. Incertum sanè est, an Valerius S. Augustini voluntati morem gesserit, verò tamen simillimum est, quod eidem permiserit usque ad Pascha Sacerdotis muneribus nequaquam perfungi. Id apertissimè deprehenditur ex vita S. Augustini Gallicè, & Latinè conscripta, quam nuper P. Abbas Benvenuti ad hanc nostram vernaculam linguam reddidit (*k*).

3. Hæc sanè spiritualium exercitiorum speciem aliquam præseferunt, quæ ante Sacram Ordinationem suscipienda indicuntur: etenim dubitari nequit, quin S. Augustinus idem consilium ante probaverit, quod peractâ Ordinatione perfecit: sed hanc disciplinam recentioribus, magisque perspicuis monumentis explicemus. Ac primùm S. Carolus Borromæus in quarto Concilio Provinciali, quod anno 1576. coegit, hæc præscribit: *Subdiaconatum suscepturus, quo diligentiùs vitæ perpendat rationem, cui se ille suscipiendo sanctè obstringit, ac proinde se totâ ac-*

(*k*) Lib. 3. cap. 4. num. 5.

curatiùs deliberatâ, puriori mente, ardentiorique animi voluntate ad rem tanti momenti accedat, priusquam eo Sacro Ordine initietur; aliquem semotum locum adeat, ubi ab omnibus curis & occupationibus liber, cùm omnis anteactæ vitæ suæ peccata diligenti cônscientiæ discussione ritè confiteatur, tum in salutaribus meditationibus, aliisque spiritualibus exercitationibus totus versetur, duce & moderatore sibi adhibito religioso viro earum usu perito, quem Episcopus in primis probarit. In illis autem vel mense, vel longiori, breviorive tempore persistat, prout de moderatoris consilio Episcopus expedire curaverit. Quas item exercitationes eodem præscripto, & modo, & tempore Diaconi, cùm ad Sacerdotii gradum accessuri sunt, piè ineant ac præstent.

4. Secundò, Sanctus Vincentius a Paulo anno 1628. cum Augustino Boterio Episcopo Bellovacensi censuit nihil conferre magis, ut Ordines eâ pietate, ac Religione, quâ opus est, Clerici accipiant, quàm in aliquem locum procul a turba, ac negotiis secedere, ubi per decem dies piè, sanctèque detinerentur. Qua de causa normam proposuit huic rei magnopere accommodatam, in qua rebus cœlestibus contemplandis, instructionibus audiendis, sanctis libris perlegendis, conscientiæ diligenter discutiendæ, sacris rubricis, ac Missæ tum privatæ, tum solemnis Breviarii, & Romani Pontificalis cæremoniis addiscendis, exercendisque, diem totum accuratissimè distribuit. Quapropter in Decreto Canonizationis, quod in appendice libri IV. de Canonizatione Sanctorum nos ipsi descripsimus (*l*), hæc habentur: *Ita Clericis in sortem Domini vocatis, qui in hujus morta-*

(*l*) Tom. 7. pag. 34.

lis vitæ terra deserta & inaquosa ad Altare Domini ministrantes verbo & exemplo, sanctæ Dei plebi tendenti ad Cœlestem Patriam, excusso Diabolicæ captivitatis jugo, preire debent, author fuit, ut priusquam ad Ecclesiasticos gradus ascenderent, a mundanis tumultibus in sanctam secedentes solitudinem, per aliquot dies Divinis rebus meditandis, contemplandisque, sui muneris officiis vacarent.

5. Tertiò, exponemus singularem utilitatem, quam dimanare ab his exercitationibus commemorat Ludovicus Abelly Episcopus Ruthenensis, & eidem Sancto Vincentio conjunctissimus: *In quampluribus* (inquit) *Diœcesibus ad hunc eundem finem adhibentur illa, quæ communiter vocantur Ordinandorum Exercitia, quibus per decem, aut duodecim circiter dies, in unum locum convenientes ii omnes, qui ad Ordines recipiendos admissi sunt, variis exhortationibus, instructionibus, collationibus spiritualibus, aliisque piis & aptis exercitiis, disponuntur &c. Et de his quidem Ordinandorum Exercitiis, quæ Spiritus Sanctus ultimis hisce temporibus suggessit, illud discere sufficiat, vix explicari posse, quàm eximios & uberes fructus producere soleant: ita ut, si eo quo deceat modo peragantur, sapientissimorum, & in rebus Ecclesiasticis expertissimorum virorum judicio, plerisque aliis modis deficientibus possint abundè supplere, quod experientiâ ipsâ probatum est, & abundè probari potest* (*m*). Quamobrem Romani Pontifices hâc piâ consuetudine magnopere probatâ indixerunt omnibus, qui aliquem ex Sacris Ordinibus exposcerent, hujusmodi exercitationibus, antea decem dies impendere. Alexander VII. die 7.

(*m*) In suo oper. quod inscribit. Enchiridion Episcop. sollicitud. pag. 179.

Aug. anno 1662. Ordinandis Romæ, & in sex Episcopatibus Suburbicariis ita præcipit: *Et nihilominus quoties aliquem ex Sac. Ordinibus suscipere voluerint, ad Sacerdotes ad id deputatos se conferant, a quibus decem dierum spatio ante Ordinationem in eorum domo inclusi, de omnibus ad ritè percipiendos, & ritè exercendos Ordines requisitis erudiantur.* Venerabilis Dei Servus Innocentius XI. interpositis literis Sacræ Congregationis pro Episcoporum, & Regularium causis designatæ, scripsit ad omnes Episcopos Italiæ, & Insularum adjacentium die 9. Octobris anno 1682. (quæ quidem literæ pluries editæ fuerunt, ac præsertim post Synodum Farfensem habitam a Cardinali Carolo Barberino (*n*)) quibus literis initiandos Majoribus Ordinibus in tota Italia, & Insulis adjacentibus eidem Constit. Alexandri VII. subjectos pariter esse voluit, ac declaravit; *Sanctitas sua præcipit omnibus, qui ad Sacros Ordines promovendi sunt, per decem dies Spiritualibus Exercitiis ante Sacram Ordinationem vacare, eo prorsus modo, qui Romæ Ordinandis præscribitur in Constitutione* 126. *Alexandri VII.* Idem per encyclicas literas Sac. Congregationis Concilii ad omnes pariter Episcopos Italiæ, Insularumque adjacentium die 1. Februarii anno 1710. Clemens XI. confirmavit (*o*): *Præcipuè verò iis districtè injungit, ac præcipit, ut quæ dudum sanctæ memoriæ Innocentius XI. Pont. Max. per Encyclicam Epistolam a Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium consultationibus præposita ad universos Italiæ Insularumque adjacentium Episcopos datam die* 9. *Octobris* 1682. *quod hujusmodi Spiritualia Exercitia a singulis Clericis decem dierum spatio, antequam ad Sa-*

(*n*) Pag. 805. (*o*) In suo Bull. pag. 547.

cros Ordines assumantur, peragenda mandavit, exactè, ac inviolabiliter observari & exequi curent, & quos iisdem Exercitiis per antedicti temporis spatium minimè operam dedisse cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus & arceant.

6. Postquam Alexandri VII. Constitutio evulgata fuit, spiritualia exercitia in ipsa proposita ad hanc usque diem diligenter servantur. Cardinales ipsi, ac Præsules quâcumque dignitate præditi cum PP. Missionariis a S. Vincentio a Paulo institutis per decem dies iisdem mœnibus inclusi versantur, antequam singulos Ordines Sacros suscipiant, & piis exercitationibus per id temporis detinentur. Nos profectò per tot annos, quibus Romæ fuimus, in eo solùm immutatam vidimus Alexandri VII. Constitutionem, quod, interpositâ Pontificis facultate, Domui eorundem Patrum Missionis subrogatum fuerit Collegium Novitiatûs Societatis Jesu, eo quod Confessarius alicujus Cardinalis, aut Præsulis in eo loco moraretur, adjectâ tamen conditione, ut idem prorsus a negotiis secessus, & cætera omnia fierent, quæ superius enumeravimus. Aliquando contigit etiam, ut Pontifex ab aliqua Congregatione rogatus permiserit alicui Præsuli, qui publicis, & Ecclesiasticis negotiis implicitus est, per exiguas horas e secessu prodire, ut iisdem negotiis expediendis præsens interesset, quod omnino necessarium videbatur. Id nobis ipsis evenit, cùm inter Præsules, & Canonicos Basilicæ Vaticanæ cooptati pro aliquo Sacro Ordine suscipiendo ad Patres Missionarios recessimus.

7. In plures Italiæ Urbes, & Insularum adjacentium disciplina spiritualium exercitiorum invecta, & penitus confirmata est, quibus Ordinandi simul inclusi dant operam, antequam Sa-

cris Ordinibus initientur, uti Alexander VII., & aliorum Pontificum encyclicæ literæ decernunt. In hac verò Civitate ad hanc usque diem, cùm generales Ordinationes haberentur, spiritualibus exercitiis vacare certis quibusdam horis Clerici consueverunt in Ecclesia Regularium Barnabitarum, qui nostri Pœnitentiarii munere funguntur; At cùm peculiares Ordinationes fieri deberent, ædes alicujus Parochi pro re peragenda eligebantur. Patres Pœnitentiarii hanc gravem provinciam, uti cætera omnia laudabiliter, & magno sanè cum incommodo sustinuerunt. Quamquam enim plurimis aliis negotiis pro hujus Diœcesis utilitate implicantur, magno studio, & singulari doctrinâ Ordinandos iis omnibus imbuerunt, quæ penitus animo defigere debent, priusquam ad Ordines excipiantur. Præstò semper fuerunt, ut Confessiones etiam totius anteactæ vitæ exciperent; eandemque viam alii Sacerdotes, quos paulò ante nominavimus, institerunt. Cùm tamen PP. Pœnitentiarii, & Parochi suis angustis domiciliis vix ipsi commodè immorentur, ideo mœnibus iisdem inclusos detinere Ordinandos haud potuerunt, ex quo nonnullæ corruptelæ fluxerunt, quas hoc loco silentio libenter, ultroque præteribimus.

8. Patres Soc. Jesu Novitiatûs sui mœnibus aliosque semper exceperunt, ubi liberiùs spiritualibus exercitiis vacarent: sed id perpaucis, uti neminem latet, contigebat. Additis contiguis ædibus, ejusdem Novitiatûs spatia magis amplificata sunt, & ante Ordinationem proximè peractam, quæ licet peculiaris, numerosa tamen fuit, dedimus operam, ut plures ad Subdiaconatum assumendi eo loco conclusi ad pietatem, & religionem per decem dies exercerentur. Idem indiximus nonnullis, qui Diaconatum, aut Sacer-

dotium petebant; & si qui jussa facere detrectarunt, paruimus mandato Clementis XI., quod nuper exposuimus, nempe *Et quos eisdem Exercitiis per antedicti temporis spatium minimè operam dedisse cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus & arceant*; licet piis exercitiis alio in loco consuetum tempus impenderint, videlicet haud inclusi, & in Ecclesia Sacerdotis, quem veluti Ducem, & Moderatorem sumendum constituimus ab illis, qui jussu nostro in Collegium ejusdem Novitiatûs se recipere nequaquam debebant. Quamvis enim piis exercitiis decem dies insumpserint, tamen ab ea ratione, & loco, quem nos ipsi decrevimus, se alienos præbuerunt.

9. Itaque ut futuris Ordinationibus modus statuatur, omnibus ex Clero Sæculari, qui Subdiaconatum exposcent, jubemus ad Domum Novitiatûs Societatis Jesu se conferre, ibique clausos decem dierum spatio spiritualibus exercitiis detineri. Idem indicimus Sacerdotium expetentibus, quibus secedendi tempus nos ipsi designabimus. Nam Sacerdotio initiandos tot quidem numero deligere optamus, quot capere idem Novitiatus percommodè queat; incerti tamen sumus, an semper id præstare tutò possimus. Idem consilium cum illis pariter sequi maximè in votis habemus, qui Diaconatûs Ordinem postulant; & fortasse Deus aditum patefaciet aliquando, ut illis quoque Beneficium ejusmodi comparetur. Interea ducti S. Caroli exemplo satis esse putamus, quæ pro futuris Subdiaconis, ac Sacerdotibus instituimus. Qui tamen ex Diaconis aut Sacerdotibus intra Novitiatûs ædes excipi, ac retineri non poterunt, ipsi per decem dies præscriptos manè, & peracto prandio satis horis ad eum locum se conferant, ut sacris instructionibus

intersint, aliisque piis operibus, quibus Subdiaconi, ac Presbyteri inclusi tunc temporis exercentur. Id verò diligenter, accuratèque facere non prætermittant. Quod si aliter contingat, eam legem, & institutum Regularium imitabimur, qui cùm per anni spatium Novitiatûs septis conclusi probari debeant, etiamsi parum Decreti temporis intermittatur, ad vota solemniter nuncupanda Tyro nequaquam admittitur, sed novus anni cursus ineundus ipsi proponitur. Nonnulli, ut alieno tempore Ordines suscipiant, a Summo Pontifice Apostolicas literas sibi comparant, quæ extra tempora nuncupantur. Cùm illæ a nobis exequutioni demandandæ sint, monemus universos, qui eas literas assequentur in posterum, vel jam assequuti fuerint, ita tamen, ut exequendæ adhuc supersint, monemus, inquam, vacandum fore ipsis necessariò spiritualibus exercitiis, priusquam ordinentur, in ædibus Novitiatûs per eos dies, qui a nobis statuentur. Ipsi quoque virum aliquem Religiosum ibi invenient, cujus consilio per illud temporis spatium dirigantur: etenim curam, & cognitionem nostram in eo solùm collocare volumus, ut virum ex ipsis idoneum seligamus, qui in Sacris Ordinationibus per quatuor tempora fieri consuetis ordinandos spiritualibus exercitiis detineat. Tandem illis omnibus, qui ob hanc causam secedere debeant, schedula tribuetur, ut in ædibus Novitiatûs excipiantur, interpositâ tamen ea conditione, ut eodem tempore solvatur ea pecuniæ summa, quæ ad ipsos alendos statuta est. Nam compertum jam, perspectumque habemus copiosè, ac decenter per eos dies suppeditari omnia, quæ ad honestam vitæ sustentationem requiruntur. Describi autem curabimus eorum nomina, qui sive Diaconi, sive Sacerdotes in

ædes Novitiatûs recipi non poterunt, eumque indicem viro summæ probitatis, ac fidei committemus, qui diligentes, ac socordes notabit. Hoc verò testimonium nos adducet, ut primos ad Sacram Ordinationem assumamus, illosque rejiciamus, quos negligenter se gessisse deprehenderimus.

10. Jam facili conjecturâ perspicimus fore plurimos, qui, ut se his vinculis expediant, testimonia conquirent, ex quibus constet, eos sine gravi valetudinis incommodo per decem continuos dies angustis ædibus includi non posse; alii verò contendent tot, tantisque negotiis se implicari, ut per multos dies ea prorsus dimittere nequeant. Nonnulli paupertatem suam ita amplificabunt, ut se impares faciendis expensis, quas nuper explicavimus, omnino ostendant. Nec deerunt fortasse Sacerdotes etiam virtutis laude præstantes, qui nos libenter convenient, ut Ordinandos aliquos liberent ab iis, quæ antea statuimus.

11. Quapropter liberè, ac perspicuè responsum feremus. Illis certè, qui debilitandæ valetudinis causam objicient, ut pium secessum a nobis Decretum effugiant, integram fidem præstabimus, tamen ad Sacros Ordines non esse idoneos affirmabimus, veluti, qui insigni corporis deformitate notantur, aut qui pedibus nimis claudicant, quamvis ipsorum vitio id minimè tribuendum videatur. Qui negotia sua pro impedimento in medium proferent, ita ut parumper illa intermittere, & spiritualibus exercitiis posthabere per exiguos dies recusent, illos pariter a Sacris Ordinibus suscipiendis alienos esse fatebimur. Qui verò tam gravi egestate se opprimi nobis exponent, ut tenuem pro alimentis pecuniam, quam superius commemoravimus,

impendere nequeant, reliquis omnibus prætermissis, quæ ad respondendum nobis suppeterent, illos potissimùm redarguemus, quod in constituendo Patrimonio, aut explicandis Beneficii proventibus nos in errorem pertraxerint; nam fieri nequit, ut vitæ sustentandæ impar judicetur Patrimonium, aut Beneficium, quod juxta legem hujus Diœcesis obtineatur. Quare ob illatam nobis fraudem indignos esse declarabimus, ut ad Ordines promoveantur. Tandem a præclaris Sacerdotibus, qui Ordinandos a proposito successu immunes facere contendunt, veniam concedi nobis postulamus, ut de mortalium pia moderatione sententiam feramus nos, qui ferè per viginti quinque annos consuevimus ad examen accuratissimum revocare virtutes heroïcas, ac levissimas etiam culpas eorum, qui sibi comparatâ Sanctitatis famâ ex hac vita migrarunt. Itaque minimè probari a nobis ipsorum perpetuam deprecationem liberè fatemur, quæ magnum affert Ecclesiasticæ disciplinæ detrimentum. Id quidem ex animi lenitate quadam, & mansuetudine proficisci pro certo habemus, sed ultra limites æquitatis studium suum ipsi proferre videntur. Quæcunque, licet exigua, causa si boni speciem aliquam præseferat, satis ab ipsis putatur, ut Parochi longè a suis sedibus immorari queant, & Canonici cum reliquis ad Chorum convenire non teneantur. A Sacris Ordinationibus imperitos arcere severissimùm esse judicant, si bonam indolem ostendant, & Ordinibus initiari vehementer expetant: id, inquam, severissimùm ab illis judicatur. Curam omnem, & studium conferunt, ut solvantur interstitia, eo quod in Episcopi voluntate id positum esse dictitant, ferè ac si nulla causa intercedere debeat, ut eâ facultate utatur Episcopus, si illo-

rum sententia probaretur, sine consuetis promulgationibus matrimonia plerunque fierent, licet duo Concilia Generalia, Lateranense, ac Tridentinum illas præceperint. His omnibus, quæ huc usque diximus, & quæ dicenda adhuc superessent, pariter addatur facilitas, ob quam studiosè contendunt, ne spiritualia exercitia Clerici designatis ædibus inclusi peragant, antequam ad Ordines promoveantur. Ex his omnibus sine ulla Christianæ charitatis offensione quisquis facilè deprehendet Sacerdotes ejusmodi arbitrio nimium concedere, vel Sacros Canones, & Apostolicas Constitutiones ignorare (quod verò similius est) & quàm utilis, ac necessaria prorsus utrorumque cognitio habenda sit.

12. Jam satis sententiam nostram, nostraque Decreta exposuimus. Ipsa quidem haud nobis, velut auctoribus tribuenda sunt, qui solùm ea promulgamus, sed Apostolicæ Sedis auctoritati, ex qua principium & originem desumpserunt, uti paulò ante demonstravimus. Cùm verò superiori tempore ad hanc usque diem plenè observata non fuerint, exequutioni tradi quoquo modo incipient, dum nos hanc Sedem occupabimus, ac fortasse Deo Opt. Max. juvante vim totam deinceps obtinebunt. Clerici profectò nostri maximas Deo gratias persolvent, quod hoc tempore ad Sacros Ordines accedant, quo latissimus aditus aperitur, ut pro Ecclesiæ muneribus obeundis ritè aptentur. At si forte aliquis hoc propositum a nobis institutum nimis severum arbitretur, illudque improbet, sibi persuasum habeat, nos ab illius opinione quàm maximè dissentire, idemque institutum humanitati valde accommodatum ducere. Id verò clarè ostendemus ex legibus, quas Ecclesia, non prioribus temporibus, sed postremis hisce edidit.

Equidem Romanum Concilium anno 1725. habitum nequaquam jussit Ordinandos in secretum locum recedere, ubi spiritualibus exercitiis operam darent, antequam Sacros Ordines acciperent, sed in Seminariis per sex menses ante Sacram Ordinationem commorari, ut uniuscujusque indoles agnosceretur: *Omnesque promovendos per sex saltem menses ante Ordinationem in Seminariis respectivè, vel Episcopiis apud Episcopos omnino, Sacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus: aliàs nunc pro tunc ab Ordinibus suscipiendis rejectos esse sciant, nec cum eis, nisi prudenti Episcoporum arbitrio, dispensandum* (p). Nec profectò desunt Episcopi, qui hoc Romani Concilii Decretum in suis Diœcesibus observari jubent accuratissimè, uti deprehenditur ex consueta pagella Sacræ Congregationis in causa, quæ inscribitur: SETINA DISTRIBUTIONUM, quæ die primâ Decembris anno 1732. proposita fuit. Querimoniæ verò, ac susurrationes, quæ ob hanc causam fortasse in nos concitantur, nullam afferunt nobis molestiam. Illud solùm nos angit vehementer, quod ipsis attribui potest Exodi sententia, quæ in Hebræos scripta fuit, cùm jussa Moysis tanquam severissima, & ab omni ratione aliena maledictis proscinderent: *Audivit Dominus* (ait Moyses) *murmurationes vestras, quibus murmurati estis contra eum; nos enim quid sumus? Contra nos enim non est murmur vestrum, sed contra Dominum* (q).

13. Huc usque verba fecimus de Sacris Ordinibus, qui Sæcularibus Clericis conferuntur. De Regularibus, qui petunt iisdem Ordinibus initiari perpauca dicenda supersunt. Nam plurimùm confidimus Regularium Præfectis, & pro

(p) Tit. 30. c. 2. (q) Cap. 16. Exodi.

certo habemus neminem accessurum ad Sacram Ordinationem, qui prius inclusus aut cellâ suâ; aut alio loco a cæteris secretò decem dies spiritualibus exercitiis non impenderit.

14. Postremò inhærentes literis Clementis XI. magnopere hortamur Parochos omnes hujus Civitatis, ac Diœcesis, ut semel per annum his spiritualibus exercitiis vacent, eoque tempore, cùm de suarum animarum salute cogitabunt, alium Sacerdotem a nobis dandum suo loco substituant, qui populi curam suscipiat. Hortamur pariter Canonicos, & aliquo Beneficio præditos in hac Metropolitana, aut alia Collegiata Ecclesia Civitatis, ac Diœcesis, ut idem consilium, & institutum sequantur, ita tamen, ut in ipsorum Ecclesiis Divina haud negligantur officia. Porro Summus Pontifex non modò Indulgentias, etiam Parochis, liberaliter impertit, sed concedit, ut consuetos fructus, ac distributiones percipiant illorum dierum spatio, quos piis exercitiis in secessu aliquo consecrabunt. Insuper omnibus Ecclesiasticis plurimùm commendamus, ut conveniant frequentes ad spiritualia exercitia, quæ tempore Quadragesimæ in Templo S. Luciæ Societatis Jesu fieri magna cum utilitate consueverunt, de quibus satis fusè in quinquagesima prima Institutione verba fecimus.

15. Præcipimus has nostras literas perpetuò defixas conservari in nostra Cancellaria, & ad omnes Parochos Civitatis, ac Diœcesis ipsorum exemplar transmitti, ut Clericos Ordinandos suæ Parochiæ iis diligenter imbuant, quæ in iisdem literis continentur: etenim vehementer expetimus, ne ipsi de peractis exercitiis spiritualibus interrogati, cùm ad Sacram Ordinationem se conferunt, illud tribuant responsum, nihil se unquam de ipsis peragendis audivisse.

INSTI-

INSTITUTIO CV.

Leges quædam constituuntur tum in Urbe, tum in Diœcesi circa testamenta, quæ sine Notario, vel a Parocho, vel ab alio Sacerdote conscribi solent. De iis, quæ in associandis deferendisque ad tumulum cadaveribus eveniunt, aliisque hujusmodi. De Tertiariis, quæ privatis in ædibus, & quæ conjunctim vitam agunt. De dissidiis, quæ inter Parochos & Sodalitates quotidie oriuntur, ubi explicantur Decreta generalia Congregationis Sacrorum Rituum habita anno 1730., *quibus inscribitur* Urbis & Orbis.

1. QUamvis consentaneum magis existimamus adhiberi Notarium, quàm Parochum, cùm testamenta condenda sunt, tamen haud ignoramus non semel evenire, præsertim in Diœcesi, quod Notarius nullus versetur, aut præstò nequaquam sit, aut testator ipse libentius Parocho, quàm Notario sese committat. Non ignoramus etiam, quæ a jure Pontificio in hac re decernuntur; ac tandem cognitum habemus, perspectumque, vel ob imperitiam, vel ob negligentiam Parochorum plura testamenta ab ipsis confecta concidisse, ex quo factum est, ut iidem Parochi maledictis proscinderentur. Quamobrem aliquid a nobis constituendum pro muneris nostri ratione ducimus, ut his corruptelis aditus in hac Diœcesi occludatur. Ac primùm, exponemus juris Canonici sanctiones, ac præcipuas interpretum quæstiones, quæ ab ipsis instituuntur ad explicanda juris ipsius decreta. Postremò, formulam subjiciemus, quâ utantur Parochi *mutatis mutan-*

dis, cùm ipsos acciri contigerit ab aliquo testatore, qui supremas tabulas condere velit, nullamque Notarii publici operam intercedere. Aliam quoque formulam proponemus, ex qua Notarius deprehendat, quid gerendum sit, cùm Parochus testamenti tabulas suâ manu descriptas ipsi tradiderit.

2. Alexander III. duo super hac re Decreta edidit, quorum primum *cap. Cùm esses* 10. Umbaldo Ostiensi Episcopo & Archipresbytero, & Canonicis Veliternis inscribitur; secundum verò Judicibus Veliternis, & habetur *cap. Relatum* 11. *de testamentis*, ejusque exemplar in tabulario S. Clementis Velitris adhuc conservatur, uti commemorat Borgia quondam Episcopus Nucerinus, nunc Firmanus Archiepiscopus (*r*).

3. In prima decretali *Cùm esses* Alexander III. ita statuit: *Testamenta, quæ Parochiani coram Presbytero suo, & tribus, vel duabus aliis Personis idoneis in extrema fecerint voluntate firma decernimus permanere*; in altera decretali *Relatum*, idem Pontifex testamenta coram duobus, vel tribus testibus jure condita esse declarat: *Tribus, aut duobus legitimis testibus requisitis: quoniam scriptum est: In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.*

4. In prima decretali Pontifex præsentem Parochum exposcit, *coram Presbytero suo*; in altera *Relatum*, Parochum haud nominat. In prima tres saltem, nempe, Parochum, ac duos testes requirit; in secunda verò duos testes satis esse constituit. Quare inter has decretales repugnantia intercedere videtur, quæ tamen evanescit penitus, si quis advertat in decretali

(*r*) In Hist. Eccles. ac Civit. Veliter. lib. 3. num. 60. & seqq.

Cùm esses sermonem haberi de testamentis peractis non ad *pias causas*, sed ad *profanas*; in decretali autem *Relatum* verba fieri de testamentis ad *causas pias* solùm spectantibus. Insuper decretalis *Cùm esses* totum Ecclesiasticæ ditionis ambitum complectitur, nisi forte peculiare loci statutum adversetur. Decretalis autem *Relatum* universo terrarum orbi servanda proponitur (*s*).

5. Nos igitur testamenta præterimus, quæ ad *pias causas* instituuntur, veluti, si bonorum hæres Ecclesiâ declaretur; sed de testamentis agimus ad *profanas causas* pertinentibus, veluti, si bonorum hæreditas in consanguineos, aut amicos conferatur. Hæc verò testamenta coram Parocho, ac duobus, vel tribus testibus peracta, cùm in tota Ecclesiastica ditione vim obtineant, Bononiæ pariter, ac per universam Diœcesim idem statuendum est, quæ Pontificum ditioni prorsus subjicitur, cùm præsertim nullum statutum decretali *Cùm esses* contrarium afferri possit. Ita fatentur Dolphius (*t*), & Postius, aliique plures, quos Romanæ Rotæ Tribunal commemorat.

6. Cùm hæc ita se habeant, & cùm decretalis *Cùm esses* Parochum nominet: *coram Presbytero suo*: inquiritur, utrum testamentum coram Capellano Parochi, aut Confessario testatoris conditum jure existimari debeat, quidve

P 2

(*s*) Covarr. cap. Cùm esses num. 12. de testamentis. Fagnanus cap. Relatum num. 4. Barbosa num. 2. de testamentis. Facchin. Controv. Jur. lib. 9. cap. 47. §. ult. Engel in Summa Jur. Canon. de testamentis q. 7. Card. Petra tom. 2. in Const. Apost. pag. 320. num. 34. & seq. Ruger. tr. de testament. Canon. lib. 1. disput. 1. cap. 1. (*t*) In controv. 71. num. 94. & 98. dec. 33. num. 187. & 212. In Bononiens. Legatorum die 6. Aprilis anno 1731. §. Statutum autem Bononiæ coram Rezzonico.

deliberandum videatur, si præstò haud fuerint nec Parochus, nec Capellanus, neque testatoris Confessarius. Cùm in eadem pariter decretali duo, vel tres idonei testes exprimantur: *& tribus, vel duabus aliis personis idoneis*: nova quæstio in medium proferetur, an mulieres ipsæ in testamentis ejusmodi possint acciri testes. Postremò, cùm ultimam voluntatem eadem decretalis memorat: *In extrema fecerint voluntate*: in quæstionem adducitur, an testamentum eo modo, quo diximus, confectum, vim habeat, si testator animo, & corpore bene valeat, aut si morbo aliquo teneatur, nullum tamen mortis periculum immineat.

7. Hæ quæstiones omnes facili negotio dissolvuntur, si, ingenii vanâ ostentatione prætermissâ, libris evolvendis tempus impendatur, eæque opiniones seligantur, quas Tribunalia, forumque suâ auctoritate confirmarunt. Antonius de Budrio Civis noster in sua epistola, quam scripsit ad explicandum *caput Cùm esses de testamentis*, probavit ea testamenta, licet ad *non pias causas*, & etiam sine Parocho confecta, modò tamen duo, vel tres testes intervenerint: sed hanc opinionem verbis illis, *coram Presbytero suo*, apertissimè repugnantem cæteri omnes improbarunt. Nonnulli Parochis nimium tribuunt, asserentes testamentum coram Parocho agresti nequaquam ritè fieri ab illo, qui in Civitate morari plerunque consuevit, & dum rusticatur, improviso aliquo morbo correptus supremas tabulas exarare desiderat. Attamen contrariam sententiam aliqui unanimes sequuntur, qui agrestem Parochum rusticantis proprium Parochum existimant, cùm Divina Eucharistia, vel Extrema Unctio graviter ægrotanti conferenda est; & ob hanc causam pro-

bant teſtamentum coram eodem Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus inſtitutum (*u*).

8. Quod ſi Parochus abſens fuerit, difficile admodum valere teſtamentum conſtabit, ad quod Capellanus accerſitur, licet illum Parochus ſuo loco ſubſtituerit. Nam ob hanc delegationem adminiſtrandi Sacramenta facultatem Capellanus tantùm aſſequitur (*x*). At verò non ſemel in judicio probatum fuit teſtamentum, quod factum fuit coram Confeſſario, & duobus aliis, vel tribus teſtibus (*y*). Non is tamen Sacerdos intelligitur, qui teſtatoris Confeſſionem forte excepit, ſed is, qui Pœnitentiæ Sacramento teſtatorem ipſum expiare jam dudum conſueverit. Nam plurimi *facienda eſt fiducia quam ſtatuit* quiſque in Confeſſario, cui reipsâ tribui queunt ea verba *coram Presbytero ſuo*, quemadmodum Cardinalis de Luca rectè perpendit (*z*), & Romanæ Rotæ Tribunal declaravit.

9. Quapropter abſentibus Parocho, & proprio teſtatoris Confeſſario, ad evitandas difficultates omnes, Capellanus, vel extraordinarius Confeſſarius alium præter conſuetos teſtem accerſant. Si Parochus, aut proprius Confeſſarius interſint, duo teſtes ſatis eſſe decernuntur. Sin illi abſentes fuerint, tum Capellanus, vel alius Confeſſarius acciri tertium quoque teſtem curent, qui abſentiam Parochi, vel proprii Confeſſarii ſupplebit, ſi Capellanus, vel extraordi-

(*u*) In Decret. practicis de teſtament. cap. 35. num. 4. & ſeq. & cap. 36. num. 217. & ſeqq. (*x*) Roger. de teſtam. Canon. lib. 1. diſput. 2. cap. 5. ſub num. 9. (*y*) In Deciſ. 145. num. 13. coram Alexand. VIII. & in dec. 128. num. 5. coram Caprara. (*z*) De teſtam. diſc. 25. num. 22. in dec. 372. a num. 18. uſque ad num. 30. part. 9. tom. 2. rec. dec. 52. num. 5. & 6. part. 13. rec.

narius Confessarius inter testes recenseatur; tum si tres alii testes vocentur, numerus testium ad rem peragendam necessarius perficietur. Hujusmodi cautio primùm desumitur ex Abbate (*a*), cui deinde reliqui omnes assentiunt (*b*).

10. Ad reliquas quæstiones, quæ propositæ fuerunt, deveniamus. Primùm, decretalis *cùm esses* testes idoneos exigit, non quidem *in superlativo gradu*, cùm testimonium etiam egenorum probitate, ac fide præstantium satis idoneum putetur (*c*), sed requirit ut viri tantùm, non mulieres testimonium ferant, ut Fagnanus fusè demonstrat (*d*), cujus auctoritate ducti fatemur ritè condi testamentum coram Parocho, vel consueto Confessario, ac duobus testibus; aut coram quatuor testibus, si Parochus, aut solitus Confessarius non intervenerint; ritè, inquam, condi hâc ratione testamentum, licet testator gravi morbo non teneatur. Nam Alexander III. in decretali *cùm esses* morbi quidem implicitè meminit illis verbis: *In extrema fecerint voluntate*; sed rem tum solùm exponebat, pro qua consilium ab ipso petebatur; sententiam verò Pontificis morbo nequaquam initi Cardinalis de Luca sapienter ostendit (*e*).

11. Jam satis sit de iis, quæ a jure Canonico circa hoc argumentum desumuntur, ac de iis quæstionibus, quæ a Theologis fiunt; nunc de usu rei ejusdem verba faciamus, & seriem eorum, quæ peragenda sunt, explicemus.

(*a*) In solemni repetit. cap. cùm esses num. 12. de testam. (*b*) Vallens tit. de testam. §. 1. num. 7. Rocc. disp. Jur. cap. 40. num. 1. Paul. de Rubeis in allat. Decr. pract. cap. 35. num. 121. & seq. Roger. in oper. all. lib. 1. disp. 3. cap. 1. num. 10. & seq. (*c*) De Rubeis in cit. cap. 35. num. 178. & seq. (*d*) C. Cùm esses num. 32. & seq. de testam. num. 48. & seqq. (*e*) In cit. disc. 25. de testam. num. 20. Monacell. lib. 1. tit. 10. form. 19. num. 30.

12. Itaque Parochus, vel Confessarius ordinarius acciti a testatore, qui eos adhibere velit ad supremas tabulas conficiendas, cùm Notarius publicus desit, illi, inquam, testatorem admoneant necesse est, duos alios testes saltem requiri ex viris, non mulieribus delectos. Si verò Capellanum, aut Confessarium extraordinarium acciri contingat ob eandem causam, tres alios testes adhibendos testatori patefacient. Deinde reipsâ testes perquiri deberent, & moneri testamentum ipsorum testimonio obsignandum esse eo tempore, ac loco, qui indicabitur. In hoc *Rogitus explicitus* declaratur. Sed quoniam ob aegrotantis periculum aliquando res celeriter expedienda est, tum ferre testimonium possunt illi, qui fortuitò in aedibus testatoris occurrunt, & coram ipsis testamentum confici potest, modò tamen voluntatem suam clarè ipsis testator exponat, ipsique mentem intendant, ut verba testatoris intelligant, quemadmodum leges iis verbis praescribunt: *Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur praesente eo fecisse, nisi is intelligat* (*f*). Insuper nulla fraus immiscenda est, atque iis omnibus *rogitus implicitus* continetur, quem sufficere Juris Consulti tunc existimant, uti Rogerius amplissimè comprobat (*g*).

13. Coactis necessariis testibus Sacerdos testatorem admoneat, ut sibi, ac praesentibus ipsis testibus extremam voluntatem suam declaret, nempe, pia legata, si aliqua facere pro animae suae expiatione deliberaverit, item legata profana, si tamen aliqua decernere velit, ac postremò testamenti sui executores, si ipsos nominare cupiat, & haeredis institutionem, quae ad testa-

P 4

(*f*) In L. coram Titio ff. de verb. sign. (*g*) In suo tr. de testam. Can. lib. 1. disput. 3. cap. 4. num. 12. & 13.

mentum ritè condendum omnino necessaria est; eos pariter explicet, qui loco hæredis substituendi sunt, si illos constituendos optaverit. Evenire potest, quod testator ægrotus ita morbo prematur, ut hæc universa exponere nequeat, & opera alterius prorsus indigeat, qui aliqua ipsi in memoriam revocet; idque Sacerdoti tunc minimè interdicitur, præsertim, cùm de legatis statuendis testator moneri debet; sed prudentia, simul ac probitas in Sacerdote appareant, qui se prorsus alienos a fraude, privatâque utilitate palam debent ostendere (*h*).

14. Deinde Sacerdos idem manu suâ describat testatoris voluntatem sibi, ac testibus expositam, idque statim clarâ voce coram testatore, & testibus perlegere tenetur, & emendare fideliter quidquid immutandum testatori videbitur. Post hæc testatori scriptum ipsum obsignandum tradet; illud quoque Sacerdos, ac testes obsignabunt, asserentes, quod testamento condendo interfuerint. Si Parochus ipse accitus testamentum exaraverit, Ecclesiæ suæ sigillum imprimet. Confessarius verò ordinarius, aut Capellanus, & Confessarius extraordinarius proprio sigillo testamentum obsignabunt. Si testator nomen suum literis efformare nesciat, vel id facere ob gravitatem morbi nequeat, satis erunt testimonia Sacerdotis, ac præsentium testium, qui, si literarum ignari penitus sint, tum solus Sacerdos testamentum manu suâ signabit; testes verò crucis signum efformabunt (*i*); deinde Sacerdos illud crucis signum a testibus, quos nominabit, appositum asseret.

15. Non semel aliqua testamenta perspeximus peracta vel a Parocho, vel ab aliis Sacerdoti-

(*h*) Rota in cit. Bonon. Legat. §. Præmisso siquidem coram Romonico. (*i*) Monacell. tom. 1. formul. lib. form. 19. n. 41.

bus, quos nuper explicavimus, & illa quidem nec diem, neque annum, neque locum, ubi testamentum factum fuit, præferebant, & cæteris quoque clausulis carebant, quæ necessariò requiruntur. Insuper experientiâ compertum nobis est, Parochos, aut alios Sacerdotes scripto testamento domum suam illud tulisse, & omnem deinde cogitationem prorsus abjecisse. Quapropter post ipsorum, vel testium mortem, testamentum idem penitus concidit, & multa dissidia concitavit. Itaque formulam in describendis testamentis servandam Parochis, aliisque Sacerdotibus in fine hujus Institutionis proponimus, ut corruptelæ primo loco expositæ consulamus. Perpauca etiam inferius decernimus, ut futuris litibus ob imperitiam, vel negligentiam Parochorum, aut Sacerdotum, omnem aditum occludamus.

16. Quantocius fieri poterit, nec serius octo diebus post obsignatum testamentum, Parochus, aut Sacerdos unà cum testibus publicum Notarium conveniet, cui notum faciet se jussu testatoris eas tabulas scripsisse. Ipsas deinde ostendet, ut in acta a Notario referantur. Testamenti ipsius partes explicari a Parocho, vel Sacerdote, ac testibus non opus est, si illud a testatore ipso, ac testibus obsignatum fuerit (k). Satis erit, si testes easdem tabulas, & obsignationes manu suâ peractas fuisse confirment: insuper hæredem institutum, legata, decreta, & reliqua omnia, prout in testamento describuntur, a testatore constituta fuisse comprobent. Sin autem a Parocho, vel alio Sacerdote, non autem a testatore, supremæ illæ tabulæ scriptæ, signatæque fuerint, quamvis testes easdem tabulas ob-

(k) Juxta decis. 108. num. 6. & 7. & decis. 110. num. 20. & seq.

signaverint, tum Parochus exponere palam debet, ac post ipsum seorsim testes, omnia, quae in illis tabulis continentur (*l*); id verò faciendum praesertim indicitur, cùm testes literarum imperiti crucis signum tantum effinxerint. Sed prius ipsi testes nomen suum tabulis obsignatum agnoscent, vel crucem efformatam, cui Parochus ipsorum nomen subjecit. Deinde Scriba tradito sibi testamento adjungat, quidquid testes deposuerint. In fine hujus institutionis totius rei formulam addimus, ut Notariis Foraneis, quo modo res eadem gerenda sit, innotescat.

17. Non ignoramus hæc omnia non sufficere, ut supremæ tabulæ vim suam obtineant, & executioni mandentur, nisi Parochi, ac testium examen decreto idonei Judicis intercesserit, & illi vocentur ad hoc judicium, ad quos testamentum pertinere videatur. Quippe fides Parochi, ac testium nihil aliud præfefert, quàm testimonium *ad perpetuam*, quod quidem parvi momenti habetur, nisi quæ modò exposita sunt, omnino observentur (*m*): hæc tamen haud necessaria Monacellus advertit (*n*), si ob legitimam consuetudinem testamenta suum effectum habeant, etiamsi testimonia non repetantur, & in publicum tabellarium referri absque nova promulgatione soleant.

Sed hoc negotium a nobis declinandum putamus, & solùm instruendos esse Parochos, aliosque Sacerdotes operam sedulam conferre, ne ipsorum imperitiâ malè testamenta condantur, aut in tenebris sepulta delitescant. Reliqui verò, ad quos testamenta ipsa spectant, ad juris peritos

(*l*) Secundum decision. 312. num. 5. part. 16. Recent.
(*m*) Panimoll. decis. 90. annot. 1. num. 20. & seq. Roger. de testam. Can. lib. 1. disp. 2. cap. 1. à num. 37. ad num. 41. (*n*) In Formul. Leg. tom. 1. tit. 10. formul. 19. n. 34.

confugiant, ex quorum consilio faciendum suscipient, quidquid utile sibi, & consentaneum judicabunt.

Formula testamenti, quod absente Notario conficitur a Parocho.

18. IN nomine Domini. Amen.
N. N. quondam N. N. ditionis, ac Diœcesis Bononiensis Dei beneficio sanâ mente, ac sensibus præditus, visu, loquelâ, atque intellectu, sed corpore ægrotus, & lecto decumbens, ne ipsum improvisa mors opprimeret, antequam de bonis suis testaretur, me inferius obsignatum ore suo, & clarâ voce rogavit, tanquam ipsius Parochum, absente Notario publico, ut ejus testamentum exciperem, & scriberem; ac reipsâ coram testibus inferius adnotatis, & ob hanc causam accitis ab eodem testatore N. N., ego excepi, iterumque excipio idem testamentum, quod manu meâ describo, dum testator ipse tractim enunciat, quæ supremâ voluntate deliberat; hasque tabulas se peractâ Notario committam; quibus N. N., bona sua divisit, ac dividit eo modo, qui subjicitur, nempe:

Primum, animam suam testator Deo Optimo Maximo commendat, cujus opem implorat, morte præsertim proximè impendente, ut ad sempiterna Cœlitum gaudia excipiatur.

Præcipit corpus suum sepulturæ mandari in Ecclesia N. N., postquam in cadaver redactum fuerit, proque animæ suæ expiatione Sacra fieri.

Item ratione legati, & quocumque meliori modo &c. relinquit summam pecuniæ N. numerandam N.

Pro reliquis autem bonis mobilibus, immobilibus, se moventibus rebus, rationibus, & actionibus tum præsentibus, tum futuris idem tes-

tator N. ore ſuo, & clarâ voce hæredem ſuum inſtituit, nominat, declarat, & vult N. N. liberâ voluntate, ac ratione (hoc loco addantur ſubſtitutiones, aliæque conditiones, quas teſtator præſcribet, & quæ notari clarè debebunt).

Commiſſarios autem, & executores poſtremæ hujus voluntatis idem teſtator N. deſignat N. N., quibus facultatem tribuit, ut &c. (hoc loco deſcribantur facultates generales, ſeu peculiares, quas illis conferendas teſtator judicabit).

Porro ipſe teſtator declaravit hanc eſſe ſuam poſtremam voluntatem, ac teſtamentum; quod ſi ratione teſtamenti vim non aſſequatur, decernit illud valere tanquam codicillum, vel donationem causâ mortis, aut cujuſcumque poſtremæ voluntatis, quæ valida. & efficax habeatur. Revocat autem, obliterat, & irritam facit aliam quamcumque voluntatem, aut teſtamentum, quod ipſe alio quocunque tempore, vel ratione condiderit, ita ut hoc poſtremum valere ſolùm debeat, & perpetuò obſervari a ſuis hæredibus, & ab aliis, ad quos pertinebit; idque totum fieri præcipit quocunque meliori modo, qui rationi conſentaneus ſit.

His omnibus, & ſingulis continuè præſentes adfuerunt in eodem oppido, ac domo teſtatoris, nempe, in cubiculo, ubi ipſe ægrotus decumbit, jam nominati teſtes N. filius N. &c. qui teſtatoris ore proprio rogati fuerunt, ut teſtimonium facerent. In fidem &c. manu meâ has ſupremas teſtamenti tabulas obſigno, & Sigillum Eccleſiæ meæ ſuperaddo.

Formula servanda, dum Parochus testamentum Notario publico committit.

19. REverendus D. N. Filius D. N. N. Rector Ecclesiæ Parochialis N. coram testibus inferius signatis, ut observantiam testamenti inferius descripti certam, ac perpetuam redderet, commisit, deditque mihi Notario publico folium, in quo asseruit contineri testamentum, & voluntatem ultimam N. N. in sua Parochia commorantis (nempe, si adhuc superstes fuerit; sin autem e vivis decesserit, addatur) in sua Parochia commorantis, dum viveret, & dum animam postremò exhalavit; quod testamentum ab eodem Reverendo Parocho conditum fuit rogante ipso testatore, & absente, Notario publico die mensis hujus anni . Idem testamentum exceptum coram testibus in ipso descriptis, & similiter ab eodem testatore rogatis, scriptumque fuit manu ipsius Reverendi Parochi testatore dictante, quæ vellet; qui sanè testator, dum supremas has tabulas conficeret, corporis quidem ægritudine tenebatur, mentis tamen sanitate, sensu, visu, auditu, intellectuque præditus erat; in quibus tabulis testator affirmat legata decrevisse, hæredem ore suo declarasse, & reliqua omnia, prout in testamento continentur, liberè constituisse; & insuper postulat, ut traditum mihi, exceptumque suum testamentum publicâ fide confirmarem, & illud in acta mea referrem, quæ omnia meliori modo &c. sententia verò ejusdem testamenti est hujusmodi (hoc loco referatur testamentum).

Formula depositionis Parochi, cùm interrogatur de iis, quæ in testamento continentur.

20. AC deinde interrogatus a me Notario idem Reverendus Parochus de iis, quæ habentur in testamento mihi tradito, ipse jurejurando interposito, & tacto de more pectore Sacerdotali, deferente me Notario publico, respondit hæc, quæ sequuntur.

In testamento peracto, ut superius expositum fuit, ibique tradito N. testator, animâ suâ prius Deo commendatâ, decretoque sibi tumulo in Ecclesia N., & pro animæ expiatione Missarum Sacrificiis indictis præcepit numerari N. summam pecuniæ N. (hoc loco cætera legata, & alia, si quæ proposita fuerint a testatore sigillatim enumeret).

Hæredes bonorum suorum generales instituit N. N. ore suo, & clarâ voce (hoc loco explicentur si qui alii substituti sint, vel aliquid aliud circa hæredis institutionem a testatore decretum fuerit).

Postremò, Commissarios suos designavit N. N., & reliqua omnia, prout in testamento describuntur, quod ego testor, & approbo illud idem esse, quod excepi, scripsi, obsignavi, addito pariter Sigillo Ecclesiæ meæ Parochialis.

Formula depositionis testium, cùm interrogantur de eodem testamento.

21. POst hæc idem Reverendus Parochus adduxit jam nominatos, & inferius scriptos testes, qui condendo testamento interfuerunt. Ac primùm N. Filius N. N. Oppidi N. interrogatus a me de rebus in eodem testamento contentis, jurejurando interposito, tactisque scripturis, deferente me Notario publico in

hunc modum respondit: Die Mensis Anni accersitus domum in Oppido ubi ipse gravi morbo decumbebat, ore suo, claráque voce me rogavit, & etiam N., ut testes essemus postremis suis tabulis, ultimæque voluntati. Quare Reverendum N. Parochum suum illic præsentem exoravit, ut absente Notario publico, testamentum suum exciperet, illud Reverendus idem Parochus N. excepit, scripsitque enunciante testatore, quæ vellet. Is quidem animâ suâ Deo commendatâ, sepeliri corpus jussit in Ecclesia &c. (hoc loco describatur responsum ejusdem testis ad singula capita testamenti, quemadmodum in responsione a Parocho facienda superius exposuimus; deinde Notarius hoc modo prosequatur).

Insuper testamenti tabulas Ego Notarius testi N. N. palam ostendi, quas ipse diligenter expendit, & nomen suum in fine obsignatum, vel ejus loco crucis signum perspexit, cui subjiciebantur ipsius nomen, & cognomen; quibus peractis testis ipse jurejurando dixit: Hoc est revera testamentum N. N., cui ego testis interfui cum alio teste, quem superius nominavi. Super his omnibus &c.

Post hæc, Notarius depositionem eliciet ab illo, vel aliis testibus, qui forte interfuerint, & pro hac eadem causa coram adducantur.

Quod si testamentum manu testatoris obsignatum fuerit, nullum tunc examen Parochi, vel testium requiritur, & satis erit, si ipsi testamentum idem agnoscant, eo modo quem explicavimus, & etiam superaddant, legata, hæredis institutionem, aliaque omnia decreta fuisse ab ipso testatore, prout in ejus supremis tabulis exhibetur; nec opus est, ut sigillatim enumerent &c.

Leges observandæ in Civitate, ac Diœcesi Bononiensi pro quibusdam eventibus, qui in deferendis ad sepulturam cadaveribus obtingunt, aliisque similibus.

22. QUamvis nonnullis corruptelis prospicere curavimus, quæ in hanc Civitatem invectæ fuerant, cùm mortuorum cadavera ad tumulum deferuntur, tamen alia nonnulla supersunt emendanda, quæ ut melius intelligantur, explicari debet eorum consuetudo jampridem in hanc Civitatem nostram inducta.

23. Cùm efferenda sunt cadavera, ordines Regularium, aut Sodalitia accersita se conferunt ad Parochiam, cui defunctus subjiciebatur, & inde simul cum Parocho ad ædes ejusdem defuncti proficiscuntur: cùm cadaver jam delatum fuerit ad Parochiam, tunc ex eo loco ad Ecclesiam transfertur, ubi sepulchro condendum est, nempe, si in ipsa sepulchrum majores defuncti sibi, ac posteris suis constituerint, aut si defunctus ipse tumulum sibi in eadem Ecclesia delegerit.

24. Cùm ab ædibus, sive in Ecclesia Parochiali cadaver effertur, tot Crucis vexilla præferuntur, quot accitæ fuerunt Sodalitates, ut cadaver ipsum prosequantur. Ita omne sodalitium erigit vexillum suum, & singuli Ordines Regularium Crucis signum quoque deferunt eo prorsus modo, qui in publicis supplicationibus præscribitur. Idem institutum servatur, etiamsi Capitulum hujus Metropolitanæ accersitum fuerit. Singuli enim Ordines Crucem suam præferunt, at illa Capituli, quam sequuntur Canonici, locum propiorem cadaveri sibi sumit. Quod

Quod si Ecclesia, ubi tumulus eligitur, inter Parochiales adnumeretur, tunc ipsius vexillum præfertur, non verò Parochiæ, ad quam defunctus pertinebat. Uterque Parochus Crucem eandem sequitur Parochiæ, ubi cadaver sepulturæ committendum est, ita tamen ut Rector Parochiæ, *a qua*, dexterum latus obtineat, donec per ditionem Parochiæ suæ incedit, vel etiam per alienas Parochias, quæ interponuntur, usque ad confinia Parochiæ, *ad quam*, & statim ac eos terminos attigerit, locum suum Rectori Parochiæ, *ad quam*, concedit, & ipse latus sinistrum occupat. Si verò Ecclesia tumulando cadaveri proposita nullo Parochiæ titulo prædita sit, vexillo Crucis non utitur, sed illud Ecclesiæ Parochialis *a qua* solùm præfertur. Insuper si Ecclesia non Parochialis, ubi cadaver sepeliri debet, addictum sibi proprium Sacerdotem habeat, veluti Præfectum Regularis Conventûs, ubi defunctus tumulum sibi constituit, aut Capellanum Sodalitii, in cujus Sacris ædibus cadaver condendum est, tunc Sacerdotes ejusmodi proprium sibi locum desumunt, atque ita Præfectus Conventûs incedit cum suis Regularibus, si ipsi ad supplicationem funebrem interveniant: Capellanus autem Sodalitium suum prosequitur, si illud accitum fuerit, ut funebrem pompam comitetur; & tum Rector Parochiæ *a qua* reliquis omnibus solus anteponitur.

25. Si hanc consuetudinem diligenter expendamus, nonnulla juri communi consentanea, alia verò prorsus aliena deprehenduntur. Ac primùm juri cohæret, quod Sodalitates vel Ordines Regularium, quæ ad pompam funebrem vocantur, ad Parochiam defuncti prius se conferant, & inde ad ipsius domicilium, sive ad

eam Ecclesiam, ubi cadaver expositum fuerit. Porro id contingit, cùm defunctus ita jusserit, vel ipsius hæredes ita decernunt. Equidem sæpius constitutum, ac sancitum fuit haud opus esse, ut cadaver in Ecclesia Regularium, aut alia quacunque sepeliendum, in Parochiali Ecclesia prius deponatur, nisi forte defunctus ipse, sive hæredes id statuerint. Petitum fuit a Sacra Congregatione die 14. Martii anno 1722. (o): *An cadavera defunctorum sepelienda in Ecclesia Patrum Minorum de Observantia terræ Petræ sanctæ, antequam ad eorum Ecclesiam deferantur, debeant prius asportari ad Porochialem, & eorum ibidem debeat fieri expositio usque ad horam sepulturæ?* Sacra autem Congregatio respondit *negativè* (p). Eadem sententia die 16. Martii 1726. (q), atque iterum die 6. Februarii anno 1734. (r) confirmata fuit. Insuper ex jure communi desumitur, quod Capellanus Sodalitii, in cujus Ecclesia tumulum sibi defunctus elegit, si ad pompam funebrem veniat post Sodales suos locum teneat (s). Juri pariter valde accommodatum videtur, quod cadaver ab ædibus suis minimè efferatur, neque ab Ecclesia, ubi collocatum fuerit, nisi Parochus intersit, ad cujus ditionem pertinet defunctus; nisi forte idem Parochus accitus venire recusaverit, nec alios in locum suum Sacerdotes sufficere velle declaraverit. Decreta super hac re Passerinus (t), Donatus (u), Lantusca (x), ac Pignatellus (y)

(o) In Lucana Funerum. (p) L. 72. Decr. pag. 94. (q) L. 76. Decr. pag. 122. (r) In Tolentina Funerum. (s) Bassius de Sodal. q. 5. n. 9. (t) De statu hom. t. 2. q. 187. art. 4. n. 153. & 154. (u) Rer. Regular. t. 3. tr. 10. q. 12. & 13. (x) In Theatro Regular. ad vocab. associatio cadaverum. (y) Consult. 49. tom. 3.

fusè commemorant, & ob eadem Decreta Scriptores unanimes idem docent (z).

26. Sed abhorret a jure communi tot Cruces deferri in pompa funebri, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium accerſiri contigerit: ſiquidem vexillum Eccleſiæ, ubi defunctus terræ mandatur, ſolùm elevandum die 16. Martii anno 1726. Sacra Congregatio conſtituit, omiſſis aliis ſententiis, quas eadem Congregatio haud diſſimiles olim promulgavit. Siquidem in cauſa Volaterrana petitum fuit: *An Archipresbyter aſſociando cadavera ſepelienda in Eccleſia Patrum Conventualium, teneatur incedere ſub illorum Cruce, ſeu pòtius valeat propriam Crucem elevare:* reſponſum eſt: *Affirmativè quoad primam, & negativè quoad ſecundam partem* (*a*). Congruit alia quoque ſententia, quam die vigeſimâ nonâ Januarii anno 1735. Sacra Congregatio edidit, cùm *Sabinenſis cauſa funerum* propoſita fuiſſet: ſed alienum magis a jure videtur, quod Sodalitia, vel Ordines Regularium ſuas Cruces præferant, cùm Metropolitanæ Eccleſiæ Capitulum ad funebrem pompam invitatur: nam ipſius ſolum vexillum tunc elevandum eſt, & omnes, qui ad exequias celebrandas acciti fuerunt, illud ſequi debent, uti a Sacris Congregationibus Romæ toties decretum fuit (*b*).

27. Cùm ob antiquam conſuetudinem in hac Civitate, ac Diœceſi minimè id obſervetur, ſed

(z) Samuel de Sepulturis tr. 1. contr. 5. concl. 5. Pirhing. ad tit. Decretal. de Sepult. §. 1. n. 34. & ſeqq. Monacellus in Form. leg. pract. tom. 1. tit. 5. form. 7. n. 34. & ſeqq. Urſaya t. 2. ſuarum diſcept. part. 2. diſc. 30. n. 84. & ſeqq. (*a*) L. 76. Decr. pag. 122. (*b*) Monacellus in loco cit. n. 38. & 39. Urſaya tom. 7. ſuarum diſc. part. 1. diſc. 6. n. 65. & ſeqq. & tom. 9. part. 1. diſc. 36. n. 79. & ſeqq.

tot vexilla Crucis ferantur, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium pompæ funebri interfuerint, quemadmodum ab Archiepiscopali Cardinalis Gabriëlis Palæotti (c) primi hujus Urbis Archiepiscopi deprehenditur illis verbis: *Expressè præcipimus, ut omnes & singuli statis horis simul convenire debeant sub suis quique Vexillis & Crucibus in locum, ubi defunctus erit, ut sepeliri possit*; quod institutum quidem tenetur, etiamsi Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ accesserit (d), ideo vetustatis gratiâ nihil novi statuendum volumus, & consuetudines a Decessoribus nostris jam inductas permittemus, eâ tamen conditione, ut aliæ quæcunque Sodalitates, Ordines Regularium, & Capellani conductitii prius ad Metropolim conveniant, quoties ejus Capitulum funeribus associandis intervenerit, & ex eo loco pompa funebris incipiat usque ad domicilium defuncti, sive ad Ecclesiam, ubi cadaver fuerit expositum. Ratio enim habenda est Capituli nostri juxta sententiam Sacrarum Congregationum, quas Bassius recenset (e).

28. Sed jam sermonem ad alia convertamus, quæ vetustatis consuetudinem adjunctam non habent. Ac primùm nobis delatum fuit unam, vel plures Sodalitates convenire ad associandum funus defuncti, qui eisdem Sodalitatibus adscriptus fuerat. Quare consilium a nobis petierunt, nempe, quem locum tenere, & quid peragere tunc debeant.

29. Equidem Romanum Rituale ita præscribit (f): *Ordinatur Processio præcedentibus Laicorum Confraternitatibus, si adsint: tum sequitur Clerus Regularis, & Sæcularis per ordinem*,

(c) Pag. 185. (d) Hieron. Prediera de funeribus associandis. (e) In cit. tr. q. 5. n. 10. (f) Tit. exequiarum ordo.

binique procedunt prælatâ Cruce, devotè Psalmos, ut infra, decantantes, Parocho præcedente pheretrum cum luminibus: inde sequuntur alii funus comitantes, & pro defuncto ritè Deum deprecantes sub silentio.

30. In statutis Cleri Romani prorsus idem decernitur (g): *Societates, quæ ad funera suorum Confratrum sine Sacco accedunt, non ante pheretrum, sed post illud incedunt: e contra verò, quæ cum Sacco comparent, ante ipsum pheretrum suis locis procedant, hoc est ante Clerum Regularem, sive Sæcularem.*

31. Hoc loco res non agitur de iis Societatibus, quæ Saccum induere consueverunt, sed de illis, quæ Sacco minimè utuntur. Hæ verò, si cadaver associare oporteat, absque ullo dubio pheretrum subsequi debent, & ordinatæ piè incedere, preces Deo persolventes, veluti Rosarium, pro defuncti expiatione, sed voce submissâ: *Pro defuncto* (ita statuit Rituale Romanum) *Deum ritè deprecantes sub silentio.* Porro submissæ voces comparantur silentio, quod a Rituali decernitur: eâ quoque ratione minimè perturbatur ordinatus illorum cantus, qui pheretrum præcedunt.

32. Insuper deprehendimus non semel a Parocho, vel hæredibus defuncti Capellanos conductitios acciri, non tantùm ex Clero Sæculari, sed etiam ex Regularibus, qui aliquando nullis Ecclesiasticis Ordinibus præditi sunt, sed inter Laïcos, sive Conversos Ordinis numerantur: non ignoramus istos post nuncupata solemnia vota Regulares reipsâ habendos esse, & quibusdam frui privilegiis, quæ Clericis sæcularibus tribuuntur; quinimò iisdem privilegiis etiam gau-

(g) C. 7. de Confr. ad Funera invit. §. 7.

dere ante votorum nuncupationem, dum adhuc in Novitiatu versantur. Ita professò Canonis privilegium assequuntur; sed hæc omnia Conversis ipsis a jure Pontificio conceduntur. Nam clarè desumitur ex Canone: *Si quis suadente* 17. *quæst.* 4. *in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit*: & ex cap. *Religioso de sententia excommunicationis in sexto. Quamvis autem is, qui Religionem ingreditur, Religiosus censeri cum effectu non possit, donec sit tacitè, vel expressè professus; siquis tamen violentas manus in eum injiciat, Excommunicationis latæ a Canone vinculum non evadit.* Attamen intelligere nullo modo possumus, quâ ratione Conversus Regularis personam Capellani gerere possit, dum justa persolvuntur defunctis, vel ipsorum cadavera ad sepulturam feruntur: neque facilè percipimus Conversum Regularis Ordinis accersiri ab illo, qui virum aliquem Religiosum invitat, ut Capellani munere fungatur. Quapropter statuimus non nisi Sacerdotes, aut Clericos Sacris Ordinibus præditos, cùm cadavera efferenda sunt, acciri posse tanquam Capellanos conductitios. Idem Regularibus indicimus, illos ab eodem Capellani munere prohibentes, qui Sacris Ordinibus initiati non fuerint, & multò magis Ordinis Conversos, nisi forte haud Capellani nomine perpauci Regulares, sed tota ipsorum familia ad associandum cadaver invitetur: nam cum ipsa pluribus constituatur, ex quibus alii Laïcos inter recensentur, alii minoribus, alii majoribus Ordinibus, alii demum Sacerdotio initiantur, ideo non interdicimus Conversis Regularibus convenire ad funebres pompas, cum aliis Fratribus, id est, cum universa familia.

33. Insuper percepimus excitari aliquas controversias inter Regulares, & Capellanos Re-

gulari Ordini minimè addictos: nam vocantur aliquando ad associanda cadavera quidam Presbyteri Sæculares, & Ecclesiarum quoque Rectores, qui ad pompam funebrem, tanquam conductitii Capellani interveniunt. Acciri solent ob eandem causam, & eodem Capellani conductitii titulo Parochi Regulares, aut viri Religiosi in Monasterio degentes. Itaque cùm Claustrales, & non Claustrales simul intersunt, tum Parochi reliquis Capellanis, qui curam animarum non habent, præire consueverunt. Inter Parochos autem Sæculares, ac Regulares illi principem locum obtinere solent, qui prius animarum curam susceperint. Cæteri Capellani sive Claustrales fuerint, sive Claustris liberi, ac immunes, qui Parochi titulo præditi non sunt, confusi, permistique funebrem pompam comitantur, quæ non semel ordinata sic fuit, ut Capellani antecesserint Parochis locum pheretro propiorem sibi sumentibus; & tunc bini Capellani non Claustrales incedebant; illos deinde bini Claustrales sequebantur, & hoc pacto universa pompa designata fuit. At nunc Claustrales aliqui Parochis, & Capellanis haud Claustralibus præire contendunt, licet omnes conductitii Capellani nomine ad funebrem pompam conveniant. Quapropter ob has controversias turbæ concitatæ sunt, dum cadavera efferrentur.

34. Ignoramus profectò, quibus rationibus innixi Claustrales præ cæteris omnibus locum sibi deposcant.

35. Ipsos tamen, neque probare, nec improbare volumus, antequam ex utraque parte argumenta proferantur. Illud certissimum est, quòd nos jubemur a Tridentina Synodo, his dissidiis

aditum occludere (*h*): *Controversias omnes de præcedentia, quæ persæpe maximo cum scandalo oriuntur inter Ecclesiasticas Personas tam sæculares, quàm Regulares, cùm in Processionibus publicis, tum in his, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda Umbella, & aliis similibus, Episcopus amotâ omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat.*

36. Itaque, ut finem dissidio statuamus, ac ne Regulares primum locum petentes rem solùm dissimulent, donec tempus excitandis turbis opportunum acciderit, ipsis præcipimus, ut infra tres menses ab hac die rationes in medium nobis adducant, ob quas Claustrales suos ad celebranda funera accitos, tanquam Capellanos conductitios, præferendos arbitrentur reliquis Parochis, ac Sacerdotibus, qui Capellani pariter titulo funeribus iisdem intersunt. Interim se gerant eo modo, quem subjicimus, donec Judicis sententiâ interpositâ, sive alio quocumque modo controversia dirimatur.

37. Plures ob causas Claustrales ejusmodi, tanquam Capellani conductitii funeribus ducendis interesse queunt; vel quia defunctus in ipsorum Ecclesia sepulturam sibi deligens, ex ipsis aliquos celebrandis exequiis, tanquam Capellanos accersiverit; vel quia inter Parochias eorum Ecclesia recenseatur. Quare Parochus cum reliquis se conferens ad domicilium defuncti, alios ejusdem Claustri Religiosos viros, veluti Capellanos secum adducit. Id etiam contingit, cùm defunctus in aliam Ecclesiam deferendus est, ubi sepeliri constituit, vel ubi familia ipsius tumulum sibi decrevit: tunc enim Parochus ex suis Claustralibus aliquos, tanquam Capellanos sibi adjungere potest, qui ipsum cadaver prosequan-

(*h*) Sess. 25. de Regularibus, & Monialibus c. 13.

tur. Postremò id eveniet, si Parochus aliquis, vel hæredes defuncti Claustrales ultro deposcant, ut pompam funebrem Capellanorum conductitiorum nomine comitentur..

38. Igitur si cadaver in Ecclesia Claustralium tumulandum sit, ipsique vocentur tanquam Capellani ad ipsum associandum, tunc in liminibus Ecclesiæ funebrem pompam commodè expectare queunt, nec ullas turbas movere, ut primatum præ cæteris Sacerdotibus obtineant: neque momenti habet quidquam illa argumentatio: *Defunctus in templo Regularium sepeliri statuit, ergo ipsi Regulares cadaver associare debent.* Nam responsum jam fuit, quod liceat ipsis funebrem pompam in Ecclesiis suis expectare. Die 22. Junii, & 13. Julii anno 1675. petitum fuit a Sacrorum Rituum Congregatione: *An Regulares possint cogi ad associanda cadavera in eorum Ecclesiis tumulanda; an verò possint expectare in dictis propriis eorum Ecclesiis; & an in casu, quo Regulares non accedant ad associandum dicta cadavera, amittere debeant intortitia:* Sacra Congregatio in hunc modum respondit: *Sacra Congregatio respondit, Regulares non posse cogi ad exeundum a propriis Ecclesiis, ad effectum associandi cadavera in eisdem sepelienda, sed sufficere, quod illa expectent ad januas. Quo verò ad intortitia remisit causam ad Judices suos.* Ita refert Lantusca (*i*). Alias pariter ejusdem Congregationis sententias Ursaya fusè commemorat (*k*).

39. Quod si Parochus Claustralis fuerit, & Capellanos aliquos sibi adjungere debeat, dum pergit ad ædes defuncti, ut inde cadaver effe-

(*i*) In Theatro Regularium ad voc. assoc. cadav. (*k*) T. 5. p. 1. discept. 11. num. 6. & seq. & tom. 7. p. 1. discept. 6. num. 72. & 73.

rat ad Ecclesiam. Aut si Parochus ipse Claustralis additis sibi Capellanis iisdem defunctum comitari teneatur ad aliam Ecclesiam, in qua totius Familiæ tumulus positus est, vel defunctus ipse sepeliri decrevit, tunc sanè ad evitandas turbas aliud consilium non suppetit, nisi quod Parochus ipse Sacerdotes sæculares sibi in Capellanos assumat, vel eos tantùm Claustrales, qui studio cæteris præeundi non ferantur; siquidem perpauci inter ipsos in hac pervicaci sententia versantur.

40. Postremò, si ob eam causam eveniat controversia, eoquod Claustrales ejusmodi a Parochis, sive hæredibus defuncti ad associandum cadaver invitantur, universis indicimus, ut eos Claustrales nequaquam advocent, donec lis dirimatur. Accersant ipsos haud veluti Capellanos conductitios, sed tanquam Societatem Regularium: tunc enim Crucis suæ vexillum sequuntur, & sibi designatum locum occupant, nec ullus timor est, ne primatus obtinendi causâ pompa funebris impediatur.

41. Hæc omnino tenenda præcipimus, quin rationes utriusque partis cùm in *Petitorio*, tum in *Possessorio* labefactentur: neminem suspicamur queri de nobis meritò posse, eoquod solùm expetimus longè amovère turbas, quæ sæculares ipsos graviter offendunt. Insuper, cùm rationes in medium proferentur a competitoribus, judicium ferre integrum parati sumus, & etiam, quæ modò sanximus, prorsus abrogare: neque sanè hoc totum negocium temporis multùm exigit, ut proponatur, examinetur, utque sententia feratur. Quippe magnum discrimen interest inter hanc controversiam, & illam, quæ in Tridentina Synodo Canonicos inter Regulares ex Congregatione Lateranensi, & Ab-

biates, & Monachos Cassinates de loci primatu intercessit. Præstantiores doctrinâ viri totius Italiæ studium, & opera in eam causam contulerunt, quæ tandem trium Cardinalium judicio peracta fuit, quod sanè judicium Pontificis etiam Pii IV. auctoritate, ac diplomate confirmatum est (*l*).

42. Supersunt aliqua, pro quibus consilium nostrum exposcitur; ac primùm, in qua Parochia tumulandus sit, qui morari solitus in civitate, in agrum divertit, ut animum parumper relaxet, vel ad negocia expedienda, aut ad valetudinem curandam, ibique vitâ decedit. Item ad quam Parochiam spectet illius cadaver, qui domicilium obtinet in Diœcesi, & urbem petit necessitate aliquâ adductus, vel ut reficiat vires morbo debilitatas, ibique supremum obit diem.

43. Ex jure Pontificio responsum apertè desumitur (*m*): *Is, qui habet domicilium in civitate, vel castro, quandoque ad villam ruralem se transfert recreationis causâ, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electa sepultura decedat ibidem; non in Ecclesia dictæ villæ, sed in sua Parochiali, vel in ea potius, in qua Majorum ipsius ab antiquo sepultura extitit, sepeliri debebit, dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari.*

44. Itaque debet expendi, an defunctus sepulturam in aliqua Ecclesia sibi constituerit, & tunc extremæ ipsius voluntati parendum est. Si nihil ille de sepultura sua decreverit, in tumulo Majorum suorum condatur, si ipsius familia peculiarem in aliqua Ecclesia tumuli locum habeat. Quod si defunctus nihil de suo

(*l*) Ann. 1567. (*m*) In Decretal. *Is qui* de sepultur. in sexto.

ſepulchro deliberaverit, ſi ipſius quoque familia peculiari tumulo careat, tum civitatis incola, licet in agro deceſſerit, ad urbanam Parochiam deferendus eſt, modò tamen abſque ullo periculo, gravique incommodo id fieri queat. Id verò obtingere tunc ſolùm declaramus pro evitandis diſſidiis, cùm ager, ubi Civis occubuit, tribus ab urbe milliariis diſtat. Nam ſi plus quàm tribus milliariis diſtet, tum Parochus agreſtis illum tumulo mandare poterit, nec urbanus Parochus cadaver depoſcet, nec aliquid ratione ſepulturæ percipere contendet.

45. Equidem decretalis: *Is qui:* de illo verba minimè habet, qui ex agro in civitatem venit valetudinis causâ, vel ut negotiis ſuis operam impendat, ibique mortem oppetit, ſed tantùm Civem memorat, qui in agro vitam abſolvit, quo ſe contulerat ad confirmandam valetudinem, vel ob alias cauſas, ipſumque ad urbanam Parochiam transferendum ſtatuit, ſi commodè fieri poſſe videatur, ob eam nempe rationem, quod ipſe ruri paululum degens, urbis domicilium non amittit; neque ruris incola cenſendus eſt, niſi animum in eo permanendi prius habuerit (*n*). Itaque, cùm eadem ratio conveniat aptiſſimè rurali viro, qui in civitate diem ſupremum oppetiit, ubi fortuitò causâ valetudinis, vel ad explicanda ſua negotia morabatur, ideo conſtituendum de illo prorſus idem eſt, quod nuper expoſuimus de Cive, qui ruri caſu quodam occubuit, nempe, in urbana Parochia ſepeliendum ruralem virum, qui in civitate vitâ defunctus eſt, ſi agreſtè ipſius domicilium tribus milliariis longè ab urbe ſejungatur, & ad ruralem Parochum ex ſepultura nullum fructum pervenire.

(*n*) Pirhing. l. 3. tit. 28. de ſepultur. §. 1. n. 6.

46. At si hæc tria milliaria nequaquam intercedant, tum Civis cadaver in Parochiam urbis inferendum est, & ob eandem rationem ad ruralem Parochiam viri agrestis cadaver asportandum. Tunc autem ruralis Parochus urbanum Parochum, & e contrario Parochus urbanus ruralem admonebit, ut transferendum cadaver ipsi, vel alteri Sacerdoti per ipsum designato committatur. Cadaver etiam loco non movebitur, nisi proprius Parochus, aut ipsius Capellanus intersint; neque in urbem, sive in agrum, nisi pheretro impositum deferetur: Clericus Crucis vexillum præferet, & duo Sacerdotes subsequentur, qui Psalmos recitabunt, nempe Rector, aut Capellanus Ecclesiæ, ubi defunctus tumulari debet; & insuper Rector, aut Capellanus Ecclesiæ, ubi vitam reliquit: neque enim decet Fidelium cadavera alio modo sepulchris inferri. Illud verò quod non semel accidit, a religione prorsus alienum est, cum plaustris imposita cadavera, & fœni; paleæ, vel lignorum fasciculis implicita in civitatem, vel in agrum delata fuerunt, ut vectigal declinaretur; nihil enim solvendum pro ipsis transferendis cadaveribus Lagunez (*o*), & Cardinalis de Luca (*p*) sapienter ostendunt.

47. Non multis ab hinc diebus accepimus quendam in civitate vitâ perfunctum sibi sepulturam delegisse in Ecclesia Parochiali, quæ in Diœcesi posita est; Rectorem autem Parochiæ urbanæ, ubi ille expiravit, ruralem Parochum monuisse ad portam civitatis subsisteret, ut cadaver ipsi traderetur.

48 Gratissimum nobis esset intelligere rationes, quibus innititur nova hæc, inusitataque

(*o*) De fructibus pag. 227. n. 179. (*p*) In suo magistral. discurs. 166. de Regal.

sententia, *rationes*, inquam, a jure desumptas, non tamen ex animi quodam impetu, ac temeritate, qui rei naturam ignorat. Jucundissimum nobis esset deprehendere, an Parochus, in cujus ditione aliquis animam exhalavit alium Parochum, in cujus Ecclesia ille sepeliri debet, impedire possit eo se conferre, unde cadaver efferendum est, & in itinere Crucem præferre; sed multò magis, an liceat Parocho Bononiensi monere Diœcesanæ Ecclesiæ Rectorem, ne urbis mœnia ingrediatur, sed portam subsistat, ibique cadaver sibi committendum accipiat.

49. Procul dubio, qui Parochiam obtinet Bononiæ, Parochus in civitate, non civitatis appellandus est; ita ruralis Parochus in Diœcesi Rector, non autem Diœcesis habetur. Cùm hæc ita sint, nihil aliud repetere jure debent, nisi ut officiosam urbanitatem præstent illi, qui prælatâ Cruce ditionis suæ fines pertranseunt, quemadmodum Leo X. (*q*), & Sacræ Congregationes pluries statuerunt (*r*).

50. Post hæc apertissimè constat nihil aliud ab urbano Parocho, quem superius meminimus, exposcendum fuisse, nisi ut Parochus ruralis officium consuetum sibi persolveret, priusquam ad efferendum cadaver Cruce prælatâ in civitatem veniret: sed nullo pacto licitum fuit præcipere, ut ad portam subsisteret. Quod si aliquis urbanus Parochus fateri non dubitaret, ejusmodi facultatem se nunquam permissurum fuisse rurali Parocho, quamvis illam petiisset; & in eadem sententia futuros Parochos omnes civitatis, quorum ditionem attingere ille deberet, cùm domicilium defuncti petendum, vel ab ipso est re-

(*q*) In Constit. 22. §. 9. in Bullar. Rom. tom. 1. (*r*) Passerinus de statu hominum tom. 2. q. 187. art. 4. observ. 5. n. 160.

deundum. Si quis, inquam, hæc audeat dicere, illud secum perpendat nobis inesse potestatem cùm in Civitate, tum in Diœcesi, ob quam ruralem Parochum ab omni consueto officio prorsus immunem declarabimus, & si illo perfunctus fuerit, sed frustra ruralis Parochus, tunc nos ipsi facultatem nostram loco assensus Parochorum civitatis impertiemur, concedentes diœcesanæ Ecclesiæ Rectori, ut prælatâ Cruce in urbem veniat, eàdemque ratione cadaver ad suam Ecclesiam transferat.

51. Quæ modò diximus, nova, & inusitata fortasse imperitis videbuntur, sed contrarium agnoscent, si plura alia cogitent, quæ fieri quotidie solent. Primùm Regulares nullam Processionem facere possunt, nisi in suis Ecclesiis, & sub stillicidiis Monasterii, & Sacrarum Ædium, quæ ad ipsos pertinent. Idem Sodalitiis præcipitur, ut nempe, Processiones in suis tantùm Ecclesiis, aut Sacellis instituant? Quod si Urbem circumire velint, facultas a Parochis exposcenda est, quorum fines pervadere debent (s). Quis tamen Parochos adire solet ad hanc veniam obtinendam, cùm Processiones saltem consuetæ indicuntur? Cùm verò Processiones insolitæ habendæ sunt, si eam Parochi facultatem recusent, scire maximè optamus, an id Processiones easdem jure impedire possit, quod quidem a veritate prorsus alienum est. Nam si Regulares, vel Sodalitia ad Episcopum confugiant, & facultatem pro re gerenda ab illo consequantur, eandem nempe, quam pro consuetis Processionibus accepisse pro certo tenent, tunc omnis Parochorum dissensus haud ullius momenti existimatur.

52. Certissimum quippe est solam Episcopi licentiam satis esse, etiamsi Parochi se contrarios

(s) Bassius tract. superius allato q. 10. n. 1.

antea, ac penitus reluctantes exhibuerint. Petitum fuit a Congregatione Sacrorum Rituum: *An solius Episcopi accedente licentiâ possint Regulares dictam Processionem facere*, (alienas Parochias circumeuntes) *quamvis Parochus contradicat, & consentire recuset:* Sacra autem Congregatio respondit: *Sufficere licentiam Episcopi* (*t*). Haud dissimiles sententias a Sacra Congregatione Concilii desumptas, in medium proferre possemus, sed unam eligimus præ cæteris, quæ nobis Secretarii munus agentibus promulgatæ fuerunt. Die 24. Decembr. anno 1718. propositum fuit: *An liceat Confraternitati facere Processiones tam intra ambitum Oratorii, quàm extra illum, absque licentia Parochi, per cujus Parochiam transeundum est?* Sacra Congregatio responsum fecit ejusmodi: *Ad primam partem affirmativè*, nempe, fieri posse Processionem intra ambitum Oratorii absque licentia Parochi: deinde *ad secundam negativè*, nempe, id non licere extra ambitum Oratorii. Cùm tamen in responso ea quoque verba subjiciantur: *Nisi accedat licentia Episcopi*, id manifestum omnino reddit, quod nuper exposuimus.

53. Quæ cùm ita sint, quoties cadaver ab Urbe in Diœcesim, vel a Diœcesi in Urbem transferri contigerit, nobis statuendum reservamus, an Rector Diœcesanus prælatâ Cruce in Urbem se conferre debeat, & an Parochus urbanus prælatâ Cruce a Civitate proficisci. Quod si nemo pro re declaranda nos convenerit, decernimus, privatim a Diœcesano Parocho Civitatem esse subeundam, qui deinde ædes defuncti, sive templum petat, ubi cadaver ipsius depositum est, consuetum Officium urbano Rectori

(*t*) Loc. cit. tractat. Bassii.

tori persolvat, atque prælatâ Cruce ambo induti superpelliceo, stolâque cadaver associent. Idem præcipimus urbano Parocho, cùm defunctus in Diœcesi ad suam Ecclesiam efferendus est, quippe indecorum est Sepulchro cadaver inferri, nisi vexillum Crucis præferatur. Juri autem communi maximè consentaneum superius ostendimus, quod in funebri pompa Crux ejus Ecclesiæ sola præcedat, ubi defunctus sepelitur. Accedit, quod veteri consuetudine, institutoque hujus Urbis, ac Diœcesis, vexillum illius tantùm Ecclesiæ deferri solet, ubi cadaver tumulo committitur, si tamen inter Parochias recenseatur, non verò Crux alterius Parochiæ, ubi ægrotus vitam expiravit.

54. Parochus primum locum semper occupat, donec in sua ditione versetur (*u*). Quare urbanus Parochus dextero incedet latere, donec Parochi Diœcesani limites attigerit. Tunc enim ipsi primum locum concedet. Eodem pacto, cùm Parochus urbanus cadaver efferre debebit ex Diœcesi, tum Rector Diœcesanus in sua Parochia dexterum latus occupabit, donec ad fines alterius Diœcesis pervenerit. Hunc ordinem per Urbem, ac Diœcesim tenebunt, donec venerint ad Ecclesiam, ubi defunctus sepulturæ mandatur. Aliquod sanè discrimen intercedere cognoscimus in his officiis, quæ modò præscripsimus; sed ita decernendum putamus, & aliquid urbanis Parochis præ diœcesanis esse tribuendum.

55. Illud etiam deprehendimus, quod non semel accidit, cùm Parochus urbanus defunctum extra Civitatem in sua ditione ad Parochiam sepeliendum transferre debet. Nam Parochus, in

(*u*) Card. de Luca de Præeminentiis disc. 16. n. 3. & 4.

cujus ditione sita est porta Civitatis, in limine Urbis occurrit, & quasdam preces cadaveri persolvit. Quamobrem dissidia concitata sunt: Parochus enim, qui cadaver associat, ad portam subsistere recusavit, susceptumque iter ad suam Ecclesiam prosequutus est, veluti si alter Parochus in limine Civitatis non adstitisset. Ignoramus profectò hujusmodi ritum, & qua de causa Parochus ad portam Civitatis pro recitandis precibus pergat, cùm cadaver infertur. Id verò facere prætermittat, cùm reliqua cadavera per suam Parochiam efferuntur, ut in alia Ecclesia, seu Parochia sepulturam accipiant. At quoniam nullum discrimen afferri, nullaque ratio ad probandam hanc consuetudinem excogitari potest, quæ corruptelas potius, ac dissidia inter Parochos excitat, ideo præcipimus urbanis Ecclesiarum Rectoribus, ne in liminibus Civitatis suæ ditioni subjectis occurrant cadaveribus, quæ in ipsam Civitatem adsportantur, ut in alia Parochia, sive Ecclesia tumulentur.

56. Secundo loco quæsitum a nobis fuit, in quanam Ecclesia sepeliri debeant Infantes, quos extra Civitatem nutricibus alendos Parentes tradiderunt, ibique celeri morte prærepti sunt? His facili negotio respondemus; nam Romæ Statutum accuratè tenendum indicimus, quod propositum, probatumque fuit post maturam rei disquisitionem in peculiari Congregatione, quam Clemens XI. ob hanc causam designavit (x): *Infantes, qui Nutricibus alendì extra propriam Parochiam dantur, retinent domicilium in Parochia Parentum, atque ad illam pertinent, licet in aliena Parochia decedant. Patre verò orbatos, quousque apud ipsam Matrem aluntur, licet in potestate Tutorum, non Matris existant, de*

(x) In additionib. ad statutum Cleri Rom. §. 7. & 8.

Parochia Matris, non Tutorum, esse declaramus. Si Nutricibus alendi extra propriam Parochiam dentur a Matre, domicilium in Parochia Matris; si verò utroque Parente caruerint, domicilium in Parochia Tutorum, non verò Nutricum, retinere declaramus. Quod si nec Tutores habeant, in Parochia, in qua decedunt, tumulentur.

57. Hæc igitur observentur pro tumulandis Infantibus, qui domi Nutricis intereunt. In templum aliàs præscriptum eâ ratione deferantur, quæ Christianæ Disciplinæ conveniat, rectâque viâ ab ædibus, ubi vitam finierunt, nisi forte concedatur a nobis ob peculiarem causam illos anteà transferri ad paternum domicilium, ut inde funebris pompa ad Ecclesiam instituatur.

58. Quod si aliqua controversia forte contigerit de Parochialibus emolumentis, Vicarium nostrum Generalem conveniant, ut ipsius judicio dirimatur: sed meminerint Parochi nihil de *jure* repetendum esse pro exequiis, & sepultura (y); retinendam tamen inductam consuetudinem aliquid solvendi, ita ut nullum judicium fiat in eos, qui hanc consuetudinem violare contenderint, sed causa hujusmodi in forum Episcopi solùm adducatur, uti sancitum est *Cap. ad Audientiam* 24. *de Simonia* his verbis: *Per Episcopum loci compescantur, qui malitiosè nituntur laudabilem consuetudinem immutare.*

(y) Juxta Sac. Can. c. Non satis, c. Cùm in Ecclesia, c. Cùm abolenda, de Simon.

MONITA

Pro mulieribus Tertiariis, quæ privatim in suis ædibus vitam agunt, aut conjunctim in aliqua parte hujus Civitatis, ac Diœcesis.

59. INstitutione XXIX. hujus libri copiosè verba fecimus de mulieribus Tertiariis, & earum conditionem satis exposuimus. Deinde, cùm Sacram Visitationem illis Tertiariis indiximus, quæ duodecim domicilia in Urbe possident, ubi conjunctim vitam degunt, plura statuere non omisimus, ut dissidia tunc nobis indicata illas inter mulieres, ac Parochos componerentur. Equidem præcepimus utrisque nonnulla, quæ utilia videbantur, sed ipsa neglecta sunt pro more, atque indole quorundam hominum, qui satis se fecisse existimant, si multa dixerint de aliquo negotio; deinde curam nullam, aut sollicitudinem impendunt pro rei eventu, solvendisque quæstionibus, id quod privatæ tranquillitati, fidelium exemplo, & feliciori Ecclesiæ administrationi magnopere conducit. Quapropter aliqua superaddenda pro Tertiariis hujusmodi muneri nostro consentaneum putavimus, quæ ad duo capita rediguntur. Primùm, agemus de Tertiariis, quæ privatim in suis ædibus vivunt; Secundò, de aliis Tertiariis, quæ in eandem domum conveniunt & communem vitam instituunt.

§. I.

De Tertiariis, quæ privatim in suis Ædibus morantur.

60. REgulares Ordinum S. Dominici, S. Francisci, S. Augustini; item Carmelitæ, Servitæ, ac Minimi a Sancto Francisco de

Paula instituti Tertiarias mulieres juxta Pontificum diplomata, ac privilegia adscribere possunt (z).

61. Ex ipsis aliæ suis privatis ædibus immorantur, nec ullam cum cæteris habent societatem; aliæ verò in uno domicilio simul conjunguntur. Has quidem S. Pius V. abrogare constituerat, uti modò ostendemus, ob eam causam, quod alienos ab Ecclesiastica disciplina putaverit mulierum cœtus, quæ religiosum habitum induerent, nullis votis solemnibus nuncupatis, & quæ nullis claustri legibus tenerentur. Attamen Tertiarias, quæ sejunctim vivunt, Sanctissimus Pontifex nunquam de medio tollere cogitavit, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii declaravit: *Constitutionem* (inquit Fagnanus (*a*)) *Sancti Pii V. quâ Sorores Tertii Ordinis ad perpetuam Clausuram obstringuntur, utpote loquentem de his, quæ in communi & in congregatione vivunt, ad supradictas Sorores in consanguineorum, aut propriis domibus habitantes &c. nihil pertinere; & propterea circa illas Constitutionem &c. nec minuisse, nec immutasse, nec quidquam novi juris induxisse.*

62. Quare, si Constitutio S. Pii V. his Tertiariis nequaquam adversatur, alterâ Constitutione Leonis X. gaudere ipsæ debent, ob quam Pontifex multa privilegia Tertiariis iisdem elargitur (*b*): sed prius oportet conditiones enumerare, quæ interveniant necesse est, ut hujusmodi mulieres privilegia, quæ indicavimus, asse-

(z) Lezana in Summ. quæst. Regul. t. 2. c. 14. n. 8. & seqq. Miranda in Manual. Prælator. Reg. t. 1. q. 36. art. 1. & 2. Cassian. a S. Elia in Arbore omnium opinionum moral. tom. 6. in verbo Tertiariæ & Tertiarii §. 2. n. 7. (*a*) C. Nullus n. 68. de Foro competenti. (*b*) In Bull. Rom. t. 1.

quantur. Postea recensenda sunt privilegia ipsa, quæ Tertiariis a Pontifice conceduntur.

63. Primum igitur ex Leonis X. Constitutione desumitur, quod istæ mulieres virginitatis, aut cælibatûs votum emittere debeant, quod tamen solemne nequaquam est, uti Pontifex ipse declarat. Sacræ autem Congregationes suis Decretis addiderunt, necessariò requiri, ut Regularium Præfecti de morum probitate, ætatisque ratione certi fiant, antequam his mulieribus habitum religiosum impertiant; quæ quadraginta saltem annos attingere debent. Insuper inquirendum est, utrùm necessaria ad vitæ sustentationem possideant, & cum quibusnam versari domi necesse habeant, quos tantùm consanguineos, & affines esse oportet. Postremò, investigandum superest, an Episcopi facultas intercedat, quæ concedi nequit ab ipso, nisi postquam diligenter examinaverit, an eædem conditiones veritati congruant. Quare si, quod proprium est, unicuique tribuatur, ad Præfectum regularem spectat religiosum habitum his mulieribus impertire, ad Episcopum verò facultatem tradere, & præscriptas conditiones accurato examine cognoscere.

64. Nicolius (*c*), Lantusca (*d*), Donatus (*e*), aliique plures hæc Decreta commemorant (*f*).

65. Cùm nos ipsi Secretarii munus gereremus in Sac. Congregatione Concilii, Episcopus Mazaræ hæc postulavit: *Quanam sint conditiones requisitæ, ut Regulares habentes facultatem dandi habitum suæ Religionis mulieribus non collegialiter viventibus, dictum habitum dare possint,*

(*c*) In Flosculis ad voc. Tertiariæ. (*d*) In Theatro Reg. ad idem verbum. (*e*) Rer. Regul. t. 2. tr. 17. q. 3. n. 31. & seqq. (*f*) Mattheuc. in Official. Cur. Eccles. cap. 52. n. 3. & seqq. Pignatell. consult. 34. n. 29. t. 3. Passerinus de statu hom. t. 2. q. 187. art. 4. obs. 10. sub n. 245.

& an examen dictarum facultatum pertineat ad Episcopum: die autem 10. Maii anno 1727. in hunc modum responsum fuit: *Examen facultatum concedendi habitum pertinere ad Sedem Apostolicam; examen conditionum quoad mulieres vestiendas, & licentiam vestiendi, pertinere ad Ordinarium, & conditiones vestiendarum esse expressas in Decretis generalibus aliàs editis; & hæc Decreta esse omnino servanda.*

66. Sed jam recenseamus privilegia, quæ his Tertiariis tribuuntur, cùm prædita sunt iis conditionibus, quas modò exposuimus. Ac primum Tertiarios a Tertiariis mulieribus distinguendos Leo X. decernit. Illi nullo gaudent privilegio, nisi conjunctim vivant, & cum ipsis Claustralibus immorentur; sed mulieribus Tertiariis, quamvis suas ædes non dimittant, eadem privilegia Ordinis conferuntur: *Collegialiter autem* (de viris Tertiariis sermo est) *seu cum Claustralibus habitantes, ac mulieres* (nempe Tertiarias, quæ suas ædes nequaquam deferunt) *virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem, expresso voto, & sub dicto habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus Fratres Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ habitum gestant, gaudere debeant.*

67. Quod si Leonis X. Constitutio vim totam, & integram obtineat, hæ Tertiariæ privatim vitam agentes Episcopi jurisdictione prorsus immunes esse deberent. Eos sibi Confessarios deligere possent, qui ad Monialium Confessiones, non verò sæcularium excipiendas probantur. Ad Parochiam accedere non tenerentur, ut Paschali præcepto satisfacerent. Tandem a Præfectis suis Regularibus extremam Unctionem percipere, & post mortem in Ecclesia sui Ordinis sepeliri jure possent.

68. Sed aliter se res habet; nam Leonis X. Constitutio ad certos quosdam limites redacta fuit a Summis Pontificibus, qui deinde Sedem Apostolicam tenuerunt. Cùm hæ mulieres revera non habeantur Regulares, eo quod tribus votis solemnibus non adstringantur, ideo non censentur immunes ullo modo ab Episcopi facultate (*g*). Equidem fori privilegio gaudent juxta sententiam, quæ a Sacra Congregatione immunitatis probatur, cujus Decreta Monacellus recenset (*h*). Id verò non tribuitur viris Tertiariis, qui in privatis suis domiciliis permanent, uti sapienter ostendit Ursaya, qui decretum super hac re promulgatum a Sacra Congregatione immunitatis exponit (*i*). Insuper de his mulieribus Tertiariis hæc Sacra Congregatio Concilii decernit: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum sæpius respondit, minimè posse Sacerdotes Regulares mulierum Tertii Ordinis, quas de Pœnitentia, vel Pinzocheras vocant, Confessiones Sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad Confessiones personarum Sæcularium audiendas: quemadmodum nec posse illis Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in die Paschatis Resurrectionis Sanctissimi Domini nostri Jesu Christi.* Item ex epistola Sacræ Congregationis pro causis Regularium, & Episcoporum constitutæ ad Episcopum Mutinensem die 17. Junii anno 1639. hæc in ipsas Tertiarias sancita deprehenduntur: *Circa Tertiariam similiter censuerunt* (nempe Cardinales Sacræ Congregationis) *permissum haud fuisse Fratribus ejusdem Monasterii ob quodcunque pri-*

(*g*) Tamburinus de Jure Abbatiss. disp. 7. q. 3. (*h*) In Formular. Fori Eccl. t. 1. tit. 6. form. 14. n. 5. (*i*) T. 7. p. 1. disc. 3.

vilegium Ordinis administrare ipsi Sacramentum Divinæ Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis, neque ejus cadaver domo efferre indictâ funebri pompâ sine Parocho, aut sine ipsius licentia. Nam hæ revera ad Parochos pertinent, qui debent assiduò, sed hoc præsertim tempore, cognoscere, juvare, accuratoque studio fideles sibi traditos instituere. Accedit, quod Tertiaria, licet nuncupatis votis, claustro non tenebatur, sed domi suæ intra Parochi ejusdem ditionem habitabat. Postremò de Sepultura harum mulierum hæc habentur in Decreto, quod superiùs attulimus: *Præterea, si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine Sepulturæ electione decedere, eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cujus habitum assumpserunt, si in ipsis earum communis sepultura reperiatur, sin minus in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit.*

69. Literas quidem Sac. Congreg., quas nuper exposuimus, Diana (*k*) Theologus ex Regularibus Theatinis; Decreta verò anni 1616. superius allata commemorant iidem Scriptores, quos antea nominavimus. Si quis exoptet cognoscere limites, ad quos redacta fuit Leonis X. Constitutio, ex Passerino Theologo Dominicano, Canonumque interprete id consequetur. Illum fuisse Sacrarum Congregationum peritissimum ex eo maximè constat, quod Ordinis sui Procurator Generalis per multos annos extiterit (*l*).

70. Hanc veritatem attigerat Benedictus XIII. de nobis optimè meritus, qui antiqua sui Ordinis privilegia confirmare, ac nova pariter adjungere cupiens, statuit (*m*), ut viri Religiosi Do-

(*k*) In edit. coord. t. 7. tr. 1. resolut. 351. (*l*) Cit. t. 2. q. 187. art. 4. obs. 10. a n. 244. ad n. 252. (*m*) In Constitut. Pretiosus edit. ann. 1727. §. 55. & seq.

minicani mulieribus Tertii Ordinis in privatis suis domiciliis immorantibus administrarent Divinam Eucharistiam in Paschate, Viaticum, postremamque Unctionem, cùm illæ morti proximæ viderentur, ac etiam ipsarum cadavera ad Ecclesiam ejusdem Dominicani Ordinis efferrentur. Qua de re suæ potestatis amplitudine, quidquid contrarium esset, & etiam immemorabilem consuetudinem penitus abrogavit; ex quo satis apertè desumitur, quod jus adversabatur; & propter anteriores Pontificum constitutiones imminuta fuerant eadem privilegia eo modo, quem nos exposuimus.

71. Quod si Clemens XII., Benedicti XIII. Constitutioni modum aliquem non imposuisset, uti inferius subjiciemus, certissimum esset, Tertiarias mulieres, quæ privatas suas domos non dimiserunt, a jurisdictione nostra liberas, & immunes fore, & eo pariter jure solutas esse, quod Parochis tribui consuevit. At, cùm Pontifex Clemens XII. rem totam in eum gradum restituerit, in quo posita erat, antequam Constitutio *Pretiosus*, in lucem ederetur, ideo nemo dubitare potest, quin mulieres Tertii Ordinis juri Parochorum, nobisque subjiciantur.

72. Haud ignoramus multas in Civitate, ac Diœcesi versari mulieres hujus vitæ, atque instituti, quæ suis privatis ædibus immorantur. Attamen nulla unquam facultatem a nobis petiit, ut habitum Tertii Ordinis sumeret; neque unquam probatæ fuerunt in Tribunali nostro eæ conditiones, quæ a Decretis Sacrarum Congregationum necessariò requiruntur. Dicet fortassè aliquis de hujusmodi Decretis nihil se antea percepisse; at sciat nobis haud esse ignota: imò nec ipsum laterent, si aliquam operam rei cognoscendæ gratiâ impendisset, cùm

multis in locis eadem Decreta oculis omnium observentur. Quapropter universis Parochis in Civitate, ac Diœcesi præcipimus; ut mulieres omnes Tertii Ordinis privatam vitam agentes in sua Parochia Cancellario nostro intra spatium Novembris proximè ineuntis recenseant. Nos autem cum Præfectis Regularium negotium diligenter expendemus, ut remedium, si opus fuerit, conferatur.

§. II.

De Tertiariis in Congregatione viventibus.

73. QUamvis mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, ad privilegia percipienda speciatim a Leone X. haud nominentur, id tamen ex ipsius constitutione certissimè desumi posse videtur. Nam, cur ipsæ careant iis privilegiis, quæ a Pontifice tribuuntur viris Tertiariis in Congregatione vitam agentibus, & mulieribus etiam ejusdem instituti, quæ suis in ædibus privatim degunt, modò vestem Ordinis præferant, & virginitatis, aut castitatis votum emiserint.

74. S. Pius V. Tertiariis in Congregatione viventibus novam disciplinam indixit: *Mulieres quoque* (inquit) (*n*) *quæ Tertiariæ, seu de Pœnitentia dicuntur, cujuscumque fuerint Ordinis, in Congregatione viventes, si & ipsæ professæ fuerint, ita ut solemne votum emiserint, ad Clausuram præcisè, ut præmittitur, & ipsæ teneantur. Quod si votum solemne non emiserint, Ordinarii unà cum Superioribus earum hortentur, & persuadere studeant, ut illud emittant, & profiteantur, ac post emissionem, & professionem eidem Clausuræ se subjiciant.*

(*n*) In Const. 8. in Bullar. Rom. tom. 2.

Quod si recusaverint, & aliquæ ex eis inventæ fuerint scandalosè vivere, severissimè puniantur. Cæteris autem omnibus sic absque emissione Professionis & Clausura vivere omnino volentibus interdicimus, & perpetuò prohibemus, ne in futurum ullam aliam prorsus in suum Ordinem, Religionem, Congregationemve recipiant. Quod si contra hujusmodi hanc nostram prohibitionem & decretum aliàs receperint, eas ad sic vivendum omnino inhabiles reddimus.

75. Id perpendens Lezana scriptum ita reliquit (*o*): *Quo videtur intentum Pontificis fuisse omnino extinguere Congregationes istas mulierum votum solemne non emittentium.* Porro Sedes Apostolica legem a S. Pio V. propositam haud neglexit. Nam in Decretis evulgatis anno 1616., postquam sancita fuerunt ea, quæ jam memoravimus, in mulieres Tertii Ordinis, quæ privatam in suis domiciliis vitam traducunt ab reliquis ejusdem consilii mulieribus sejunctæ, hæc statim adduntur: *Supradictis verò Decretis mulieres Tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, non comprehendi, quinimo eas dispositioni Constitutionis Pii V. editæ Romæ anno 1596. IV. Kalendas Julii, quæ incipit: Circa Pastoralis &c.: penitus subjacere expressè declarat, non obstantibus &c.* Rotarius (*p*) quoque noster plures auctores, etiam Regulares nominat, qui hanc sententiam sequuntur, ac deinde tradit: *Si hodie reperiantur Tertiariæ collegialiter viventes, debent impediri, supprimi, & annullari, nisi Professionem emittant cum quarto voto perpetuæ Clausuræ.*

76. Attamen multis adhuc in locis occurrunt mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione

(*o*) In Summa Quæst. Reg. tom. 2. cap. 14. num. 38.
(*p*) In sua Theol. Reg. tom. 3. cap. 6. num. 13.

vivere ſtatuerunt. In hac ſanè Civitate duodecim ad ipſas excipiendas domicilia, & quatuor etiam in Diœceſi poſita ſunt. Porro Sedes Apoſtolica ita ſe geſſit, ut eaſdem Tertiarias non quidem ſuâ auctoritate probaret, ſed illas toleraret, & Epiſcopis ſubjectas declararet: *Controverſia eſt* (inquit Mattheuccius (q)) *de mulieribus Tertiariis, quæ in Congregatione extra Clauſuram vivunt. Sed reſolvitur eas allegatis privilegiis* (nempe conceſſis Ordini Regularium, quem ipſæ profitentur) *non potiri; nam in decreto relinquuntur ſub diſpoſitione Conſtitutionis Sancti Pii V. quarum Profeſſiones & receptiones Beatus Pontifex irritat & annullat. Et tales hoc tempore poſſe prohiberi, ne in communione maneant, niſi Profeſſionem ad formam dictæ Pianæ emittant, reſcripſit Sacra Congregatio Epiſcoporum. Quare ſunt de juriſdictione Ordinarii.* Eandem docet ſententiam Cardinalis Petra: *Hinc Tertiariæ, quæ vivunt in Congregatione abſque Clauſura, non utuntur tali Privilegio, quia debet ſervari Bulla Pii V. & poſſunt cogi ad emittendam Profeſſionem Regularem, aliàs diſſolvi Congregationem & rurſus ſubjiciuntur Ordinario* (r).

77. Epiſcopus Sarzanenſ., cùm nos ipſi Secretarii munere fungeremur, Sacræ Congregationi Concilii expoſuit in ſua Civitate jam poſt centum annos ſitum eſſe domicilium, in quo mulieres ſimul congregatæ S. Franciſci religioſum habitum, & inſtitutum ſequuntur, ſed vota tantùm ſimplicia nuncupant, nec ullis clauſtri legibus tenentur; eaſdem mulieres a Provinciali Ordinis Franciſcani declaratas fuiſſe juriſdictioni

(q) In ſuo Official. Curiæ Eccleſ. c. 52. n. 6. (r) In ſuis præclaris Comm. in Conſt. Apoſt. t. 4. in notis ad Conſt. 55. Pontif. Martini V. n. 19.

suæ penitus subjectas, cùm Provinciam invisendo perlustraret: Sacra Congregatio caussis iisdem perducta, quas nuper explicavimus, die 30. Januarii anno 1723. respondit Societatem earum mulierum subjectam esse: *Omnimodæ jurisdictioni Episcopi citra tamen approbationem*, nempe, ejusdem Sac. Congregationis pro confirmanda ipsarum mulierum societate.

78. Hæc disciplina ad Benedictum XIII. integrè permansit, qui propensam meritò in Regulares Ordines voluntatem suam testari cupiens, varias Constitutiones edidit, quibus hæc domicilia mulierum Tertii Ordinis immunia ab Episcopi jurisdictione declaravit, & Regularium suorum potestati omnino commisit. Ex his necessariò sequebatur easdem mulieres ab omni jure Parochorum liberas quidem esse; tamen aliqui Parochi hujus Civitatis, cùm Sedem hanc Cardinalis Boncompagnus teneret, controversiam excitarunt, an illæ mulieres ab Episcopi auctoritate solutæ, adhuc Parocho subjectæ viderentur. Quapropter idem humanissimus Cardinalis, ut Parochis obsecundaret, eandem quæstionem Cardinali Pauluccio Summi Pontificis ad gerenda negotia primo Administro per literas proposuit, qui responsum fecit, Romæ evulgatum ex Typographia Rev. Cam. Apostolicæ.

Exemplum literarum, quas Cardinalis Pauluccius dedit ad Cardinalem Boncompagnum Archiepiscopum Bononiensem pro solvendis quibusdam quæstionibus de immunitate, quam sibi postulant mulieres, ab omni jurisdictione Episcoporum, & Parochorum ob ultimam Constitutionem BENEDICTI XIII. quæ incipit: *Paterna Sedis Apostolicæ providentia.*

Eminentissime, ac Reverendissime Domine.

EX iis rationibus, ac documentis, quæ literis Eminentiæ Vestræ continentur, satis, superque solvuntur quæstiones, quas tum iisdem literis, tum voce Dionysii Ministri sui propositas monet a Parochis istius Diœcesis, ob Constitutionem, quam Summus Pontifex Patribus Tertii Ordinis Sancti Francisci obsignavit. Quamobrem minimè dubito, quin E. V. daturæ sit operam maximo, quo solet, studio, ut Sanctitatis Suæ voluntati morem gerat, utque cæteri Constitutionem ipsam exequantur. Interim manus Eminentiæ Vestræ humiliter deosculor.

Romæ die 20. Martii anno 1726.

F. Card. Pauluccius.

QUÆSTIONES PROPOSITÆ.

Cardinalis Archiepiscopus Bononiensis inquirit, utrùm domicilia, quibus mulieres Tertii Ordinis detinentur ob Constitutionem Pontificis spectent ad Jurisdictionem Fratrum Minorum, & Patris Generalis, seclusis etiam Parochis pro administrandis Sacramentis?

Utrùm in Ecclesiis harum mulierum conservari queat Divina Eucharistia, & Sanctum extremæ Unctionis Oleum? Ac postremo:

Utrùm Fratres Minores prælatâ Cruce suâ, stolâque induti associare possint cadavera mulierum Tertii Ordinis, cùm ad ipsorum Ecclesiam sepelienda feruntur, etiamsi alienas Parochias pertranseant?

RESPONSUM.

Primum quidem nequit in dubium revocari. Nam dum Pontifex domicilia mulierum Tertii

Ordinis ab auctoritate Episcopi eodem modo prorsus eximit, ac Monasteria; dum Pontifex idem decernit, ut mulieres hujusmodi pleno jure subsint Fratribus Minoribus, *non solùm seclusis Episcopis*, sed aliis quibuscumque personis cujuscunque statûs, gradûs, vel conditionis existant, & quâcunque auctoritate fungantur, *ideo necessariò consequitur, ut Parochus etiam excludatur, cùm præsertim omnis jurisdictio Parochi cum jurisdictione Episcopi implicita sit, cujus ille Adjutor, ac Delegatus existit. Imò, cùm Sedes Apostolica dissolvit ab auctoritate Episcopi quemcumque Regularem Ordinem, illis solùm verbis uti consuevit:* Eximimus ab Ordinario: *quemadmodum deprehenditur ex Bullario Romano* sæpe sæpius. *Id verò satis habitum semper fuit, ut iidem Regulares immunes etiam a Parochis censerentur, uti testatur experientia. At si res in controversiam deduci velit, statim omnis dubitatio cessabit, si in memoriam revocetur Sixti IV. Constitutio, quam Pontifex hâc recenti suâ Constitutione renovavit. Nam Sixtus IV. concedit Fratribus Minoribus omnia administrare Sacramenta Fratribus Tertii Ordinis; & quos ab Episcopi facultate immunes jam fecerat, a Parochorum quoque jure liberos constituit.*

Leonis autem X. Constitutio, quæ dubitandi locum exhibet Cardinali Archiepiscopo Bononiensi, & cujus auctoritas in medium ab ipso profertur, ea, inquam, Constitutio Tertiariis potius suffragari videtur: Quamvis enim Leo X. in Lateranensi Concilio Tertiarios, ac Tertiarias, qui suas privatas ædes nequaquam deserunt, Parochis subjecerit, tamen quoscunque Tertii Ordinis, qui simul in Congregatione vivant, immunes prorsus declaravit; uti constat ex ipsa Constitutione. Et

profectò

profectò multis in partibus Italiæ idem experientiâ comprobatum semper fuit.

An verò mulieres Tertii Ordinis Divinam Eucharistiam, Sanctumque Oleum in suis Sacellis retinere possint, quod secundo loco petitum est, id permitti, vel negari debet a Provinciali Ordinis, quoties ipsum mulieres Tertiariæ habent loco Episcopi. Id præsertim ostenditur ex eo, quod Leonis X. Constitutio, & alia deinde ad primam declarandam confecta, & incipiens, ea, quæ per Sedem &c. *Tertiariis in Congregatione degentibus elargitur omnia privilegia, quæ in Fratres Minores collata fuerunt. Ipsis autem permittitur utrumque Sacramentum in suis etiam Hospitiis conservare. Accedit etiam, quod ejusmodi privilegium Tertiariis maximè consentaneum videtur, illudque non Romæ tantùm, sed ubique terrarum obtinent universa ferè domicilia, quibus congregatæ mulieres commorantur.*

Superest responsum ferre, quâ nempe ratione Fratres Minores associare debeant cadavera &c. Itaque, si Sacella privata ejusdem domicilii satis idonea sint, harum mulierum cadavera in illis sepeliri possunt. Quippe ex Leonis X. Constitutione id pariter desumitur, ut aliis corruptelis aditus occludatur.

79. Si post Benedicti XIII. Pontificatum nihil prorsus immutatum fuisset, perpauca addenda viderentur, & nos ipsi curam mulierum Tertii Ordinis illis, ad quos pertinent, libentissimè relinqueremus; & si qui Parochi minimè acquiescerent rationibus, quas expositæ literæ Cardinalis Pauluccii complectuntur, novæ fortasse rationes ad rem planè cognoscendam a nobis adducerentur: sed contra est, nam Clemens XII. anno 1732. Constitutionem suam edidit, quæ sic

incipit: *Romanus Pontifex*; ubi repetit Benedicti XIII. Constitutiones, quæ Regularibus suffragantur; alias quoque complectitur, ob quas mulieres Tertii Ordinis communi loco degentes a jurisdictione Episcopi vindicantur. In ea verò Constitutione Pontifex ita decernit: *Statuimus, & decernimus de omnibus, & singulis prædictis literis, & Constitutionibus, quæ ab eodem Antecessore Nostro Benedicto prodierunt, nec non de omnibus privilegiis, gratiis, favoribus, indultis, exemptionibus, facultatibus, & declarationibus in iisdem contentis eam deinceps decisionem, ac judicium etiam in foro conscientiæ habendum, quod sive ex jure communi, sive ex Concilio Tridentino, sive ex Decretis, & Constitutionibus Apostolicis, sive aliàs legitimè habebatur, antequam eædem literæ, & declarationes ab eodem Benedicto concessæ fuissent, perinde scilicet, ac si illæ non emanassent, ad quam dispositionem, ejusque pristinum statum, ac terminum omnia superius enunciata omnino reducimus, & reducta esse volumus, ita ut in posterum supradicti Ordines Regulares earumdem Literarum, & Constitutionum usu, commodo, & effectu penitus carere debere intelligantur.* Cùm hæc ita se habeant, res tota ad eos limites restituenda est, quibus ante Benedictum XIII. concludebatur, & quos antea recensuimus.

80. Itaque redditur Episcopo pristina auctoritas, quam in has Tertiarias exercebat, & ob hanc causam ipsis Sacram Visitationem indiximus. Attamen dissidia cum Parochis finem adhuc non habuerunt. Nam si bona hæc ducitur argumentatio: *Mulieres Tertii Ordinis, quæ simul in Congregatione vivunt, immunes sunt ab Episcopi jurisdictione, ergo solutæ quoque sunt a jure Parochorum*: illa tamen argumentatio nul-

lius momenti habenda eſt: *Mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, juriſdictioni Epiſcopi ſubjiciuntur; ergo juribus Parochorum obnoxiæ quoque ſunt.* Quippe Moniales clauſtris incluſæ poteſtati Epiſcopi ferè omnes obtemperant, tamen a jure Parochorum penitus liberantur.

81. Cùm mulieres Tertii Ordinis in Congregatione degentes inviſimus, nos aliqui Parochi monuerunt, divinum Euchariſtiæ Sacramentum ab ipſis in Eccleſia retineri. Quare iiſdem mulieribus indiximus, ut Sedis Apoſtolicæ privilegium oſtenderent. Verba fecimus de Paſchali communione, de Viatico ipſis mulieribus Tertiariis adminiſtrando, de poſtrema Unctione, ac de Sepultura, & iterum juſſimus in medium proferri ab utraque parte neceſſaria documenta, quibus diſciplina conſtans in hac re, perpetuaque ſtatueretur. At cùm neglectum id ſemper fuerit, & querimoniæ, ac diſſidia magis in dies augeantur, præcipimus utrique parti, ut ſimul conferant ea omnia, quæ ſententiæ ſuæ plurimùm ſuffragari arbitrentur. Siquidem totam hanc cauſam rejicimus in proximum menſem Novembris, ut pacato, compoſitoque animo a nobis examinetur; & meritò quidem ſperamus abſque ulla judicii ſpecie, ſine expenſis, ac ſine ullo ſtrepitu illam feliciter expediendam.

82. Antequam finem dicendi faciamus Præfectos Regulares harum Mulierum Tertii Ordinis, quæ veterem diſciplinam aliquantulum remiſerunt (fatemur priſtinam vitæ, morumque rationem a pleriſque magno ſtudio retineri) eos, inquam, Præfectos magnopere hortamur, ut curam ſedulam impendant, ne ipſarum domicilia tum viri, tum mulieres liberè pervadant. Qui

Tertiariam mulierem alloqui legitimam ob caussam debet, ipsam conveniat in loco ad confabulandum designato. Curent etiam diligenter, ne solæ Urbem circumeant, ac præsertim sine habitu Tertii Ordinis consueto. Item, ne versentur in ædibus sæcularium per integras hebdomadas, aut etiam menses, eo nomine, ac specie, ut nempe, remissionem aliquam accipiant, aut cognatorum gratiâ, vel ut pristinam virium firmitatem recuperent; nam illud fas est expendere, quod Sacræ Congregationes præcipiunt etiam Tertiariis, quæ suis in ædibus privatam vitam traducunt, videlicet, ut domi solos consanguineos, & affines in primo gradu in vitæ societatem admittant. Insuper præ cæteris necessariis conditionibus illa recensetur, ut saltem quadraginta annos attigerint. Hos animi nostri sensus Præfectis Regularium seriò patefecimus, & non semel literas etiam dedimus Romam ad generales Ordinum Moderatores, ut eodem de negotio monerentur. Mente pariter defixum habemus, quod legimus in Scriptoribus historiarum, nempe, Spartanorum Civitatem mœnibus circumductis non eguisse, donec illi cives fortitudinis laude præcellebant; cùm virtus ipsorum deinde relanguit, tunc primùm Spartani, ut reliqui Græciæ populi mœnibus urbem concluserunt.

LEGES

Observandæ in Civitate, ac Diœcesi Bononiensi pro iis controversiis, quæ inter Parochos, ac Sodalitates intercedunt, additâ explicatione decretorum URBIS, ET ORBIS, *quæ edita sunt anno* 1703. *a Congregatione Sacrorum Rituum.*

83. ACturi pro bono hujus Civitatis, ac Diœcesis de controversiis, quæ frequenter excitantur inter Parochos, & pias sæcularium

Societates, sive Presbyteros ipsarum Capellanos, omittimus ea, quæ ex veteri Ecclesiastica eruditione desumi possunt; nam hæc præsens ætas tantùm rerum copiam suppeditat, ut plura volumina confici posse videantur. Breviter percurremus dissidia, quæ variis Sodalitatibus contigerunt; deinde controversias inter Episcopos, & Sodalitates ipsas, ac postremò sententias, ac judicia, quibus illæ diremptæ, compositæque fuerunt. Post hæc recensebimus alia dissidia, quæ Parochos inter, ac Sodalitates agitantur.

§. I.

De controversiis inter ipsas Sodalitates olim concitatis.

84. PRimò quidem de primatu loci Sodalitates inter se contenderunt; sed Gregorius XIII. paucis litem absolvit (*s*): *Qui* (nempe Sodales) *in quasi possessione præcedentiæ, ac juris præcedendi sunt, ii* (*quibuscumque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & aliis subterfugiis prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis*) *in Processionibus tam publicis, quàm privatis, præcedere debeant.* Sed quia incertum foret, quodnam Sodalitium hunc loci primatum prius habuerit, idem Pontifex statuit, ut, *Ii, qui prius Saccis usi sunt, in Processionibus tam publicis, quàm privatis, præcedere debeant.*

85. Nulli unquam limites huic Constitutioni positi fuerunt, nisi ratione Sodalitatum, quæ a SS. Sacramento nuncupantur, quibus semper præire reliquis conceditur in iis Processionibus, quibus Sacrosancta Eucharistia defertur, eâ tamen conditione, ut Sacco utantur, & aliis quoque Processionibus interesse consueverint. Tunc

S 3

(*s*) In Constit. 84. in Bull. t. 2.

autem parere debent iis, quæ a Gregorio XIII. præscribuntur, uti Sacræ Congregationes Romæ, & Tribunal Romanæ Rotæ constituerunt: porro Bassius has sententias, ac Decreta fusè recensot (*t*).

86. Composito primo hoc dissidio novum aliud obortum est, cùm in una Civitate duo Sodalitia ejusdem instituti erigerentur; idque plurimis inter ipsa dissensionibus aditum aperuit. Equidem Clemens VIII. (*u*) prohibuit, ne plures in eadem Civitate Sodalitates, aut Congregationes ejusdem instituti permitterentur. Id Capec. Latro (*x*), Lezana (*y*), atque Maranta (*z*) Decreto Pontificis inhærentes animadvertunt. At quoniam aliquæ Civitates tam magnæ, copiosæque sunt, ut unum Sodalitium, aut Congregatio alteri adversari non debeat, etiamsi prorsus idem institutum sequantur, ideo decernendum hoc modo Cardinalis de Luca existimavit (*a*). Licere nempe duo Sodalitia ejusdem instituti in una Civitate versari, si illa spatiosa fuerit, & magnâ populi frequentiâ redundaverit, & spatium inter utrumque Sodalitium interponatur. Hanc opinionem Sacra Congregatio Concilii in pluribus causis amplexa est, suisque Decretis approbavit (*b*).

§. II.

De controversiis inter Episcopos, ac Sodalitia.

87. SOdalitia non semel ab Episcopi jurisdictione se eripere varias ob causas contenderunt, quarum prima ea fuit, quod erecta sint

(*t*) In suo Tr. de Sodalit. q. 11. num. 5. (*u*) In sua Constit. 115. §. 3. in Bull. t. 3. (*x*) Dec. 169. n. 43. (*y*) In Consil. impress. t. 2. Oper. Moral. ad vocab. Confraternitas a n. 18. ad fin. (*z*) In respons. 3. per tot. t. 1. (*a*) De Præeminentiis disc. 16. n. 12. (*b*) In causa Ulyssiponens. die 7. Dec. anno 1720. & Uratislav. die 3. Dec. 1729.

in Ecclesiis Regularium, qui Episcopis minimè subjiciuntur. Attamen Sacra Concilii Congregatio omnino contrarium statuit, & Sacella Sodalitatum ab Episcopo visitari posse decrevit, videlicet ea tantùm, quæ ab ipsis Sodalitatibus administrantur. Id præsertim sancitum fuit die 23. Junii anno 1719. his verbis: *Sacra &c. Inhærendo (c) declarationibus jam factis censuit, Confraternitates Laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas, subesse jurisdictioni, & visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, necnon illorum Capellas in iisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt. Et si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, Episcopum posse visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Capellæ, onera Missarum, atque Divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent.*

88. Equidem hoc Decretum pro causa peculiari editum est; sed tanquam lex generalis probatum deinde fuit, ipsique Sacra Congregatio se conformavit, cùm ejusdem generis causæ propositæ fuerunt: eas sententias accurato studio nos ipsi congessimus Secretarii munus gerentes in pagella, quam in lucem dedimus post Congregationem habitam die 19. Septembris anno 1722. (*d*). Eandem viam perpetuò tenuit Sacra Congregatio, postquam nos Urbe discessimus; nam cùm petitum fuisset a Sacra Congre-

(*c*) In causa Nucerina Paganorum die 23. Junii ann. 1719. l. 14. Decret. fol. 215. (*d*) In Causa Consentina Visitationis, & Censurarum.

gatione die 3. Septembris anno 1730. (*e*): *An Episcopo competat jurisdictio visitandi Capellam, de qua agitur:* (quod quidem Sacellum erat in Ecclesia P. P. Minorum Conventualium, ubi mulierum cœtus institutus fuerat, quæ nullo Sacco utebantur) responsum est: *affirmativè ad formam Decreti in Nucerina Paganor. 23. Junii* 1719. Insuper propositum aliàs fuit in Sacra Congregatione die 7. Aprilis anno 1731. (*f*): *An Capella, & Altare S. Antonii* (cui Sodalitas sæcularis addicebatur) *sita in Ecclesia P. P. Minorum de Observantia Ravennæ, subsint visitationi Reverendissimi Archiepiscopi:* parique sententiâ decretum est: *Affirmativè ad formam Nucerinæ &c.*

89. Aliud consilium ad evitandam Episcopi jurisdictionem initum fuit a Sodalitiis, quæ ideo Romanis Archiconfraternitatibus adscribi cupierunt. Nam Summi Pontifices quibusdam Regularibus, & Archiconfraternitatibus Romæ, & extra Urbem permiserant nova instituere Sodalitia, eaque sibi cooptare, & illis conferre sua privilegia, indulgentias, facultates, bona spiritualia, ac diplomata, quæ ipsamet sibi consequuta fuerunt. At verò Clemens VIII. (*g*) Episcopi jurisdictionem integram, inviolatamque servari voluit, ut nova Sodalitia cooptentur, utque collatis sibi privilegiis utantur (*h*). Id sapienter advertit Pax Jordanus, aliique plurimi (*i*). Quapropter, cùm in Sacra Concilii Congregatione peteretur (*k*): *An ad effectum, ut Confraternitates laïcales aggregatæ possint uti Regulis, Statutis, & Constitutionibus, quas ob-*

(*e*) In causa Spoletina. (*f*) In causa Ravenatensi. (*g*) In cit. Constit. 115. in Bullario tom. 3. (*h*) §. 5. & duobus seq. ejusd. Constit. (*i*) Lucub. tom. 2. lib. 7. tit. 11. n. 7. & 8. (*k*) In causa Portuatina die 29. Maii ann. 1683.

servandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, necessaria sit praecedens approbatio Ordinarii loci: Responsum ita fuit: *Affirmativè.* Insuper cùm secundo loco quaereretur: *An ad effectum, ut dictae Confraternitates aggregatae uti & gaudere possint Indulgentiis, Privilegiis, & Indultis Confraternitatum aggregantium, necessaria sit praecedens approbatio Episcopi cum interventu duorum de Capitulo:* Sacra Congregatio respondit: *Affirmativè.* Tertio tandem loco petitum fuit: *An dictae Confraternitates aggregatae subsint Ordinariis, ita ut earum Officiales administrationis rationem Ordinario reddere teneantur*; & pari modo responsum dedit: *Affirmativè.*

90. Tertiò, Sodalitia studium suum contulerunt, ut Capitulo S. Joannis in Laterano Romae adscriberentur: sed Paulus V. (*l*) hos conatus inanes fecit, & Clementis VIII. Constitutionem, quam modò nominavimus, servandam praecepit illis etiam Sodalitatibus, quae a Capitulo Sancti Joannis, uti dictum est, cooptantur. At si novas Ecclesias, aut Sacella in Lateranensi solo excitari contigerit, ipsa quidem minimè subsunt Episcopis ob vetustissimum privilegium Bonifacii IX., quod Tribunal Romanae Rotae saepius commemorat (*m*). Et quamvis illud a Pio IV. abrogatum fuerit, tamen ipsum Sixtus V. in pristinum restituit (*n*). Tum valet hoc privilegium, cùm Ecclesiae Sacella, sive Sodalitia in eo fundo eriguntur, qui prius ad Basilicam Lateranensem *jure Dominii* pertinebat; aliter verò statuendum est, si postquam hae Sacrae aedes fundatae fuerint

(*l*) Constit. 63. in Bullario tom. 3. (*m*) Decis. 115. & 313. part. 9. recent. decis. 185. part. 15. decis. 375. n. 17. & seqq. decis. 383. n. 5. & 6. part. 18. recent. (*n*) Constit. 19. tom. 2. Bullar.

eidem Basilicæ subjiciantur, annuumque tributum ob hanc causam solvatur (o). Porro concessum a Sixto privilegium Episcopo tribuit in Ecclesias, aut Oratoria posita in solo Lateranensi prorsus idem jus, quod in ipsum Episcopum a Tridentina Synodo confertur (p). Ideoque delegata jurisdictio sarta, tectaque Episcopo conservatur (q). Quamobrem tanquam delegatus invisere potest Sacras ædes ejusmodi, ac Sodalitia, aut alium loco suo ad rem gerendam sufficere, juxta sententias Sacræ Congregationis Concilii, quas Monacellus recenset (r).

§. III.

De controversiis inter Parochos, ac Sodalitia.

91. PArochi, ac Sodalitia hujus nostræ Civitatis gravibus olim dissidiis inter se contenderunt. Nam in cadaveribus efferendis ista poscebant, ut Sodales aliqui, relicto vexillo, quod cæteri sequuntur, prope pheretrum occuparent eum locum, qui Parochis debetur, quod quidem plures apertè negaverant, alii verò inter Parochos dissimulaverant: cùm totum hoc negotium Sacrorum Rituum Congr. diligenter expendisset, varia Decreta confecit, quæ typis edita sunt anno 1675., & adjectâ Synodo Card. Boncompagni (s); quæ sanè Decreta Sodalibus penitus interdicunt eum locum prope pheretrum sibi deposcere.

92. At pro componendis dissidiis inter Sodali-

(o) Decis. 228. n. 5. & seq. decis. 260. coram Emerix juniore, & in Squillacen. Jurisdict. super bono jure die 7. Junii ann. 1723. coram Lancetta. (p) Sess. 6. cap. 4. & sess. 24. c. 3. de reformat. (q) Juxta decis. 115. n. 6. & 9. & decis. 313. num. 9. in fine, & n. 12. cum duob. seq. part. 9. recent. & decis. 185. n. 8. & 9. part. 15. recent. (r) In Formul. Legali tom. 1. tit. 5. formul. 1. sub n. 3. (s) Pag. 145. & seq.

tia, ac Parochos, ut ita dicam, universi Orbis, multis in locis promulgata fuerant Decreta a Congregatione Sacrorum Rituum die 10. Decembris anno 1704., quæ Summus Pontifex suâ auctoritate probavit, ut eadem dissidia ad finem traherentur. At quoniam omnibus minimè compertum est, quam ob causam ea Decreta facta sint; imò putant aliqui nullam prorsus, aut exiguam rei disquisitionem intercessisse; & nonnulli pariter eadem Decreta parvi faciunt, ideo necessarium ducimus exponere partem suffragii, quod tulit Cardinalis Leander Colloredus non minus pietate, quàm doctrinâ insignis, qui causam superius memoratam in Sacra Congregatione retulit. Ex eodem suffragio facilè deprehendi potest, in primis ob rerum varietatem nonnulla post accuratum examen a diversis Congregationibus, nempe Concilii Episcoporum, & Regularium, & Sacrorum Rituum sancita fuisse: secundò, varias ob hanc causam controversias emersisse; ideoque diversas, & contrarias sententias, ac Decreta promulgata: tertiò, leges generales, & uniformes, quantum fieri potuit, indictas fuisse: quartò, ad eam rem obtinendam simul congesta fuisse antecedentia Decreta, quæ nos ipsi descripta, & adjuncta vidimus post suffragium ejusdem Cardinalis Colloredi, quod non mediocri sanè bono nostras in manus pervenit: quintò, priusquam ullum judicium fieret, impositam fuisse provinciam, ut *pro veritate* sententiam suam scriptam traderent, præclaris viris Sarbinio, ac Bottinio, Advocatis Consistorialibus, qui sapienter, accuratèque rem gesserunt, uti constat ex ipsorum sententiis, quas typis editas nos ipsi conservamus: ac denique, susceptam fuisse ejusmodi causæ disquisitionem eâ ratione, ac consilio, ut nullum, quoad fieri pos-

ſet, detrimentum Parochis inferretur: *Sed jam ſuffragii ipſius verba ſubjiciamus.*

„ Adeo frequentes ſunt controverſiæ Parochos inter, ac Sodalitia, Scriptorum verò opiniones, & Sacrarum pariter Congregationum ſententiæ adeo variæ, ac diſcrepantes inter ſe videntur, ut Eminentiæ Veſtræ neceſſarium alias duxerint aliquem modum ſtatuere, ac judicium ferre de quibuſdam controverſiis, quæ generatim proponuntur, ita ut reliquæ in poſterum difficultates facilè componi, aut facilius judicari poſſent. Id nunc eo difficilius obtinetur, quo facilius excitantur diſſidia, non solùm ob emulationem, atque primatum inter Societates ejuſmodi, ſed etiam, quia utræque facilè inveniunt auctores, ad decreta, quæ cauſæ ſuæ plurimùm ſuffragantur, quæ ſanè decreta variis temporibus, atque a diverſis judicibus confecta vim majorem, vel minorem a majori, vel minori partium diſſidentium peritia, atque induſtria ſibi comparaverunt. Et quamvis certum ſit accidere poſſe, ut quædam peculiaria diſſidia generalibus legibus componi nequeant; videlicet, ſi ſpeciales rationum tituli, privilegia, conſuetudines, aut Synodales ſanctiones interponantur, tamen illud etiam manifeſtum eſt, hos peculiares titulos haud ſufficere, eo quod certa, ac generalis norma minimè proponatur; quemadmodum cauſæ tum ad forum Eccleſiaſticum, tum ſæculare pertinentes difficili negotio ad finem trahentur, ſi ſolæ diœceſanæ leges ſuppeterent, nec jus commune adjungeretur. „

„ Cùm igitur die 22. Februarii anno 1699. retuliſſem cauſam Eugubinam inter Parochum & Sodalitium Petiæ, & cum EE. VV. ex utraque parte multa decreta proferri animadverterent ex variis Collectoribus deſumpta, juſſerunt

congeri ſimul eadem decreta, atque examinari, ut ipſorum fundamenta, ac circumſtantiæ dignoſcerentur. Poſtquam magno ſtudio, ac diligentiâ id perfecit Secretarius, iterum die 22. Auguſti ejuſdem anni cauſam retuli, & reſponſum fuit: *Iterum dilata, & examinentur Decreta aliarum Congregationum.* Juſſu Sacræ Congregationis peracto, rurſum die 30. Aprilis anno 1701. idem argumentum propoſitum fuit, & quamvis cauſa ob moleſtiam, ac temporis diuturnitatem inter diſſidentes compoſita jam fuiſſet, tamen viſum fuit Eminentiis Veſtris, ut aliquis Conſiſtorialis Advocatus *pro veritate* judicium ſuum daret, quod munus Sardinius primò, & deinde Bottinius juſſi ab Eminentiis Veſtris die 1. Julii ejuſdem anni ſecundo loco ſuſceperunt.„

„Cùm ſatis diligenter examinata res fuerit, nunc triginta & tres quæſtiones ſolvendæ proponuntur, deſumptæ a variis diſſidiis, quæ ante, ac poſtea contigerunt. Porro eæ quæſtiones proferuntur juxta diſcrimen, quod intercedere neceſſariò debet inter diverſas conditiones, ac naturas Eccleſiarum, in quibus Sodalitia inſtitui fortaſſe potuerunt. Quippe alio modo ſubſunt Parocho hæ Societates, cùm in eadem Parochiali Eccleſia ſunt erectæ, vel in Oratoriis, aut Sacellis, quæ ipſi Parochiæ adjiciuntur, alio autem modo, cùm Societates ejuſmodi addictæ ſunt publicis, ac liberis Eccleſiis, quamvis intra limites Parochiæ poſitæ ſint.„

„Sed priuſquam has quæſtiones examinèmus operæ pretium ducimus aliqua generatim in medium proferre, quibus explicentur, & confirmentur ea, quæ inferius ſubjiciemus; ac primùm præter jura Parochialia, quæ cum utilitate Parochorum plerumque conjunguntur, & de

quibus Canonum Interpretes frequenter verba faciunt, munia quoque Parochialia recensentur, quæ ita dicta sunt, eo quod ad Parochos reipsa pertineant, aut illis saltem conveniant, vel ob naturam munerum, quæ cum juribus Parochialibus omnino copulantur, vel ob dignitatem, & conjunctionem, quam habent Parochi cum Pastorali Officio, cujus causâ Parochus vices Episcopi gerit, & exhibet. Ita distinguit *ex professo* Episcopus Riccius *in sua praxi aurea tom.* 2. *part.* 4. *a solut.* 291. *usque ad solutionem* 311., cujus opinionem sequitur Barbosa *in tractat. de officio, ac potestate Parochi part.* 1. *cap.* 12. *per totum*. „

„ Secundò, si lex generalis constitui velit, negligenda videntur ea, quæ Auctores scripta reliquerint, ex quibus sanè perpauci rem, de qua agimus, accurato studio perscrutati sunt. Consilia potius, & instituta S. Caroli probari debent, qui præ cæteris omnibus existimandus est, & nominandus in hoc amplissimo cœtu, quoties aliquid decernendum obtigerit pertinens ad formam, recentemque Ecclesiæ disciplinam. Ea pariter consideranda, & eligenda sunt, quæ Divinum cultum augent, sacras functiones magis exornant, & magis conveniunt officio, ac muneri, ob quod Parochi, ac Sodalitia instituta fuerunt, quæ proculdubio invecta minimè sunt, ut sacras functiones exerceant, aut in partem Ecclesiasticæ Hierarchiæ recipiantur, sed ut pœnitentiæ actus sibi utiles, & consentaneos suscipiant, & operâ misericordiæ proximo suo impendant. „

„ Tertiò, cùm dubiæ quæstiones proponuntur, ea seligenda opinio mihi videtur, quæ Parochis magis suffragetur; tum quia sitam habent intentionem in vetustiori titulo, & magis

universali; tum quia hâc ratione minus a pristina Ecclesiæ disciplina receditur. Accedit, quod Episcoporum consensione id magis probatur, qui in Synodis & peculiaribus quæstionibus, Parochorum causam, & partes plerumque tuentur. Postremò Ecclesiæ dignitas, primatus, ac libertas hoc pacto melius vindicantur contra quotidianas innovationes, & usurpationes sæcularium, qui professò Clerum mercenarium, ac subjectum sibi potius in suis Capellanis expetunt, quàm in Parochis liberum, & auctoritate munitum. „

„ Quartò, in mentem revocari potest quomodo se gesserit Apostolica Sedes in conferendis privilegiis in Ordines Regularium, quæ Parochorum jurisdictioni detrimentum afferrent. Porro adeo lentè, cautèque id factum est, & paulatim post longum temporis spatium, quamvis Ecclesiæ pars summopere conspicua, ac benemerita illis privilegiis cumulari deberet; hinc facilè deprehenditur, quàm parcè, cautèque impertienda sint Sodalitatibus, quæ a meritis, & conditione Regularium longissimè diffident, ea privilegia, quæ jura Parochorum imminuunt. „

„ Postremò, si Romæ consuetudines, atque instituta reliquis inferioribus Ecclesiis proponi possunt veluti norma, quam sequantur, id tamen fortasse haud convenit huic peculiari argumento, de quo agimus. Quippe in urbe Sodalitates ea privilegia consequutæ sunt, quæ in aliis locis permitti nullo modo possunt. Etenim Romæ dignitas, & primatus Cleri adeo splendet, ut nullis facilè tenebris obscurari queat, neque ex aliorum privilegiis diminui. Insuper Cardinalium dignitas, qui præsentes, & tanquam Patroni Archiconfraternitatibus præpositi sunt, pos-

tulare videtur, ut aliqua ratio habeatur earumdem Societatum, ipsæque minus Parochis subjiciantur, nempe ob eandem causam, quâ Tridentina Synodus adducta fuit, ut privilegiis, ac discrimine digna putaret Monasteria, ubi Generales Ordinum Regularium moderatores immorantur *sess. 25. cap. 20. de Regularibus.* Equidem, si omnia privilegia, quæ Romæ conceduntur Sodalitatibus, & juribus Parochorum officiunt, cæteris etiam tribuerentur ubique terrarum constitutis, & ubi quandoque solus Parochus Superioris Ecclesiastici personam gerit, absonum sanè, & alienum id foret eodem modo, ac si privatis Monasteriis traderetur idem privilegium, quod Tridentina Synodus impertit illis solùm Monasteriis, quæ Præfecti Generales Regularium sibi ut sedem elegerunt.„

§. IV.

De Decretis a Sacra Congregatione Rituum ad componenda dissidia inter Parochos, & Sodalitia.

93. POst accuratissimum rei totius examen, uti dictum est, propositæ fuerunt, solutæque triginta tres quæstiones: Sacra Congregatio discrimen proposuit inter Societates sæcularium erectas in Ecclesiis Parochialibus, aut in Sacellis, vel Oratoriis publicis, vel privatis, quæ a Parochia dependent, ipsique adjiciuntur, & reliquas inter Societates constitutas in publicis Ecclesiis, aut Oratoriis publicis, vel privatis intra ipsius limites posita sint; Sac. Congregatio ferè omnia tribuit Parochis contra eas Societates, quas primo loco recensuimus; eandem tamen liberalitatem minimè ostendit, cùm de secundis

fundis Societatibus sermonem haberet. Nam ipsis, eorumque Capellanis plurima concessit; integras tamen fore decrevit conventiones interpositas, cùm Sodalitia statuerentur, litium compositiones a partibus diffidentibus factas, probatasque a Sede Apostolica; item Indulta, Synodales Constitutiones, vel Provinciales, & consuetudines immemorabiles, aut saltem centenarias. Sed ne libri conquirendi sint, qui has quæstiones, solutionesque continent, eas hoc loco subjicimus, ut Parochis, ac Sodalitiis commodè innotescant:

DECRETA

Congregationis Sacrorum Rituum circa Jura Parochialia, Functiones, & praeminentias inter Parochos, & Confraternitates Laicorum, earumque Capellanos, & Officiales:

Urbis, & Orbis.

AD debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates sæculares, earumque Capellanos, & Officiales super juribus Parochialibus, & Functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque praeminentiis, seu praerogativis frequenter exoriri solent, in Sacrorum Rituum Congregatione ab Eminentissimo, & Reverendissimo Domino Cardinali Colloredo, propositis infrascriptis dubiis, videlicet:

I. *An Confraternitates laicorum legitimè erectæ in Ecclesiis Parochialibus habeant dependentiam a Parocho in explendis Functionibus Ecclesiasticis non Parochialibus?*

II. *An dictæ Confraternitates erectæ in Capellis, vel Oratoriis, tum publicis, tum privatis, annexis Parochialibus Ecclesiis, & ab eis*

dependentibus habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones?

III. *An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis habeant, quoad easdem functiones aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sunt Ecclesiæ?*

IV. *An Confraternitates erectæ in Oratoriis tum publicis, tum privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas habeant dictam dependentiam a Parocho?*

V. *An benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, sint de juribus merè Parochialibus?*

VI. *An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & similium, sint de juribus merè Parochialibus?*

VII. *An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ sint de juribus merè Parochialibus?*

VIII. *An celebratio Missæ solemnis feriâ quintâ in Cœna Domini, sint de dictis juribus Parochialibus?*

IX. *An prima pulsatio campanarum in Sabbatho Sancto, sit de dictis juribus Parochialibus?*

X. *An celebratio Missarum solemnium per annum, sive pro vivis, sive pro defunctis, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XI. *An expositio Quadraginta Horarum, & benedictio, quæ fit super populo, sit de dictis juribus merè Parochialibus?*

XII. *An expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit super populo, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XIII. *An functiones in præcedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum, expressè peragi possint in Oratoriis privatis contradicente Parocho?*

XIV. *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint Horæ Canonicæ cum cantu, vel sine, absque alia licentia Parochi?*

XV. *An in dictis Oratoriis privatis sit licita celebratio Missæ privatæ, assentiente Ordinario Loci, & contradicente Parocho?*

XVI. *An Capellani Confraternitatum possint populo denunciare Festivitates, & Vigilias occurrentes in hebdomada absque licentia Parochi?*

XVII. *An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, & privatis à Parochiali divisis, & separatis?*

XVIII. *An in sæpedictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ Conciones, etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel Adventûs, cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi?*

XIX. *An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa, sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem, sive lectam, sive cantatam?*

XX. *An ad Parochum spectet facere officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpedictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?*

XXI. *An intra ambitum earundem Ecclesiarum fieri possint Processiones juxta cujusque Confraternitatis institutum absque interventu, vel licentia Parochi?*

XXII. *An eædem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est?*

XXIII. *An in dictis Processionibus Capellani Confraternitatum possint deferre Stolam?*

XXIV. *An Episcopo accedenti ad Ecclesias pu-*

blicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ?

XXV. *An earundem Ecclesiarum, & Confraternitatum Rectores, & Capellanos possit Parochus, cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & ex solo jure Parochialitatis, compellere invitos ad assistendum Functionibus Ecclesiæ Parochialis?*

XXVI. *An in sæpedictis Ecclesiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri possit Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ?*

XXVII. *Præsuppositâ facultate retinendi, an possit infra annum publicè exponi sine licentia Ordinarii?*

XXVIII. *An possit Parochus se ingerere in administratione oblationum vel eleëmosynarum in sæpedictis Ecclesiis recollectarum, vel capsulæ pro illis recipiendis expositæ clavem retinere?*

XXIX. *An in Ecclesia Parochiali Confratres, vel eorum Capellani immiscere se valeant invito Parocho, in ejusdem Ecclesiæ functionibus, sive Parochialibus, sive non Parochialibus?*

XXX. *An Confraternitates, sive sint erectæ in Ecclesia Parochiali, sive extra illam, possint pro libito, & juxta uniuscujusque peculiaria statuta, Congregationes suas facere absque interventu, vel licentia Parochi?*

XXXI. *An possint propria bona administrare, ac de illis disponere, absque ulla dependentia a Parocho?*

XXXII. *Quando Parochus eisdem Congregationibus intersit de mandato Ordinarii, & tamquam ejus Delegatus, an possit suffragium decisivum ferre? Et quatenus affirmativè.*

XXXIII. *An etiam suffragium duplex?*

Sacra eadem Rituum Congregatio re maturè discussâ respondendum esse censuit.

Ad primum affirmativè.
Ad secundum affirmativè.
Ad tertium negativè.
Ad quartum negativè.
Ad quintum negativè.

Ad sextum negativè; sed benedictiones mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parochis.

Ad septimum negativè, prout jacet.

Ad octavum negativè, prout jacet; sed spectare ad Parochos.

Ad nonum negativè, prout jacet; sed spectare ad Ecclesiam digniorem, ad formam Constitutionis Leonis X. 22. §. 14.

Ad decimum negativè, prout jacet; sed licere Confratribus dumtaxat in festivitatibus solemnioribus ejusdem Ecclesiæ, vel Oratorii, ut in Brundusina sub die 1. Junii 1601.

Ad undecimum negativè.

Ad duodecimum negativè: & quoad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus serventur decreta.

Ad decimum tertium, satis provisum in superioribus.

Ad decimum quartum affirmativè; nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa.

Ad decimum quintum affirmativè.
Ad decimum sextum affirmativè.
Ad decimum septimum negativè.
Ad decimum octavum affirmativè.

Ad decimum nonum negativè; nisi aliter Episcopus disponat.

Ad vigesimum affirmativè, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium.

Ad vigesimum primum affirmativè.

Ad vigesimum secundum negativè; nisi adesset licentia Episcopi.

Ad vigesimum tertium negativè, extra propriam Ecclesiam.

Ad vigesimum quartum negativè.

Ad vigesimum quintum negativè.

Ad vigesimum sextum negativè.

Ad vigesimum septimum negativè.

Ad vigesimum octavum negativè.

Ad vigesimum nonum negativè.

Ad trigesimum affirmativè, dummodo non impediant functiones, & Divina Officia.

Ad trigesimum primum affirmativè.

Ad trigesimum secundum negativè.

Ad trigesimum tertium negativè.

Et ita, salvis tamen conventionibus, & pactis in erectione Confraternitatum forsan factis, concordiis inter partes initis, & a Sancta Sede approbatis, Indultis, Constitutionibus Synodalibus, ac Provincialibus, consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem centenariis, declaravit, ac decrevit, si Sanctissimo Domino Nostro videbitur.

Die decimâ Decembris 1703.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis decretis Sanctissimo Domino Nostro relatione, prævia eorum integrâ lecturâ, Sanctitas Sua laudavit, benigneque approbavit, & publicari, & non obstantibus quibuscumque aliis in contrarium facientibus, servari mandavit. Die 12. *Mensis Januarii* 1704.

G. Cardinalis Carpineus.

Loco † Sigilli.

B. Inghirami Sac. Rit. Congreg. Secret.

§. V.

Notæ super iisdem decretis, ac potissimum super his, quæ ad Episcopos pertinent.

94. EX his, quæ hucusque dicta sunt, facilè deprehenditur Sacræ Congregationi, dum Parochos inter, ac Sodalitates dissidia componeret, eam non fuisse mentem, ut Episcoporum jurisdictionem infringeret, aut ipsos impediret, ne unquam a decretis ipsis recederent, etiamsi legitima causa interveniat, & Diœcesis utilitas aliud exposcere videatur.

95. Id apertè constat ex ipsis decretis. Nam quæstio decimo quarto loco posita his verbis exponitur : *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint Horæ Canonicæ cum cantu, aut sine, absque licentia Parochi :* Responsumque fuit : *Affirmativè, nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa.* Quippe Cardinalis Colloredus in suo suffragio id peractum fuisse advertit a Sancto Carolo Borromæo in quinto Provinciali Concilio : *videlicet, ne impediantur, vel turbentur functiones Parochiæ, aut populus ab ipsis avocetur, cùm præsertim fidei rudimenta explicantur.*

96. Quæstio decima nona his verbis exhibetur : *An in iisdem Ecclesiis possit celebrari Missa sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem sive lectam, sive cantatam :* Sacra autem Congregatio ita respondit : *Negativè, si aliter Episcopus disponat.* Nam Cardinalis Colloredus arbitrio Episcopi id relinquendum perpendit, *qui judicabit, utrum aliter justas ob causas statuendum sit, uti sæpè contigit, cum ratio aliqua peculiaris intercessit.*

97. In quæstione 22. hæc ponuntur : *An eadem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est.* Sic autem respondetur : *Negativè, nisi adesset licentia Episcopi.* Siquidem Episcopi facultas sufficitur loco illius, quæ exposci, & obtineri a Parocho debuerat, uti nos ipsi superius ostendimus (*t*).

98. Verùm, ut hæc omnia magis confirmentur, alias sententias afferemus post decreta promulgatas; nam, quæ ante ipsa decreta fuerunt editæ, si decretis iisdem adversentur, nullius momenti, ac ponderis existimantur : itaque decima septima quæstio sic habet : *An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, vel privatis, a Parochiali divisis & separatis :* responsumque est ejusmodi : *Negativè.* Quapropter die 8. Augusti 1742. propositum fuit in Sacra Congregatione Concilii, cùm nos ipsi Secretarii munus ageremus : *An sit removendum exercitium Catechismi, & docendi Puellas in venerabili Ecclesia Confraternitatis Sanctæ Mariæ de Humilitate, nuncupatæ Quadraginta Horarum, Civitatis Mantuæ.* Id nempe contendebant iidem Sodales contra Episcopum, qui legis Christianæ præcepta in eo loco explanari jusserat. At Sacra Congregatio die 29. Augusti eodem anno respondit, *Negativè.* Postquam Româ discessimus Rector Ecclesiæ, quæ concludebatur limitibus Parochiæ in Asculana Diœcesi, impedire voluit Parochum, ne in eadem Ecclesia populum Christianâ doctrinâ institueret; qua de re petitum fuit a Sacra Con-

(*t*) In Regul. de associat. Cadav. §. qui usum non tenet, & §§. seqq.

gregatione die 29. Augusti anno 1733. : *An idem Rector teneatur permittere, ut Parochus doceat in dicto Oratorio Doctrinam Christianam, vel possit hoc impedire*, responsum est; *Arbitrio Ordinarii.*

99. In decretis Parocho indicitur abstinere ab eleëmosynis, & oblationibus administrandis, quæ in Ecclesiis Sodalitatum congeruntur; permittitur ipsis Sodalibus, ut simul congregentur sine Parocho, ipsiusque licentiâ, modò tamen divina officia non impediantur. Illis quoque conceditur, ut bona sua administrent, & liberè impendant inconsulto Parocho, uti constat ex quæstionibus 28., 30., 31., & ex responsis, quæ data fuerunt. At cùm sodalitium Suffragii addictum Ecclesiæ Sanctissimæ Trinitatis in Oppido Offidæ Diœcesis Asculanæ petiisset a Sacr. Congregatione Concilii die 3. Martii anno 1725. *An Reverendissimus Episcopus in aliquo casu per se, vel per alium ab ipso deputandum, possit intervenire Congregationibus generalibus*, eadem Congregatio die 24. Martii respondit: *Affirmativè.* Iterum postulavit: *An liceat Reverendissimo Episcopo removere Officiales, & Ministros a Confratribus electos, quatenus non sint idonei, & graves exceptiones patiantur*, iterumque responsum fuit: *Affirmativè.* Idem confirmatur aliis quoque sententiis editis in causa Juvenatii, quæ relata fuit in Sac. Congregatione die 21. Septembris anno eodem, quem nuper indicavimus, quo pariter soluta fuit controversia die 17. Novembris, & indictum Sodalibus; ut rationem peractæ bonorum administrationis redderent Episcopo, & Præfectis sodalitii, non solùm tempore Sacræ Visitationis, sed quoties Episcopo libuerit. Hæ quidem sententiæ planè demonstrant magnum inter Parochi, & Episcopi jura

discrimen interponi, & ob Decreta, quæ superius memoravimus, nequaquam impedire Episcopum, ut aliquid iisdem Decretis contrarium sanciat, si opus fuerit, ac Diœcesis utilitas postulaverit.

§. VI.

Notæ super iisdem Decretis, ac præsertim super his, quæ ad Parochos spectant.

100. NOnnulli Scriptores post hæc Decreta Sacram Congregationem nimis in sodalitia liberalem putantes affirmare non dubitarunt plura in sodalitiis, & ab eorum Capellanis fieri nequaquam posse, licet Sac. Congregatio statuerit, illa ad jus Parochorum minimè pertinere. Nam (inquiunt) multa inter jura Parochialia non recensentur, sed inter munia solis Parochis in sua ditione convenientia: ut hanc opinionem comprobent, in medium proferunt antiqua Decreta Sac. Congregationum, quibus sancitur, hoc, vel illud spectare ad Parochum, non autem sodalitiis, eorumque Capellanis tribuenda.

101. Hanc viam insistit Baptistellius Fulginatum Episcopus (*u*): *Benedictiones* (inquit) *Cinerum, Candelarum, Ramorum Olivæ, Ovorum, delationes Sanctissimi Sacramenti, Missæ, ac Vesperæ solemnes, aliæque Ecclesiasticæ Functiones, quæ etsi strictè de juribus Parochialibus non sunt, aliquam tamen cum eis connexionem, & affinitatem habent, juxta communem infrascriptorum Doctorum sententiam, non ad Confraternitates, earumque Capellanos, sed ad Parochos spectant, excepto casu, quo Parochus ipse requisitus, hujusmodi functiones se gratìs exhibe-*

(*u*) In Append. ad suam Synod. pag. 275.

removisse, vel aliàs non posse declaraverit. Idem prorsus institutum amplectitur Monacellus (*x*), qui admonet præter jura Parochialia, recenseri quoque munia Parochorum, quæ ipsis solùm permittuntur, at quia dimanant, & conjunguntur iisdem juribus, aut quia necessariò cum pastorali officio copulantur. Hinc licet responsum fuerit ad quæstionem quintam benedictiones Cinerum, Candelarum, ramorumque Olivæ non adnumerari inter jura Parochialia; & licet idem responsum sit de expositione Divinæ Eucharistiæ per 40. horas, ac de benedictione populo impertienda, uti constat ex undecima quæstione, tamen negat Monacellus, has functiones a Capellanis exerceri posse in Oratoriis, aut in Ecclesiis Sodalitatum. Rem eandem confirmat Ursaya, qui hoc argumentum disceptatione 29. sapienter illustravit (*y*).

102. Attamen huic adhærere sententiæ nullo modo possumus, eo quod labefactare prorsus videtur Decreta prudentissimè confecta, & Summi Pontificis auctoritate confirmata. Equidem Sacra Congregatio ea Decreta promulganda censuit: *Ad debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates Sæculares, eorumque Capellanos, & Officiales super juribus Parochialibus, & functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præeminentiis, seu prærogativis, frequenter exoriri solent*: sed hæc utilitas minimè sequeretur, nec ullum finem haberent dissidia, si postquam Sacr. Congregatio constituit aliquid *non esse de juribus Parochialibus*, illud peragendum a Capellanis Sodalitatum non concederetur. Nam Parochi semper id impedire possent Capellanis ob eam causam, quod illud

(*x*) In suo Formular. Legali tom. 2. tit. 13. form. 1. n. 54. & seq. (*y*) Tom. 9. part. 2.

quidem non est *de juribus merè Parochialibus*, sed tamen adscribitur inter functiones, quæ a solis Parochis exerceri debent. Idem prorsus contingeret, si post Decreta nostra *Urbis*, *& Orbis* anno 1703., liceret repetere contraria Decreta, quæ ante illud tempus edita fuerunt, cùm Sacra Congregatio post diuturnum, & accuratum examen aliqua ex ipsis penitus abrogaverit, alia verò confirmarit, & alia nova condiderit, ut pristinis controversiis optatus finis, certaque in posterum norma super hac re statueretur.

103. Accedit, quod discrimen inter jura Parochialia, & Parochiales functiones satis adverterunt Consistoriales Advocati, quos *pro veritate* consulendos accivit S. Congregatio. Idem prorsus Cardinalis Colloredus causæ relator, & Sacra ipsa Congregatio in suis Decretis cognoverunt. Nam Sardinius post explicata jura Parochialia ad recensendas Parochiales functiones descendit : *Jura verò quæ honorifica sunt & præeminentialia, & quæ verè & propriè versantur circa functiones Ecclesiasticas, impropriè dictas functiones Parochiales, distinguuntur a Juribus Parochialibus, & ea sunt, quæ in earum exercitio præseferunt quamdam honorificentiam & præeminentiam in Parocho.* Bottinius etiam collegæ sui sententiam sequutus est : *Et primò quidem certa & indubitata videtur principalis Domini mei Advocati Sardinii distinctio inter functiones, & jura merè Parochialia, & alias functiones purè Ecclesiasticas.* Post hæc affirmat a Capellanis etiam Sodalitatum has functiones exerceri posse, si ipsæ Sodalitates templis Parochialibus addictæ non fuerint, etiamsi intra limites Parochiæ constituantur; ea tamen adjungitur conditio, nempe, si exercitium illarum functionum juribus Parochialibus minimè advertetur.

Idem quoque discrimen perspexit Cardinalis Colloredus causæ relator, quemadmodum ex verbis ipsius suffragii desumitur apertissimè; neque revocari in dubium potest, quia Sacra Congregatio cognitum illud discrimen habuerit, uti constat ex secunda quæstione: *An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & similium, sint de juribus merè Parochialibus:* cui sanè respondit: *Negativè*, nempe, inter jura Parochialia non esse adscribenda: *Sed benedictiones mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parocho*, cùm hæc munera solis Parochis conveniant. Insuper octavæ quæstioni: *An celebratio Missæ solemnis feriâ quintâ in Cœna Domini sit de dictis juribus Parochialibus*, pari modo Sac. Congregatio respondit, *Negativè, prout jacet; sed spectare ad Parochos.*

104. Quare, si illis, qui Decreta condiderunt, ignotum haud fuit discrimen inter jura Parochialia, & Parochialia munera: quânam ratione affirmari potest concessum fuisse tanquam munus Parochiale, quod negatum fuit, tanquam jus Parochiale?

105. Sacra Congregatio quæstioni quintæ respondit *haud esse de juribus Parochialibus* benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, ignis, seminis, ovorum; neque enumeranda inter Parochorum jura per annum solemnia Sacra, Divinæ Eucharistiæ expositionem per 40. horas, *& benedictionem super populo.* Postremò hæc omnia congerens quæst. 13. *An functiones in præcedentibus octo Dubiis, videlicet a Dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in Oratoriis privatis contradicente Parocho?* Respondit his verbis: *Satis provisum in superioribus*, ex quibus satis ostendit

has functiones exerceri posse a Capellanis in Ecclesiis, & Oratoriis a Parochia sejunctis, licet ipsius Parochiæ limitibus contineantur.

106. Hujus rei veritas ex eo potissimùm comprobatur, quod Sacra Congregatio, si aliter res intelligenda foret, controversiis nullum finem statuisset, quod unum maximè contendebat. Accedit etiam, quod Consistoriales Advocati *pro veritate* consilium ferentes, asseruerint, nullum a Parochis impedimentum afferri posse, ne functiones illæ in aliis Ecclesiis indicantur, quamvis intra Parochiæ suæ limites positæ fuerint: tum quidem Cardinalis Colloredus causæ relator contrarium se præbuit, monuitque suffragio suo responsurum se fore, *Negativè*: ob hanc causam: *Non solùm, quia Parochus repugnat, sed quia privata Oratoria his functionibus exercendis idonea non sunt*; sed respondit: *Satis provisum in superioribus.* Ex quo satis patet assensisse opinioni, quam Consistoriales Advocati protulerant; & cùm antea respondisset *haud esse de juribus Parochialibus* easdem sanctiones, apertè docuit illas institui posse in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum a Parochia discretis, licet ipsius limites non excedant.

107. Sed omissis pristinis Decretis, certissimum est, quod Sacræ Congregationes, cæterique Judices Romæ in causis propositis post Decreta, de quibus verba facimus, perpetuò decreverunt eas functiones peragi licere in Ecclesiis, & Oratoriis Confraternitatum, nisi vetusta consuetudo, aut leges Diœcesanæ Synodi id prohibeant, quemadmodum in nostris etiam Decretis admonetur. Porro id magnopere argumentum, de quo agimus, confirmat.

108. Sed qui causam hujus opinionis penitus investigare cupiat, libros evolvat de iis pertrac-

tantes, quæ Parochiali Ecclesiæ tribuenda sunt ab aliis Ecclesiis, quæ ab illa disjunctæ sunt, sed ipsius limitibus includuntur. *Caput final. de offic. Archidiacon.* decernit, Ecclesias positas intra limites Parochiæ ipsi nequaquam subesse, nisi forte de persolvendis juribus Parochialibus agatur. Si aliquid aliud sibi repetat Parochia, causas, ac rationes suæ petitionis afferre debet (*z*). Id quoque monuit Altovitus Sacræ Congregationis Concilii Secretarius, cùm die 5. Martii anno 1689. causa *Bononiensis Jurium Parochialium* proposita fuisset, quæ nullum tunc responsum habuit: *Opus est* (inquit) *prætermittere tamquam principium indubitatum, non solùm ab hac Sacra Congregatione in Romana Funerum* 10. *Januarii* 1682., *& in Forolivien.* 18. *Novembris* 1684., *& in Nonantulana* 13. *Januarii* 1685. *verùm etiam a Rota coram Coccino decis.* 2089. *num.* 3. *seqq. Ecclesias licet fundatas intra limites Ecclesiæ Parochialis, non esse huic subjectas, nisi quoad jura Parochialia; secus autem quoad alia.* Idem Romanæ Rotæ Judices sanxerunt (*a*). At Scriptores etiam non prætermittunt enumerare, quænam jura Parochialia reipsâ censeantur. Illorum veluti princeps fuit Abbas *in Rubrica de Parochis num.* 2., qui tradit inter jura Parochialia illud primum locum tenere, ut diebus festis ad Parochiam accedat populus, ubi Missæ Sacrificio intersit (*b*). Id tamen consilium potius, quàm præceptum nunc existimatur. Secundò, ut populus manu sui Parochi Sacramenta percipiat (*c*). At nunc Eucharistiam in Paschate, Viaticum graviter ægro-

(*z*) Cap. Dilectus de Capellis Monach. decis. 2089. n. 10. & seq. coram Coccino. (*a*) Decis. 990. coram Molines Decano, & decis. 988. n. 1. & seq. coram Lancetta etiam Decano. (*b*) Cap. 2. de Paroch. (*c*) Cap. Nullus, de Paroch.

tantibus, postremam Unctionem, & matrimonii Sacramentum solus Parochus administrat, uti præcipit Tridentina Synodus. Tertiò, ut Fideles in sua quisque Parochia post mortem sepeliantur, nisi proprium alio loco familiæ sepulchrum habeant, aut tumulum sibi in alia Ecclesia non designaverint. Tunc autem pro constitutionibus, & consuetudine Diœcesum quædam Parocho emolumenta conferenda jubentur. Quartò, ut Parochiæ solvantur decimæ, & oblationes, quæ juxta leges, & instituta Diœcesum indicuntur. Hæc sanè omnia *ex allata Coccini decisione* sumuntur.

109. Certum est, præter hæc jura Parochialia, functiones quoque alias recenseri, quæ cum iisdem juribus ita implicitæ, & connexæ sunt, ut soli Parocho liceat ipsas in sua ditione exercere (*d*): *Domini procedendum esse cum distinctione censuerunt: quatenus enim hujusmodi jus privativum exercendi functiones Ecclesiasticas respicit eas, quæ sunt de jure Parochiales, sanè diversimodè judicari non potest, quàm favore ipsius Parochi, ad quem proculdubio privativè quoad quemcumque Rectorem alterius Ecclesiæ, vel Oratorii, intra fines suæ Parochiæ existentis, earum exercitium spectat.*

110. Sed paulò post hæc superadduntur (*e*): *Quatenus verò ad alias extendi prætendatur functiones, quæ Parochiales non sunt, sed merè Sacerdotales, utique nullum Parochus jus habet eas prohibendi Rectori alterius Ecclesiæ, nisi ita ex aliquo privilegio, aut pacto in fundatione posito statutum esse docuerit.*

111. Restat igitur, ut exponamus, quænam Parochiales, aut Sacerdotales functiones appellari

(*d*) Cit. dec. coram Lancetta n. 11. (*e*) Cit. dec. n. 12.

debeant. Porro id explicari nequit alio modo, quàm ex Decretis editis anno 1703., quibus declaratur Sacerdotale id esse censendum, quod non Parochiale decernitur: illud autem concedi etiam Rectoribus aliarum Ecclesiarum, & Capellanis Sodalitatum, quamvis ipsarum Ecclesiæ Parochiæ limitibus comprehendantur (f): *Quales verò* (ita prosequitur eadem Sacræ Rotæ sententia, *& quot sint istæ functiones, quæ Parochiales dici non debent, sed Sacerdotales, Domini non existimarunt singulariter explicare; cùm satis illæ pateant ex prædictis generalibus Decretis Sacræ Congregationis Rituum Urbis & Orbis anni 1703. a Sanctissimo approbatis*, Numero autem decimo hæc habentur: *Hujusmodi verò Decreta a Sanctissimo Domino Nostro subinde confirmata, tamquam leges in quocumque Tribunali recepta jam sunt, & præsertim in hoc nostro.*

§. VII.

Quid gerendum sit in hac Civitate, ac Diœcesi pro observandis iis, quæ in ipsis Decretis continentur.

112. SAcrorum Rituum Congregatio duobus primis Decretis jubet Sodalita erecta in Parochialibus Ecclesiis subesse Parocho, in illis etiam functionibus, quæ inter Parochiales non habentur. Idem præcipitur Sodalitiis, quæ Sacellis, & Oratoriis tum publicis, tum privatis addicuntur, si tamen a Parochia dependeant, ejusque ditioni adjungantur. Consistoriales Advocati, qui *pro veritate* sententiam suam dixerunt, eandem sanctionem probarunt,

(f) Eadem dec. n. 13.

quam etiam virorum præstantium testimoniis confirmarunt. Cardinalis autem Colloredus suo suffragio superaddidit, opus esse, ut sæcularium Societates in Parochialibus Ecclesiis institutæ, vel quæ Parochiæ junguntur, Parocho subjiciantur, cùm functiones Ecclesiasticæ non Parochiales exerceri debent: *Non solùm* (inquit) *ob jus Parochiale, sed etiam ob dominium, primatum, & regimen, quod Parochus, & quilibet alius Rector obtinet in sua Ecclesia, & universis ipsius partibus. Quare Sodalitia Parochialibus Ecclesiis addicta eandem Parocho observantiam persolvere debent, quæ requiritur ab iis, qui in alienis ædibus immorantur; quemadmodum fusius ostenditur in utrisque scriptis, ubi memorantur plura ejusdem sententiæ Decreta, quæ a Sacris Congregationibus in lucem prodita fuerunt.*

113. Quæ cùm ita sint præcipimus omnino servari in hac Civitate, ac Diœcesi, quæ in his duobus Decretis statuuntur.

114. Decretis autem quinto, sexto, septimo, & octavo declaratur non esse recensenda *inter jura merè Parochialia* benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, Ignis, Seminum, Ovorum &c.; eodemque loco habendas esse functiones universas, hæc in Hebdomada majori fieri consueverunt. Quamobrem statuitur, hæc omnia permitti Capellanis Sodalitatum in suis Ecclesiis.

115. Porro inter Parochiales functiones enumerantur benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, & Sacrum solemne feriâ 5. majoris Hebdomadæ. Equidem hæ functiones solis Parochis tribuuntur, non solùm ab iisdem Decretis, quæ antea nominavimus, sed etiam a Conciliis Provincialibus, quæ S. Carolus Bor-

romanus Mediolani celebravit. Quapropter eadem Decreta plenè observari jubemus. Profectò reliquæ benedictiones, ac distributiones Candelarum, Palmarum &c. functiones item majoris Hebdomadæ in Parochialia munia non referuntur, nisi tamen Synodi diœcesanæ contrarium aliquid statuerint. Quare cùm Cardinalis Columna Bononiensis Archiepiscopus anno 1634. in sua Synodo ita præscripserit (g): *Abstineant quicumque Sacerdotes sæculares, sive Regulares, ab omnibus benedictionibus faciendis, puta mulierum post partum, Cinerum, Candelarum, Olivarum, rei cujuscumque comestibilis, aliarumve fragum, etiamsi res hujusmodi pauperibus forent distribuendæ, sub pœna interdicti ipso facto ejusdemmet Oratorii*; cùm Cardinalis etiam Jacobus Boncompagnus anno 1698. in sua Synodo hæc jusserit (h): *Feria quinta majoris Hebdomadæ inhibemus, Sacrum celebrari in Confratrum Oratoriis sub pœna suspensionis ipso facto Sacerdoti celebranti, nec die Parasceves Crucifixum exponant deosculandum; verùm pro adoratione ad Parochialem se conferant*; Cùm, inquam, hæc ita se habeant, præcipimus, ne benedictiones, quas nuper exposuimus, ignis, seminum, ovorum, ac similium, & functiones Hebdomadæ majoris peragantur in Ecclesiis & Oratoriis Sodalitatum. Interdicimus etiam benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum. Eas tamen permittimus, si in iisdem Oratoriis pro Sodalibus tantùm instituantur; tum quia consuetudo id pridem induxit; tum quia Cardinalis Colloredus de his benedictionibus ita verba fecit: *Cæteras benedictiones in quæstione expositas ar-*

V 2

(g) Part. 2. cap. 11. (h) Lib. 4. cap. 5.

bitror non ſpectare ad Parochum privativè præſertim, ſi pro ſodalibus tantùm, & privatim fiant. Cùm pariter a Sacra Congregatione Concilii die 24. Septembris anno 1718. petitum fuiſſet: *An liceat Capellano dictæ Societatis facere benedictionem, & diſtributionem Candelarum in dicto Oratorio pro Confratribus, & Sororibus in feſto Sanctiſſimæ Purificationis?* Patres reſponderunt, *affirmativè.*

116. Supervacaneum eſt de pulſandis Campanis Sabbato majoris Hebdomadæ ſermonem inſtituere, videlicet, an id Parochiale jus habeatur, uti petitur quæſtione nonâ. Nam Leonis X. Conſtitutio obſervanda decernitur, quam nos etiam commemoravimus in vigeſima Inſtitutione. Deſcendimus igitur ad quæſtiones 10., 11., ac 12., quibus inter jura Parochialia non adſcribitur celebratio Miſſarum ſolemnium pro viventibus, aut pro defunctis, ideoque permittitur Sodalibus ipſas indicere, quoties in ſuis Eccleſiis, aut Oratoriis ſolemnes dies celebrantur. Inſuper ſtatuitur haud eſſe *de juribus merè Parochialibus* Euchariſtiæ expoſitionem per quadraginta horas, & benedictiones, neque pias Sanctorum Reliquias colendas in Altaribus collocare. Attamen circa benedictiones cum ipſis Reliquiis, aut Imaginibus populo impertiendas, retinenda eſſe Decreta aliàs promulgata præcipitur.

117. Ac primùm vetuſtâ conſuetudine, & pluſquam centenariâ factum eſt in hac Civitate, ac Diœceſi, ut ſolus Parochus accitus a Sodalibus, aut alius Sacerdos Parochi loco ſuffectus ſolemnia Sacra faciat pro vivis, aut defunctis in Eccleſiis, & Oratoriis Sodalitatum, quæ Parochiæ limitibus continentur. Reverà id tanquam certiſſimum habitum fuit, cùm in-

ter Parochum S. Mammantis, & Sodalitium Beatæ Virginis *a Libertate* controversia ageretur in Sacra Congregatione Concilii die 15. Maji anno 1728. Tota sanè quæstio ad Diaconum, & Subdiaconum eligendum, qui rem divinam solemniter facerent, redacta fuit. Nam Parochus id sibi tribuendum, contra verò Sodalitium id sibi convenire censebat; petitum igitur fuit: *An Parochus interveniens ad canendam Missam, vel ad dandam Benedictionem; habeat jus sibi eligendi Diaconum, Subdiaconum, cæterosque Ministros?* Sacra verò Congregatio respondit: *Negativè.*

118. Id nobis in mentem revocat inductam consuetudinem, ut Capellanus, aut alius Sacerdos accitus a Sodalibus Sacrum solemniter conficiat absque Diacono, & Subdiacono. Quandoque duo Presbyteri loco Diaconi, ac Subdiaconi subrogantur; quandoque Clerici superpelliceum induentes, etiamsi musici concentus solemne Sacrum comitentur, & in publicis locis Civitatis invitatio prius exposita fuerit, ut populus magnâ frequentiâ conveniat. Porro Sodales id Sacrum nequaquam solemne esse contendunt; ideoque permitti ipsis, ut Capellano, aut alio Sacerdote utantur. At cùm Parochi de hoc graviter querantur, aliquid necessariò statuendum est, ut dissidiis aditus occludatur.

119. Decreta anni 1730. de solemnibus Missarum Sacrificiis agunt. Consuetudo pariter, quam modò explicavimus, solemnia Sacra complectitur. Equidem discrimen agnoscimus inter solemne Sacrificium Missæ, & illud, quod cum cantu celebratur. Nam solemnitas intrinsecus cum ritu implicita est, & in pluribus Ministris, nempe Diacono, & Subdiacono collocatur. Cantus

autem extrinsecus Sacrificio Missæ adjungitur, neque modum, & rationem offerendi ejusdem Sacrificii constituit (*i*). Revera Sacra, quæ fiunt pro defunctis in Basilica S. Laurentii extra muros Urbis non solemnia, sed cum cantu nuncupantur. Nam Sacerdos cum uno solùm Ministro rem divinam facit. Idem canit, ac respondet, & ex choro Canonici idem institutum sequuntur. Proposita fuit in Sacra Congregatione Concilii Causa *Neapolitana celebrationis Missarum*, an Carmelitæ satisfecissent muneri illis demandato, ut Missam quotidie cum cantu celebrarent, quod ipsi quidem facere non prætermiserant, sed absque Diacono, & Subdiacono; nihil respondit Sacra Congregatio, quæ habita fuit die 28. Augusti anno 1683.: sed cùm quæstionem eandem in examen revocasset die 29. Januarii anno 1684., videlicet: *An Missa quotidie cantanda debuerit, & debeat cantari cum assistentia Diaconi, & Subdiaconi, vel solius Acolythi:* respondit his verbis: *Satisfactum fuisse, & satisfieri voluntati testatoris, cantando Missas etiam sine assistentia Diaconi, & Subdiaconi.* Expendit enim haud solemne Sacrificium, sed cum cantu solum indictum Carmelitis fuisse.

120. Cùm hæc ita sint, *de jure* statuendum videretur nullo modo labefactari jus Parochiale, quod Sacra solemnia tantùm complectitur, si quandoque absque Diacono, & Subdiacono Missarum Sacrificia in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium cum cantu indicantur. At quoniam concordiam Parochos inter, ac Sodales magnopere expetimus, atque ut Sodales ipsi magnâ observantiâ Rectores Ecclesiarum prosequantur; & quoniam dubitandum est, ne paulatim Parochi a Missis canendis in Ecclesiis, aut Oratoriis So-

(*i*) Pasqualig. de Sacrificio novæ legis qu. 344. num. 4.

dalium amoveantur, si Missis solemnibus alia Sacra cum cantu subrogentur, ideo præcipimus, ne in posterum absque Diacono, & Subdiacono Sacra fiant in Oratoriis Sodalium, nisi facultas nostra, aut Vicarii nostri Generalis intercesserit, quæ nunquam concedetur diebus Dominicis, cùm in Parochia, indictâ Processione, divina Eucharistia circumfertur, ne populus frequens convenire impediatur. Quoties autem facultas dabitur, Sodales semper hortabimur, ut Parochum accersant ad Sacrificium cum cantu celebrandum, ne mutuum, debitumque Parochis officium omittatur.

121. Circa expositionem Eucharistiæ Decreta anni 1702. sanctiones Synodorum integras esse volunt. Quare, cùm in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus Decessor noster ita præscripserit (k): *Cùm de exponendo Venerabili quandoque contingat, in Ecclesiis, aut publicis Confratrum Oratoriis a Parocho præstetur, seu a Sacerdote per Parochum deputato, qui exponat, & sole occidente, reponat*; id observari diligenter jubemus, cùm præsertim Card. Columna (l) idem suâ Synodo confirmaverit: *Si quando publicè sit exponenda Eucharistia, id ab ipso Parocho præstetur, & ab eodem, advesperascente die, recondatur, sub pœna Interdicti ejusdem Oratorii, & ulterius viginti quinque aureorum cuicumque alii Sacerdoti id aggredienti, tamquam Parochiæ jura perturbanti.* Non ignoramus, auctoritatem nostram his terminis minimè concludi, sed aliis Sacerdotibus demandari a nobis posse, ut Sacram Eucharistiam exponant, populumque benedictione dimittant. Et profectò die 24. Septembris anno 1718. quæsitum fuit a Sa-

V 4

(k) Lib. 4. cap. 5. (l) Part. 2. cap. 12.

cra Congregatione (*m*): *An cum licentia Episcopi, & sine consensu Parochi, fieri possit in Oratorio Confratrum Expositio infra annum, & præcipuè quadraginta Horarum?* Et ipsa Congregatio respondit, *Affirmativè.* Iterum die 21. Februarii anno 1728. petitum fuit (*n*): *An Confraternitas possit sine licentia, & interventu Parochi exponere in suo Oratorio Sanctissimam Eucharistiam?* Et Sacra Congregatio decrevit: *Affirmativè accedente licentiâ Episcopi.* Postremò *die* 24. *Septembris anno* 1735. postquam Secretarii munere perfuncti fuimus, propositum est (*o*): *An liceat iisdem Confratribus in earum Ecclesia retinere, & exponere Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine licentia Parochi?* Idemque responsum dedit Sacra Congregatio; *Affirmativè de licentia Episcopi.* Hæc, inquam, non ignoramus; sed, ut Parochorum nostrorum ratio habeatur, hâc nostrâ auctoritate nequaquam utemur. Imò præcipimus, ut Parochi, vel Sacerdotes ab ipsis suffecti in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium Eucharistiam exponant, & benedictionem elargiantur, quemadmodum a Synodis decernitur.

122. Omittimus quæstiones 14. 15. 16. ac 17., de qua superius verba fecimus. Omittimus etiam 18. & 19. ubi de Missis agitur, quæ ante Sacrum Parochiale, aut leguntur, aut cum cantu celebrantur. Quippe 44. nostrâ Institutione satis ostendimus, non concedi Parocho, ut rem divinam fieri ante Parochiale Sacrificium impediat; id tamen licere potestati nostræ, quâ libenter utemur, si divinum cultum aliquid detrimenti capere dignoscamus.

(*m*) In Causa Novariensi. (*n*) In Causa Alexandrina. (*o*) In Causa Triveatina.

123. In quæstione autem vigesima sermo est de funebri officio, quod cadaveribus sepeliendis in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium persolvitur. Quæstiones deinde 21. & 22. verba faciunt de Processionibus, quas Sodalitia pro ratione instituti sui peragunt; & utrum Sodalium Capellanis Stolam tum deferre permittatur?

124. Certum est, interpositâ facultate Episcopi, posse in Ecclesiis Sodalium constitui sepulchra (*p*); certum pariter est, ob hanc causam liberum esse Fidelibus, ut in iisdem Ecclesiis tumulentur. Porro die 16. Maji anno 1727., cùm nos ipsi Secretarii munus ageremus, petitum fuit a Sacra Congregatione Concilii: *An liceat in Ecclesia* (quæ ad Sodales pertinebat) *habere sepulchra, & respectivè possint cadavera tumulari absque licentia Parochi, & in præjudicium jurium Parochialium?* His verbis responsum datum est: *Licere habere sepulchra, accedente licentiâ Episcopi, & posse in eis cadavera tumulari, si eligatur sepultura, absque licentia Parochi, sed salvis juribus Parochialibus.* Insuper permissum aliquando fuit, ut sepulchrum pro Sodalibus in propriis Ecclesiis, aut Oratoriis statucretur: hinc nata est controversia, utrum Sodalis, qui moriens nullum sibi sepulchrum delegit, in Ecclesia sui Sodalitii, an verò Parochiæ sepeliri debeat? Inanimes Doctores Parocho suffragantur (*q*). Imò, cùm die 13. Februarii anno 1666. in causa Neapolitana quæsitum fuisset a Sac. Congregatione (*r*): *An So-*

(*p*) In Romana Oratorii die 13. Jan. an. 1689. §. Nullum igitur præjudicium coram Cardinal. Prioli, edita post Antonell. decision. 17. (*q*) Sebast. de Med. q. 8. n. 41. Samuel in eodem tractat. de sepult. contr. 10. concl. 1. Mattheuc. in Officiali Curiæ c. 48. n. 3. Pignatell. consult. 17. num. 18. tom. 1. Panimoll. tom. 1. decis. 5. annot. 3. num. 53. (*r*) Lib. 25. decretor. pag. 29.

dales, qui de sepultura sua nihil statuerunt, condi debeant in tumulo suæ Ecclesiæ? Ipsa Congregatio respondit: *Negativè.*

125. Cùm in quæstione 20. disputaretur: *An ad Parochum spectet facere officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpedictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?* Cùmque responsum datum fuerit: *Affirmativè, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium*, & cùm Decreta Synodorum leges integras esse jubeant, quæ juxta Synodum Cardinalis Boncompagni *lib. 5. cap.* 6. ita sanciunt: *Quod si Confrater moriens sponte sepulturam elegerit in Oratorio, assistat Parochus officio, Missam cantet, & idem servetur in Anniversariis, quoties facienda sit absolutio; nec Capellanus Societatis jura Parochialia perturbet sub pœna suspensionis ipso facto, aliisque arbitrio nostro infligendis:* Cùm denique hæc ita se habeant, decernimus officium funebre, cùm in Civitate, tum in Diœcesi persolvi a Parocho, quoties aliquis fidelis tumulum sibi eligat in Ecclesia, vel Oratorio Sodalium, quod Parochiæ finibus includitur, etiamsi defunctus ipsi Parochiæ non adscribatur. Hæc profectò sententia non tam Synodi auctoritate, quàm rationibus corroboratur, quas Maranta (s), ac Pignatellius recensent (t). Nos potissimùm adducimur auctoritate Capitis: *Cùm in Ecclesia de Simonia;* ubi mortuorum exequiæ cum sepulturis, benedictionibus nubentium, aliisque Sacramentis comparantur: *Necnon & pro sepulturis, & Exequiis mortuorum & Benedictionibus nubentium, seu aliis Sacramentis.* Neque prætermitti debet in causa Sodalitii dicti *a Salute*, quod institutum

(s) Tom. 4. resp. 21. (t) Tom. 9. consult. 73. num. 131. & seqq.

est in Oppido Medicinæ hujus nostræ Diœcesis, inter cætera fuisse propositum: *An liceat Confraternitati Salutis sepelire in propria Ecclesia cadavera Confratrum, & Consororum, qui ibidem elegerint sepulturam; & an ejusdem Capellanus absente Parocho valeat Officium, aliasque functiones super iisdem cadaveribus explere?* Quibus Sacra Congregatio die 28. Julii anno 1724. ita responsum fecit: *Affirmativè quoad primam partem; quoad secundam negativè, nisi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non substituat.*

126. De piis Processionibus, in quibus versantur quæstio 21., aliæque insequentes, Cardinalis Columna ita statuit (u): *Processiones nullas faciant sive intra, sive extra Oratorium, seu Ecclesiam, nisi juxta cujuscumque Confraternitatis statuta, quibus semper intersit Sacerdos sine Stola, de ipsius Parochi consensu. In iis verò Crux nulla more Parochorum gestari solita, sed Crucifixi tantùm praecedat Imago.* His congruit Synodus Cardinalis Boncompagni (x): *Processiones nullas instituant, nisi illas, quæ per approbata statuta conceduntur, comitante semper Sacerdote de licentia Parochi, tamen sine Stola præcedente Crucifixi Imagine, solita gestari a Confratribus.* Quare præcipimus, ut hæc penitus in nostra Civitate, ac Diœcesi serventur, quæ Sacræ pariter Congregationis Concilii auctoritate confirmantur. Nam cùm die 15. Maii anno 1728. ageretur de controversia inter Parochum S. Mammantis hujus Civitatis, & Sodalitium nuncupatum a Beata Virgine libertatis, præ cæteris disceptatum fuit: *An Confraternitas ultimâ Dominicâ Septembris ducere possit Processionem cum prædicta Imagine ad plateam mag-*

(u) Part. 2. cap. 12. (x) Loco cit.

nam Civitatis cum aſſiſtentia Parochi, vel, eo deficiente, proprii Capellani, ac Populo benedicere tam in dicta Eccleſia, quàm ſub ſtillicidio propriæ Eccleſiæ, & intus eamdem? Quibus Sacra Congregatio reſpondit juxta Synodorum ſanctiones: *Affirmativè, accedente tamen licentiâ Ordinarii, & comitante Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia.*

127. Inſuper Parochus, dum Proceſſionem comitatur, Stolam deferat: etenim conſentaneum eſt, ut ipſe a cæteris Capellanis etiam per externum ornatum ſecernatur: ob hanc cauſam S. Carolus Borromæus Parochis ſimplicibus, tanquam ipſorum inſigne, cucullum tribuit, quem Beccam appellat, vetuitque, reliquos omnes uti illo ornamento, etiam Coadjutores non perpetuos, & Vicarios Parochorum, qui ab eodem munere poſſunt amoveri. Inſuper Parochis iiſdem clamydem, & argenteum baculum permiſit, juſſitque his ornatos inſignibus ad publicas Proceſſiones convenire, & pœnas illas irrogavit, qui juſſa facere contemnerent (*y*). Romæ autem illud eſt peculiare inſtitutum, ut Sodalium Capellani Stolâ utantur, cùm Proceſſionibus interſunt (*z*), quod ſpecialiter ipſis ex Statuto Cleri Romani conceditur (*a*), uti rectè Pignatellus advertit (*b*).

128. In quæſtione 24. petitur: *An Epiſcopo accedenti ad Eccleſias publicas Confraternitatum, quæ non ſint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum ſit Aſperſorium a Parocho, in cujus territorio ſunt ſita dictæ Eccleſiæ?* Et reſpondetur: *Negativè.* Conſiſtoriales Advocati, quos Sacra Congregatio ac-

(*y*) In Concil. Provinc. 4. tit. de Parochis & Parochial. & in Syn. Diœceſ. 11. (*z*) Gratianus diſcept. 298. n. 66. (*a*) Cap. 7. §. 7. (*b*) In Conſult. 73. num. 21. tom. 8.

tivit ad scribendum *pro veritate*, in eadem fuerunt sententia, quam etiam amplexus est Cardinalis Colloredus causæ relator, quamvis propensam in Parochos voluntatem semper ostenderet. Hæc habet Cardinalis: *Responderem* negativè, *cùm id penitus a jure Parochiali sejunctum sit, & alienum: nam solùm significat obsequium recipientis Ecclesiæ, ideoque præstandum est ab illo, qui digniorem obtinet locum in ipsa Ecclesia.* Illud magnopere nos persuadet, quod Episcopo accedenti ad Collegiatam Ecclesiam Aspersorium porrigitur a digniore ejusdem Ecclesiæ, non verò a Dignitate quacunque Cathedralis, uti Barbosa (*c*), & Pignatellus (*d*) commemorant. Quibus addi potest Decretum, quod Pater Meratus recenset (*e*): *Episcopo ingredienti aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis, associato a Dignitate, & Canonicis suæ Cathedralis debet porrigi Aspersorium a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Episcopus accedit, non autem a Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis Episcopum associantibus.* Insuper alio loco (*f*) Decretum pro hac nostra Civitate constitutum his verbis describitur: *Aspersorium aquæ benedictæ Cardinali etiam Legato, seu Ordinario loci aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis, seu jurisdictionis quacumque de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo cujuscumque Ecclesiæ porrigi debet, sed a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, seu Ordinarius accedit*; contra verò, si Episcopus ad aliquam Ecclesiam se conferat, eumque Capitulum universum, & Canonici cum suis propriis indumentis comitentur.

(*c*) In summa Bullarum in verb. Aspersorium, & in Collect. Decis. Apost. c. 46. n. 2. (*d*) In consult. 18. tom. 3. & consult. 83. tom. 5. (*e*) Part. 2. tom. 1. sui operis in Gavant. in suo accurat. Indice decretor. n. 260. (*f*) Num. 263.

Tunc enim Decreto 309. sic indicitur: *Aspersorium aquæ benedictæ Episcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando Capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus, proceditur ad Ecclesias quascumque Diœcesis.* Leges Synodales nihil prorsus adversantur: cùm Sacram Visitationem peregimus, nunc Capellanus, nunc autem Parochus nobis advenientibus porrexerunt Aspersorium. Quapropter jubemus hoc negotio Parochos haud immisceri; nam ratio maximè habenda est Decretorum Sacrarum Congregationum; neque permitti debet unicuique, ut non consilio, aut ratione ductus, sed temeritate facere suscipiat id, quod magis ipsi libuerit.

129. Satis ex se perspicua sunt responsa 25., 26., ac 27., quibus decernitur haud posse retineri Divinam Eucharistiam in Ecclesiis Sodalium, quæ inter Parochiales, aut Regulares minimè referuntur, nisi peculiare Sedis Apostolicæ diploma fuerit impetratum; neque ipsius privilegii causâ posse exponi Eucharistiam, nisi Episcopi licentia intercesserit: nam certissimum est, probatumque omnibus Sacramentum Eucharistiæ sine Apostolico Privilegio non posse in Ecclesiis inferioribus conservari, quemadmodum Sacra Congregatio Concilii pluries definivit (*g*). Genuensis, ac Ventrigia alia vetustiora Decreta recensent (*h*). Insuper, cùm die 5. Martii anno 1689. proposita fuisset controversia inter Parochum Sanctæ Mariæ Magdalenæ hujus Civitatis, & Sodalitium S. Mariæ Coronatæ appellatum, videlicet: *An Confraternitas Sanctæ Ma-*

(*g*) In causa Acherontina, & Maceraten. die 3. Martii ann. 1668. lib. 25. decretor. pag. 552. & in causa Nomentana die 13. Januar. anno. 1685. in respons. ad quæst. 5. lib. 35. decret. pag. 20. (*h*) In praxi Curiæ Archiepisc. c. 110. n. 2. in annotat. 21. §. unic. n. 16.

tiæ Coronatæ, seu Suffragii Bononiæ, aggregata Archiconfraternitati Suffragii de Urbe, sine speciali Sedis Apostolicæ Indulto possit in sua Ecclesia retinere Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publicè adorandum exponere absque interventu, seu licentia Parochi? Sacra Congregatio *die* 17. *Novembris anno* 1691. respondit proferri Decreta *in Lunen. Sarzanen. die* 19. *Augusti* 1690., quibus præ reliquis petebatur: *An Confraternitates retinere possint in earum Oratorio sine peculiari Sedis Apostolicæ Indulto Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publicè adorandum exponere?* Et tum statuit: *Negativè quoad primam partem, & quoad secundam negativè, nisi adsit licentia Episcopi.* De expositione Eucharistiæ satis amplum sermonem habuimus trigesimâ Institutione, quam iterum confirmamus.

130. Reliquæ quæstiones, quæ supersunt, præsertim agunt de obligationibus, & eleëmosynis administrandis, quæ in Ecclesiis Sodalium colliguntur; ibique sancitur, ne ipsas Parochus administret, ne claves capsulæ retineat. Permittitur Sodalitiis de congestis bonis sine Parochi consensu, aut consilio liberè statuere; leges, cœtusque indicere non accito Parocho, quamvis in ipsius Ecclesia, sive extra fuerint institutæ; tandem cavetur, ne Parochus suffragium ferat, quoties jussu Episcopi, tanquam ipsius Delegatus, ad Sodalium cœtus accesserit.

131. Cardinalis Boncompagnus in sua Synodo *lib.* 4. *cap.* 7. interdicit quibuscumque Diœcesim, aut Civitatem ad congerendas eleëmosynas circumire, nisi Vicarius Generalis scriptam facultatem tradiderit: monet Parochos curam diligenter impendere, ut omnes huic Decreto

obtemperent. De Sodalitiis autem ita sanxit die 27. Aprilis anno 1700.; nempe ante decreta, de quibus sermo est: *Ne publicè exponantur parva malluvia, aut capsulæ ad congerendas eleëmosynas, ne quidem, cùm Sodales Sacrum audiunt; item ne ulli Sodalium Ministri per Urbem, & Ecclesias ob eandem causam vagentur, neque ad fores templorum cum malluviis, capsulis, aut sacculis subsistant: Sodales autem in Diœcesi constituti, ne castella, terras, & oppida pervadant, ut comparent eleëmosynas.* In causa, quam superius memoravimus, Castri Medicinæ cùm quæsitum fuisset: *An eidem Confraternitati liceat quæstuare tam intra, quàm extra territorium Castri Medicinæ in casu? Die* 28. *Julii anno* 1724. responsum est: *Arbitrio Ordinarii*; in altera quoque causa Parochi Sancti Mammantis, quam jam nominavimus, *die* 15. *Maji anno* 1728. fuit propositum dubium videlicet: *An Confraternitas occasione dictorum Exercitiorum quæstuare possit per Ecclesiam pro Animabus Purgatorii; & quatenus affirmativè, cui cedere debeant dictæ eleëmosynæ?* Sacra Congregatio ita decrevit: *Quoad primam partem affirmativè de licentia Ordinarii: & eleëmosynas esse erogandas in suffragium Animarum purgantium.* Cùm iterum disceptaretur, *An Missæ cum prædictis eleëmosynis celebrari debeant in Ecclesia Confraternitatis, vel potius in Ecclesia Parochiali?* Statutum ita fuit: *Affirmativè quoad primam partem; negativè quoad secundam.* Cardinalis etiam Palæottus, qui Sodalitium Sanctissimi Sacramenti erexit in Ecclesia Parochiali, decernit (*i*) duas claves ad custodiendam eleëmosynarum capsulam, quarum

(*i*) In suo Archiep. pag. 470. part. 5.

rum unam Porochus, alteram Societatis ejusdem administer retineret. His consentaneæ sunt leges, quæ confectæ fuerunt, & a nobis etiam confirmatæ, ut in hac Civitate, totaque Diœcesi idem Sodalitium, rectè, ac prudenter administretur (*k*). In quibusdam Parochiis leges easdem Sodalitates quoque reliquæ sequuntur. Quapropter magno studio retineri volumus hoc institutum, ubi semel invectum fuerit.

132. Sed illud advertendum est, quod Sodalibus Ecclesiæ Parochiali addictis, sive intra limites Parochiæ degentibus, indicitur a Synodo Cardinalis Columnæ (*l*): *Officiales* (inquit) *eligantur quotannis coram Vicario Foranco, seu Parocho, alioquin ipsa electio sit irrita, & nulla ex Decreto Congregationis Episcoporum. Præteriti quidem recentibus electis rationem redditum, suæque administrationis reddant coram Vicario Foraneo, seu proprio Parocho, sive alio deputando, ut earumdem rationum supputatio validè fiat.* Idem statuit Cardinalis Boncompagnus (*m*): *Innoventur quotannis Officiales coram Parocho, aut Vicario Foraneo, & neglecto, & non vocato eorum altero, inofficiosam & irritam declaramus Electionem. Peracto scrutinio, & ritè factâ Electione, rationes reddant, qui officio functi sunt, & de administratis redditibus fiant supputationes.* Insuper, cùm de controversia inter Parochum Sancti Mammantis, & Sodalitium Virginis Libertatis disceptaretur, illud etiam postulatum fuit: *An Parochus invitari debeat, ut præsideat Congregationibus faciendis tam in imbussulationibus, & extractione Priorum, & Officialium, quàm in redditione rationum?* Et S. Congregatio respondit: *Affirmativè.*

(*k*) Instit. 82. n. 29. (*l*) Part. 2. c. 12. (*m*) Lib. 4. c. 5.

133. Hæc documenta magni ponderis habenda ſunt, & Parochis mognopere ſuffragantur: ea nobis pariter mens eſt, ut illa nunquam violentur. Si quis autem ipſa neglexerit, & jam longum temporis ſpatium effluxerit, ita ut Sodalitium aliquod libertatem, & a Parocho immunitatem ſibi vindicaſſe contendat; ſi Parochos inter, ac Sodalitia compoſitiones etiam obſignatæ fuerint, quæ poſt diuturnum tempus ſummâ fide ſerventur; ſi demum ob exiguam pecuniæ mercedem quotannis ſolvendam aliquis Parochus ſuis juribus ceſſerit, ut compertum habemus, certiſque documentis confirmatum; ſi hæc ita ſint, quid dicendum, agendumque videbitur? Profectò dicemus id neque vitio noſtro, neque Deceſſorum noſtrorum, ſed Parochis ipſis eſſe tribuendum, vel inter vivos adhuc agentibus, aut jam mortali hâc vitâ perfunctis. Illud quoque fatemur paratos nos eſſe in priſtina jura reſtituere Parochos Civitatis, aut Diœceſis, ſi inanem, atque irritam conſuetudinem, compoſitionem, conventionem a nobis declarari contendant.

INSTITUTIO CVI.

Epistola ad Canonicum Joannem Baptistam Scarselli Cancellarium Archiepiscopalem data; de illo, qui ad Ordines diebus profestis promoveri desiderat, acceptis Apostolicæ Sedis litteris, quibus permittitur ei extra tempora *initiari: ac de eo, qui Ordines minores, & Subdiaconatum uno eodemque die suscipere contendit. Nullius ponderis esse rationes ab iis, qui similia expostulant, adductas. Utrùm inter Festos referendi sint dies, quibus duplex Officium præscribitur, quamvis populus a servili opere minimè sese abstineat. Quibusnam ex his diebus juxta Apostolicæ Sedis sententiam Ordines tribui debeant. Vetitum omnino esse, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die accipere, & quibus indictis pœnis.*

1. Quamvis affirmare testimonio tuo possis nos haud ullo labore retardari, ne Ordines conferamus, quoties opus fuerit, aut aliquis id postulaverit, tamen compertum habemus nonnullos inveniri, qui de nobis querantur. Id apertè conjicimus ex multorum petitionibus, qui contendunt assequi minores Ordines die profesto, sed quo duplex Officium præscribitur; vel qui susceptis Sedis Apostolicæ literis, ut ordinentur *extra tempora*, magno studio deposcunt majores Ordines diebus non quidem festis, sed quibus ritus duplex proponitur. His addi potest, quod nuper Præfectus Regularis a nobis postulavit, ut Regularem professum ad primam Tonsuram, Ordines minores, & etiam Subdiaconatum assumeremus, ob eam causam, quod Monasterium in egestate versetur, & plurium

Missarum stipendiis necessariò indigeat. Id sanè novum & inusitatum nobis accidit: tum quia non censemus stipendium futurum Missæ, quo Monasterium sublevari debet, afferendum esse inter legitimas causas, ut Ordines tantâ celeritate conferantur; tum quia omnis Civitas querimoniis personat, haud reperiri stipendia pro Missis adventitiis, & Templorum Sacraria carere consuetis oblationibus, ut suffragia pro defunctis instituantur. Porro id necessitatem secludit, ut Sacerdotum numerus augeatur, qui rem divinam conficiant, & hâc ratione Monasterio opitulentur. Quod si novos Sacerdotes necessarios affirment, qui perpetuis Missam oneribus satisfaciant, id falsas omnino querimonias ostendit, nempe, in Civitate perrarò contingere, ut stipendia pro sacris adventitiis offerantur, & Regulares ob hanc causam in summam rerum inopiam adduci.

2. Sed rem propositam aggrediamur, & nos omni molestiâ, ac sollicitudine uno verbo liberemus. Si quis igitur a te postulabit ad minores Ordines admitti, sive ad majores ob privilegium Apostolicum *extra tempora* non festis diebus, sed quibus Officium ritûs duplicis celebratur, ipsis respondebis nullâ ratione nos adduci posse, ut id concedamus. Eodem responso illos dimittes, qui uno solùm die primam Tonsuram, minores Ordines, ac Subdiaconatum exposcant. Etenim, cùm a nobis aliquid agendum est, haud sequi volumus dubias opiniones, sed tutas, & ex Sacris Congregationibus desumptas, quæ anteferendæ sunt privatis Auctoribus, qui scribentes sibi tantùm satisfacere curant, neque de Ecclesiæ disciplina cogitant, quam Sedes Apostolica, tanquam magistra, sola debet moderari.

3. Non ignoramus ex illis verbis Rubricæ Romani Pontificalis (*p*): *Minores verò Ordines possint dari singulis Dominicis, & festivis diebus duplicibus ubicumque, manè tamen*, plures censuisse, inter festos dies duplices referri eos posse, quibus Officium duplex indicitur, etiamsi populus servilibus operibus non abstineat. Nam ipsi pariter in Rubricis Breviarii, ac Missalis *Festum duplex* appellantur (*q*). Attamen nos minimè latet, ejusmodi sententiam a gravissimis viris improbari, quos Diana recenset, eosque reliquis contrarium asserentibus anteponi debere. Nam, ut certum haberetur Ordines minores conferendos esse solis diebus festis de præcepto, quibus opera servilia populo interdicuntur, in examine, & correctione Romani Pontificalis jussu Urbani VIII. superadditum fuit (*r*), conferri posse singulis Dominicis, ac diebus festis *ex præcepto*. Quamvis autem tit. *de Ordinibus minoribus* eadem correctio non adjiciatur, cujus loco sufficitur posse conferri minores Ordines Dominicis, ac festis diebus duplicibus tamen id contigit ob hanc causam, quod sufficere visum fuit superiori titulo exposuisse, quid dierum festorum nomine deberet intelligi.

4. Hæc omnia deliberavimus ex Cardinali de Luca, qui tunc temporis vitam agebat, & Sedis Apostolicæ sensus apprimè noverat: *Quia tamen* (inquit (*s*)) *obstinati erant in priori opinione defendenda, quam saltem in praxi probabilem, & tutam putabant, ideo jussu felicis recordationis Urbani VIII. in nova recognitione & correctione Pontificalis Rom. in tit. de Ordini-*

X 3

(*p*) Tit. de Ordinibus conferendis. (*q*) Diana in edit. coord. tom. 2. tract. 5. resolut. 98. (*r*) Tit. de Ord. Conf. (*s*) Lib. 1. de resp. Mor. dub 34.

bus conferendis, expressè additum fuit, Ordines minores conferri posse omnibus Dominicis, & diebus festivis ex præcepto, ut nemo amplius posset prætendere; ibi etiam comprehendi dies, qui in Breviario appellantur Festa. Nec obstat, quod postea in titulo de Ordinibus minoribus non repetatur eadem correctio, sed solùm dicatur, posse dari Ordines minores diebus Dominicis, & diebus festivis duplicibus; judicarunt enim, satis fuisse in titulo præcedenti indicare, quid intelligi debeat nomine diei festivæ, ad tollendam omnem prætensam æquivocationem.

5. Sed jam verba facienda sunt de illis, qui ut Ordines accipiant extra tempora speciales a Pontifice literas obtinuerunt, cujus causâ postulant assumi ad Ordines non festâ die, sed quâ ritus duplicis officium recitatur. Porro hæc sunt verba literarum Apostolicarum (*t*): *Et subinde ad sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines tribus Dominicis, seu aliis festivis diebus continuis, vel interpolatis, etiam extra tempora a Jure statuta promoveri possit.* Nunc autem in privilegiis hujusmodi post Decretum Innocentii XII. (*u*) res ita immutata est: *Item, nunquam concedenda pro festivis diebus continuis, sed semper pro interpolatis aliquo temporis spatio arbitrio Episcopi definiendo.* Tum priori, tum recenti formulâ supersunt ea verba, *festivis diebus.* Hinc veterem controversiam in medium proferunt aliqui, iisdem verbis posse contineri dies etiam profestos, quibus officium ritûs duplicis præcipitur. At verò si pro certo statuatur a Sede Apostolica pro conferendis Ordinibus haud existimari dies festos, qui ritum

(*t*) Corradus in Praxi Dispenf. lib. 4. cap. 4. num. 11. & seqq. (*u*) Die 14. Dec. Ann. 1693. Decret. 93. in suo Bull.

duplicem præferunt, sed illos tantùm, quibus populus jubetur servilibus operibus abstinere, atque id pro certo statuatur, omnis difficultas de medio tollitur, & illud necessariò consequitur, majores Ordines ob Sedis Apostolicæ privilegia conferri nequaquam licere, nisi iis diebus, qui reipsa inter festos enumerantur.

6. Quod si hæc manifesta ratio illis minimè satisfaciat, qui tibi molestiam, ac nobis inferunt, eorum oculis subjicies Decretum Sacræ Congregationis Concilii, quod ex actis nos ipsi desumpsimus, cùm Secretarii munere fungeremur.

BRIXIEN. ORDINATIONIS.

Ut altercatio, quæ inter Magistros Cæremoniarum sæpe orta fuit, ex hujus Sacræ Congregationis oraculo dirimatur, Episcopus supplicat declarari;

An diebus Festis duplicibus, non tamen de præcepto, possint Ordines Sacri conferri habentibus Breve dispensationis Apostolicæ super interstitiis, vel extra tempora?

Sacra &c. die 15. *Januarii* 1689. *respondit negativè, sed tantùm diebus Festis de præcepto.*

7. Ad illos postremò deveniamus, qui uno die minores Ordines, & Subdiaconatum expostulant. Decretalis *cap.* 2. *de eo, qui furtivè Ordinem suscepit;* declarat Ordines solùm minores exercendos a Clerico, qui illos cum Subdiaconatu simul attigit. Sin autem Subdiaconatûs Ordinem exercere velit, jubetur in aliquo Regularium Ordine vota solemnia nuncupare. Hinc plures asserunt, Clericum hâc ratione ordinatum suspensioni obnoxium esse (*x*); & quamvis Ordi-

X 4

(*x*) Bonacina in suspensione particulari disp. 3. q. 1. puncto 4. §. 1. num. 2. v. si verò suscipiat, & sub num. 5. Thesaurus de poenis Eccl. p. 2. in verb. Ordo cap. 15. §. 2.

nanti nullâ pœnâ irrogetur, tamen Canonum Interpretes id accidisse perpendunt, eo quod Clericus imprudenti, & ignaro rei Episcopo se obtulerit, ut Subdiaconatu initiaretur. Hinc fatentur ipsi Interpretes, Episcopum futurum fuisse saltem a conferendis Ordinibus suspensum, si fraude cognitâ, eundem Clericum ad Subdiaconatum admisisset (*y*).

8. Alii quoque Clericum ab omni suspensione liberum, & immunem futurum testantur, si, Episcopo consentiente, minores Ordines, & Subdiaconatum simul accepisset. Quippe animadvertunt eundem Clericum, reluctante Episcopo, fuisse illis Ordinibus initiatum. Quamvis enim nequeat Episcopus duos ex majoribus Ordinibus uno die conferre, tamen minores Ordines, & Subdiaconatum simul eodem die conferre potest, si justa, ac legitima causa intervenerit (*z*).

9. Iterum à Scriptoribus inquiritur, an minores Ordines, & Subdiaconatum ob veterem loci consuetudinem conferre liceat. Id plures affirmant (*a*), alii verò inficiantur (*b*).

10. Sed causâ hujus consuetudinis omissâ, quæ in hanc Diœcesim non pervasit, liberè respondemus, lege vetitum esse, ne minores Ordines, ac Subdiaconatus eodem die conferantur. Magno revera studio proposita fuit in Sacra Congregatione Concilii *Causa Boven. Ordinationis* die 29. Januarii anno 1707., & soluta eodem die 7.

(*y*) Zabarella in principio Joannis Andreas num. 1. Butrius num. 1. Ostiensis num. 2. Soccinus num. 4. & seq. (*z*) Fermosinus cap. 1. num. 10. & seq. de temp. Ord. Diana in edit. coord. tom. 2. tr. 5. resol. 97. (*a*) Fagnanus in cap. de eo num. 4. de tempor. Ordinat. Sanchez cons. mor. lib. 7. cap. 1. dub. 53. num. 5. & seq. (*b*) Majol. de Irregular. lib. 3. cap. 24. num. 13. & lib. 4. cap. 11. num. 1. Pax Jordan. tit. 3. lib. 6. num. 430. & seq. tom. 1.

Maii (*c*); Clericus uno die minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu simul initiatus fuerat, neque se ob hanc causam suspensum arbitrabatur, eò quod nullam fraudem adhibuisset. Episcopus etiam nullâ se dignum pœnâ censebat, quia non duos majores Ordines, sed minores tantùm, ac Subdiaconatum contulerat. Itaque petitum fuit; *An, & quomodo danda esset absolutio?* Sacra Congregatio hoc responsum edidit: *Quoad Ordinatum dandam esse absolutionem prævià salutari pœnitentiâ, arbitrio Episcopi vicinioris; & quoad Ordinantem, ad mentem*: mens autem per literas ipsi explicata fuit, quibus graviter, ac vehementer arguebatur, quod ipsius culpâ patratum a Clerico scelus superaret ob hanc rationem, quia minores Ordines, ac Subdiaconatum consultò semel uno die contulisset. Debitâ pœnâ tunc liberatus fuit, eâ tamen conditione, ut in posterum ab hoc gravi facinore abstineret.

11. Cùm in eadem Sacra Congregatione Secretarii munus sustineremus, Calaritanus Archiepiscopus exposuit plurimos in Sardinia conjugatos Clericos versari, qui viles artes exercebant, & gravia delicta committebant In Sardinia morem inductum jampridem fuisse, ut uno die minores Ordines cum Subdiaconatu traderentur; hâc ratione pravas consuetudines, & crimina penitus aboleri posse: nam (inquit) Clerici Sacro Ordine Subdiaconatûs initiati, neque de uxore ducenda, neque de vilibus artibus exercendis amplius cogitabunt, ex quibus corruptelæ omnes dimanare solebant. Quapropter Sacræ Congregationis sententiam exposcebat.

12. Tum nos utile futurum putavimus, si typis ederemus Dissertationem adjiciendam pagellæ, in qua de more indicantur causæ in Sacra

(*c*) L. 57. fol. 23. a tergo & pag. 157.

Congregatione propositæ. Itaque congessimus illorum opiniones, qui de conferendis uno die minoribus Ordinibus, ac Subdiaconatu, & qui de consuetudine hujus rei gerendæ verba faciunt; eosque magis probavimus, qui hæc minimè licere fatentur. Quare disciplinæ rationem ab Archiepiscopo Calaritano indicatam, neque consentaneam, neque tutam ostendimus: sed adhibenda esse remedia pro cohibendis Clericis conjugatis, quæ a Tridentina Synodo præscribuntur, & a Constitutione Innocentii XIII., quæ incipit: *Apostolici ministerii*; & post Romanum Concilium impressa habetur.

13. Hanc Dissertationem obtulimus Sacræ Congregationi. Causa verò die 21. Februarii anno 1728. his verbis exposita fuit.

CALARITANA.

IN Diœcesi Calaritana, & aliis Regni Sardiniæ Episcopatibus, magnus est numerus Clericorum conjugatorum, & ex his plerique aut facinora committunt, aut viles artes exercent non tam in dedecus Ordinis Clericalis, quàm in perturbationem jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut eorum immunitatem tueatur.

Plerique ex Episcopis Regni Sardiniæ usum aliàs habuerunt conferendi unâ eâdemque die Ordines minores, & Subdiaconatum eisdem personis. Cùmque Calaritanus Archiepiscopus putet, methodum hanc futuram esse aptam ad evellendos expositos abusus, ex quo videlicet si statim ac eodemque contextu, quo Ordinandi Primam Tonsuram, & minores Ordines recipiunt, recipiant etiam Subdiaconatum, non amplius Ordinatis modus supererit reassumendi habitum laicalem, & se convertendi ad exercendas artes Clericali charactere indignas, supplicat pro facultate conferendi Pri-

mam Tonsuram, minores Ordines, & Subdiaconatum iisdem personis unâ die, hoc est in quatuor temporibus, in Sabbatho Sitientes, & in Sabbatho Sancto.

Secretarius ad calcem Folii nonnulla adnotavit; quocirca onus erit EE. VV. decernere:

Primò, an sit indulgendum petitioni in casu: & quatenus negativè.

Secundò, quid sit in casu statuendum pro abusibus supradictis eradicandis.

Sacra Congregatio his omnibus in hunc modum respondit: *Ad primum negativè. Ad secundum Archiepiscopus utatur Juris remediis, & signanter statutis in capite 6. Sessione 23. de Reform., & aliis indicatis in Const. 16. impressa post Synodum Romanam.*

De his te monendum duximus &c.

INSTITUTIO CVII.

Congeruntur, ac subjiciuntur oculis Canonicorum Ecclesiis tum Metropolitanis, tum Collegiatis Urbis, ac Diœcesis inservientium quæcunque sancita fuerunt a Sacris Canonibus, a Tridentino Concilio, a Sacra Congregatione ejusdem Concilii interprete de servitio, quod præstare debent choro (ad quem convenire tenentur) ipsi Canonici, & Mansionarii Cathedralibus, & Collegiatis addicti. Postremò admonentur observare diligenter ejusmodi Decreta, quæ ipsorum quoque Constitutionibus optimè congruunt.

1. IN hac Civitate præter Capitulum Metropolitanæ, duo pariter in Collegiatis Ecclesiis constituta, & alia tria capitula in tribus Collegiatis Diœcesis recensentur: plura fuisse olim numero Capitula certò constat. Quippe nos ipsi

vidimus Decreta Card. Gabriëlis Palæotti, quibus Canonici Collegiatæ S. Agathæ nuncupatæ ad propriam ſedem redire jubebantur; quod tamen minimè accidit; nam iidem Canonicatus rationem ſimplicium Beneficiorum ſemper retinuerunt. Hujus Patriæ Annales alias Collegiatas commemorant, quæ nequaquam ſuperſunt, eoquod Canonicatus ad ſimplicia Beneficia redacti fuerunt, uti de Collegiata S. Agathæ dictum eſt, niſi forte Canonicatus ipſi diuturnitate temporis penitus conciderint.

2. Capitulum Metropolitanæ, & Collegiatas, quæ tum in Civitate, tum in Diœceſi ſuperſunt, jampridem inviſimus; de cæteris autem Capitulis, quæ interierunt, nullam prorſus curam ſuſcepimus, eoquod ſupervacaneum id ſtudium putavimus. Accedit etiam, quod hujuſmodi Collegiatæ rurales plerunque fuerint, ac in Diœceſi poſitæ. Quare, cùm longiſſimum temporis ſpatium effluxerit, ex quo Canonici ſedes illas dimiſerunt, & cùm de exiguis proventibus res agatur, quemadmodum comprobant tenuiſſima Beneficia ſimplicia, quibus illi Canonicatus commutati ſunt, ideo locum eſſe cenſuimus Pontificio Decreto, quod etiam conſilio Sacræ Congregationis (*n*) editum fuit, illudque Fagnanus commemorat (*o*): *Sanctiſſimus Dominus Noſter, etiam ex ſententia Congregationis Concilii, declaravit, immemorabilem conſuetudinem non excuſare a reſidentia in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus. In Collegiatis autem non inſignibus poſſe excuſare, dum tamen ſint rurales, prorſus deſtitutæ, & in quibus nunquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſſet reſidere, aut quæ adeo tenuis redditûs eſſent, ut Ca-*

(*n*) In cauſa Burgoſ. anno 1573. lib. 1. Decret. pag. 33. a tergo. (*o*) C. cùm omnes num. 31. de Conſtitut.

nonicos aliunde non habentes unde vivant, alere non possint.

3. Cùm Metropolitanam aliasque Collegiatas Civitatis, ac Diœcesis perlustravimus, diligenter investigare non omisimus, an fierent accuratè omnia, quæ pertinent ad divinum cultum, & plura statuimus, quæ ad ipsum conservandum, vel augendum necessaria existimavimus. At verò, qui sacras visitationes penitus non ignorat, facili negotio cognoscet magnam ex illis dimanare utilitatem externis ædibus templorum, quæ oculis Episcopi subjiciuntur; magnum quoque disciplinæ, ac moribus emolumentum afferri, si Episcopus certo lumine deprehendat, quæ necessaria sunt; contra verò, si tenebræ ipsius oculis consultò offundantur; aut si ambigua, incertaque responsa reddantur, cùm rerum examen instituitur. Quamobrem Episcopus peractâ visitatione novum examen indicere & perscrutari debet, cùm præsertim diutius in eodem loco eum morari non oporteat, ne fastidium, aut etiam incommodum cæteris inferatur. Equidem nos affirmare haud possumus, in errorem adductos fuisse, cùm Metropolitanam, & Collegiatas examinavimus; fatemur tamen muneri nostro non parum defuisse, tum nostram fortasse ob negligentiam, tum quia celeritate expediendi negotii urgebamur. Quapropter nobis satisfacere volentes perpauca jussa Canonicis facienda promulgamus.

4. Arduum, ac longum opus susciperemus, si de Canonicis extra chorum sermo statueretur: nam repetenda essent, quæcumque a Sacris Canonibus de moribus, & honestate Clericorum sancita fuerunt. Nam ex Canonicis sumi debet exemplum, quod universo Clero proponatur, & Clerici omnes ante oculos sibi ponant necesse

est vitæ rationem, quam Canonici sequuntur. Hinc Patres Concilii, Aquenois anno 1585. celebrati, hæc scripta reliquerunt: *Quæ de vita, & honestate Clericorum ab hac Synodo statuta sunt, ea omnia quàm diligentissimè a Canonicis observari sub iisdem, ac etiam gravioribus pœnis decernimus, cùm deceat, illos eâ morum integritate ornatos esse, ut nomen suum tueri & retinere possint, ac præ aliis Clericis Canonici, seu Regulares ex observata Ecclesiastica disciplinæ perfectiùs regula nominari mereantur, a quibus cæteros studium & amorem, ac tamquam regulam Cultûs Divini non pigeat accipere.*

5. Vastissimo huic pelago nos committere alienum putamus, ideoque sermonem nostrum ad ea solùm redigemus, quæ in choro Canonicis præscribuntur; & primò quidem indicabimus, quæ a jure communi decernuntur; deinde ea, quæ fieri solent, ac debent a Canonicis Metropolitanæ, qui choro addicti sunt, & a reliquis Canonicis, qui Collegiatis in Civitate, vel Diœcesi positis adscribuntur: nihil sanè temere, a nobis excogitatum in medium proferemus, uti facere semper consuevimus. Porro fatemur, non multùm laboris in libris evolvendis insumpsisse; nam satis experientiâ compertum habemus, in rebus ejusmodi doceri a Scriptoribus ea, quæ magis ipsis placuerint. Perpaucis sanè omissis, plerique pro suis sententiis confirmandis Decreta Sacrarum Congregationum afferunt, quæ nunquam condita fuerunt, aut quæ contrarium probant, aut quæ peculiaribus rationibus, & caussis innituntur, ita ut generalem legem minimè possint constituere: nos singularem curam impendimus, ut vera Sacræ Congregationis Decreta perscrutaremur, quæ traderent rationem officii in choro persolvendi: ea profectò nos ipsi

perspeximus, & non mediocri, sed utili labore descripsimus; ac, ne in dubium revocari ab ullo possent, librum Actorum, & paginam quoque nominamus, ut liceat cuique sibi satisfacere: nam si quis librum Actorum, & paginam Secretario Sacræ Congregationis indicabit, statim ab ipso exemplar Decreti gratis accipiet, quod certam, firmamque habeat auctoritatem.

6. Si quis a nobis expostulet, cur Sacræ Congregationis Decreta Scriptorum opinionibus anteferamus, causa præstò est. Primò, Scriptores de quæstionibus verba faciunt, illas autem Sacra Congregatio dissolvit. Secundò, cùm interpretanda Tridentina Synodus plerunque sit, Summi Pontifices Sac. Congregationem ejusdem Synodi solam interpretem statuerunt. Tertiò, impudentissimus esset, qui contenderet, majoris ponderis habendum esse privatum hominem, qui suæ tantùm mentis lumine ducitur, quàm sententia præclarissimi Cœtûs, quem amplissimi Cardinales, Ecclesiasticæ disciplinæ, & Sacrorum Canonum peritissimi constituunt. Quartò, quia privati Scriptores nullam indicere legem possunt, quæ sanè auctoritas a Summis Pontificibus eidem Congregationi tribuitur, ut Ecclesiæ disciplinam per universum orbem amplificet. Id constat *ex 74. Constitutione* Sixti V., quam commemoramus (p): *Habeat itidem Congregatio authoritatem promovendi reformationem Cleri, & Populi nedum in Urbe, & Statu Ecclesiastico temporali, sed etiam in universo Christiano orbe in his, quæ pertinent ad divinum cultum propagandum, devotionem excitandam, & mores Christiani populi ad præscriptum ejusdem Concilii componendos.* Quintò, si controversia forte excitatur ob ea, quæ sanciuntur, non quidem

(p) T. 2. Bull. Rom. Congreg. 8.

ad privatos Scriptores, sed ad ipsam Congregationem provocatio interponitur.

§. I.

De onere recitandi preces in choro, quod jus commune Canonicis præscribit.

7. NEmo ignorat Divinum Officium a Clericis sæcularibus, qui Sacris Ordinibus initiati sunt, singulis diebus esse recitandum; idemque indici Clericis Beneficio præditis, quamvis ad Sacros Ordines nondum ascenderint. Quid autem Officii Divini nomine intelligatur, satis percipitur *ex cap. Presbyter, de Celebratione Missarum*, ubi hæc habentur: *Si Matutini* (id Laudes etiam complectitur) *Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, & Completorii tempore nostræ servitutis officia persolvamus.* Canonici idem facere jubentur hoc solùm interposito discrimine, quod alii Clerici quocunque in loco persolvere Divinum Officium possunt; Canonici verò, ut cæteri omnes, qui addicti sunt Ecclesiæ Cathedrali, aut aliis Collegiatis, ad chorum convenire, & in suis Ecclesiis idem Officium recitare omnino debent. Equidem *Can. ult. distinct.* 92. apertissimè decernitur, Sacerdotem, Diaconum, aliosque Clericos alicui Ecclesiæ adscriptos, si in Civitate versantur, aut quocunque loco, ubi ipsa Ecclesia posita est, eâ lege teneri, ut quotidie Divinum Officium in illa celebrent, si quis autem hæc jussa facere neglexerit, & monitus ab Episcopo, non paruerit, deponendus judicatur. Porro dubitandum non est, quin hæc lex Cathedrales, & Collegiatas Ecclesias comprehendat, uti colligitur *ex Clementina prima de celebratione Missarum*, ubi hæc traduntur: *In Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis.*

8.

8. In controversia, quâ disceptatur, num jure divino, an Ecclesiastico Officium recitari debeat, opinionem veritati magis consentaneam probamus, quod, nempe, ex jure Ecclesiastico illud dimanaverit, quemadmodum Suarez fusè demonstrat (*q*): his solùm adjungimus Officium parvum B. Virginis juxta Rubricas in choro recitandum esse illis diebus, quibus feriale Officium, vel ritus simplicis præscribitur, non tamen in pervigilio Natalis Domini, neque in feriis Majoris Hebdomadæ, neque Sabbato, si Officium S. Mariæ in Sabbato contingat. Addimus etiam Defunctorum Officium esse in choro persolvendum singulis secundis feriis Adventûs Domini, & Quadragesimæ, nisi tunc Officium novem lectionum proponatur, aut feriæ Majoris Hebdomadæ celebrentur. Insuper idem Officium Defunctorum primâ die cujuscunque mensis indicitur, nisi Officium novem lectionum id impediat; tunc enim in aliam diem minimè impeditam illud transfertur. Postremò adjicimus juxta Rubricas easdem tempore Quadragesimæ Psalmos Graduales feriâ quartâ, Pœnitentiales autem feriâ sextâ recitandos esse, quoties Officium de feria Quadragesimæ contigerit.

9. Hæc de recitandis precibus Rubricæ constituunt: quæstio fuit olim, an Defunctorum Officium etiam extra chorum omitti possit. S. Thomas (*r*) censuit illud omnino præcipi Canonicis, & Clericis Beneficio præditis, qui addicti sunt choro ejus Ecclesiæ, ubi semel in hebdomada hujusmodi Officium fieri consuevit, etiamsi illo die minimè ad chorum conveniant. S. Antoninus (*s*) docet ab universis, qui ad cho-

(*q*) De Religione t. 2. l. 4. de Horis Can. c. 16. (*r*) In quodlibet. 6. q. 5. art. 8. (*s*) In 3. part. tit. 13. c. 4. §. 3.

tum tenentur, nullo habito discrimine, Officium Defunctorum etiam extra chorum debere persolvi. At S. Pius V. (*t*) interpretatione declarans ea, quæ in Rubricis continentur circa Officium B. Virginis, Defunctorum, Psalmos Pœnitentiales, & Graduales, sanxit, onus ejusmodi non immutari pro illis, qui Breviario recenter ipsius jussu in novam formam redacto nequaquam uterentur. Reliquos autem, qui novum Breviarium sibi deligerent, si choro interesse deberent, vehementer hortatur, ne memorata Officia, ac Psalmos prætermitterent iis diebus, qui a Rubricis indicantur: atque hoc consilium, & institutum sequentibus varias Indulgentias impertivit; eos verò, qui id omitterent, peccati periculo liberos, & inmunes asseruit, nisi fortè Officium B. Virginis veteri consuetudine recitari in aliqua Ecclesia consueverit. Qua de re discrimen posuit inter Officium B. Virginis, & illud Defunctorum, Psalmos Pœnitentiales, ac Graduales, pro quibus veterem etiam consuetudinem minimè retinendam decrevit.

10. Hæc potissimùm S. Pius V. constituit, quæ Suarez, & Persicus (*u*) compendio tradiderunt. Præcipua tamen verba Pontificiæ Constitutionis hæc sunt: *Quod verò in Rubricis nostri hujus Officii præscribitur, quibus diebus Officium Beatæ Mariæ semper Virginis, item Defunctorum, item septem Psalmos Pœnitentiales, & Graduales dici, & psalli oporteat, nos propter varia hujus vitæ negotia, multorum occupationibus indulgentes, peccati quidem periculum ab ea præscriptione removendum duximus; verùm debito providentiæ Pastoralis admoniti, omnes vehementer in Domi-*

(*t*) In sua Const. 64. (*u*) De Religione tom. 2. l. 4. c. 13. n. 13. & seq. De Horis Can. c. 3. dub. 7. pag. 106. & seq.

no cohortamur, ut remissionem nostram, quantùm fieri poterit, suâ devotione, ac diligentiâ præcurrentes, illis etiam precibus, suffragiis, & laudibus, suæ, & aliorum saluti consulere studeant. Ac, ut fidelium voluntas, ac studium magis etiam ad hanc salutarem consuetudinem incitetur, de omnipotentis Dei misericordia, Beatorumque Petri, & Pauli Apostolorum, ejus authoritati confisi, omnibus, qui illis ipsis diebus in Rubricis præfinitis, Beatæ Mariæ, vel Defunctorum Officium dixerint, toties centum dies, qui verò septem Psalmos, vel Graduales, quinquaginta de injuncta ipsis pœnitentia relaxamus : & paulò post : *Hoc autem concedimus sine præjudicio sanctæ consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus Officium parvum Beatæ Mariæ semper Virginis in choro dici consueverat, ita ut in prædictis Ecclesiis servetur ipsa sancta & laudabilis consuetudo celebrandi more solito prædictum Officium.*

§. II.

De Missa Conventuali juxta jus commune.

11. QUod si Missæ Sacrificium inter horas Canonicas haud refertur, tamen Officii Divini nomine satis intelligitur, uti constat *ex Canone de iis, distinct.* 12. *Cæterum Officia publica, id est Vesperas, Matutinum, sive Missam, aliter, quàm in principali Ecclesia, celebrare non liceat.*

12. Quapropter cùm in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Divinum Officium quotidie indicatur, etiam Missa conventualis quotidie celebranda est : *Quidam in Cathedralibus*, (inquit Honorius III.) *vel Con-*

ventualibus Ecclesiis praetextu Missae semel in die pro Anniversario celebrandae Sacra Missarum solemnia, quae ratione diei, vel festi solent solemnius celebrari, culpabili negligentiâ praetermittunt. Cùm ergo (prosequitur Pontifex) *Ecclesia Gallicana per Dei gratiam tamquam lucerna super candelabrum posita luceat aliis per exemplum*: jussit fieri Sacrum Conventuale: *Quatenus universi, & singuli providè attendentes, quod servire Deo, regnare est, nullum in vos torporem negligentiae obrepere permittatis, quominus & pro Anniversariis defunctorum, & pro Festo, vel feria, secundum temporum congruentiam, Missarum solemnia & conventualiter celebretis, & faciatis conventualiter celebrari.* Hæc habentur *capite: Cum Creatura, De celebrat. Missar.*, ac melius etiam idem deprehenditur ex ipso textu in quinta collectione Decretalium, quam Innocentius Cironius in lucem evulgavit.

13. Præter Missam conventualem quotidie celebrandam, Rubricæ secundam, ac tertiam pariter Missam conventualem præcipiunt, quæ certis anni diebus contingunt. Si officium novem lectionum fiat in Quadragesimæ, Rogationum, quatuor temporum, ac vigiliarum feriis, tunc duo Sacra conventualia jubentur, unum, nempe, pro celebritate diei post tertiam, alterum pro Feria post nonam; si inter Octavam Corporis Christi pervigilium accidat, etiam duo Sacra statuenda sunt, primum nempe de Octava, alterum de pervigilio. Quod si novem lectionum Officium indicatur in pervigilio Ascensionis, tria Sacra Conventualia facienda sunt, primum de Sancto illius diei post tertiam, alterum de pervigilio post sextam, tertium de Rogationibus post nonam. Primo diei cujusvis

menſis, non tamen in Adventu Domini, in Quadrageſima, & Paſchali tempore, niſi contingat Officium duplex, aut ſemiduplex, Miſſa Defunctorum pro conventuali ſufficitur, ut animæ Sacerdotum, & aliorum, qui benemeriti fuerunt, expientur. At ſi primâ die menſis Feſtum ſimplex obveniat, aut feriâ, quæ propriam ſibi Miſſam depoſcat, aut ſi repetenda ſit Miſſa de Dominica præcedenti, nec alia dies per Hebdomadam ad illam repetendam ſtatui poſſit, tunc in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis duo Sacra Conventualia, nempe pro Defunctis, ac de Feſto ſimplici, vel Feriâ celebrantur. Die pariter Commemorationis omnium Defunctorum habentur duo Sacra Conventualia, de Octava omnium Sanctorum, ac pro Fidelibus Defunctis: hæc a Rubricis præſcribuntur; Quartus (*x*) Rectores Eccleſiarum monet curam maximam impendere, ut ipſæ diligenter obſerventur: Clericatus (*y*) autem oſtendit, nullam contrariam conſuetudinem, nullum tam grave negotium afferri poſſe, ut ipſæ Rubricæ negligantur. Id pariter fusè demonſtrat P. Meratus (*z*).

14. Cùm nos Civitatem, ac Diœceſim Sacrâ Viſitatione indictâ perluſtravimus, forte deprehendimus nova prorſus, & inuſitata plurimis videri nonnulla, de quibus ſermonem inſtituimus; ac primò, a Sacerdote, qui curam gerit animarum, diebus ſaltem Feſtis de præcepto Sacrum pro populo conficiendum eſſe. Porro his noſtris Inſtitutionibus hanc ſententiam ſatis explicavimus, ac tum rationibus, tum auctoritatibus eam comprobavimus, & magnopere hortati ſumus

(*x*) In ſuis comm. in Rub. Miſſ. tit. 5. (*y*) De Sacrific. dec. 38. n. 13. & ſeq. (*z*) In Gavantum part. 2. tom. 1. pag. 783. & ſeq.

universos, ut hoc institutum sequerentur: sed utinam non perpauci, sed omnes Parochi, ac potissimum Regulares id facerent, nec futiles ob causas, atque indecora consilia præceptum Ecclesiasticum impudenter conculcarent! Secundò, diximus pro iis, qui Beneficia contulerint generatim attribuendum esse fructum Sacrificii Conventualis, quod singulis diebus celebratur.

15. De hoc verba faciemus, breviter tamen, eo quod sermonem aliàs habuimus de eodem argumento, ut paulò inferius indicabimus. Equidem Ecclesia curam, perpetuumque studium ostendit de præstando suffragio Fundatoribus, ac benefactoribus, quamvis diuturnum temporis spatium jam intercesserit, nec ipsi supremis tabulis id cogitaverint, ut gratum animum in suis fidelibus Ecclesia tueatur. Hinc Cathedralibus, ac Collegiatis Conventuale Sacrum quotidie præcipit eâ lege, & conditione, ut ipsum pro benefactoribus generatim conficiatur. Quapropter Ecclesiæ jusso non obtemperat, qui pro legato aliquo peculiari, vel pro stipendio accepto Sacrum Conventuale Deo operatur. Si quis addictus choro, animarum curam pariter obtineat, & ob eam causam diebus Festis pro populo rem divinam facere debeat, falsò speraret utrique præcepto satisfacere, celebrans nempe eandem Missam pro populo, ac pro benefactoribus suæ Cathedralis, aut Collegiatæ. Quare decrevit Ecclesia a Sacerdote ejusmodi, si Sacrum Conventuale faciat, tanquam Canonicus, aut Beneficiatus, rem Divinam pro benefactoribus generatim applicandam, & alium Sacerdotem accersendum eodem die, qui pro populo celebret. Compertam quoque habuit Ecclesia falsam illam rationem, quæ ex immemorabili consuetudine desumitur, & eam nihili existimandam declara-

vit. Insuper respondit sapienter paupertatem Ecclesiæ alicujus Cathedralis, vel Collegiatæ in medium proferentibus; nam ratione paupertatis habitâ, permisit diebus solùm Festis celebrari pro benefactoribus generatim Sacrum Conventuale, quod esset quotidie faciendum. Hoc autem præcepto neminem unquam Ecclesia fecit immunem, ac liberum, nisi cùm apertissimè manifestum fuit aliquam Ecclesiam haud recenseri inter Collegiatas, sed (ut ajunt) *inter receptitias, aut Communales*, quamvis in ipsa Horæ Canonicæ quotidie persolvantur, & Missa cum cantu habeatur. Insuper declaratum nunquam fuit, utrum plures Missæ Conventuales, quæ aliquando a Rubricis uno die statuuntur, omnes pro benefactoribus, an una tantùm celebrari, & applicari debeat. Quod si a nobis petatur quonam loco scriptum sit hoc præceptum Ecclesiasticum, respondebimus ipsum desumi ex antiquis, mediis, ac recentibus Decretis Sac. Congregationis Concilii, Pontificum auctoritate confirmatis, quibus in utroque foro parendum est. Porro ipsa Decreta hoc loco minimè recensemus; nam ea plenè commemoravimus *in libro Annotationum pro Festis Domini, Beatæ Virginis, ac pro Missæ Sacrificio* (*a*), quem librum pro juvandis nostris Ecclesiasticis in lucem edidimus.

(*a*) T. 2. part. 4. sect. 2. §. 59. & seq.

§. III.

De onere, quod jus commune Canonicis præscribit, ut Horas Canonicas voce, & cantu pronuncient, quemadmodum fieri solet in choro, & quâ ratione sibi satisfacere possint alium loco suo sufficientes.

16. PUtaverunt aliqui eam legem propositam esse Canonicis, ut in chorum convenirent, Divinisque Officiis interessent, non verò, ut voce suâ sequerentur cantum, quo Mansionarii, & Capellani Canonicas Horas persolvunt; quare silentio totum illud tempus conterere Canonicis permittunt, & comparari simulachris, quæ muta suis in sedibus immorantur. Percepimus hanc falsam opinionem evulgatam ab illis fuisse, qui sapientiæ laudem sibi vindicare contendunt. Alio loco tamen hunc errorem contrarium legibus hujus Metropolitanæ, & aliarum Collegiatarum ostendemus; sed ad jus commune veniamus, S. Pius V. silentium ejusmodi vehementer improbat (*b*), qui Concilium Lateranense declarans, ubi fructus Beneficii restituendi decernuntur ab iis, qui Divinum Officium omittunt, eandem pœnam indicit, *tametsi aliquis choro addictus, non recitans, omnibus Horis Canonicis cum aliis præsens adsit, fructusque, & distributiones fortè aliter assignatas solâ præsentiâ juxta Statuta fundationis, vel aliàs sibi lucrifecisse prætendat.* Addimus etiam hoc silentium, dum Horæ Canonicæ recitantur ab aliis, adversari Decreto Concilii Tridentini (*c*), in quo de Canonicis ita sancitur: *Omnes verò Divina per se, & non per substitutos, compellantur obire Of-*

(*b*) In sua Const. 35. t. 2. Bull. Rom. (*c*) In sess. 24. cap. 12. de Reform.

ficia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere, inservire, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, distinctè, devotèque laudare. Adjungimus pariter sæpius decretum fuisse a Sac. Congregatione ejusdem Concilii interprete nullius ponderis habendam esse contrariam consuetudinem, neque fungi munere suo Canonicos, qui taceant in choro, neque distributionum fieri participes: *Sacra &c.* (*d*) *sæpius respondit, Canonicos in choro teneri omnino psallere, alioquin obligationi suæ non satisfacere.* Item alio loco: *Sacra &c.* (*e*) *respondit Canonicos in choro altâ voce non psallentes, distributiones quotidianas non lucrari, quâvis consuetudine non obstante.* Si quis expetat omnes percurrere sententias, ob quas adiguntur Canonici, & reliqui in chorum venientes Cantum Gregorianum addiscere, ut muneri huic suo satisfaciant, pagellam intueatur, quam Secretarius *in Causa Murana Mansionariæ die* 19. *Novembris anno* 1735. Sacræ obtulit Congregationi. Illud autem postremum sit, illos imperitos, qui contrariam opinionem promulgarunt, sapientiâ fortasse præferendos esse Patribus, qui Concilium Coloniense sub Paulo III. celebrarunt: *Satis ergo* (inquiunt) *ac debitis horis Laudes Divinæ, non cursim ac festinanter, sed tractim, non truncatè, sed integrè, distinctè, devotè, reverenterque ab omnibus decantentur, persolvanturque: & cùm psallendi gratiâ conveniatur, ibidem mutâ, aut clausâ labiâ nemo tenuerit; sed pariter senes cum junioribus laudent nomen Domini in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulantes: sic*

(*d*) Die 12. Januar. anno 1619. lib. 12. decret. pag. 1.
(*e*) In Causa Vicent. proposit. die 7. Jun. ann. 1626. lib. 15. decret. pag. 365. a tergo.

tamen, ne boatus confundat recitationem &c. Quàm autem verò aberrant, qui existimant, se se non alicujus Officii causâ in Ecclesia exercendi, sed quietis & inertiæ tantùm causâ Canonicatus esse adeptos, perinde atque satis sit, paucis quibusdam Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam Divini Officii committi, quod deinde hujusmodi mercenarii non servatis temporum interstitiis syncopando transcurrunt, interim ipsis Canonicis totâ vitâ torpentibus. Illi fortasse Patres Concilii Cameracensis doctrinâ longè superarunt, qui sub Paulo IV. ita statuerunt: *In choro cùm psallitur, Canonici omnes, qui in choro fuerint, & Sacellani psallant, nec sint in sedibus otiosi, nec putent se functos Officio, si vicaria tantùm opera Cultum Divinum celebrari curent, modò tamen psallere per valitudinem queant.* Consulant igitur, qui contrarium putant, Fagnanum (*f*), consulant Passerinum (*g*) Romanæ Curiæ peritissimum, qui postquam pro certo docuit Ecclesiam adeundam a Canonicis, qui & divinis Officiis interesse, & cum aliis canere debeant, ita sermonem absolvit: *Sic ergo puerile est, imò sacrilegum, & contra justitiam virtutis religionis, imaginari, quod deputatus ad hoc, ut veniat ad Ecclesiam & chorum, ad quotidianum psallendum Officium matutinis & vespertinis horis, satisfaciat deputationi, si ad Ecclesiam veniat & ad chorum, & ibi non psallat, sed otiosus maneat, vel quodcumque aliud faciat.*

17. Ex illis Tridentini Concilii verbis: *Omnes verò Divina per se, & non per substitutos compellantur obire Officia*, si generatim intelligantur, hæc necessariò consequi debent, Cano-

(*f*) C. Licet num. 89. de Præbend. (*g*) C. Consuetudinem reg. 3. num. 28. de Cler. non resid. in sexto.

nicum muneri suo deesse, si solùm Mansionarium, aut Capellanum psallere in choro permittat; haud licere Canonico, vel Beneficiario abesse choro, aliumque Sacerdotem, vel Clericum loco suo subrogare, quæ sanè omnia veritati penitus congruunt, sed illud etiam ex iisdem verbis sequitur, haud licitum esse Canonico, vel Mansionario, ad quos pertinet interesse choro, (ubi nempe Divinum Officium a tertia parte, vel a dimidio Capituli persolvi consuevit) chorum negligere, aliumque Canonicum a Canonico, vel Mansionarium a Mansionario subrogari, quamvis ii, qui substituuntur a choro liberi, & immunes tunc fuerint: verùm id nimis ad severitatem accedit; ideoque statuendum videtur hoc ipsum Decreto conciliari, quod superius exposuimus minimè comprehendi. Ita respondit Sacra Congregatio die 15. Decembris anno 1605. (*h*): *Sacra &c. sæpius declaravit, Decreto capitis 12. vers. Omnes, non esse sublatam Capitularibus facultatem se se invicem substituendi, dummodo eodem tempore substituens & substitutus eidem servitio adstricti non sint.* Quasdam tamen leges facere pro his substitutionibus dirigendis eadem Congregatio non prætermisit; primò, ut substitutus ipse ad chorum venire debeat illis diebus, quibus in locum alterius sufficitur; secundò, ne id frequenter contingat; tertiò, ut subrogentur Canonici solùm, vel Mansionarii præsentes in Civitate, non verò, qui extra illam, vel extra suburbia versantur; ultimò, ne hanc facultatem alterius substituendi obtineant, nisi Canonici, vel Mansionarii, non autem ipsorum Coadjutores, qui nec reipsa Canonici, neque Mansionarii nuncupari possunt.

(*h*) In causa Eugub. lib. 10. decret. pag. 142.

18. Hæc omnia ſumuntur ex Decretis Sacræ Congregationis, quæ inferius ſubjicimus. Equidem die 12. Decembris anno 1643. & 2. Decembris anno 1644. (*i*) poſtquam aſſeruit concedi poſſe ab Epiſcopo facultatem, ut Canonicus choro addictus alium ex Collegis ſuis tunc immunem, ac liberum ſufficiat, ac diſtributiones aſſequatur, hæc deinde ſuperaddit: *Ita tamen, ut hujuſmodi facultate ſubſtituendi non abutantur, & Canonicus ſubſtituens ſit præſens in Civitate.* Inſuper die 24. Martii anno 1612. ita conſtituit (*k*): *Sacra Congregatio reſpondit ad primum, eos tantùm, qui in civitate, ubi eſt Cathedralis, vel in ejus ſuburbiis ſunt præſentes, non autem alios poſſe ſubſtituere. Ad ſecundum cauſam non requiri ad ſubſtituendum. Quod verò monuit Congregatio, ut Epiſcopo cordi ſit, ne Canonici eâ ſubſtituendi facultate abutantur, eo reſpexit, ne ſubſtitutiones hujuſmodi ſint nimium frequentes, quod Epiſcopi erit arbitrio. Ad quartum, abſentes in caſtro Diœceſis non poſſe ſubſtituere.* Item die 22. Martii anno 1721. (*l*), cùm nos ipſi Secretarii munus ageremus, petitum fuit: *An Canonici & Capitulares Eccleſiæ Cathedralis Fulginatenſis abſentes a civitate, ejuſque ſuburbiis, poſſint ſe ſe invicem ſubſtituere in ſervitio chori?* Et Sacra Congregatio reſpondit: *Negativè.* Tandem die 26. Februarii anno 1650. hæc ſancita habentur (*m*): *Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Caſertanæ exponens in dicta Eccleſia extare decem & octo Canonicos, qui legitimè impediti, de conſuetudine invicem ſe ſubſtituunt diebus, quibus*

(*i*) In cauſa Aquil. lib. 17. decret. pag. 265. & pag. 390. (*k*) In cauſa Alat. t. 11. decret. pag. 112. (*l*) In cauſa Fulgin. (*m*) In cauſa Caſert. lib. 18. decret. pag. 19. a tergo.

substituti non sunt servitio adstricti: cùmque Archidiaconus ejusdem obtinuerit a Sede Apostolica Coadjutorem, qui prætendit posse uti eodem privilegio substituendi, ideo supplicat pro declaratione. Sacra &c. respondit, Coadjutorem uti non posse privilegio alium substituendi.

§. IV.

De loco, ac tempore, quo Canonici, & reliqui choro addicti convenire debent ex jure communi, ut Canonicas horas persolvant.

19. POstquam generatim percurrimus onera illorum, qui alicujus Cathedralis, aut Collegiatæ choro adscribuntur, opus est cætera recensere, quæ ipsa onera comitari debent, ut nihil omnino deesse videantur. De loco primùm verba faciemus, nempe de choro Ecclesiæ, qui (uti cognitum est omnibus) ad laudes divinas canendas præscribitur; sed adverti debent, quæ S. Carolus Borromæus admonuit (n): *Matutinum in choro Ecclesiæ celebretur quovis anni tempore. At si tamen vehementia frigora sint, vel aliæ justæ causæ intercedant de licentia Episcopi in Sacristia, vel honesto alio ejus Ecclesiæ loco dici possit.* Idem probavit Sac. Congregatio Concilii die 18. Novemb. anno 1645. in causa Florentina *lib.* 17. *Decretorum pag.* 526. *Videatur, an expediat tempore hyemali chorum adaptari in aliqua Capella ejusdem Ecclesiæ, in qua commodiùs pro conservatione sanitatis Divina Officia celebrentur.*

20. De tempore celebrandi Divini Officii antequam pauca dicamus; afferre liceat, quæ Cardinalis Bona de primis Ecclesiæ Fidelibus scrip-

(n) Part. 2.

ta reliquit (*o*): *Olim Christiani tribus primis vigiliis tres Nocturnos divisim, quartâ verò vigiliâ Laudes recitabant. Tantus erat ardor charitatis, ut quater in nocte surgerent ad orationem: prima vigilia ad primum Nocturnum, secunda ad secundum, tertia ad tertium, quarta ad Laudes persolvendas, vel omnes simul, vel divisi in cohortes.* Sed in feriis, cùm Matutinum uno solùm Nocturno constabat, illud fideles initio tertiæ vigiliæ, nempe mediâ nocte decantabant. Alio loco ducti auctoritate Amalarii nos animadvertimus ex more Romano Matutinum a laudibus sejungi non consuevisse, nisi in nocte Natalis Domini; sed absoluto Matutino Laudibus initium dari solitum (*p*). Quapropter, ut sacræ vetustatis memoria saltem retineretur, cùm Fideles *quater in nocte surgerent ad Orationem*, inducta fuit disciplina, quæ nunc etiam constans est, ut quidam Monachi in Ecclesia primâ vigiliâ noctis, alii verò secundâ, alii tertiâ, & plures etiam quartâ vigiliâ Matutino, & Laudibus vacent (*q*). Equidem Clero sæculari tempus mediæ noctis ad Matutinum canendum indicitur; nam *cap. Presbyter. de celebrat. Miss.* ita legitur: *De nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait: Mediâ nocte surgebam: ergo his temporibus Laudes Creatori nostro super judicia suæ justitiæ referamus.* Porro Metropolitana Parisiensis, & Cathedralis Segobiens., & Conchens., & quædam pariter Ecclesiæ in Italia hanc legem, & institutum adhuc conservant. Cùm tamen eam partem noctis, quæ ad auroram pertingit, mediæ noctis spatio contineri S. Thomas

(*o*) In suo Tract. de Div. Psalmod. cap. 4. §. 3. n. 2. (*p*) Inst. 24. num. 9. (*q*) Walden. tom. 3. de Sacrament. tit. 3. de Horis Canonicis cap. 4. num. 4. Card. Bellarm. tom. 4. controv. lib. 1. de bon. operib. in particulari cap. 11.

docuerit (*r*), hinc Matutinum suo tempore statuitur, si aurorâ surgente persolutum ipsum fuerit, videlicet, si circiter horæ spatium ad ortum solis supersit, ita scribit Azorius (*s*), & S. Carolus Borromæus (*t*) in primo Concilio Provinciali ita pariter decernit: *Matutinum Officium vel mediâ nocte, vel saltem eo tempore instituatur, ut sub ortum solis absolutum sit.* Quamobrem tempus recitandæ Primæ a jure Pontificio designatur post horam ab ortu solis, uti deprehenditur ex hymno, qui tum canitur: *Jam lucis orto sidere;* post horam tertiam ab ortu solis tempus Tertiæ præscribitur; meridies autem ad Sextam canendam instituitur; hora tertia post meridiem Nonæ tribuitur; Vesperis autem hora duodecima post ortum solis; Completorium indicitur, cùm post occasum solis nox jam apparet; tempus ad celebrandum Sacrum Conventuale nunc post Tertiam, nunc verò post Nonam constituitur. Hinc fortasse contigit, ut tempora pro Sexta, Nona, Vesperis, & Completorio olim proposita immutata fuerint, quamvis Matutinum, Prima, ac Tertia idem tempus retineant, quod superius indicavimus. Equidem id exemplo comprobamus: Capitulum novæ Carthaginis mediâ nocte Matutinum canere consueverat; sed ob pestem, quæ in Civitate grassabatur, id facere intermiserat. Postremò cœlo expurgato, sublatâque lue plures Canonici studio religionis adducti dubitare cœperunt, an indici sub auroram Matutinam deberet, quemadmodum jam diuturna consuetudo obtinuerat: tum Sacra Concilii Congregatio varias ob causas Pontifici consilium dedit, ut in posterum liceret illis Canonicis sub auroram ad Matutinum con-

(*r*) In 3. part. quæst. 51. art. 4. ad secundum. (*s*) Instit. Moral. part. 1. lib. 10. cap. 9. quæst. 2. (*t*) Part. 2.

venire, idque peculiari Sedis Apostolicæ diplomate obsignare, tanquam si postremos limites attingeret, ad quos Apostolica Indulgentia devenire queat: hæc habentur in Decreto, quod editum fuit die 27. Novembris anno 1690. (*u*).

21. Sed redeamus ad propositum argumentum, videlicet, an Matutinum, & Laudes insequentis diei post Vesperas, & Completorium præcedentis recitare liceat? Profectò S. Thomas (*x*) id permittit illis, qui choro nequaquam addicti sunt, si justa causa intercedat: *Quantum ad contractus*, (inquit) *& alia hujusmodi, dies incipit, a media nocte, sed quantum ad Ecclesiasticum Officium, & Solemnitatum celebritatem, incipit dies a vesperis; unde si aliquis post Vesperas, & Completorium dicat Matutinum, jam hoc pertinet ad diem sequentem.* Eandem doctrinam Azorius sapienter illustravit (*y*): *Doctrina igitur, & sententia Sancti Thomæ illa mihi simplicior, & planior videtur esse, ut nocturnum Officium non quidem Jure communi, sed consuetudine, & usu pro more Patriæ, seu Provinciæ cujuspiam persolvi queat a Clericis privatim, statim atque Vespertina, & Completa recitata fuerint eo tempore, quo de more persolvuntur, tribus videlicet, duabusve horis post meridiem elapsis.*

22. At verò de Matutino, & Laudibus, quas in choro persolvere debent Canonici Cathedralibus, seu Collegiatis cooptati, hæc statuuntur in Clementina *tit. de celebrat. Missar. Sancimus, ut ii, ad quos pertinet, omni negligentiâ, ac incuriâ relegatâ, ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis horis debitis psallatur,*

(*u*) Lib. 22. Decret. pag. 349. (*x*) Quodlib. 5. quæst. 13. art. 28. (*y*) Instit. Moral. t. 1. lib. 10. c. 9. q. 5.

latur, sollicitam curent diligentiam adhibere. Porro illud verissimum est, quod S. Carolus Borromæus scriptum reliquit de Matutini tempore (z): *Matutinum vesperi non dicatur, exceptis tamen diebus octavæ festi solemnis Domini nostri Jesu Christi, cæterisque diebus, quibus ex Romanæ Ecclesiæ instituto est permissum.* Quæ cùm ita sint Braschius in hunc modum tradidit (a): *Matutinum in Cathedrali, Collegiatis receptitiis, & Choralibus Ecclesiis persolvi mandet Episcopus manè diei propriæ, non autem serò præcedenti post Vesperas, & Completorium, nisi forte quandoque justâ causâ concurrente judicaverit esse dispensandum ad tempus, ut secus fiat. Causæ, propter quas valeat dispensare, sunt præsertim ob hyemis rigorem, item propter aëris intemperiem, adhuc & propter inolitam consuetudinem, vel ob aliam honestam rationem, quæ prudentis viri judicio sufficere videatur. Verùm hac in re non nisi cautè admodum procedere oportet.* Equidem Sacra Congregatio die 12. Novembris anno 1644. facultatem tribuit Matutini recitandi post Completorium, id tamen auctoritati, arbitrioque Episcopi relinquendum judicavit (b): *Sacra &c. censuit, petitam facultatem recitandi Matutinum, esse Oratoribus concedendam post Completorium præcedentis diei, pro arbitrio tamen Episcopi, & dummodo lapsa sit hora tertia post meridiem.* Quisquis in mentem revocare facilè potest gravissimum dissidium, quod excitatum fuit inter Episcopum Papiensem, ejusque Capitulum, quod liberè, & reluctante Episco-

(z) In Concilio primo Provinc. Mediol. part. 2. (a) In suo Prompt. Synod. cap. 86. num. 18. & seq. (b) Lib. 17. Decret. pag. 379.

po. contendebat uti facultate, quam a Sacra Congregatione Concilii obtinuerat, ut certis anni temporibus Matutinum Officium post Completorium recitaret, etiamsi facultas eadem arbitrio Episcopi permissa fuisset. Quam sanè controversiam Benedictus XIII. composuit diplomate Apostolico, quod die 8. Julii anno 1726. promulgavit: *Quod igitur Dignitates, & Canonicos illos primùm a Beneficio ad mensem, deinde a Divinis suspenderis, eo quod Matutinum Officium te contradicente, ac vetante recitare ausi fuerint post vespertinas horas antecedentis diei obtentu interpositæ appellationis, & rescripti Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Sacri Concilii Tridentini interpretum, laudamus consilium zelumque Fraternitatis tuæ &c. Propterea cùm ex antedicta Matutini Officii recitatione ansam repugnandi arripuerint Canonici, per præsentes etiam Litteras declaramus, tuæ auctoritati hactenus fuisse, semperque fore decernimus, potestatem iisdem Canonicis facere, sive licentiam impertiri, quoties, & quamdiu tibi opportunum videbitur, antevertendi, statutis recitationis temporibus.*

23. A proposito argumento minimè recedimus, quamvis paulisper digrediamur, ut tempus declaremus, quo Canonici, Beneficiati, aut Mansionarii versari in choro debent, ne tanquam absentes notentur, sed tanquam præsentes jure merito distributiones percipiant: pravæ sanè consuetudines invaluerunt, quæ, uti moris est, diuturnitate temporis corroborantur. Sanctus Carolus ita sanxit (c): *Si quis non venerit ad Matutinum ante finem Capituli de Beata Virgine, cùm de ipsa Officium celebratur, aliqui an-*

(c) In Conc. Provinc. Mediolanens. part. 2.

te finem Psalmi, Venite exultemus, in aliis etiam Horis ante finem primi Psalmi, pro absente habeatur; illiusque Horæ distributione careat. In Missa verò nisi venerit ante finem ultimi Kyrie eleison, eandem negligentiæ pœnam subeat. Cùm Episcopus Interamnensis Cathedralem suam inviserit, plurima contra disciplinam, & leges chori deprehendit, quæ statim subjiciemus, ac pro illis, licet pravis usibus retinendis, immemorabilis consuetudo in medium proferebatur. Itaque Sacræ Congregationi Concilii rem totam exposuit; & responsa inferiùs addenda suscepit.

INTERAMNEN.

IN Visitatione suæ Cathedralis Ecclesiæ reperit Dominus Episcopus Interamnensis nonnullos abusus circa servitium Chori, quos cùm eliminare cupiat, supplex quærit ex hac Sacra Congregatione, An tolerandum sit:

Primò, quod diebus festis Matutino præsentes habeantur, ac proinde punctis non mulctentur, qui non nisi absoluto primo Nocturno, videlicet post Psalmos tres, totidemque Lectiones recitatas, Choro intersint.

Secundò, diebus verò ferialibus, qui nonnisi absolutis sex Psalmis.

Tertiò, quod sacris Processionibus distributiones assignatæ non sint, sed contra contumaces pœna duntaxat trium librarum ceræ constituta, quæ nunquam exigi consuevit.

Quartò, & an prænarratus modus interveniendi possit etiam ratione consuetudinis immemorabilis tolerari.

Sacra &c. ad primum respondit, non esse tolerandum.

Idem ad secundum respondit.

Ad tertium respondit, exigendam esse pœnam præscriptam.

Ad quartum, non suffragari contrariam consuetudinem.

Ita decretum fuit die 24. Maii anno 1674. (*d*), ex hisque facilè conjicitur, quale responsum dedisset Sacra Congregatio, si cognitum a nobis, compertumque percepisset, cùm in hanc Sedem pervenimus, in Choro cujusdam Ecclesiæ nobis subjectæ haud consuevisse notari tanquam absentes, nisi illos, qui nondum ad Chorum accessissent, cùm *Te Deum laudamus* inchoaretur.

§. V.

De ratione recitandi in Choro Canonicas Horas, & assistendi Missæ Conventuali.

24. POstquam multos perlegimus, qui argumentum hoc perspicuè declarant, neminem invenimus, qui Clementi XI. possit comparari. Præclarissimus hic Pontifex anno 1703., nempe initio ferè sui Pontificatûs, literas dedit ad Episcopos Italiæ, Insularumque adjacentium, quas ipsius jussu Sacra Congregatio pro Episcoporum, & Regularium causis constituta promulgavit (*e*): *Jubet Sanctitas Sua*, (inquit) *ut plurimum commendes Canonicis, Beneficiariis, Mansionariis, Capellanis, Clericis, aliisque Choro inservientibus tum in ipsa Cathedrali, tum in Collegiatis tuæ Diœcesis, commendes, inquam, gravissimum onus, quod illis præscribitur, dum in Chorum conveniunt, nempe, ut modestiam, & silentium decenter in eo loco præseferant, quemadmodum illos decet maximè, qui ante conspectum Majestatis Divinæ versantur; ut psallant magno pietatis studio, vocibus aptè comparatis, haud*

(*d*) Lib. 24. Decret. pag. 143. (*e*) In Bull. pag. 529.

festinanter, nullisque præcisis vocabulis, ita ut pars Chori haud canere incipiat, cùm pars altera cantum nondum absolvit, ut hâc ratione populus intelligat Divinas Laudes, & ad pietatem, ac religionem ex ipsarum cantu moveatur.

25. Itaque Pontifex Canonicos ad silentium, observantiam, & modestiam hortatur. Quare illud sequitur haud licitum esse confabulari, somno indulgere, epistolis, aut libris legendis tempus conterere, ac divinum Officium privatim recitare, cùm ipsum in Choro ab universo cœtu persolvitur. In Concilio Basileæ *sess.* 21. *cap.* 3. ita sancitur : *Nemo, dum Horæ Canonicæ in communi publicè cantantur, legat, vel dicat privatim Officium; nam non solùm obsequium, quo obnoxius est Choro, subtrahit, sed alios psallentes perturbat.* Insuper in Concilio Avenoniensi Patres ita statuerunt (*f*) : *Nullus Canonicus, nec Beneficiatus, neque alius Clericus inter canendum dormiat, nugetur : literas, aut libros legat, Officium privatim recitet, per Chorum vagetur, indecorè sedeat, quidquamve faciat, aut loquatur, quod Chori disciplinam, & psallentium devotionem perturbet.* Idem in Narbonensi (*g*) : *In Choro colloqui non permittatur, non dormiat aliquis, non nugetur, literas, aut libros non legat, Officium privatim non recitet.* Idem S. Carolus Borromæus suos docuit (*h*) : *Ne in Choro, ubi communi Officio opera datur, privatim Officium dicant, neve literas, libros, aliave scripta legant.* Navarrus autem illud etiam affirmat (*i*) : *Secundò infero, peccare etiam eos, qui Horis admiscent jocos, & risus, cachi-*

(*f*) Anno 1594. cap. 34. (*g*) Anno 1609. cap. 30. (*h*) In Conc. Prov. Mediol. part. 2. cap. 53. (*i*) Cap. 2. de Orat. corollar. 2. num. 4.

nos, aut impertinentia negotia, scandalizando cæteros, & alienando aliorum mentes a cogitatu Divinorum, & spiritualium. Sed potissimùm adverti debet id, quod Persicus exponit (*k*): *An Canonici confabulantes in Choro, teneantur ad restitutionem distributionum quotidianarum? Omnes conveniunt, peccare mortaliter: sed disputatur, an teneantur ad restitutionem; & probabilior sententia est, teneri, quia revera dici non potest formaliter præsens alicui rei, qui ad aliud attendit.*

26. Secundò Pontifex monet, ut Canonici *psallant magno pietatis studio, & vocibus aptè comparatis.* Hoc postremum antea quoque admonuerat Joannes XXII. (*l*): *Modestia*, inquit, *psallentium gravitas, placidâ modulatione decantet.* Pietatis verò studium esse necessarium S. Thomas his verbis demonstrat (*m*): *Triplex est attentio, quæ orationi vocali potest adhiberi: una quidem, quâ attenditur ad verba, ne aliquis in eis erret; secunda, quâ attenditur ad sensum verborum; tertia, quâ attenditur ad finem orationis, scilicet ad Deum, & ad rem, pro qua oratur, quæ quidem est maximè necessaria, & hanc etiam possunt habere idiotæ; & quandoque in tantum abundat hæc intentio, quâ mens fertur in Deum, ut etiam aliorum omnium mens obliviscatur.* Cardinalis Bellarminus idem comprobat explicans Decretalem *Dolentes de celebratione Missarum* (*n*), editam in Concilio Lateranensi, de qua paulò inferius sermonem faciemus: *Devotio* (inquit) *quam in Officio Divino ritè persolvendo exigit Generale Concilium Late-*

(*k*) De Horis Canon. cap. 4. dub. 3. pag. 125. & seq. (*l*) Extravaganti unic. de vita & hon. Clericor. (*m*) 2. 2. quæst. 83. art. 13. (*n*) In suis Controv. lib. 1. de bonis operib. in partic. cap. 18. in Decret. Dolentes de celebrat. Missar.

ranense, unde extat Caput Dolentes, de celebrat. Missar. partim est interna, partim externa. Interna devotio est promptitudo quædam animi ad Deum laudandum, ac precandum, quam certè non habent, qui cum tædio ad hoc munus accedunt, vel de prolixitate facilè queruntur. Devotio externa est promptitudo ad genua flectenda, ad standum, ad canendum, & alia id genus præstanda.

27. Tertiò, Pontifex deposcit, ne Officium festinanter recitetur nullisque præcisis vocabulis. Porro hoc idem est, ac illud *syncopare*, quod vetitum fuit eâdem Decretali *Dolentes*, quam modò nominavimus, & Clementinâ primâ (o), uti S. Antoninus declarat (p): *Secunda negligentia est, quando dicuntur Horæ syncopando, dimittendo videlicet vel verba, vel versus, vel syllabas.* Quare, ut negligentiæ labes ejusmodi vitetur, aptissimum illud remedium est, quod in Concilio Basileæ propositum fuit (q): *Divinæ Laudes per singulas horas, non cursim, ac festinanter, sed tractim, & cum pausa decenti, præsertim in medio cujuslibet versiculi Psalmi, debitam faciendo inter solemne, & feriale Officium differentiam reverenter persolvantur.* Idem prorsus indicitur a Senonensi Concilio (r): *Laudes Divinæ per singulas horas, non cursim, ac festinanter, sed tractim cum pausa decenti (præsertim in medio cujuslibet versiculi Psalmorum) reverenter ab omnibus persolvantur.* Additi verò sunt Asterisci in medio cujuslibet versiculi, ut facilius hoc bonum comparetur, utque canentes certis veluti notis admoniti paululum subsiste-

(o) Tit. de celebrat. Missar. (p) In Summ. part. 3. tit. 9. cap. 3. (q) Sess. 21. tit. Quomodo Offic. Div. sit recitand. §. 1. (r) Anno 1527. cap. 18.

rent, cantumque unanimes moderentur (s): *Canentium commoditati*, (inquit Urbanus VII.) *ob quam interpunctio mutata interdum fuerat, additis asteriscis, consultum est.* Idem subdunt Rubricæ Breviarii: *Additus est asteriscus, ut sit nota musicæ petitionis in medio versuum.*

28. Post hæc Clemens XI. ita prosequitur: *Ita ut pars Chori haud canere incipiat, cùm pars altera cantum nondum absolvit, ut hâc ratione populus intelligat Divinas Laudes, & ad pietatem, ac religionem ex ipsarum cantu moveatur.* Si una pars Chori non expectet, donec altera versiculum suum finierit, proculdubio *transcurrere* dicitur, quod a Decretali *Dolentes*, *de celebratione Missar.*, & Clementina prima, quam nuper attulimus, vehementer improbatur. Equidem S. Antoninus vocabulum illud *transcurrere* declarans, hæc tradit (t): *Cùm dicitur cursim, & confusè, ut unus non expectet alium in finiendo versum, ita velociter, quod ipse, vel audiens non potest percipere sensum verborum.* Qui paulò versatus est in historia rerum Sacrarum haud ignorat in Oriente primùm cœpisse, ut versiculi Psalmorum alternatim canerentur, idque institutum fuisse a Diodoro, ac Flaviano Laïcis, deinde Episcopis; nam Diodorus Tarsensem Ecclesiam, Flavianus Antiochenam regendam acceperunt. Hanc consuetudinem S. Joannes Chrysostomus Constantinopolim primus invexit (u); deinde ab Oriente in Occidentem pervenit, cùm S. Ambrosius Mediolanensem Sedem teneret. Quemadmodum res contigerit S. Augustinus posteris reliquit (x): *Non longè* (inquit) *cœperat Mediolanensis Ecclesia genus hoc consolationis, & exhortationis celebrare magno studio fratrum*

(s) Cap. 22. num. 8. (t) Cit. §. 3. (u) Theodoret. In Histor. lib. 2. cap. 24. (x) Lib. 9. Confess. cap. 7.

concinentium vocibus, & cordibus. Nimirum annus erat, aut non multò amplius, cùm Justina Valentiniani Regis pueri mater hominem tuum Ambrosium persequeretur hæresis suæ causâ, quâ fuerat seducta ab Arianis. Excubabat pia plebs in Ecclesia mori parata cum Episcopo suo servo tuo. Tunc Hymni, & Psalmi, ut canerentur secundum morem Orientalium partium, ne Populus mœroris tædio contabesceret, institutum est, & ex illo in hodiernum retentum, multis jam, ac pene omnibus gregibus tuis, ac per cæteras orbis imitantibus. Idemque Sanctus Doctor superiori cap. dixerat: *Quantùm flevi in Hymnis, & Canticis tuis suavesonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter.* Ex quo satis apertè deprehenditur haud fuisse præcipitem alternum Psalmorum cantum, ita ut versiculus inchoaretur, priusquam altera pars Chori versiculo suo finem dedisset. Nam S. Augustinus haud *commotus acriter* fuisset, si res alio modo contigisset. Lacrymas autem tunc effudisset non *suavesonantis Ecclesiæ vocibus* perculsus, sed potius ob gravissimum dolorem, concitatum ex eo, quod divina Officia adeo contemnerentur.

29. His explicatis pauca supersunt dicenda de pietate, quam præseferre Canonici debent, cùm Sacrum Conventuale celebratur. Quare finem sermoni huic dabimus monentes, quod Decretalis *Dolentes de celebratione Missarum*, quam Innocentius III. in Lateranensi Concilio promulgavit, non modò gravissimè redarguit illos, *qui Chori silentium fugientes* (cùm Missæ Sacrificio intersunt) *intendunt externis collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos sermones fundunt, aures intentas non porrigunt ad Divina;* Sed etiam, quod majus, hujusmodi gravitati criminis pœnam suspensionis

irrogat: *Hæc igitur & similia sub pœna suspensionis penitus inhibemus.* In dubium revocatum fuit, utrum hæc pœna *latæ sententiæ*, an solùm *ferendæ* haberi deberet: hoc postremum esse judicandum Honorius III. declaravit (y): *An quod breviter respondemus, quod pœnam illam Constitutio non infligit, sed potius comminatur, & exprimit infligendam, quæ meritò ad alios extenditur, qui quamvis in Choro inter celebrantes existant, sermonibus tamen illicitis & linguas & aures involvunt, cùm non solùm in seipsis offendant, sed etiam aliis impedimento tales existant.*

§. VI.

De præsentia, & absentia a Choro.

30. TRidentina Synodus hæc præcipit (z): *Præterea obtinentibus in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse salvis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.* Quamvis hæc verba perspicua satis videantur, tamen eo adducta fuit Sacra Congregatio Concilii, ut falsas quorumdam explicationes compesceret.

31. Primò, censuerunt aliqui fuisse impertitum a Tridentina Synodo privilegium universis Canonicis, ut tribus mensibus per annum a Choro longè abessent, & tamen muneri suo satisfacerent; nec fuisse abrogatam a Concilio consuetudinem immemorabilem, si quæ fuerit,

(y) Cap. 3. de vita, & honestate Clericor.. (z) Cap. 12. Sess. 24. de Reform.

ut Canonici plus quam tribus mensibus a Choro liberentur; sed longè diversum est privilegium elargiri Canonicis generatim, ut in Chorum per tres menses aut conveniant, ac decernere, ne plusquam tres menses sibi desumant ob quodcumque statutum, aut consuetudinem; cùm præsertim illud superaddatur, quod minimè abrogantur leges, & consuetudines, quæ Præbendam obtinentibus vacationem a Choro breviorem tribus mensibus concedunt: Quapropter Sacra Congregatio Mutinensi Episcopo ita respondit 1573. (*a*): *Sacra &c. censuit, trium mensium absentiam non concedi Canonicis ex Decreto Concilii sess. 24. cap. 12. si Constitutionibus Ecclesiæ servitium totius anni absque ulla intermissione requiratur.* Insuper Fagnanus hæc testatur (*b*): *Canonicis majori servitio Ecclesiæ, quàm novem mensibus, adscriptis, postulantibus ex gratia vacationem trium mensium Sacra Congregatio meo tempore semper abstinuit.* Eadem S. Congregatio anno 1581. (*c*) in quadam Calaguritana in hunc modum constituit: *Sacra &c. censuit, non licere Præbendatis vigore cujuscumque consuetudinis etiam immemorabilis ab eorum Ecclesiis ultra tres menses abesse.* In causa pariter Mirandensi, ubi centum dierum vacationem a Choro Sedes Apostolica confirmaverat; Sacra Congregatio anno 1585. hoc Decretum edidit (*d*): *Concordiam a Sede Apostolica confirmatam, non esse a Concilio sublatam.*

32. Secundò, quærebatur, utrùm juxta Concilii Decretum, quo vacatio trium mensium a

(*a*) Lib. 1. Decret. pag. 168. (*b*) Cap. Ad audientiam a num. 8. usque ad num. 16. de Clericis non resid. & cap. Licet. num. 48. de Præbend. (*c*) Lib. 3. Decret. pag. 386. (*d*) Lib. 4. Decret. pag. 88. a tergo.

Choro solùm conceditur, absentes dici queant illi, qui dimisso Choro versantur in Civitate, seu loco, in quo posita est Cathedralis, aut Collegiata, cui adscribuntur, responsum fuit illos existimandos esse, tanquam absentes, cùm Tridentina Synodus absentiam intelligat ab Ecclesia, uti constat ex iis verbis: *ab iisdem Ecclesiis abesse.* Anno 1573. hoc Decretum conditum fuit (*e*): *Sacra &c. censuit puniendos esse eos, qui absunt a servitio Ecclesiæ, licet in Civitate, locove, in quibus est Ecclesia, sint præsentes.* Insuper eodem anno, cùm Mutinensis Episcopus petiisset (*f*), an censendi forent adsentes: *Qui non absunt ab Ecclesia, vel a Civitate, sed ab Ecclesiæ servitio tot vicibus, ut trium mensium præscripta quantitas annuo spatio superetur.* Sacra Congregatio respondit: *Istos haberi pro absentibus.*

33. Tertiò, ut Concilii Decretum quidam eluderent id asseruerunt, quod Mutinensis idem Episcopus fusè exposuit Sac. Congregationi (*g*): *Qui absunt ultra tres menses, sed intermissis diebus, ut tamen toto anni spatio simul collecti, & in unum numerum redacti trimestre spatium superent, vel potius trium mensium continuam absentiam abesse oporteat, quo dato verendum, ne cuivis pateat aditus ad suam pro libito, & impunè deserendam, & fraudandam Ecclesiam, nam singulo trimestri spatio si per duos, vel tres dies quis inserviat, nunquam labi patietur tres menses continuos, & levi negotio illudet Ecclesiæ, & a Concilii pœnis se eximet.* Responsum fuit his verbis: *Sacra &c. censuit non oportere, sed satis esse, quos dies absentiæ, quamquam in-*

(*e*) Lib. 1. Decret. pag. 3. (*f*) Lib. 1. Decret. pag. 178. & seq. (*g*) Anno 1573. lib. 1. Decret. pag. 178. & seq.

terpolati, superent trimestre. Imò, cùm in supputanda vacatione trium mensium, quos indulget Tridentina Synodus, aut breviori vacatione, si ita decernant peculiares locorum Constitutiones, horæ, non verò dies numerarentur, Sacra Congregatio hanc supputandi rationem improbavit die 17. Junii anno 1594. (*h*): *Sacra &c. censuit, ad constituendum servitium novem mensium non esse colligendas punctaturas, quasi ii, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex servitio totius anni constantur, deserviendo tulerint, servitio novem mensium debito satisfecerint, sed ipsos dies residentiæ, & servitii, sive continui fuerint, sive interpolati, numerandos esse, ut numerum compleant dictorum novem mensium.*

34. Proscriptis igitur falsis Decreti Conciliaris explicationibus, Sacra Congregatio studium, & operam contulit, ut quasdam leges faceret, quæ pertinent ad hanc vacationem trium mensium, seu breviorem, si peculiares Ecclesiæ ita consueverint: itaque die 12. Julii anno 1631. ita sancitum fuit (*i*): *Sacra &c. censuit Eminentissimum Episcopum facere debere Decretum, ut in Collegiatis Ecclesiis suæ Diœcesis, quæ vigore Concilii Tridentini gaudent vacatione trium mensium, Canonicos abesse non posse ultra tertiam partem uno & eodem tempore, & hujusmodi vacationem contingere non debere tempore Quadragesimæ, & Adventûs, neque in amplioribus anni Festivitatibus.*

35. Insuper anno 1581. ita statuit (*k*): *An Dignitates, Canonici, Portionarii, Cantores, aut alii Officiales possint abesse a servitio Eccle-*

(*h*) In Causa Aquil. lib. 8. Decret. pag. 92. a tergo. (*i*) In Causa Auximens. lib. 14. Decret. pag. 467. (*k*) In Causa Abulens. lib. 3. Decret. pag. 79.

sia sine licentia Episcopi? Sacra &c. censuit, non requiri licentiam Episcopi, quando Dignitates, Canonici, aut Portionarii abesse volunt tempore ipsis a Concilio permisso: non tamen omnes simul abesse posse, ne Ecclesia suo debito servitio destituatur. Quota autem pars simul possit abesse, relinqui arbitrio Episcopi, & Capituli.

36. Item confirmatum est die 12. Martii anno 1594. (*l*), & anno pariter 1599. (*m*): deinde novam consuetudinem, quæ paulatim a Canonicis inducebatur, ut vacationis tempore a Diœcesi discederent inscio Episcopo, hoc Decreto improbavit (*n*): *Sacra &c. tametsi declaraverit, nullam requiri licentiam ad hoc, ut Canonici abesse possint in mensibus a Concilio permissis, censuit tamen, hanc declarationem non vindicare sibi locum, quoties Canonici abesse volunt extra Diœcesim; ac proinde hoc casu Episcopi licentiam esse obtinendam. Cæterum Episcopum non debere illam absque rationabili causa negare.* Idem responsum fecit die 22. Januarii anno 1628. (*o*): recenter idem statuit die 4. Maii anno 1737. *in Causa Castri maris*, in qua disceptatio habita fuit de edicto Episcopi, quo ipse caverat, ne absque sua facultate Diœcesim Canonici relinquerent: quamobrem Sacra Congregatio servari mandavit Decretum editum in causa Jaderens. die 9. Maii anno 1626. Neque omitti debet, licere quidem Canonicis vacationis præscriptæ tempore Chorum dimittere; id tamen solùm suffragari, ut fructus præbendarum accipiant, non autem quotidianas distributiones, nisi forte peculiares ipsorum Constitutiones a Se-

(*l*) In Causa Senens. lib. 8. Decret. pag. 86. (*m*) In Causa Valisol. lib. 9. Decret. pag. 74. (*n*) In Causa Jaderens. die 9. Maii ann. 1626. lib. 12. Decret. pag. 253. (*o*) In Causa Terracinens. lib. 13. Decret. pag. 380.

de Apostolica confirmatæ ante Synodum Tridentinam, hoc etiam emolumentum ipsis Canonicis impertiant. *In sess. 24. cap. 12. dicitur, quod obtinentibus Dignitates, aut Canonicatus, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse. Quæritur, an liceat Canonicis, qui haberent Constitutiones Sedis Apostolicæ authoritate factas, aut confirmatas ante Concilium Tridentinum, quæ concederent illis vacationem duorum mensium, & quod interim haberentur pro interessentibus, & lucrarentur distributiones, an hujusmodi Constitutiones censeantur revocatæ a Concilio Tridentino? Sacra &c. respondit abesse licere, sed non lucrari distributiones quotidianas. Ad secundum, Constitutiones a Sede Apostolica confirmatas non censeri sublatas.* Ita decrevit Sacra Congregatio *in causa Bononiens.* & in alia *Pistoriens.* (*p*).

37. Hæc indicanda putavimus, ut verba Concilii Tridentini funditus intelligantur: *Præterea obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.* Sed quoniam idem Concilium ita rem prosequitur: *Alioquin privetur unusquisque dimidiâ parte fructuum, quos ratione etiam Præbendæ, ac residentiæ fecit suos; quod si iterum eâdem fuerit usus negligentiâ, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit: crescente verò contumacia, contra eos, juxta Sacrorum Canonum Constitutiones, procedatur;* Ideo non

(*p*) Anno 1586. lib. 4. Decret. pag. 168. & 232.

alienum putamus afferre, quæ Sacra Congregatio sancita voluit anno 1573. (q): *Quæritur de forma procedendi contra Canonicos, qui abfuerunt ab Ecclesia ultra tres menses, prout cap. 12. sess. 24. Concilii Tridentini, videlicet, an hujusmodi contumaces, & absentes, sint prius monendi ad residendum, antequam puniantur, sicut moneri mandat idem Concilium omnes Curatos non residentes, juxta cap. 11. vers. Quod si per Edictum sess. 23. Sacra &c. censuit, non esse citandos, aut monendos ad residendum; sed si ultra tres menses abfuerint, tunc citandos ad allegandum, quare non debeant privari secundum Decretum Concilii sess. 24. cap. 12.* Quod si aliquis Canonicatu, vel Beneficio, quibus onus residendi conjungitur, privari debeat, absentia trium annorum prius necessaria est, quibus peractis ter ille monendus est, & per sex alios menses expectandus. Deinde ad privationem, licet ipse non compareat, devenitur. Hæc sapienter explicat Fagnanus *cap. Ex tuæ num. 14. & 35. de Clericis non residentibus.* Hanc legem institutam perpetuò tenuit Sacra Congregatio, cùm nos ipsi Secretarii munus ageremus, *in Causa Romana Canonicatus*, quæ die 3. Decembris anno 1718. proposita fuit.

38. Insuper Episcopus aliam quoque viam inire potest ad comprimendos ejusmodi contumaces. Quippe Sacrum Concilium nequaquam abrogavit ea, quæ sancita sunt *in cap. Ex tuæ, de Clericis non residentibus* (r). Quapropter illo triennii spatio permittitur Episcopo eosdem pervicaces *a Divinis* suspendere, quamvis viam insistere cœperit, quam Tridentina Synodus indicavit.

(q) In causa Vercellens. lib. 1. Decret. pag. 190. & seq. (r) Fagnanus loco cit. num. 35.

dicavit. Attamen, si id faciat, ad privationis sententiam ferendam devenire nequit. Celeberrimum est Decretum die 18. Novembris editum anno 1673. (*s*): *Ut consulatur Ecclesiis, quarum servitium detrimentum patitur propter absentiam Canonicorum, vel Beneficiatorum, qui propter redditUum tenuitatem residentiæ leges contemnunt, quæritur:*

Primò, an, durante triennio præscripto a Sacro Concilio cap. 12. sess. 24. de Reformatione, possit adversus obtinentes in Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, eosque non residentes, procedi ad Suspensionem, juxta dispositionem Capituli: Ex tua, de Clericis non residentibus, & quatenus affirmativè?

Secundò, an id possit etiam post inchoatam viam procedendi a Concilio præscriptam?

Sacra &c. ad primum respondit affirmativè.

Ad secundum pariter affirmativè respondit, exclusâ privatione.

Cùm de eodem argumento disceptatio fieret (*t*) die 3. Februar. anno 1680. Sacra Congregatio respondit servari Decretum in causa Parentina editum (*u*).

§. VII.

De Distributionibus.

39. INitio Ecclesiæ Beneficia ex solis distributionibus constare videbantur: nam congestis oblationibus, atque eleëmosynis fidelium, alebantur in diem Clerici, qui Ecclesiæ inserviebant: Thomassinus (*x*), ac Vanespenius (*y*)

(*s*) In causa Parentina lib. 2. Decret. pag. 393. (*t*) In causa Penen. Residentiæ. (*u*) Lib. 31. Decret. pag. 17. (*x*) De vet. & nova Eccl. disc. part. 3. lib. 2. cap. 35. (*y*) Juris Eccl. univ. tom. 1. part. 1. tit. 7. cap. 7.

graviter, eruditèque hoc argumentum explicant. Cùm deinde Beneficia institui cœpissent, ipsisque certus fundus attribui, secerni pariter cœperunt fructus præbendæ, & distributiones ob eam causam, ut Choro addicti facilius hâc illecebrâ ducti, ac frequentius ad illum convenirent. Nam illi tantùm participes distributionum fieri solent, quæ divinis Officiis celebrandis intersunt. At verò hujus emolumenti ratio non debet potissimùm ad Chorum perducere, sed pietatis studium, ut obsequium Deo præstetur, ipsiusque laudes decantentur. Qui solùm utilitate distributionum traheretur, simoniæ labem contraheret: *Celebrare divinum Officium* (inquit S. Thomas) (z) *in Ecclesia, est actus spiritualis ex parte principii; competit enim alicui ex hoc, quod est Clericus. Et ideo simoniam committit, qui hujusmodi actum vendere intendit; in qualibet enim venditione pretium accipitur quasi finis: si enim hujusmodi distributiones recipit quasi finem sui operis principaliter intentum, simoniam committit, & ita mortaliter peccat. Si autem habet principalem finem Deum in tali actu, ad hujusmodi autem distributiones respicit secundariò, non quasi in finem, sed sicut id, quod est necessarium ad suam sustentationem; constat, quod non vendit actum spiritualem, & ita simoniam non committit, nec peccat: sic enim acceptio distributionum non erit in causa, quare ad Ecclesiam vadat, sed propriè hujusmodi determinationis quare nunc vadat, & non aliâ vice.*

40. Ivo Carnotensis distributiones ejusmodi primus excogitavit: *Cùm in quampluribus* (inquit) (a) *Canonicorum Carnotensium desuevisset disciplinæ regularis observantia, ut de ne-*

(z) In quodlibet. 8. quæst. 6. art. 1. (a) Ex ipsius epist. 219.

gligentibus facerem diligentes, de tardis assiduos ad frequentandas Horas Canonicas, deliberavi apud me, ut darem eis dimidiam Proposituram, ut inde fieret quotidianus panis, quem acciperent assidui, ammitterent tardi; ut quos panis interni dulcedo non movebat, panis corporis refectio provocaret, quamvis eorum annua Præbenda ad hoc sufficiens esse deberet.

41. Idem quoque jus Pontificium constituit (*b*), ac Tridentina Synodus eandem disciplinam confirmavit. Nam ipsa jussit (*c*) in singulis Cathedralibus, & Collegiatis, ubi deessent quotidianæ distributiones, vel adeo tenues forent, ut facili negotio contemnerentur, separari ab Episcopo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, tertiam partem fructuum, aliorumque proventuum, quæ tum Capituli Dignitatibus, tum Canonicatibus obtingunt, eamque partem in quotidianas distributiones converti: *Quæ inter Dignitates obtinentes, & cæteros Divinis interessentes, proportionaliter juxta divisionem ab Episcopo etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegato in ipsa fructuum deductione facienda dividatur.* Deinde illud Sacrum Concilium subdit: *Non obstantibus exemptionibus, aut aliis consuetudinibus etiam immemorabilibus.* Plura in hanc rem Decreta Sacræ Congregationis Concilii Secretarius accurato studio collegit in consueta pagella, quam typis edidit *in causa Nullius, seu Terræ Pontiani*, quæ disceptata fuit die 5. Martii anno 1735. Idem comprobat Tridentina Synodus (*d*). At cùm distributiones, quibus carere debent Capituli Dignitates, aut obtinentes

(*b*) Cap. Licet, de Præbend. cap. Olim, de verb. sign. & cap. unic. de Cleric. non resid. in 6. (*c*) Sess. 21. cap. 3. de Reformat. (*d*) Sess. 22. cap. 3. de Reform.

in Cathedralibus, seu Collegiatis Personatus, & officia, si muneri suo desint, attribuendæ decernantur a Synodo Tridentina *Fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii;* hinc ejusmodi sanctio adversari videtur alteri, quam superius indicavimus. Nam distributiones absentium hoc loco *fabricæ Ecclesiæ aut alteri loco pio* adjudicantur. Alio autem loco distributiones absentium dividendæ inter præsentes sanciuntur. Sed omnis repugnantiæ species tollitur, si discrimen statuatur inter Dignitates, quæ proventus suos ex mensa Capitulari percipiant, & inter Dignitates, quæ secretos ab eadem mensa proventus obtinent. Itaque juxta Concilium distributiones primarum Dignitatum inter præsentes dividendæ sunt. Distributiones autem aliarum Dignitatum *fabricæ Ecclesiæ, sive alteri loco pio* conferendæ: hæc habet Fagnanus auctoritate Sacræ Congregationis adductus, quæ rem eandem non semel definivit (*e*).

42. Postremò Sacrum Concilium ita prosequitur (*f*): *Distributiones verò, qui statutis horis interfuerint, recipiant: reliqui, quâvis collusione, aut remissione exclusâ, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod incipit consuetudinem, quod Sancta Synodus in usum revocat, non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus.* Hoc loco duo nominat Concilium, nempe collusionem, ac remissionem. Primum evenit, quando Choro adscripti invicem conveniunt de non notandis absentiis, quamvis absentes revera fuerint. Remissio tunc habetur; cùm pars una sponte, ac sine ulla conventione distributiones quotidianas alteri parti remittit, & re-

(*e*) Cap. Quia nonnulli num. 22. & seq. de Clericis non resid. (*f*) Sess. 24. cap. 12. de Reformat.

linquit. Utrumque Sacrum Concilium gravissimè improbat, atque interdicit. Quamvis autem id severum nimis videatur, ut alteri donare non liceat ea, quæ sibi aliquis comparavit, tamen parendum omnino est, cùm hæc jussa indixerit, qui decernendi facultatem habebat. De his fusè Suarez (*g*), qui Sacræ Congregationis Decretum his verbis conditum recenset: *Non licet Capitulo aliquo prætextu distributiones quotidianas donare, relinquere, aut quâvis collusione remittere alicui, qui ab Ecclesiæ servitio absuerit, vel alio quovis modo distributiones legitimas debeat amittere; nec fas sit cuipiam eas recipere, &, si acceperit, suas ne faciat, sed eas restituere omnino cogatur.* Nos alia quoque Decreta subjiciemus, nempe in causa Terracinæ, quæ proposita fuit die 13. Januarii anno 1624. (*h*): *Sacra &c. censuit, Canonicum, ut proponitur, absentem punctari debere, non licere Canonicis eadem puncta, seu quotidianas distributiones remittere, aut condonare, cùm ejusmodi collusiones aut remissiones prorsus sustulerit ejusdem Concilii Decretum.* Item die 14. Decembris eodem anno petitum illud fuit (*i*): *Quæritur, an Episcopus, seu Capitulum possit condonare distributiones quotidianas Canonicis, quibus aliàs non debentur? Sacra &c. censuit, non posse.*

43. Verùm, ut his obtemperent Canonici omnes in Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis designantur unus, aut plures Punctatores, qui notent absentes a toto divino Officio, vel a parte ipsius, ut careant penitus distributionibus, aut partem tantùm ipsarum pro ratione negli-

(*g*) Tom. 2. de Relig. lib. 4. de Horis Canonicis cap. 10. num. 20. (*h*) Lib. 12. Decret. pag. 149. (*i*) Lib. 12. Decret. pag. 235.

gentiæ assequantur. Neque putent ejusmodi Punctatores inane quoddam munus ipsis demandari, eique satisfieri, si quandam honestatis speciem retineant, quæ nempe in eo posita est, ut aliorum metu, vel negligentiâ, vel ignaviâ disciplinam Ecclesiæ pedibus conculcent. Ut falsam hanc sententiam deponant, ea percurrant, quæ a S. Carolo Borromæo traduntur (*k*): *Punctator studiosè exploret, & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui Sacras Horas, & Divina Officia non obierint, quique contra, quàm bis, aliisque Constitutionibus præscriptum est, in Choro quidquam fecerint, qua in re ullius non odio, non amore, non spe, non metu moveatur. Si aliquem injuriâ notarit, de suo ei satisfaciet; si verò notandum prætermiserit, de suo idem tantumdem det, quod in Ecclesiæ usum convertatur, & integras unius hebdomadæ distributiones amittat.*

44. Præcipit itaque S. Carolus non solùm notari eos, qui ad Horas Canonicas recitandas haud convenerint, sed præsentes etiam, qui hoc munere ritè perfuncti non fuerint; sed quoniam id satis esse non videbatur, ne Canonici Chorum dimitterent, eo quod distributiones adeo tenues, & exiguæ sunt in quibusdam Ecclesiis, ut negligi facilè queant, ideo Sacra Congregatio die 17. Septembris anno 1650. ita statuit (*l*): *Sacra &c. censuit, non inservientes Ecclesiæ, nec Divinis interessentes, ultra amissionem distributionum quotidianarum, posse ab Archiepiscopo per mulctas pecuniarias, atque alio juris remedio compelli.* Quapropter die 7. Junii anno 1659. respondit Episcopo Castellanetæ petenti, an Beneficiariis Ecclesiæ, qui muneri suo

(*k*) Part. 2. cap. 42. (*l*) In causa Jaderens. lib. 19. Decret. pag. 81.

frequenter deerant, alias pœnas irrogare posset, cùm distributionés quotidianas amittere minimi existimarent: *Licere etiam per alias pœnas* (*m*).

§. VIII.

De illis, qui ob causam morbi, aut aliud legitimum corporis impedimentum, licet absentes a Choro, distributiones tamen percipiunt.

45. BOnifacius VIII. *Cap. Consuetudinem, de Clericis non residentibus, in sexto*, quod a Concilio Tridentino renovatum superius diximus (*n*), postquam generatim constituit distributionibus absentes carere, hæc statim adjungit: *Exceptis illis, quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret.* Has duas primas causas modò explicabimus, de tertia verò inferius verba faciemus.

46. Ecclesia piissima mater morbo vexatos summâ humanitate, ac pietate prosequitur. Hinc Sacra Congregatio die 15. Aprilis anno 1511. jussit: *Eos, qui absunt a servitio Chori ob infirmitatem, vel aliam causam, percipere debere distributiones quotidianas sui Canonicatûs, perinde ac si statis horis interessent; percipere etiam augmentum distributionum, quas amittunt illi, qui Divinis non interfuerint* (*o*). Imò cùm petitum fuisset die 2. Decembris anno 1666. (*p*): *Primò, an distributiones quotidianas lucretur Canonicus, vel Beneficiatus, qui solitus cæteroquin inservire, a Civitate legitimo vacationis*

(*m*) Lib. 21. Decret. pag. 651. (*n*) Cap. 12. sess. 24. de Reformat. (*o*) Lib. 11. Decret. pag. 98. a tergo. (*p*) In causa Nullius distribut.

tempore discedens, in vicinum Oppidum (unde sub finem dictæ vacationis potest opportunè se reddere ad servitium Ecclesiæ) se contulit, ibique superveniente infirmitatis corporalis impedimento ita continetur, ut ad Civitatem redire, & Choro interesse non valeat: & quatenus affirmativè? Secundò, an hoc locum habeat, quamvis in Ecclesia vigeat contraria consuetudo? Eadem Congregatio respondit: *Ad primum lucrari; Ad secundum, non habere locum, si consuetudo sit legitimè præscripta* (q).

47. Ecclesia, tamquam piissima mater, ut diximus, ægrotantibus plurimùm indulget, sed inter morbos haud recenset levissimum etiam capitis dolorem, & quamcumque tristitiæ causam, quæ Canonicum, aut Beneficiatum non impediunt, quin suis negotiis operam impendant. Quapropter requirit morbum verum, haud fictum, neque levem, sed gravem; neque id satis habetur, si Canonici ægrotantes a Choro abesse consueverint, dum incolumes erant. Tunc enim absentia non morbo tribuitur, sed voluntati, quâ putantur inhærere eidem proposito Ecclesiæ minimè inserviendi. Id Sacra Congregatio die 6. Februarii anno 1627. probavit (r): *Distributiones quotidianas ita demum Oratorii ægroto deberi, si aliàs Ecclesiæ solitus erat inservire, cujus justificatio remittitur conscientiæ Episcopi.* Idem confirmavit die 12. Septemb. ann. 1648. (s): *Sacra &c. censuit, Canonicos infirmos non lucrari distributiones quotidianas pro duabus Horis primis, quibus interesse minimè consueverunt.* Idem contigit die 5. Martii anno 1667. (t): *Sa-*

(q) Lib. 25. Decret. pag. 190. (r) In causa Mantuana lib. 13. Decret. pag. 197. (s) In causa Ferrariens. lib. 18. Decret. pag. 522. (t) In causa Reatina lib. 25. Decret. pag. 345.

era &c. censuit, Oratori dandam esse declarationem aliàs editam sequentis tenoris: Congregatio Concilii censuit, Canonico infirmo, durante ejus infirmitate, quamvis Choro non intersit, deberi fructus omnes sui Canonicatûs, nec non distributiones quotidianas, non secus ac si omnibus Horis Divinis personaliter interesset, dummodo ante infirmitatem fuerit solitus inservire. Cæterum infirmitatem ipsam coram Judice probandam. Eadem prorsus docent Panimollus (*u*), ac Passerinus (*x*), qui etiam addit (*y*): *Posset tamen dari casus, quod infirmitas permitteret Canonicos aliquantisper ex causa sanitatis exire e domo, & non permitteret adesse Choro; unde in his arbitrium boni viri debet attendi.*

48. Equidem Passerinus jure merito rem totam *arbitrio boni viri* relinquendam judicavit; ex hoc tamen deprehenditur non ita frequenter existimari oportere tanquam in Choro præsentem, qui se ægrotum fatetur, sed urbem circumire potest; nam illud *aliquantisper* a Passerino indicatum non probaretur: neque veluti præsens haberi debet, qui morbi specie domum suam diurnâ luce non deserit, nocturno verò tempore frequentes cœtus adire non metuit, uti satis experientiâ demonstrat. Cœcus quidem Canonicus inter ægrotantes numerandus est, ipsi plura Sacræ Congregationis Decreta suffragantur: *Nòn teneri* (ipsa respondit) *horis Canonicis interesse* (videlicet cœcum indicat) *nec in Choro eam Officii partem, quam memoriter tenet, recitare, & nihilominus lucrari distributiones quotidianas, perinde ac si interesset.* In controversiam venit, utrum cœco

(*u*) Decis. 20. annot. 3. num. 60. (*x*) Cap. Consuetudinem regul. 4. concl. 5. num. 90. de Cleric. non resid. in sexto. (*y*) Num. 9.

distributiones ab eo die concedi deberent, quo lumen oculorum amisit, an verò a die, quo se tanquam præsentem æstimari velle declaravit, Sacra Congregatio die 29. Januarii anno 1661. respondit (z) tribuendas cœco distributiones a die, quo lumine caruit. Alia quoque controversia excitata fuit, an cœcus alium sufficere debeat in locum suum, ut Missarum oneri, quæ cum Canonicatu junguntur, satisfaciat, sed Sacra Congregatio id minimè probavit, uti constat ex iis, quæ subjicimus: *Joannes de Abreu Portionarius Collegiatæ de Barsellos, visu orbatus, supplicat pro exemptione a servitio Chori, & interim omnes fructus, & distributiones quotidianas percipere. Sacra &c. censuit danda esse Decreta hac de re edita, & signanter in Mercatelli die 8. Januarii 1597. tenoris sequentis: Sacra &c. censuit, Oratorem, si verè cœcus existit, a celebratione Missarum in Collegiata prorsus immunem esse, neque alium sui loco, cùm sit legitimè impeditus, substituere teneri.* Alia quoque Decreta rem eandem confirmant (*a*).

49. Ad illos jam deveniamus, qui interesse nequeunt Divinis Officiis ob justum, ac legitimum corporis impedimentum, & quibus distributiones quotidianas percipere licet.

50. Inter hos meritò recensendi videntur, qui absunt a Cathedrali, vel Collegiata, eoquod pestis in eò loco vehementer grassetur. Equidem die 9. Novembris anno 1630. hanc quæstionem Sacra Congregatio diligenter examinavit (*b*), ac statuit, quæ sequuntur: *Sacra &c. censuit, Canonicis causâ pestis absentibus deberi quotidia-*

(z) Lib. 22. Decret. (*a*) Lib. 25. Decret. pag. 189. & lib. 40. pag. 414. & seqq. (*b*) In causa Mediol. lib. 34. Decret. pag. 337.

nas distributiones, si pestis grassetur, & petentes soliti sint inservire, & probetur legitima consuetudo, quod distributiones hujusmodi dentur absentibus ex justa causa. Quando autem dicatur pestis grassari, ut sit justa causa absentiæ, judicio Episcopi esse relinquendum.

51. Secundò, distributionum participes esse queunt illi, quibus ob inimicitias, atque injurias in Chorum venire non permittitur, modò tamen has injurias immeritò patiantur, & ante illas in Choro frequentes esse consueverint. Ita S. Congregatio post accuratum examen definivit (c).

52. Tertiò, illis pariter has distributiones Sacra Congregatio permisit die 23. Septembris anno 1685. (d), qui carceribus injustè detinentur: *Sacra Congregatio sæpius censuit, indebitè carceribus detento deberi distributiones quotidianas, non secus ac si ipse continuò Ecclesiæ inservisset.* Eadem Congregatio pluries respondit, tunc aliquem carceribus injustè detentum fuisse, cùm id declaravit sententia Judicis, quæ tamen in rem judicatam transiit (e). Quapropter *in causa Romana distributionum*, cùm sententia Judicis quemdam Canonicum ab omni criminis suspicione liberum vindicasset, tamen ipse Canonicus distributiones, quas petebat, accipere non potuit, eoquod Fiscus provocationem interposuerat. Nam die 5. Februarii Sacra Congregatio respondit: *Expectandum, quid ex provocatione interposita contingeret.*

(c) In causa Majoric. distribution. die 14. April. 1736. (d) Lib. 25. Decret. pag. 405. (e) In causa Mediolan. die 9. Mart. 1629. lib. 14. Decret. pag. 41. in causa Sinuess. 10. Septemb. 1672. lib. 27. Decret. pag. 500. in causa Terracin. 19. Februar. 1669. lib. 20. Decret. fol. 167. in causa Catanzar. 22. Septembr. 1663. lib. 23. Decret. pag. 642.

53. Verùm, quid nomine propitiæ ſententiæ intelligi debeat, Sacra Congregatio planè declaravit die 21. Junii anno 1664. (*f*) : *Sacra &c. cenſuit, oratori dandam eſſe declarationem ſæpe àliàs editam tenoris ſequentis : Congregatio Concilii cenſuit, Canonicum primò inquiſitum, & deinde uti innocentem per ſententiam definitivam, quæ in rem judicatam tranſivit, abſolutum percipere debere diſtributiones quotidianas totius temporis, quo hanc ob cauſam Divinis intereſſe non potuit.* Congruunt alia pariter Decreta, ac potiſſimùm illud, quod reus abſolvitur, *tanquam repertus non culpabilis* (*g*), & illud etiam, quo reus abſolvitur, *ex hactenus deductis.* Ita contigit in alia cauſa Arianenſ. die 28. Aprilis anno 1635. (*h*) : *Sacra cenſuit, Canonicos primò inquiſitos, & deinde abſolutos uti non culpabiles per ſententiam, licet cum clauſula : ex hactenus deductis : debere utique percipere diſtributiones quotidianas totius temporis, quo talem ob cauſam Divinis intereſſe non potuerunt.* Idem reſponſum fuit in cauſa Ferentina die 2. Auguſti anno 1721. (*i*). Aliquando reus abſolvitur illis verbis *non moleſtetur*, uti pluries evenit (*k*). Aliter tamen eſt, ſi reus abſolvitur illâ formulâ : *ex quo ſatis*, quemadmodum eadem Congregatio die 19. Novembris anno 1669. (*l*).

(*f*) In cauſa Rapolen. lib. 24. Decret. pag. 190. (*g*) Lib. 15. Decret. pag. 191. (*h*) In cauſa Camerin. 22. April. ann. 1673. lib. 28. Decret. (*i*) Lib. 71. Decret. pag. 314. (*k*) In cauſa Theatina diſtribut. ann. 1667. lib. 57. Decret. pag. 420. in Reatina diſtribut. 4. die Maii anno 1708. lib. 58. Decret. pag. 158. in Lucana 23. Julii anno 1718. lib. 68. Decret. pag. 308. (*l*) In cauſa Capuana diſtribut. lib. 26. Decret. pag. 325. a tergo.

§. IX.

De percipientibus distributiones, licet absentes fuerint, eoquod absentia cum Ecclesiæ utilitate jungatur.

54. JAm superius diximus permitti a Bonifacio VIII. distributiones etiam absentibus a Choro, si utilitas ex hoc in Ecclesiam dimanet. Equidem magnæ difficultates in absentes hujusmodi ex jure communi desumuntur. Bonifacius VIII. *cap. unic. de Clericis, non residentibus in sexto* distributiones illis impertit; sed *capite, Cùm non deceat, de electione in sexto* contrarium decernitur. Canonum Interpretes maximè laborant, ut hæc duo repugnantia simul conjungant; sed omissis cæteris nos affirmamus tribuendas esse distributiones illi Canonico, qui ob utilitatem Capituli, sive Ecclesiæ Chorum dimiserit. Equidem in causa Panormitana anno 1588. Sacra Congregatio: *Censuit deberi oratori distributiones quotidianas pro tempore, quo verè abfuit pro negotiis Capituli* (*m*). Reliqua Decreta, quæ magis obvia sunt, prætermittimus; illud solùm recensemus, quod conditum fuit anno 1598., cùm causa Episcopi Hispalensis, ejusque Capituli ageretur: *Quod si ex causa negotiorum Capituli recedere voluerint* (Canonici nempe, aut alii Choro addicti) *percipere tam fructus Præbendæ, quàm distributiones, nec esse necessariam licentiam Archiepiscopi, ad cujus tamen officium pertinebit examinare, an causa negotiorum verè subsit, & quascumque collusiones, & illicitas remissiones inter Canonicos prohibere* (*n*).

(*m*) Lib. 5. Decret. pag. 104. (*n*) In causa Segob. ann. 1589. lib. 5. Decret. pag. 287.

55. Tridentina Synodus in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis insignibus Præbendam Theologalem statuendam præcipit (o). Canonicus verò Theologus quâ die legere debet, si absit a Choro ob manifestam Ecclesiæ utilitatem, ejusdem diei distributiones assequitur. Ita respondit anno 1589. (p) Sacra Congregatio in causa Mediolanensi: *Sacra &c. censuit, Theologo pro tota die, quâ legit, deberi distributiones quotidianas.* Die autem 18. Junii anno 1622. (q) sic decrevit (r): *Ad tertium, Theologum quâ die legit, distributiones quotidianas lucrari, tametsi a Choro legitimè vacare possit.* Insuper ex eodem Sacro Concilio ad rem probandam exemplum Pœnitentiarii depromatur: *In omnibus etiam Cathedralibus Ecclesiis, ubi id commodè fieri poterit, Pœnitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proximè vacaturæ ab Episcopo instituatur, qui Magister sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel in Jure Canonico, & annorum quadraginta, seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, qui dum Confessiones in Ecclesia audiet, interim præsens in Choro censeatur* (s). Id autem privilegium Sacra Congregatio concessit etiam Canonico, quem Episcopo ad Confessiones fidelium excipiendas loco Pœnitentiarii suffecit: *Sacra censuit, oratori ita in locum Pœnitentiarii ad audiendas Confessiones ex necessitate, & ex legitima causa ab Episcopo deputato, dum tempore deputationis Confessiones actu audit, deberi distributiones quotidianas, non secus ac si Divinis in Choro interesset* (t). Quapropter, si Pœnitentiarius, aut Canonicus in ejus

(o) Sess. 5. de Reform. cap. 1. (p) Lib. 6. Decret. pag. 71. a tergo. (q) In causa Limensi. (r) Lib. 12. Decret. pag. 103. (s) Cap. 8. sess. 24. de Reformatione. (t) In causa Luc. die 10. Martii ann. 1635. lib. 15. Decret. pag. 175.

locum subrogatus in administrando Pœnitentiæ Sacramento non fuerint impediti, cùm Divina Officia in Choro celebrantur, cum reliquis convenire debent, quod si facere omiserint, distributiones amittunt: *Sacra censuit, Pœnitentiarium, quando non est impeditus in munere Confessionis, interesse debere Divinis Officiis* (u). Barbosa de Pœnitentiario scriptum ita reliquit (x): *Pœnitentiarium pro præsente in Choro habendum esse dum audit Confessiones in Ecclesia, sive in Confessionario, sive extra; non tamen pro tempore, quo residet in Confessionario, nec audit Confessiones, aliis in Choro Divina celebrantibus; nec si idem dixerit Missam, aut si privatim Officium dicat, etiam ut opportunius Confessiones audiat, censendum esse præsentem in Choro.*

56. Idem Tridentinum Concilium decernit (y): *Quod si alicui ex prædictis dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis, de jure, seu consuetudine, jurisdictio, administratio, vel officium non competat, sed juxta Civitatem in Diœcesi Curam animarum immineat, cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit, tunc pro tempore, quo in Curata Ecclesia resederit, ac ministraverit, tanquam præsens sit, ac Divinis intersit, in Ecclesiis Cathedralibus, ac Collegiatis habeatur.* Igitur, qui Canonicatum, ipsique conjunctam obtinet Parochiam, sed extra Civitatem, sedem in Parochia tenere debet, & *pro tempore*, quo resederit in Parochia ac ministraverit, tanquam in Choro præsens habetur, ita ut præbendæ quidem fructus, non verò distributiones consequatur. Id sanxit S. Pius V. (z),

(u) In causa Fan. die 24. Jan. ann. 1642. lib. 16. Decret. pag. 632. (x) Sess. 24. cap. 8. num. 28. de Reform. Sac. Conc. Trid. (y) Sess. 22. cap. 3. de Reform. (z) Constitut. 65. in Bull. tom. 2.

idemque Fagnanus (*a*), & Gonzalez (*b*), sapienter advertunt. Aliter tamen se res habet, si quis Canonicatum, & adnexam animarum curam in eadem Ecclesia possideat. Tunc enim Sacra Congregatio ita constituit (*c*): *Sacra censuit, oratorem habentem onus Curæ animarum annexum, si tempore, quo Divina Officia celebrantur, audiat Confessiones, vel alia ad ipsam curam spectantia exerceat, lucrari debere distributiones quotidianas, etiamsi Divinis non intersit.* Idem sancitum est die 19. Septembris anno 1643. (*d*): *Sacra &c. censuit, Præposito Ecclesiæ Collegiatæ Castri novi, cui annexa est Cura animarum cum administratione Sacramentorum, deberi distributiones quotidianas tempore Divinorum Officiorum, si eo tempore sit in actu dictam Curam exercendi, & Sacramenta ministrandi.*

57. Conceditur Episcopis accersere unum, vel duos Canonicos, qui ipsis inserviant (*e*), non solùm ex Cathedrali, sed etiam ex Collegiatis, uti Sacra Congregatio respondit die 1. Septembris anno 1663. Alio autem loco (*f*) Beneficiarios, aut Mansionarios Cathedralis, aut Collegiatæ ad hoc munus eligi posse decernit: *Sacra &c. censuit, Episcopis licere pro suo servitio adhibere etiam Beneficiatos tam Ecclesiæ Cathedralis, quàm Ecclesiæ Collegiatæ suæ Diœcesis, ideoque declarationes hujus Sacræ Congregationis extendi etiam ad hujusmodi Beneficiatos, ita tamen, ut ultra duos non adhibeant* (*g*). Illis

(*a*) Cap. Licet. num. 67. de Præbend. (*b*) Super regul. 8. Cancellar. gloss. 6. num. 268. & seqq. (*c*) In causa Mediolan. prop. die 13. Februar. 1639. lib. 16. Decret. (*d*) In causa Torton. lib. 17. Decret. pag. 230. (*e*) In Decretal. de cætero de Cleric. non resid. (*f*) In causa Cajetana servitii lib. 23. Decret. pag. 599. (*g*) In causa Avenion. die 7. Januar. ann. 1640. lib. 16. Decret. pag. 317.

illis tantùm Canonicis, vel Dignitatibus uti nequit Episcopus, quæ gerunt animarum curam, uti Montefiascononens. Episcopo die 26. Aprilis anno 1659. indictum fuit (*h*); nequit etiam Coadjutores operam sibi deposcere, quemadmodum deprehenditur ex hoc Sacræ Congregationis Decreto, quod promulgatum est die 15. Januarii anno 1684.

DUBIUM SERVITII CHORI.

EX privilegio in corpore Juris clauso, licet Episcopo uti operâ duorum Canonicorum, qui servitio hujusmodi durante reputantur præsentes ad effectum lucrandi fructus suarum Præbendarum, juxta cap. De cætero, de Clericis non residentibus, cum concordantibus. Hoc posito, quærit Episcopus Calaguritanus, an vigore dicti privilegii possit uti operâ Canonici Coadjutoris, qui itidem servitio durante reputetur præsens ad effectum prædictum. Sacra &c. censuit negativè respondendum.

58. Sed advertendum est, quod eadem Congregatio de Canonicis Episcopo inservientibus definiit anno 1587. (*i*): *Sacra &c. censuit, Canonicos inservientes Episcopis lucrari fructus Præbendarum, non autem quotidianas distributiones.* Item sanxit die 22. Aprilis anno 1679. (*k*): *Sacra &c. censuit, dandam esse declarationem aliàs editàm tenoris sequentis: Sacra &c. censuit, unum vel duos Canonicos Episcopo inservientes, juxta privilegium ad favorem Episcoporum in cap. De cætero, de Clericis non residentibus, lucrari Præbendam suorum Canoni-*

(*h*) Lib. 21. Decret. pag. 618. (*i*) In causa Colon. lib. 4. Decret. pag. 269. (*k*) In causa Sor. lib. 30. Decret. pag. 301.

catuum, non tamen distributiones quotidianas; si verò redditus omnes ipsius distributionibus consistent, duas tantùm ex illarum tribus partibus lucrari.

59. Aliquando tamen contingit, ut Canonici Episcopo inservientes, licet absint a Choro, distributiones percipiant, veluti si Divinis Officiis interessent. Exemplum sumitur ex illis Canonicis, qui Episcopi jussu, & loco Romam veniunt ad limina Apostolorum invisenda, vel ipsum Episcopum Romam ob eandem causam comitantur, uti Sixtus V. decrevit. Porro id certum esse, & comprobatum experientiâ constat apertissimè ex variis Sacræ Congregationis Decretis (*l*), ac præsertim die 1. Octobris anno 1662. *Sacra &c. censuit, deberi distributiones quotidianas tempore accessûs, mansionis, & regressûs Visitationis Sacrorum Liminum, quod tempus constituit esse trium mensium* (*m*). Attamen hoc privilegio non gaudent Canonici, qui Episcopum sequuntur Diœcesim suam perlustrantem. Ita respondit Sacra Congregatio die 5. Decembris anno 1626. (*n*): *Canonicos suum Episcopum in Visitatione Liminum comitantes, distributiones quotidianas lucrari debere; comitantes verò in Visitatione Diœcesis, si omnes fructus, ut supponitur, in distributionibus quotidianis consistant, lucrari duas partes, omissâ tertiâ, quæ inservientibus accrescat.*

60. In Tridentina Synodo præ cæteris hæc Canonicis indicuntur, nempe ut *compellantur Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, assistere, inservire* (*o*). Hinc ortæ sunt

(*l*) In Brixien. die 18. Septemb. anno 1626. lib. 13. Decret. pag. 346. In Regien. 18. Decemb. anno 1627. lib. 13. Decret. fol. 362. (*m*) In Penuen. lib. 27. Decret. pag. 512. (*n*) In causa Sulmonen. lib. 13. Decret. pag. 329. (*o*) Sess. 24. cap. 12.

plures controversiæ, utrum universum Capitulum, an pars ipsius solùm convenire debeat, quoties in Cathedrali Episcopus exercet Pontificalia? Quare anno 1573. Sacra Congregatio rem definivit his verbis (p): *An residentes Dignitates, Canonicatusque in Cathedrali Ecclesia Episcopo Pontificia obeunti omnes assistere teneantur, vel major pars suppetat: & posito quod non, an recusantes assistere mulctari possint? Sacra &c. censuit, omnes teneri, salvis tamen singulorum legitimis vacationibus.* Cùm Episcopus indicit Pontificalia, satis esse Canonici non semel contenderunt, si duo de more Canonici, Sacerdos, ac Diaconus assistant; nec omnino requiri, ut alius ex Canonicis munere Subdiaconi fungatur. Id autem verbis ipsis Pontificalis ostendere nitebantur Mutinenses Canonici, qui hanc quæstionem excitarunt; sed anno pariter 1573. Sacra Congregatio illis respondit: *Teneri inservire etiam in munere Subdiaconi* (q).

Sed illud majori studio, & contentione disceptatum fuit, an iidem Canonici, nempe Diaconus, Subdiaconus, & Sacerdos assistens, qui operam præbent suam Episcopo in Cathedrali solemni ritu celebranti, præstò esse debeant ipsi Episcopo Sacras Ordinationes extra Cathedralem obeunti, vel ibidem Pontificalia gerenti; an solùm interesse oporteat duos Canonicos, & Archidiaconum, qui præsentes esse consueverunt, quoties Episcopus in sua Cathedrali generalem ordinationem instituit? Sacra igitur Congregatio non semel respondit debere Ministros, quos superius explicavimus, inservire Episcopo, quoties in urbana Ecclesia, vel suburbana obire

Bb 2

(p) In causa Tudertin. lib. 1. Decret. pag. 110. (q) Lib. 1. Decret. pag. 14.

velit Pontificalia (*r*). Tandem ex Decreto, quod subjicimus multa alia declarantur, quæ in dubium revocari possent.

LICIEN.

AN Decretum Sacri Concilii cap. 12. sess. 24. de Reformatione locum habeat, dum Episcopus in sua Ecclesia Cathedrali assistit cum Cappa Missæ, & Divinis Officiis diebus Dominicis & festivis, etiam non solemnibus, & diebus ferialibus Quadragesimæ?

Secundò, an locum habeat, quando Episcopus in aliis Ecclesiis sibi subjectis, in Civitate existentibus, Pontificaliter celebrat, vel paratus assistit cum Pluviali & Mitra, aut cum Cappa Divinis Officiis, & Missæ solemni, vel alia Pontificalia exercet tam occasione alicujus Sancti, qui in ipsis Ecclesiis solemnizatur, quàm aliâ occasione, si numerus sufficiens Canonicorum & Ministrorum in Ecclesia Cathedrali remaneat?

Tertiò, an habeat locum, cùm Episcopus cum Cappa in Ecclesia Cathedrali assistit Concioni, quæ solita est haberi post Missam Conventualem diebus Quadragesimæ, & etiam aliis intra annum?

Quartò, an similiter habeat locum, quando Episcopus intervenit cum Cappa Concioni, quæ habetur in aliis Ecclesiis Civitatis etiam exemptis diebus festivis, vel ferialibus Quadragesimæ, & intra annum, aut si saltem duo ex iis compelli possint ad sibi assistendum hinc inde a sua Sede, & si isti duo debeant esse digniores, dummodo non sint legitimè impediti, seu illi, qui solent assistere

(*r*) Die 26. Novemb. ann. 1616. lib. 11. Decret. pag. 185. & in causa fori Cornel. die 30. Mart. & die 17. April. ann. 1649. lib. 18. Decret. pag. 603. & 614.

in Ecclesia Cathedrali, vel omnes per turnum alternis vicibus?

Sacra &c. ad primum respondit, Decretum Sacri Concilii cap. 12. *vers. Omnes verò. sess.* 24. *habere locum.*

Ad secundum & tertium, itidem habere locum.

Ad quartum respondit, locum non habere. Die 17. *Augusti* 1641. *lib.* 16. *Decretor. pag.* 582. *&* 583.

61. Sed ad rem propositam redeamus: certum omnino videtur Canonicis inservientibus Episcopo juxta præscriptum a Concilio Tridentino, & a Decretis Sacræ Congregationis tribuendas esse distributiones, si hoc necessario munere impediti Choro interesse nequeant, uti sancitum fuit in causa fori Corneliensis. Hinc autem sequitur eosdem Canonicos carere distributionibus, si Episcopo privatim rem Divinam facienti inserviant: *Quæritur, an Canonici inservientes Episcopo Missam privatam celebranti lucrentur distributiones quotidianas? Sacra &c. censuit non lucrari* (*s*). Item die 3. Februarii anno 1629. in causa Amerina (*t*): *Sacra &c. censuit Canonicis Episcopo Pontificaliter celebranti assistentibus deberi distributiones quotidianas, non autem inservientibus Episcopo Diœcesim visitanti, vel Missam privatam celebranti.*

62. At silentio præteriri non debet, quod petitum fuit a Sacra Congregatione die 6. Februarii anno 1734. videlicet (*u*): *An Canonicis Ecclesiæ Cathedralis assistentibus Episcopo Pontificalia exercenti, vel in suo palatio, vel in aliis Ecclesiis suæ Diœcesis, debeantur anniversariorum*

(*s*) Die 25. Januar. ann. 1625. lib. 12. Decret. pag. 253. a tergo. (*t*) Lib. 14. Decret. pag. 17. (*u*) In causa Bosanen.

emolumenta, quæ ex voluntate Fundatorum distribui consueverunt solùm inter præsentes? Et, quatenus negativè: an sit consulendum Sanctissimo pro concessione Indulti ex gratia in casu &c.? Responsum fuit: *Ad utrumque negativè.*

63. Postremò Clemens XI. distributionum participes eos quoque Canonicos declaravit (x), qui certis per annum diebus in ædem Regularium secedunt, ut vacent spiritualibus exercitiis; illis enim diebus, licet in Chorum non veniant, tamen distributiones Pontificis privilegio consequuntur; sed multas conditiones Pontifex requirit; Primùm, ut Episcopi facultas pro hac re gerenda prius obtineatur; Secundò, ne secessus ejusmodi tempore Adventûs, Quadragesimæ, vel in Festis magis solemnibus statuatur; Tertiò, ne omnes simul Canonici has pias exercitationes suscipiant, aut seorsim, ita ut nullum Divinis Officiis in Choro detrimentum inferatur. Illud etiam prætermittendum non est, fructus, ac distributiones a Canonicis etiam, & Mansionariis jure percipi, qui liberi, & immunes a Choro declarati sunt, & qui Coadjutorem sibi adlegerunt.

64. Equidem a jure communi non decernitur illud privilegium, ut immunitatem a Choro obtineat, & fructus, ac distributiones accipiat, qui per annos quadraginta Ecclesiæ inservijt (y); sed cùm nonnulla peculiarium Ecclesiarum statuta idem privilegium impertirent, Gregorius XIV. ductus etiam consilio Sacræ Congregationis Concilii eadem statuta minimè improbanda censuit (z). Hinc Sacra Congregatio immunitatem hanc generatim elargitur Canonicis, ac Benefi-

(x) In Bull. pag. 547. (y) Navarrus consl. 12. lib. 3. de Cleric. non resid. (z) Garzias de Benefic. part. 3. cap. 2. §. 1. num. 344.

ciatis, qui per annos quadraginta assiduè, ac laudabiliter munere suo perfuncti fuerint. Argumentum de his immunitatibus antea difficile, implicatumque valde fuerat, sed expedire difficultates magno studio curavimus, cùm in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munus ageremus. Plura Decreta super hac re condita simul collegimus, ut leges quædam generales ex illis conficerentur; uti contigit die 14. Septembris ann. 1718. Primò, decretum fuit Canonicos immunes, neque in Chorum convenire, neque ullius residentiæ legibus teneri; Secundò, pro mercede vitæ anteactæ, rerumque præclarè gestarum percipiendos esse ab illis, licet absentibus, fructus, distributiones, & augmentum distributionum, quod dimanat ex aliorum absentia, qui sine legitima causa Chorum dimittunt; Tertiò, si divinus cultus aliquid detrimenti capiat Canonicos immunes revocari posse ab Episcopo, ut resideant, & Choro intersint.

65. Juxta sacros Canones, Synodumque Tridentinam haud permittuntur Coadjutores ea conditione, ut ad Canonicatus, vel inferiora Beneficia admittantur (*a*). Nam hujusmodi Coadjutoriis alienæ mortis desiderium inhærere solet, quod maximè adversatur capiti: *Detestanda, de concessione præbendæ, in sexto.* Attamen Romani Pontifices, qui solùm id possunt, aliquando Coadjutores concedunt, ita ut in Canonicatus, & inferiora Beneficia deinde subrogentur (*b*). Petitum fuit die 2. Maii anno 1643.: *An Canonicus senio confectus, cui datus est Coadjutor cum clausula, quod, Coadjuto imponente, aut inservire nolente, teneatur Coadju-*

(*a*) Sess. 25. cap. 7. de Reform. (*b*) Caballutius in Theolog. & Praxi Juris Canon. lib. 1. cap. 16. num. 4.

tor inservire, si hujusmodi Coadjutor postea gravi infirmitate oppressus, adeo ut de illius salute nulla ferè spes adsit, & sic inservire non valeat, teneatur idem Coadjutus per se ipsum inservire, ad effectum percipiendi distributiones quotidianas? S. autem Congregatio in hunc modum definit (*c*): *Coadjutorem non teneri inservire.* Et insuper declaravit die 29. Maji anno 1677. Coadjutum immunem esse, licet ipsius Coadjutor extra civitatem morbo teneatur: *Hæc Sacra Congregatio censuit, Canonicum coadjutum non teneri inservire in locum Coadjutoris infirmi: sed quia Coadjutor est infirmus extra civitatem, supplicatur declarari; an etiam in hoc casu resolutio præfata locum habeat? Sacra &c. respondit affirmativè* (*d*). Insuper 19. Augusti anno 1730. Coadjutores petierunt a Sacra Congregatione (*e*): *An lucra provenientia ex punctaturis, & absentiis Canonicorum, quæ præsentibus accrescunt, debeantur Canonicis Coadjutoribus, sive potius Coadjutis in casu?* His responsum datum fuit: *Deberi Canonicis Coadjutis.*

§. X.

De his, qui immeritò contendunt percipere distributiones ob peculiarem aliquem titulum.

66. SUperius affirmavimus Canonicos vacationum mensibus, duos item Canonicos, aut Mansionarios accitos ab Episcopo, ut ipsi inserviant, fructus quidem, non verò distributiones assequi, licet ob has causas legitimas Choro abfuerint, nunc superaddimus Canonicum, cui munus Vicarii Generalis Episcopus deman-

(*c*) Lib. 17. Decret. pag. 177. (*d*) Lib. 29. Decret. pag. 434. (*e*) In Romana Distribut.

davit, & Canonicum examinatorem Synodalem, Canonicos pariter, qui Tribunali Sancti Officii, aut Cameræ Apostolicæ inserviunt, aut eos, qui pias suscipiunt peregrinationes, vel qui docent jus Pontificium, & Theologiam, aut his disciplinis excolendis operam impendunt, hos omnes Canonicos, nisi Choro intersint, distributionibus carere, quamvis ob allatas causas Chorum dimittant.

67. Afferamus pro singulis Decreta Sacræ Congregationis, ac primum die 17. Decembris anno 1627. de Canonico Vicario Generali ita statuit (*f*): *Sacra &c. respondit, Canonicum inservientem Episcopo in officio Vicarii non lucrari distributiones quotidianas pro illis Divinis Horis, quibus non intersit.* Item die 9. Maii anno 1671. (*g*) *Sacra &c. inhærendo declarationibus aliàs factis, respondit, Canonicum inservientem Episcopo in officio Vicarii, non lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non intersit.*

68. De Canonico examinatore Synodali die 20. Septembris anno 1642. hæc sancita habentur (*h*): *An Canonici, qui sunt Examinatores Synodales, si non intersint Choro occasione assistendi Examini, lucrentur distributiones quotidianas, non aliter ac si Divinis interessent? Sacra &c. respondit, non lucrari.* Id tamen definitum antea fuerat die 19. Junii anno 1638. (*i*): *Canonicum Examinatorem Synodalem, vocatum ad interessendum Examini pro Parochialibus Ecclesiis vacantibus, vel pro collatione Ordinum tempore, quo Divina Officia celebrantur, si eis non intersit, non lucrari distributiones quotidianas.*

(*f*) In causa Bitteti lib. 13. Decret. pag. 267. (*g*) In causa Tanat. lib. 27. Decret. pag. 113. (*h*) In causa Cremon. lib. 17. Decret. pag. 95. (*i*) In causa Brixien. lib. 16. Decret. pag. 38.

69. Sed veniamus ad eum Canonicum, qui Tribunali S. Officii inservit (*k*): *Sacra &c. censuit, Canonicum, qui Divinis non interest, quantumvis sit Inquisitor hæreticæ pravitatis, non lucrari distributiones quotidianas.* Si distributiones ipse lucrari velit, Apostolicum privilegium necessariò requiritur, uti constat Decreto Sacræ Congregationis edito die 4. Junii anno 1549. (*l*), quod Garzias recenset (*m*), ipsumque die 3. Februarii anno 1635. confirmatum fuit (*n*): *Sacra &c. respondit, prædictos Ministros Sanctissimæ Inquisitionis non lucrari distributiones quotidianas, nisi ex speciali Sedis Apostolicæ privilegio; ac propterea Oratorem pro eo obtinendo Congregationem Sanctissimæ Inquisitionis adire posse.* Sed cùm privilegium hujusmodi conceditur, plerumque addi consuevit: *pro diebus, & horis.* Tunc autem Tribunalis S. Officii Ministro contingunt distributiones, quamvis ad Chorum non accesserit, modò tamen obeundis Sancti Officii negotiis occupatus fuerit eo die, & illâ horâ, quâ Divinum in Choro Officium prætermisit.

70. De Cameræ Apostolicæ Administris hæc responsa fuerunt die 22. Augusti 1672. (*o*): *Dominus Thesaurarius Generalis Cameræ Apostolicæ ex hac Sacra Congregatione supplex quærit, an Subcollectores spoliorum, decimarum, aliorumque jurium Cameræ Apostolicæ, eorum officio durante, distributiones quotidianas lucrentur, quamvis in Choro Divinis Officiis persolvendis minimè intersint. Sacra &c. censuit, non lucrari, & literas san. mem. Sixti V. datas sub annulo Piscatoris* 8. *Maji* 1590. *esse locales.*

(*k*) In causa Civitaten. ann. 1587. lib. 9. Decret. pag. 39. (*l*) In causa Tolet. lib. 18. Decret. pag. 40. & seq. (*m*) De Benef. part. 3. cap. 2. num. 356. (*n*) In causa Mediol. lib. 15. Decret. pag. 156. (*o*) Lib. 23. Decret. pag. 272.

71. Insuper in causa Tudertina petitum fuit: *An Canonici visitantes devotionis causâ Ecclesiam Lauretanam, ac Angelorum de Assisio, aliaque pia hujusmodi loca, dum in tali sunt peregrinatione, possint fructus Prabenda, & quotidianas distributiones lucrari juxta constitutionem antiquam ipsius Ecclesia, quâ eis permittitur, ut ipsi peregrinantes certis diebus & mensibus abesse possint ab Ecclesia. Sacra &c. censuit, non posse lucrari quotidianas distributiones; fructus verò Prabenda posse, si intra tres menses a Decreto Concilii sess. 24. cap. 12. concessos fecerint hanc peregrinationem.* Capitulum Ulyssipponense peculiari statuto impertiebat distributiones pro certo temporis spatio iis Canonicis, qui pias aliquas peregrinationes inirent. Ad Sacram Congregationem supplex confugit, ut ipsius auctoritate idem statutum firmaretur; sed illa respondit in hunc modum anno 1631. (*p*): *Sacra &c. censuit confirmationem petitam nequaquam esse concedendam, nisi aliter Sanctissimo Domino Nostro fuerit visum; & peregrinare volentes posse recurrere ad hanc Sacram Congregationem, qua juxta stylum non denegabit licentiam.*

72. Equidem (quod superest) Magistris juris Pontificii, aut Sacræ Theologiæ, & has facultates addiscentibus multa privilegia a jure communi tribuuntur (*q*), quæ Tridentina Synodus integra, ac perpetua esse voluit (*r*). Attamen hæc privilegia fructus tantùm, non ullas distributiones elargiuntur: neque a Sacra Congregatione aliud quidquam impetrari potest, quàm Præbendæ fructibus non carere. Quod si

(*p*) Lib. 14. Decret. pag. 553. (*q*) Cap. super specula, de Magistris, & cap. cùm de diversis, de Privilegiis in sexto. (*r*) Cap. 1. sess. 5. de Reformat.

nulli fructus, aut exigui valde fuerint, tum Canonicus privilegium obtinens tertiam partem universi proventûs amittit, quæ inter præsentes dividitur, ac duæ cæteræ partes eidem Canonico tantùm supersunt. Hæc docet Fagnanus (*s*), & Cardinalis Petra (*t*): Innocentius XII. Decreto constituit (*u*), ne ejusmodi privilegia, quæ studiorum causâ concedi debent, illis, qui vigesimum quintum annum jam attigissent, in posterum conferrentur, & ne triennii spatium superarent. Idem Pontifex die 15. Martii anno 1692. de medio sustulit aliam corruptelam, quæ jam invaluerat. Plures enim non ostendebant Episcopo privilegium, quod impetraverant, ut Chorum relinquerent, sed illud consulto, ut ajunt sacculo conditum servabant. Quapropter jussit Pontifex hanc formulam eidem privilegio superaddi: *Ita ut præsens Indultum, quoad perceptionem fructuum, & distributionum, ac pœnas contentas in Sacro Concilio Tridentino, non suffragetur, ac si concessum non fuisset, nisi Ordinario Loci, & in Actis illius Cancellariæ præsentetur, ac insinuetur intra tempus congruum a Secretario præfigendum* (*x*). Hæc tamen privilegia Coadjutoribus denegantur, uti sapienter expendit Sacræ Congregationis Secretarius in causa *Tarentina Indulti*, cujus examen habitum fuit die 25. Martii anno 1733.; nam prius exposuit sententiam doctissimi viri, qui ipsius locum antea tenuerat, & qui Patres Congregationis monuit, cùm Indultum *causâ studii* peteretur a Coadjutore, hujusmodi indultum a jure Pontificio Canonicis permitti, Coadjutorem verò inter

(*s*) Cap. Licet num. 127. de Præbend. (*t*) In suis præclaris Observ. in constit. 9. Bonifacii VIII. num. 20. & seq. tom. 3. (*u*) In suo Bull. pag. 262. (*x*) Lib. 42. Decret. pag. 166.

Canonicos minimè recenſeri; ſi Coadjutores hujus quoque privilegii participes fiant, cauſam nullam ſupereſſe, cur inſtituantur Coadjutores, cùm ob hanc ſolùm rationem ipſi debeant eligi, ut nempe loco Canonici coadjuti Divinis Officiis celebrandis interſint; poſtquam hæc Secretarius, uti dictum eſt, ſapienter expendit, ſtatim commemorat, Indultum *cauſâ ſtudii*, quod poſcebatur, conceſſum minimè fuiſſe, & quod *Decretum hoc firmavit regulam, quæ ſemper ſervata fuit, rejiciendi conceſſionem Indulti pro abſentia ob ſtudiorum cauſam.* Eadem privilegia *cauſâ ſtudii* tribui ſolent illis, qui in publica Academia optimis facultatibus operam navant. Die 23. Martii anno 1675. Sacra Congregatio quæſtionem, quam hìc ſubjicimus, hâc ſententiâ diſſolvit (y): *Joannes Petrus Strada Canonicus Collegiatæ Sanctorum Celſi & Juliani, obtento Brevi exemptionis a Choro cauſâ ſtudii, petit decerni, id non ſolùm ſuffragari pro diebus, quibus anteceſſor legit in publica Aula Sapientiæ, verùm etiam quando in ſuis privatis ædibus legit. Sacra &c. reſpondit, ſuffragari etiam pro diebus, quibus Lector legit domi propriæ, dummodo tunc etiam verè & actu ipſo ſtudiis incumbat.*

73. Sed alia plura, quæ contingunt, breviter percurramus: non ſemel Capitulum indicitur, cùm Divina Officia celebrantur: conveniunt a Choro frequentes Canonici, nec tamen ob hanc cauſam diſtributionibus carere putant. At Sacra Congregatio in cauſa *Oriolen.* pravam hanc conſuetudinem improbavit (z): Quæſitum fuerat undecimo loco: *An tempore celebrationis Divinorum Officiorum poſſint Canonici habere Capitulum:* his reſpondit: *Capitulum non*

(y) In cauſa Rom. lib. 29. Decret. pag. 45. (z) Lib. 14. Decret. pag. 599.

esse habendum eo tempore quo Divina Officia celebrari debent, nisi causa urgens in aliud tempus differri non patiatur. Quod si secus fiat, Canonicos nequaquam lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non interfuerunt. Idem sancitum fuit die 2. Julii anno 1633. (*a*): *Sacra &c. respondit Capitulum non esse habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, nisi causa aliqua urgens in aliud tempus differri non patiatur. Quod si secus fiat, Canonicos nequaquam lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis, quibus Divinis non interfuerant, & eo casu posse Archiepiscopum, non obstante quacumque consuetudine, ad subtractionem fructuum, & ad mulctas pecuniarias imponendas contra Canonicos procedere.*

74. Frequenter etiam accidit, quod aliqui Canonici tempore Divini Officii Chorum dimittunt, ut pœnitentiæ Sacramentum administrent, aut rem Divinam faciant. Quapropter anno 1573. Sacra Congregatio jussu Pontificis hoc Decretum promulgavit (*b*): *Quia quandoque in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis sunt aliqui Canonici, vel alii Officiales, qui in iisdem habent Capellanias, vel in titulum, vel tanquam mercenarii, quæritur, an eo tempore, quo in dictis Capellaniis celebrant, distributiones recipere debeant, licet absint a Choro, & quid de illis Canonicis, qui celebrant in eadem Ecclesia suæ devotionis gratiâ, an, quando hâc causâ a Choro absunt, distributiones recipere possint; & dato, quod non, quid, si a Superiore Ecclesiæ eis injungatur, ut eo tempore celebrent. Sanctissimus Dominus Noster etiam ex sen-*

(*a*) In causa Turritana lib. 14. Decret. pag. 751. (*b*) Lib. 1. Decret. pag. 51.

tentia Congregationis Concilii declaravit, non posse, nisi quando sic jussissent eorum Superiores, quos tamen admoneri voluit, ut ab hujusmodi jussu abstineant.

75. Equidem S. Carolus Borromæus hanc Pontificis sententiam ante oculos habuit, cùm ita decrevit (*c*): *Quicumque, dum alicujus statæ Horæ Officium a Choro peragitur, Missam celebrando tunc a Choro abfuerit, illius Horæ distributionis tanquam absens particeps ne sit, aut Sanctâ Sede Apostolicâ declaratum est. Id verò, nisi pro absentia Sacerdotum, qui in Ecclesia tunc Missæ Sacrificium faciant, necessitas aliquando inciderit, ut Præfectus Canonicum aliquem Sacerdotem e Choro exire, a statæque Horæ Officio abesse, Missæ celebrandæ causâ, jubeat, aut nisi a Sede Apostolica aliter concessum fuerit.*

76. Eam perpetuò viam tenuit Sacra Congregatio; nam die 14. Martii anno 1620. (*d*): *Sacra &c. respondit, Canonicos, dum Horæ Canonicæ recitantur, non posse a Choro abscedere ad Confessiones audiendas, aut Missas celebrandas devotionis causâ; ac, qui discesserint, illius Horæ distributionem amittere.* Magno studio, & contentione proposita fuit causa Reatina die 15. Martii anno 1692., in qua secundo loco petebatur: *An Canonici voluntariè Missas tempore Divinorum Officiorum celebrantes, & dicto tempore Choro non assistentes percipere, seu potius amittere debeant distributiones.* Sacra autem Congregatio definivit: *Canonicos non posse, nisi illâ Horâ ad Missas celebrandas, ab eo, ad quem spectat, compulsi, aut jussi fuerint.* Passerinus (*e*) quærit, an contraria consuetudo in hac re probari de-

(*c*) In 4. Concil. Prov. Mediol. part. 2. cap. 13. (*d*) Lib. 12. Decret. pag. 35. (*e*) Cap. Consuetudinem reg. 10. num. 163. de Cler. non resid. in sexto.

beat, sibique his verbis respondet: *Præcisâ deputatione, vel legitimâ licentiâ Superioris, consuetudine introduci non potest, ut Canonici non interessentes Choro causâ celebrandi Missas privatas, lucrentur distributiones; nam causâ excitandi Canonicos ad frequentem celebrationem cum præjudicio obligationis ad Chorum nec est rationabilis, nec est nova causa, & specialis, sed generalis & prævisa a Jure, & reprobata; ex eo quod tantùm tres aliæ fuerunt approbatæ: & idem dicendum de absentibus causâ Confessionum audiendarum.*

§. XI.

De precibus, quæ in Choro Metropolitanæ, & in aliis Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis recitantur.

77. SUperius (*f*) verba fecimus de onere persolvendi quotidie Divini Officii in Choro tum in Metropolitanis, tum in Cathedralibus, & Collegiatis; sermonem quoque habuimus de Officio parvo B. Virginis, de Psalmis Pœnitentialibus, & Gradualibus, qui certis diebus in Choro recitantur. His omnibus plenè satisfaciunt Canonici in nostra Metropolitana, & duabus urbanis Collegiatis, eosque tantùm hortamur, ut institutum cursum prosequantur. In Collegiata Sancti Joannis in Persiceto præter Divinum Officium illud pariter pro Defunctis, Psalmi Pœnitentiales, & Graduales statis diebus recitari consueverunt, sed Beatæ Virginis Officium prætermittitur. Contra verò in Collegiata Plebis post Divinum Officium quibusdam diebus illud parvum B. Virginis, ac pro

(*f*) §. 1.

pro Defunctis dicitur, sed Psalmi Graduales ac Pœnitentiales omittuntur. Postremò in Collegiata Centensi (tres enim in Diœcesi Collegiatæ numerantur) certis diebus peracto Divino Officio, B. Virginis Officium parvum recitatur, non tamen illud pro Defunctis, neque Psalmi Graduales, neque Pœnitentiales. Eodem loco monuimus sancitum fuisse a S. Pio V., ut idem B. Virginis Officium, Psalmi Graduales, ac Pœnitentiales recitarentur; quod sanè præceptum ad merum consilium redigere nec possumus, nec volumus.

§. XII.

De Missa Conventuali, quæ celebratur in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis.

78. PAragrapho secundo hujus Institutionis planè ostendimus Missam Conventualem in Cathedralibus, & Collegiatis quotidie cum cantu celebrandam esse; plures certis diebus celebrandas, fructum Conventualis Sacrificii generatim Benefactoribus attribuendum, illis autem Canonicis, qui animarum pariter curam sustinent, haud licere die Festo simul pro Benefactoribus, ac pro populo Missam celebrare, & applicare, quemadmodum pro utrisque debet, sed requiri necessario, ut diebus Festis alium Sacerdotem accersat, qui pro populo Missæ Sacrificium celebret.

79. Deprehendimus a Canonicis nostræ Metropolitanæ Missam Conventualem pro Benefactoribus generatim applicari, aliter tamen a Mansionariis fieri consuevisse, cùm eamdem Missam celebrare ad ipsos pertinet. Qua de re

Sacram Visitationem peragentes decreto cavimus, ne in posterum a Mansionariis id negligeretur, hinc pro Benefactoribus generatim Missa Conventualis quotidie canitur. Certiores facti sumus idem institutum servari in Collegiata S. Petronii post decreta, quæ in Sacra visitatione condidimus. At in Collegiata S. Mariæ Majoris idem fieri oporteret, saltem diebus Festis: nam meminimus id Canonicis ejusdem Collegiatæ Nos concessisse, eò quod tenues, & exiguas Præbendas obtineant. In his tribus Ecclesiis, quoties a Rubrica præscribitur, plures Conventuales Missæ celebrantur. Quapropter nihil statuendum habemus.

80. In Diœcesanis autem Collegiatis aliter se res habet. In Ecclesia Collegiata S. Joannis in Persiceto Missa Conventualis pro Benefactoribus generatim non applicatur. Contendunt enim Canonici liberam ipsis intentionem, cùm primùm instituti fuerunt, relictam fuisse: Quoties verò plures Missæ Conventuales a Rubricis indicuntur, primam iidem Canonici in Choro decantant, alteram privatim extra Chorum celebrant. In Collegiata Plebensi, cùm Rubricæ id jubent, duæ Missæ cum cantu celebrantur. At verò Conventualis Missa nunquam pro Benefactoribus generatim, sed pro aliquo peculiari celebratur. In Centensi Collegiata idem contingit, quia nullum suppetit stipendium, nec unquam duæ Missæ Conventuales, nisi in primis, & secundis Rogationibus, celebrantur.

81. Id sanè dissimulare nullo modo possumus: nam comperta est omnibus Ecclesiæ lex, quæ præcipit Conventualis Missæ Sacrificium Benefactoribus generatim attribui; Rubricæ pariter apertissimè plures Missæ Conventuales certis diebus præscribunt; postremò sancitum est a S.

Congregatione abrogandam esse quamcunque contrariam consuetudinem : neque Scriptorum opiniones, qui contrarium doceant, perquirendæ sunt, ac probandæ, sed illorum legibus obtemperandum, qui decernendi habent auctoritatem. Attamen nihil novi definire volentes, nisi prius partium rationes audiantur, Canonicis in Collegiatis Diœcesanis indicimus, ut intra tres menses ab hac die causas nobis proferant, quibus putant ejusmodi consuetudines comprobari posse, ut nos inde judicemus, quæ consentanea magis videantur. Si minimè paruerint his, quæ jubemus, proculdubio statuemus ea, quæ nequaquam a jure abhorreant; permittentes tamen iisdem Canonicis, postquam a nobis decreta exequuti fuerint, ad Sacras Congregationes confugere, earumque judicium, ac sententiam exposcere.

§. XIII.

Quod debeant Canonici in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis cantum Divini Officii voce suâ prosequi; neque abuti facultate, ob quam Canonicus in locum alterius sufficitur, ut ejus munere fungatur.

82. PAragrapho tertio hujus Institutionis falsam illorum opinionem improbavimus, qui Canonicos muneri suo satisfacere putant, si Divinis Officiis præsentes sint, non verò requiri, ut illorum cantum voce suâ prosequantur. At quoniam hunc errorem penitus evellere cupimus, statuta hic recensenda duximus, quibus Capitula hæc nostra parere debent. Igitur capite undecimo Constitutionum hujus Metropolitanæ de recitandis Horis Canonicis ita præ-

ſcribitur: *Ea verò pſallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quàm Manſionariis ſervetur, quæ ſit decens & congrua tanto muneri.* Conſtitutiones Capituli S. Petronii, quas Zanettus Epiſcopus, Sebaſtenſ. & Bononiæ Suffraganeus emendavit, hæc habent: *Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam Dominorum Canonicorum, quàm Manſionariorum ſingulò die in aurora, & circa pulſum campanæ Sancti Petri, in Choro, intelligibili & clarâ voce recitari debeat.* Id prius ſancitum fuerat a Cardinali Angelo Reatino (*g*), cùm Pius II. Pontificatum obtineret: *Item horum Primicerii & Canonicorum miniſterium erit, & ad hæc teneantur in dicta Eccleſia Sancti Petronii ſervatis debitis temporibus & horis, ſicut in Eccleſia Cathedrali, Divina Officia, & Horas Canonicas tam nocturnas, quàm diurnas, omnes & ſingulas, qui fuerint præſentes, devotè, clarè, & intelligibiliter cantare.* Bartholomæus Raymundus anno 1392. Bononienſi præfuit Eccleſiæ, & leges condidit pro Collegiata Sanctæ Mariæ Majoris, quas deinde Cardinalis Gabriël Palæottus anno 1571. Concilii Tridentini Decretis aptavit. In illis itaque jubentur Canonici quotidie ad Eccleſiam convenire *ad Officia celebranda per ſe.* Ex his profectò deſumitur haud ſufficere, ſi Canonici præſentes fuerint, niſi etiam cum Divini Officii cantu vocem ſuam conjungant. Conſtitutiones propoſitæ Canonicis S. Joannis in Perſiceto (*h*), & Canonicis etiam Plebenſis Collegiatæ (*i*) prorſus eadem verba referunt, quæ pro Canonicis Metropolitanæ ſcripta fuiſſe nuper commemoravimus. Hæc inſuper habent Conſtitutiones S. Joannis: *Muta, & clauſa labia tenere non debent; ſed om-*

(*g*) Rub. 13. (*h*) Cap. 7. (*i*) Cap. 3.

nes (præsertim qui majori funguntur bonore) in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur. Conſtitutiones Collegiatæ Centenſis, quæ typis editæ nuper fuerunt, & modò examinantur, eandem præferunt ſententiam. Quapropter quiſque facilè intelligit non ſolùm ex jure communi, ſed ex peculiaribus noſtrarum Eccleſiarum legibus falſam illorum opinionem, qui arbitrantur Canonicos muneri ſuo nihil defuiſſe, ſi Divinis Officiis præſentes ſolùm interſint. Canonici S. Petronii a Sacra Congregatione privilegium nuper aſſequuti ſunt, ut ipſorum dimidium per hebdomadæ ſpatium in Chorum conveniat, alterum inde dimidium aliâ hebdomadâ ſuccedat. Quamobrem, ſi uti velint hoc privilegio, & Canonicum immunem a Choro in ſuum locum ſubſtituere, cùm aliquis Divinis Officiis intereſſe debet, haud parere recuſent iis omnibus, quæ eodem paragrapho tertio ſuperius indicavimus; ſi aliter eveniat, opportunum huic malo remedium comparabimus.

§. XIV.

Quo tempore recitari debeant Horæ Canonicæ in Metropolitana, & Collegiatis tum Urbanis, tum Diœceſanis.

83. PAragrapho quarto tria potiſſimùm ex jure communi demonſtravimus; Primò, Matutinum Officium ſub auroram abſolvendum eſſe, idque temporis a jure deſignari. Secundò, certis ſolùm diebus poſt Completorium permitti, ut Matutinum cum Laudibus inſequentis diei recitetur; Tertiò, carere diſtributionibus, qui ad Chorum accedat extra tempus præſcriptum, neque illud primi Nocturni fine contineri; quam-

libet verò contrariam consuetudinem, etiam immemorabilem, penitus abrogari.

84. Canonicis Metropolitanæ indicitur (*k*), quod Matutinum *summo mane dici deberet. Ob nimiam hujus aëris intemperiem, eâ saltem horâ dicatur, quâ in ortu Solis Campana, quæ vulgò dicitur Missa Sancti Petri, pulsari cesset.* Canonici autem prius monentur ab iis Constitutionibus, quas emendatas ab Episcopo Zanetto memoravimus, quod *noctu ad eandem* (Ecclesiam nempe S. Petronii) *pro Matutinali Officio recitando intervenire tenebantur.* Deinde superadditur: *Ut Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam dictorum Canonicorum, quàm Mansionariorum, singulo die in aurora, & circa pulsum Campanæ Sancti Petri in Choro intelligibili & clarâ voce recitari debeat.* Canonicis S. Joannis ita præcipitur: *Matutinum summo mane dici deberet: ob nimiam hujus aëris intemperiem eâ saltem horâ dicatur in ortu Solis.* Canonici pariter Collegiatæ Plebensis *cap.* 3. idem facere jubentur: *Matutinum summo mane & in ortu Solis dicatur.*

85. Ipsæ Constitutiones Primam recitandam decernunt post Laudes; deinde Tertiam post horam cum dimidio; postea Missa Conventualis celebratur, eâque peractâ, Sexta, ac Nona sequuntur, quæ tamen Horæ persolvuntur ante Missæ Sacrificium, quoties a Rubrica id constituitur. Canonicis Metropolitanæ interdicitur (*l*) Matutino Officio vacare post Completorium antecedentis diei, nisi in tribus Feriis Majoribus Hebdomadæ, ac diebus Festis Corporis Domini, Sanctique Petri: Canonicis autem S. Petronii haud permittitur idem Matutinum recitare *ante occasum Solis*, nisi in pervigilio omnium

(*k*) Cap. 10. Constit. (*l*) Loco citato.

Sanctorum, idemque faciendum jubetur per octavam Corporis Christi, in pervigilio Sancti Petronii, ac Pentecostes. Constitutiones autem S. Joannis nihil prorsus differunt ab illis, quæ Metropolitanæ huic nostræ præscribuntur. Cùm hæc ita se habeant, mirati sumus vehementer, quod in Metropolitana tempus Matutini Officii mediâ æstate ad horam duodecimam diei protrahetur, mediâ verò hyeme ad horam decimam septimam: mirati quoque sumus, quod peracto Matutino Officio cum Laudibus absque ullo temporis intervallo, reliquæ Horæ Canonicæ, & Missa etiam Conventualis adjungeretur; insuper, quod decernere vellent quodam veluti jure Canonici Matutinum insequentis diei post Completorium diei antecedentis; idque institutum servari absque ullo discrimine in Collegiatis Plebensi, ac Centensi; sed illud gravius nobis visum est, quod in Collegiata S. Joannis a celebritate omnium Sanctorum ad mensem Majum post Vesperas antecedentis diei Matutinum Officium semper recitatur; & vix reliquo tempore mane indicitur ipsum Officium, cum quo statim Horæ, quæ supersunt, & Missæ Conventualis Sacrificium conjunguntur.

86. Originem hujus consuetudinis repetentes deprehendimus Canonicos quidem jussos fuisse Matutinum Officium *in ortu Solis* canere, tamen triginta annorum spatium præteriisse, quo post Completorium diei antecedentis idem Matutinum expediebatur. Porro Cardinalis Jacobus Boncompagnus, cùm primò Metropolitanam Ecclesiam inviseret, Decretum edidit, quo certis anni temporibus Canonici Matutinum canerent eâ horâ, quâ Campana, quæ vulgò dicitur Missa S. Petri, pulsari cessat; aliis verò temporibus

post Completorium antecedentis diei idem Matutinum persolvere liceret. Huic Decreto paruerunt omnes Canonici, qui deinde ipsius Cardinalis interposito consensu Sacræ Congregationi exposuerunt certis anni temporibus, quibus summo mane indicebatur Officium, vix ullum in templo fuisse, qui Divinis assisteret. Tum Sacra Congregatio reliquit arbitrio Cardinalis horam Matutini recitandi, idque diplomate Innocentii XII. die 24. Novembris anno 1691. fuit confirmatum. Præ cæteris Pontifex illud jubet: *Fraternitati tuæ per præsentes committimus & mandamus, ut veris existentibus narratis eisdem disponentibus prædictam facultatem recitandi Matutinum de mane horâ consuetâ per te designandâ, prædictâ Constitutione non obstante, authoritate Apostolicâ pro tuo arbitrio & conscientia gratis impertiaris.* Quare Cardinalis Archiepiscopus justas ob causas proculdubio horas pro Divinis Officiis constituit, quæ disciplina nunc etiam retinetur, sublatumque fuit temporis intervallum inter Primam, Tertiam, aliasque Canonicas Horas. Tum Collegiatæ urbanæ, ac diœcesanæ idem tempus pro Divino Officio sibi statuerunt; tum fortasse Collegiatæ saltem Diœcesis morem etiam induxerunt recitandi Matutinum peracto Completorio antecedentis diei, vel usum jampridem invectum confirmari tunc posse censuerunt, quamvis neque voluntas, neque auctoritas Cardinalis id concedere valeret, cui nempe solùm arbitrium permissum fuit, ut horam canendi Matutini (*de mane* tamen) decerneret.

87. Si quis ejusmodi tempus immutare vellet gravissimis certè difficultatibus implicaretur, & omnia personare querimoniis intelligeret; nec deessent peritissimi Medici, qui testimoniis affir-

marent id periculosum esse, & futuros morbos, atque obitus repentinos prænunciarent ob cœli inclementiam hyberno tempore, & ob exiguum somnum æstatis tempore, si matutinis horis vigilandum sit. Attamen non latet has querimonias ex aliis causis dimanare, nempe, ex vitæ ratione, institutoque, quod in hac Civitate, totaque Italia nimis invaluit, ubi noctes vigiliis, dies verò quieti, ac somno tribuuntur; ubi publicos, privatosque hominum, ac mulierum conventus ipsi Ecclesiastici frequentant. Porro id non accideret, si ipsi noctis spatium sæcularibus liberum relinquentes, illorum commercium, & familiarem consuetudinem vitarent, uti oportet, debitisque horis Ecclesiæ inservirent: sed inveteratis moribus licet inviti, cedentes tempus pro Divinis Officiis antea designatum permittimus; verba solùm faciemus de Matutino, quod post Completorium antecedentis diei persolvitur, & certos limites indicabimus, quos qui non attigerit, tanquam absentes notari debebunt.

88. Non ignoramus a Canonicis in Metropolitana perrarò Matutinum recitari post Completorium diei antecedentis; rariùs quoque id contingere in Collegiata S. Petronii, idemque institutum retinere volumus, ipsique conformari Collegiatam etiam S. Mariæ Majoris. Deinceps peculiares quasdam leges condemus, quæ huic negotio aptissimè conveniant. Canonici S. Joannis Decretum jactant Decessoris nostri, quo liceat ipsis certis anni temporibus Matutino Officio vacare post Completorium alterius diei. Quare jubemus afferri Decretum ejusmodi intra sex menses, idem temporis spatium præscribimus reliquis duabus Collegiatis Plebensi, ac Centensi, ut nobis declarent, utrùm veterem consuetudinem retinere velint, & quâ ratione ducantur;

an verò aliud sumere consilium deliberent, ut peractis his sex mensibus opportuna, & consentanea a nobis decernantur.

89. Sed jam pauca dicamus, quo tempore veluti absentes notandi sint Canonici: ac primùm silentio præteribimus cœtum illum Canonicorum, ubi distributiones Matutini Officii lucrabatur, qui non abesset, dum hymnus *Te Deum* caneretur. Haud nominabimus alium cœtum, ubi tanquam a Matutino absens notatur, qui post tertium Psalmum in Chorum venerit; & illum pariter cœtum, ubi nota dignus tantùm habetur, qui peracto secundo Psalmo (videlicet Matutini) ad Chorum accesserit. Quapropter statuimus in posterum notandos esse, velut absentes a Matutino Canonicos tum in Civitate, tum in Diœcesi, qui post primum Psalmum in Chorum convenerint; eodemque modo notandos, qui reliquis Horis Canonicis primo Psalmo peracto, & Missæ Sacrificio post ultimum *Kyrie eleison* interierint. Hæc prorsus consentanea sunt consuetudini, quam exercent Romanæ Basilicæ, & legibus, quibus uti debent Canonici nostræ Civitatis, ac Diœcesis, quemadmodum intelligent, si ipsas leges semel percurrant, quas sæpissimè quidem nominant, licet nunquam viderint. Hortamur Punctatores, ut rationem ipsis propositam accuratissimè teneant. Insuper eos monemus, si negligenter se gesserint, teneri de suo reliquis Canonicis persolvere omnem fructum, quem ex aliorum absentia percepissent, si notati diligenter, ac meritò fuissent. At quoniam admoniti fuimus plures inveniri, qui petulanter minitentur, si notentur absentes, & quâ lubet horâ ad Officia Divina convenire sibi arrogant, ideo præcipimus, ut eorum nomina Punctator nobis deferat, quibus ob insolentiam debitas pœnas irro-

gabimus, ut reliqui omnes sollicitudine vindicentur.

§. XV.

De modo recitandi Horas Canonicas in Choro a Canonicis tum Urbanis, tum Diœcesanis.

90. PAragrapho quinto auctoritate sacrorum Canonum adducti planè ostendimus in recitandis Divinis Officiis voces aptè comparari debere, aliquando genu flectendum, haud festinanter canendum, nulla vocabula præcidenda, paulisper voce subsistendum, ubi asteriscus interponitur, postremò studium in eo conferendum, ne Chori pars versiculum canere incipiat, cùm pars altera versiculum suum nondum absolverit.

91. Hæc nisi fiant accuratè, præceptum sanè recitandi Divini Officii graviter violatur. Quamobrem remoto quocunque arbitrio, atque indulgentiâ, oportet indicere, ut universi Canonici his omnibus diligentissimè satisfaciant, ita legitur in constitutionibus Metropolitanæ *cap.* 11.: *Ea verò psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quàm Mansionariis servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri, ut non cursim, non perturbatè, non oscitanter, sed leniter, distinctè, ac studiosè psallant, factâ convenienti in medio uniuscujusque Psalmi versiculo suspensione, quâ pars a parte distinguatur. Si quis autem ab una parte Chori inceperit, antequam ab altera versus finiatur, vel voce evagaverit, se non continens intra tonos & modulos jam datos, semel admonitus se non emendaverit, pro qualibet vice omnes unius diei distributiones debitas, aut debendas, omnino amittat.* Cardinalis Rea-

tinus in legibus ab ipso conditis pro Collegiata S. Petronii Canonicas Horas hoc pacto recitandas docuit (*m*): *Omnes & singuli, qui fuerint præsentes, devotè, clarè, & intelligibiliter cantare teneantur*. Constitutiones Capituli S. Joannis hæc præscribunt Canonicis (*n*): *Ea verò psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quàm cæteris Presbyteris servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri, ut non cursim, non perturbatè, non oscitanter, sed leniter, distinctè, ac studiosè psallant, factâ convenienti in medio uniuscujusque Psalmi versiculo suspensione, quâ pars a parte distinguatur*. Eadem prorsus verba traduntur in Constitutionibus Collegiatæ Plebensis *cap*. 3. Cùm hæc ita se habeant, & cùm Missæ Conventualis Sacrificio maximum studium a Canonicis impendendum sit, quisque facilè intelligit haud licere libros, vel quæcunque scripta in Choro legere, dum Officia aut res Divina peraguntur. Hoc idem quibusdam ex recensitis Capitulis expressè indicitur, sed apertissimè præcipitur a Conciliaribus Decretis, quæ ipso §. quinto superius recensuimus. Itaque, si quis Canonicus hæc facere detrectaret, & vix Chorum ingressus fuit, statim prodiret, idque sæpius iteraret, ut cum externis in alia Ecclesiæ parte, sive Sacrario sermones intermisceat; si quis etiam libros, aut alia scripta præ manibus haberet, quæ plerumque negocia præseferunt parum illis consentanea, qui inter initiatos Sacris cooptantur, compertum, certumque habeat id sibi nequaquam licere, distributiones haud lucrari, & inter notandos tanquam revera absentes a Choro debere referri.

(*m*) Rubr. 13. (*n*) Cap. 7.

§. XVI.

De assistentia, & vacatione a Choro in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis.

92. PAragrapho sexto sententiam Tridentini Concilii *cap.* 12. *sess.* 24. *de Reformatione* fusè explicavimus, videlicet haud impertiri Canonicis trium mensium vacationem, sed tantùm constitui, ne vacationes ejusmodi spatium trium mensium superent. Ostendimus licere Canonicis abesse a Choro tempore vacationum absque licentia Episcopi, non autem Diœcesis fines relinquere, nisi prius facultatem ab illo impetraverint; eam rationem in his vacationibus habendam esse, ut non omnes uno tempore illas sibi deposcant; eas tandem statui nequaquam posse tempore Adventûs Domini, Quadragesimæ, & diebus festis, quæ per annum majori solemnitate celebrantur: absentes a Choro tempore vacationum fructus quidem Præbendæ, non verò distributiones lucrari: tandem vacationum tempus haud supputandum esse hâc ratione, ut anno peracto notæ, sive punctationes simul congerantur, sed dies integri numerandi sunt, quibus Ecclesiæ Canonicus inservìit.

93. Gregorius XV., qui antea præfuerat huic Bononiensi Ecclesiæ, & Canonicos, ac Mansionarios Divinis Officiis in Choro celebrandis assiduos ita perspexerat, ut nullo unquam tempore vacare liceret, postquam renuntiatus fuit Pontifex Diploma promulgavit, die 25. Junii anno 1621., in quo Canonicis, ac Mansionariis hæc liberaliter elargitur: *Mandamus, ut posthac in perpetuum eisdem Canonicis duorum, Mansionariis verò prædictis unius mensis vacationem sin-*

gulis annis a residentia personali in dicta Ecclesia per ipsos facienda certis anni temporibus, & alternatim juxta distributionem per eundem Ludovicum Cardinalem, (Cardinalem Ludovisium nominat Nepotem suum, & Bononiensium tunc Archiepiscopum) *modernum & pro tempore existentem Præsulem hujusmodi faciendam liberè permittat, ita ut eisdem temporibus non residendo, ac Divinis Officiis minimè interessendo, nihilominus fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta quæcumque, ac etiam distributiones quotidianas, quæ solis præsentibus, & Divinis Officiis interessentibus dari solent, ipsi Canonici & Mansionarii prædicti percipere, exigere, ac in suos usus, & utilitatem convertere liberè, & licitè valeant.*

94. Quapropter, cùm idem Cardinalis Ludovisius Apostolicum hoc privilegium executioni demandare vellet, die 10. Decembris anno 1621. monumentum, seu Decretum solemne condidit, ubi præ cæteris hæc leguntur : *Ut diebus festis Chorus frequentior habeatur illâ horâ, quâ magno numero populus ad Ecclesiam confluere solet, indicitur haud licere vacationem a Missæ Conventualis Sacrificio, neque a Vesperis ejusdem diei sibi desumere, quoties festi dies ab Ecclesia præcipiuntur. Item vacare non liceat a Matutinis in pervigilio Natalis Domini, ac feriis 4. 5. & 6. majoris Hebdomadæ, die solemnis Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, S. Petri, & Sanctorum Omnium : Reliquis anni diebus vacatio a Pontifice permissa liberè sumatur, donec numerus duorum mensium pro Canonicis, unius tantùm mensis pro Mansionariis absolvatur.* Ex his postremis verbis facilè colligitur permissum ab eodem Cardinali fuisse, ut notæ, seu punctationes anni cursu a

Canonicis absentibus contractæ simul jungerentur, totidemque dies ipsi ex vacatione duorum mensium, Mansionarii tamen ex numero unius mensis detraherent.

95. Nihil novi Metropolitanæ nostræ sancimus, sed Cardinalis Ludovisii Decretum observari plurimùm commendamus, sartum, tectumque perpetuò cupientes Diploma Gregorii XV., & illud pariter monemus, ne Canonicus ullus Diœcesis finibus excedat, etiam vacationum tempore, nisi prius a nobis facultatem consequutus fuerit.

96. Quondam in Collegiata S. Petronii quadraginta dierum vacationem singulis annis Paulus III. Canonicis indulserat, cujus particeps nequaquam esse Mansionarios Sacra Congregatio die 30. Martii anno 1685. declaraverat. Nunc autem interpositâ Sacræ Congregationis auctoritate novam rationem, & institutum Canonicis proposuimus; ita ut dimidia pars illorum per unius hebdomadæ spatium in Chorum conveniat, & tunc altera pars vacationem obtineat: pars, quæ vacat a Choro immunis distributiones quidem amittit, sed ipsæ augentur pro illis diebus, quibus Divinis Officiis recitandis Canonici vacantes subrogantur. Dies quoque enumeravimus, quibus nullo habito discrimine, Canonicos omnes convenire oportet. Permissum Mansionariis pariter fuit, ut quadraginta dierum spatio vacarent; quæ sanè omnia explicantur iis Decretis, quæ die 28. Maii, & die 2. Septembris anno 1735. in lucem dedimus. Quare singulos hortamur, ut iisdem Decretis pareant, ac ne ullus a Diœcesi abscedat, nisi prius facultas nostra intercesserit, ac ne pravi usus, quos superius indicavimus, cùm aliquis immunis Canonicus alterius loco sufficiendus est, iterum revocentur.

97. Constitutiones, quas Bartholomæus Bononiensium Episcopus pro Canonicis S. Mariæ Majoris confecerat anno 1394. obsoleverunt, ita ut moribus hujus temporis aptari nequeant. Testatur ipse Episcopus eam legem propositam esse Canonicis, ut quotidie ad Chorum accedant; quod tamen quotidie facere prætermiserant. Quapropter dies omnes designavit, quibus interesse Choro tenebantur *ad Divina Officia celebranda per se, vel per substitutum idoneum, cessante justo impedimento*. Nunc Canonici S. Mariæ Majoris per duos menses vacationem habent, quo tempore distributiones quoque percipiunt; tamen diebus festis vacare ipsis non licet: initium, & causa diuturnæ hujus vacationis penitus ignoratur: id nos consentaneum existimamus, ideoque nihil innovandum ducimus; Canonicis ipsis facilè indulgemus ob exiguos ipsorum proventus, ut etiam dum vacant a Choro, distributiones lucrentur: solùm commendamus illis summopere, ne festis diebus Chorum ullâ ratione dimittant.

98. Canonici S. Joannis, ac Centensis Capituli nullis utuntur vacationibus. Sed Collegiatæ Plebensis Canonicis vacatio per duos menses conceditur. Quamobrem Capitulum S. Joannis idem privilegium a nobis petierunt: examinabimus, quid vel nostrâ, vel ampliori alterius Judicis auctoritate tribuendum ipsis Canonicis videatur: sed opus est, ut intra sex menses ipsi, & Centenses etiam Canonici hoc privilegium exposcant eâ conditione, ut dies festi a vacationibus secernantur. Opus pariter est, ut Canonici Plebensis Collegiatæ nobis ostendant intra spatium ejusdem temporis, cur duobus mensibus, & festis etiam diebus a Choro immunes habeantur.

§. UL-

§. ULTIMUS.

De his Canonicis, qui distributiones quotidianas lucrantur, & qui ipsis privantur tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, & Diœcesanis.

99. PAragrapho septimo fusè jam exposuimus hoc argumentum. Quare repetenda minimè sunt, quæ diximus, sed tantùm omnes in Civitate, ac Diœcesi Canonicos monemus, ut ipsis diligenter obtemperent. Nam sunt leges a Sacra Congregatione præscriptæ, ex jure Pontificio, & Synodo Tridentina desumptæ. Attamen pauca superaddenda putamus de corporis ægritudine, de animarum cura, de Missa celebranda, cùm Divina Officia peraguntur, quæ frequenter contingunt, aut veluti impedimenta pro dimittendo Officio solent afferri.

100. In mentem venit quidam cœtus Canonicorum ultra montes, qui distributiones percipiendas asserebat a Canonicis, & Mansionariis, qui Choro abessent, ut barbam deponerent, eumque diem comparandum diebus ægrotantium contendebat. Hic *dies de barba* nuncupatur, quo Sacra Congregatio permisit quidem Canonicis abesse a Choro, & distributiones lucrari, decrevit tamen ipsum diem recenseri inter vacationum dies, quos illi Canonici singulis annis per trium mensium spatium obtinebant. Veteres Constitutiones S. Mariæ Majoris in hac re nimis Canonicis indulgent. Omittimus illas etiam, quas anno 1394. Bartholomæus Episcopus confecit, uti dictum est. De illis verba fa-

cimus, quæ conditæ fuerunt ab Episcopo Uberto, qui circiter annum 1303. Bononiensem Ecclesiam administravit. Jubet ipse distributiones solùm iis Canonics imperitiri, qui præsentes Divinis Officiis intersunt: *Nisi quem corporalis infirmitas, seu debilitas, aut sanguinis minutio seu sumptio potionis, vel medicinæ, excusaverit, qui potionatus, vel minutus, tribus diebus ab ipsis Horis possit abesse.* Laxa nimis proculdubio videtur hæc Constitutio, nisi ad eos redigatur, qui morbi causâ sanguinis copiam imminuere, aut potionem aliquam sumere debent, illis omnino seclusis, qui purgandi corporis gratiâ hæc eadem facienda suscipiunt. Statuta verò Canonicis S. Petronii ab Episcopo Zanetto proposita, cùm Clemens VII. Pontificatum gereret, nimiam severitatem præseferunt; nam si qui Matutino Officio sub auroram præsens non fuerit, etiam si morbo impediatur, caret omnino distributionibus: *Neque in hoc absentes, aut infirmi excusari valeant; sed portio tam absentium, quàm infirmorum, si qui fuerint, cæteris præsentibus accrescat.* Sed Ecclesia Mater piissima indulget ægrotantibus distributiones etiam percipere, quamvis absentes a Choro extiterint, si tamen (dum incolumes erant) Ecclesiæ diligenter inservire consueverint, uti jam fusè demonstravimus. Quapropter morbi gravitas, ac veritas solùm examinanda superest. Hinc denuo repetimus, quod superiùs a nobis dictum est, inter ægrotantes haud numerandos esse, qui urbem circumit, & negotiis suis operam præbet, & qui per diem suis ædibus clauditur, sero tamen conventus hominum invisit, ibique ad multam noctem servatur: Medicos autem rogamus, & obtestamur, eosque faciles

votis nostris futuros esse pro certo habemus, ob nostram in ipsos benevolentiam, & observantiam, ne tam molestum sibi negotium exhibeant probandi nobis, uti non semel evenit, quod tristitia Chori non exiguum affert detrimentum, contra verò voluptas, quæ dimanat ex hominum commercio, & consuetudine tuendæ incolumitati confert maximè; ex quo tanquam præsentes existimari volunt Canonicos, qui Chorum dimittunt, nocturnis verò cœtibus longum tempus insumunt. Porro tristitiam, quam Divinis Officiis adjunctam esse prædicant, Dæmonis impulsu concitari non immeritò putamus, nec satis tutam esse innocentiam, præsertim in iis, quibus etiam mulieres admiscentur; hinc morum Magistros Physicæ Professoribus anteferendos judicamus, neque immunes eos habendos esse, qui tristitiam, & voluptatem ex his percipiunt, quæ Dæmoni summopere arrident.

101. Prior Collegiatæ S. Mariæ Majoris juxta Decreta Romanæ Rotæ curam gerit animarum, & primam in eo Capitulo dignitatem obtinet; eundem Principem locum tenent Archipresbyteri in Collegiatis S. Joannis, in Plebensi, ac Centensi, & ipsis animarum cura committitur: hi omnes Divinis Officiis adesse tenentur: equidem distributiones aliquando percipiunt; licet ad Chorum minimè accedant, sed tunc solùm id accidit, cùm animarum cura distenti occupantur. Quare in mentem ipsis revocamus, ut hoc privilegio, cùm opus fuerit, solùm utantur. Meminerint præter Canonicum notandis absentibus constitutum, alium quoque Censorem, ac Judicem in cœlis versari, quem nemo decipere potest; & qui falsas rationes reliquis mortalibus

impervias, suo lumine deprehendit, nec debitis afficere pœnis omittit.

102. In vetustis legibus, quas pro Canonicis S. Petronii Episcopus Amerinus edidit, hæc leguntur (o): *Item quod signentur illi, qui celebraverint Missas in Ecclesia prædicta tempore Officii, vel Missæ in Choro, dummodo non maneant extra Chorum, nisi dicta de causa.* Hinc videntur distributiones illi concedi, qui Chorum relinquit, dum Officia Divina peraguntur, ut in eadem Ecclesia, non autem in aliena Missæ Sacrificium celebret. Si quis id facere pariter contendat, & hujus Constitutionis auctoritatem nobis objiciat, duo potissimùm respondemus. Primum, Canonicis S. Petronii Matutinum Officium tempore noctis olim indicebatur, deinde recentiùs sub auroram; & illi, tanquam absentes notabantur, qui Matutino abessent, licet morbo premerentur. Quare vel universæ leges vetustæ, vel nullæ in pristinum revocentur, uti dici solet *in subjecta materia*. Non enim licere debet partim probare, & partim improbare vetustatem, nempe, probare in iis, quæ commodum afferunt, in illis autem improbare, quæ nimis incommoda, & molesta videntur. Secundum, cùm posteriori tempore Sacra Congregatio suis Decretis a Pontifice confirmatis declaraverit, carere distributionibus Canonicum, qui Divinum Officium in Choro dimittit, ut Missam celebret, hinc juris effatum locum habet, nempe, *posteriora derogant prioribus*. Ob has causas die 28. Maii anno 1735. hoc Decretum pro Canonicis S. Petronii vidimus: *Et quia non dicitur venisse, qui non stetit, mandamus ulterius, ut habeatur pro absente, qui tempore Divinorum*

(o) Rubr. 10.

Officiorum non stat in Choro, sed vel in Ecclesia, aut in Sacrario, & sic extra Chorum, vel a Choro exit, ut Missam tempore prædicto celebret, nisi forte ad Missam celebrandam accedat vocatus a Tabulario, & petitâ, & obtentâ licentiâ a Canonico Camerario, vel ab alio Canonico in ejus vices suffecto, strictè oneratâ conscientiâ Punctatoris, si in quolibet ex dictis casibus punctare omittat pro rata absentiæ.

103. Idem Decretum renovamus, iterumque præcipimus Canonicis tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis, ne Divinum Officium in Choro intermittant, ac deserant Missam Conventualem, ut ipsi Missæ Sacrificium privatim in Ecclesia celebrent: nisi vocentur a Custode Sacrarii, & petitâ prius ac obtentâ licentiâ ab eo Canonico, qui primum in Choro locum teneat, qui eam rationem habebit, ne multis uno tempore id concedatur, ac ne Chori frequentia ob nimiam facilitatem plurimùm imminuatur. Si quis Missam celebrabit contra hæc, quæ præscripsimus, tanquam absens notabitur per illas horas, quibus Chorum relinquet. Si Punctator munus suum prætermiserit, de suo satisfacere tenetur, illatumque cæteris damnum reparare. Ipse pro certo habeat se nullam ob causam remissionis, vel condonationis excusari, uti superiùs comprobavimus: ut uno verbo complectamur omnia, Chorum dimittere non licet pro Missa celebranda, nisi Ecclesiæ commodum, non verò Sacerdotis utilitas id postulaverit. Perpendant Canonici, & Mansionarii singularem indulgentiam, quâ horæ statuuntur ad Matutinum Officium peragendum, & inde facilè cognoscent, an Mis-

ſa celebrari commodè poſſit, priuſquam Divinis Officiis initium fiat.

104. Poſt ſex menſes ab hac die, delatiſque petitionibus, quas nuper indicavimus, Tabellam promulgabimus, quæ horas ad Officium Divinum canendum in ſingulis Collegiatis deſignet : interim nullos immunes facimus ab iis omnibus, quæ ſuperius decrevimus, neque a pœnis, quæ juſſa hæc detrectantibus irrogantur, ſi forte contingat ante ſex menſes, vel etiam hoc tempore eadem juſſa violari.

FINIS TOMI TERTII.

INDEX RERUM,

quæ tribus Institutionum Tomis continentur.

Omnia

Ægidius

Parochus.

Parochus Confessarius.

Parochus in Cadaveribus efferendis

Semina-

INDEX DECRETORUM,

quæ tribus his Tomis continentur.

Congregationis Sacrorum Rituum Decreta.

Congregationis Sancti Officii Decreta.

Congregationis Episcoporum, & Regularium Decreta.

Sacræ Congregationis Concilii Decreta.

Quis

F I N I S.